

Jm

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 0

*Wydawnictwo 'Gospodarka' Warszawa
ul. Piłsudskiego 10
Cena 1.50*

J

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERRIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILESIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ KRÓL BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.

„KRONIKA O POLSKIM MORZU”

DZIEJE WALK, ZWYCIĘSTW I PRACY

1920 — 1930.

Wydawnictwo niniejsze ukazuje się z okazji przypadającej w roku bieżącym 10-ej rocznicy odzyskania przez Polskę dostępu do morza.

„Kronika o polskim morzu”, która ukaże się niebawem w artystycznym wydawnictwie albumowym zobrazuje dzieje walk narodu polskiego o posiadanie własnego dostępu do morza i podsumuje wysiłki twórczej pracy Odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej nad budową portu gdyńskiego, stworzeniem i rozwojem floty handlowej oraz rozbudową całego wybrzeża morskiego. Wszystkie zamieszczone tutaj prace oświetlą zagadnienie polskiego morza z punktu widzenia historycznego, geograficznego i gospodarczego.

„Kronika o polskim morzu” zawierać będzie 50 gruntownych opracowań najpoważniejszych znawców spraw morskich i obejmować będzie około 400 stron druku, ilustrowanych kilkudziesięcioma fotografiami i wykresami.

Cena pojedynczego egzemplarza Zł 20.—

z przesyłką Zł 23.—

Dla Prenumeratorów „Polski Gospodarczej” zniżka 20%.

Ponieważ wydawnictwo to ukaże się w ograniczonej ilości egzemplarzy zapraszamy Szanownych Czytelników do niezwłocznego zamawiania.

Administracja Tygodnika
„POLSKA GOSPODARCZA”

Zamówienie Nr.....
(Wypełnia Administracja)

Do
Administracji tyg. „POLSKA GOSPODARCZA”

w Warszawie
Elektoralna 2

Zamawiamy niniejszem egz. Kroniki o Polskim Morzu
za zł (łącznie z przesyłką zł).

Zamówione egzemplarze proszę (imy) przesłać za zaliczeniem pocztowym pod adresem podanym poniżej.

Data

„POLSKA GOSPODARCZA”
TYGODNIK
WARSZAWA, ELEKTORALNA 2

DRUK

Zaliczenie pocztowe na sumę zł

Odbiorca

U w a g a : Przy zamówieniu należy odcinek oderwać i przesłać w kopercie do Administracji tygodnika „Polska Gospodarcza”.
W dolnej części odcinka należy wypełnić dokładnie adres, gdyż część ta służyć będzie jako adres na przesyłce.

TOWARZYSTWO
STARACHOWICKICH
ZAKŁADÓW GÓRNICZYCH

SPÓŁKA AKCYJNA

HUTA ŻELAZNA:

SURÓWKA MARTENOWSKA I ODLEWNICZA
ŻELAZO HANDLOWE, BELKI DWUTEOWE
KORYTKA, STAL RESOROWA I OSIOWA

ODLEWNIA:

RADJATORY. KSZTAŁTKI DO RUR
WSZELKIE INNE ODLEWY ŻELAZNE

WARSZTATY MECHANICZNE

LASY I PRZEMYSŁ DRZEWNY:

M A T E R J A Ł Y T A R T E
K A L A F O N J A I T E R P E N T Y N A

KOPALNIE:

R U D A I L A S T A I B R U N A T N A

ZARZĄD: WARSZAWA, ULICA WARECKA Nr. 15

DYREKCJA: STARACHOWICE, POCZTA WIERZBNIK

GÓRNOŚLĄSKIE ZJEDNOCZONE HUTY KRÓLEWSKA I LAURA

SPÓŁKA AKCYJNA GÓRNICZO-HUTNICZA

Kościuszki Nr. 30 KATOWICE Adr. teleg. „Laura”

TELEF. Nr. 600, 899, 2262, 2263

dostarczają:

węgiel, koks, żelazo walcowane, blachy zbiornikowe i kotłowe,
blachy dachowe, blachy faliste, rury gazowe i kotłowe.

Chłodnie i wytwórnie lodu syst. Quiri-Rau. Kompresory. Żórawie (krany) wszelkich typów. Transportery kubłowe i taśmowe. Zbiorniki żelazne do wszelkich celów. Odlewy żeliwne i stalowe, surowe i w stanie obrobionym. Walce żeliwne utwardzone. Michy dla przemysłu chemicznego. Mosty żelazne kolejowe i drogowe. Hangary lotnicze. Maszty radiowe. Konstrukcje żelazne dachowe. Zwrotnice kolejowe. Wagony towarowe do wszelkich celów. Sprężyny. Zestawy kołowe. Części tłoczone i kute do wagonów i samochodów.

NAKŁADEM KOMISJI WYDAWNICZEJ

T-wa Bratn. Pom. Studentów Politechniki Warszawskiej

ukazały się następujące wydawnictwa:

K s i ą ż k o w e :

1. <i>Copowski H. prof.</i> — Mechanika Teoretyczna 4 tomy 21'—	7. <i>Pożaryski M. prof.</i> — Pomiary elektryczne w technice 6'80
2. <i>Drewnowski K. prof.</i> — Elektrotechniczne materiały i układy izolacyjne 8'—	8. <i>Skotnicki Cz. prof.</i> — Technika odwadniania bagien i użytkowanie ich rolnicze broszur. 12'80
3. <i>Gieystor J.</i> — Eksploatacja handlowa kolei żelaznych 12'—	„ w sprawie 15'80
4. <i>Piotrowski J. inż.</i> — Wydajność obrabiarek i narzędzi do metali i wyznaczanie czasu obróbki 4'—	9. <i>Stefanowski B. prof.</i> — Termodynamika techniczna z 3 tablicami entropowemi 12'—
5. <i>Podoski R. inż.</i> — Tramwaje i koleje elektryczne, 2 tomy 24'—	10. „ „ — Gospodarka cieplna 12'—
6. <i>Pożaryski M. prof.</i> — Podstawy naukowe elektrotechniki 14'—	11. <i>Wasutyński A. prof.</i> — Drogi żelazne, bez opr. 36, w sprawie 40'—

w d r u k u :

1. *Karasiński L. prof.* — Wytrzymałość tworzyw, III wyd.
2. *Pożaryski M. prof.* — Maszyny elektryczne i prostowniki.
3. *Struszyński M. prof.* — Analiza techniczna.
4. *Wierzbicki W. prof.* — Mechanika budowli.

L i t o g r a f o w a n e :

Z Matematyki wyższej, Geometrii analitycznej, wykreślnej, Fizyki, Chemii, Metalurgji, Odlewnictwa, Mechaniki, Statyki wykreślnej, Statyki budowli, Hydrauliki, Maszynoznawstwa, Części maszyn, Silników wodnych i pomp, Silników spalinowych, Dźwignic, Kotłów parowych, Elektrotechniki, Żelbetnictwa, Budowy dróg i mostów, Budownictwa wodnego, Budownictwa przemysłowego, Technologji farbiarstwa, Technologji węglowodanów, Miernictwa, Meljoracji i t. p.

KOMISJA WYDAWNICZA posiada na składzie wszelkie obce wydawnictwa z wymienionych dziedzin, przyjmując do oprawy książki po cenach bardzo przystępnych.

ANTYKWARJAT KOMISJI WYDAWNICZEJ przyjmuje na sprzedaż oraz poleca książki w zakresie wymienionym. Wydawnictwa, zamówione listownie, wysyłamy za pobraniem poczt., doliczając koszt przesyłki; do odbiorców stałych ekspedujemy bez pobrania z warunkiem wpłaty należności zaraz po otrzymaniu przesyłki na konto nasze w P. K. O. Nr. 7670. Na życzenie wysyłamy bezpłatnie katalogi.

Adres: Warszawa, Polna Nr. 3 (Politechnika), telefon 182-10. Godz. urzędowe 13—14½

ODLEWY STALOWE

ELEKTRO-STAL

**WSZELKIE ODLEWY STALOWE
Z MODELI WŁASNYCH I ODBIORCÓW**

WYKONYWA

**TOW. PRZEM. ZAKŁADÓW MECHANICZNYCH
LILPOP, RAU i LOEWENSTEIN, S. A.**

WARSZAWA, UL. BEMA 65

Doświadczony Urzędnik Administracyjny

z dwudziestokilkoletnią praktyką na naczelnych stanowiskach jako główny buchalter, prokurent, zarządca, władający językiem niemieckim, znający najnowsze metody księgowości i naukowej organizacji pracy, poszukuje odpowiedniego zajęcia.

Referencje znanych osobistości.

Zgłoszenie dla „K. B.” przyjmuje administracja tyg. „Polska Gospodarcza”, Warszawa, Elektoralna 2

LINJA BAŁTYCKA P. P. „ŻEGLUGA POLSKA” W GDYNI

2-tygodniowo regularne połączenie Gdynia, Gdańsk z Libawą, Rygą, Tallinem i Helsingforem

ROZKŁAD RUCHU STATKÓW NA MAJ I CZERWIEC R. B.

S/S „Tczew” ładuje od 15 maja w Gdyni i Gdańsku

S/S „Chorzów” ładuje od 1 czerwca w Gdyni i Gdańsku

Zgłoszenia przesyłek (również najdrobniejszych) przyjmuje

„ŻEGLUGA POLSKA”

Gdynia, Adr. tel. „Polmorsk”, Telefon 1030. 1033 — oraz

POLSKA AGENCJA MORSKA, Gdańsk, Langermarkt 15
bezpłatne składowanie w Gdyni aż do pierwszej chwili załadowania

**Do wielkiego przemysłu chemicznego
potrzebny natychmiast**

Inżynier Mechanik

dobry konstruktor i kalkulator z kilkuletnią praktyką, chrześcijanin.

Szczegółowe oferty wraz z życiorysem i żądaniami warunkami składać w „Par”, Polska Agencja Reklamy, Lwów, Akademicka 14, pod „Przemysł Chemiczny”.

Fałszywym przesądem jest, że do przewozu powietrznego nadają się jedynie pewne ograniczone kategorie towarów

Wszystko, zarówno części maszyn, książki, szkło, materje, artykuły spożywcze, kwiaty i t. d. nadają się do przewozu samolotami. Jedynym ograniczeniem jest, że jedna paczka nie może być większych rozmiarów, jak 100 × 50 cm.

Szybki czas przewozu chroni przesyłki od zepsucia, spokojny lot — od wstrząsów i uszkodzeń. Ta

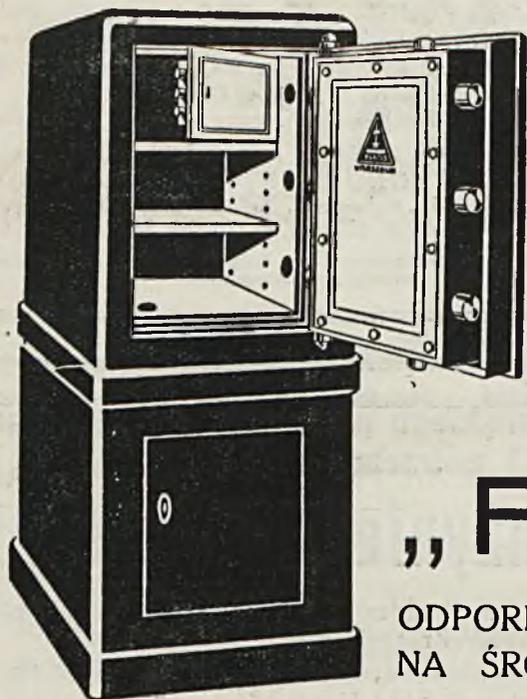

ryfy przewozone są niskie, gdyż wynoszą zaledwie kilkadziesiąt groszy od kg. Przesyłka, nadana w Warszawie, tego samego dnia doręczona będzie w Poznaniu, Bydgoszczy, Gdańsku, Lwowie, Katowicach, Krakowie, Brnie i Wiedniu.

Samoloty kursują codziennie. Uproszczone formalności celne.

Informujcie się: w biurach „LOTU” i oddziałach firmy ekspedycyjnej Hartwig.

„FORTIS”, Sp. z o. o., Warszawa

ul. Towarowa 33

Tel. 257-31

JEDYNA FABRYKA
W POLSCE PRO-
DUKUJĄCA PA-
TENTOWANE

KASY BETONOWE

sys.

„FORTIS”

ODPORNE NA OGIEŃ I WŁAMANIE BEZ WZGLĘDU
NA ŚRODKI STOSOWANE PRZEZ WŁAMYWACZY

KATALOGI I OFERTY GRATIS I FRANCO

TOWARZYSTWO

Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza

S. A.

Zarząd Główny i Biuro Sprzedaży
Warszawa, Moniuszki 10,
Telefony: 51-61, 67-27

ZAKŁADY W SOSNOWCU I ZAWIERCIU WYTWARZAJĄ:

Rury bez szwu i spawane do gazu i wody, czarne i ocynkowane, rury do kanalizacji wzamian lanych, rury do kotłów różnych systemów, parowozowe i inne; łączniki do nich, rury cienkościenne **precyzyjne** do wyrobu **rowerów, aeroplanów**, mebli i różnych aparatów. Wężownice z rur bez szwu wszelkich kształtów i wymiarów. **Słupy rurowe do lamp łukowych, tramwajów, telefonów i telegrafu**, poprzeczniki, konsole i t. p. do telegrafu i telefonów. **Blachy** żelazne i stalowe. **Beczki** stalowe do płynów, pomalowane i ocynkowane. **Żelazo** handlowe wszelkich fasonów i **stal** oraz żelazo kalibrowane. Żelazo do wyrobu **podków**. Wały stalowe. **Walcówka** do wyrobu gwoździ i drutu. Żelazo do wyrobu **podkowiaków** (hufnali). Żelazo na **nity i śruby**. **Żerdzie wiertnicze i druty pompowe**. **Lemiesze, odkładnie i płozy** ze specjalnej i chromo-niklowej stali do pługów różnych systemów. **Lemiesze i odkładnie do traktorów**. **Odlewy stalowe** ze stali specjalnej z pieców elektrycznych.

Na P. W. K. nagrodzeni zostaliśmy:

za rury precyzyjne, części pługów i wężownice oraz rury profilowe
z odznaczeń rządowych — **Złotym Medalem**
P. W. K. — **Wielkim Złotym Medalem**

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ
PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
KWESTJA MIESZKANIOWA W POLSCE — <i>K. SOKOŁOWSKI</i>	781	PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM: ORZECZNICTWO SĄDOWE	808
KREDYTY AKCEPTACYJNE, JAKO PROBLEM KREDYTÓW EKSPORTOWYCH — <i>E. UGNIEWSKI</i>	784	KRONIKA BIEŻĄCA: NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	809
ŻYCIE GOSPODARCZE: Przemówienie P. Wiceministra Starzyńskiego		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	809
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		SPRAWY SAMORZĄDOWE	810
GÓRNICZTWO WĘGLOWE	786	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
HUTNICZTWO ŻELAZNE	791	PODATKI I OPŁATY	812
ROLNICTWO	794	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	813
W sprawie przemysłu serowarskiego — <i>E. W.</i>		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
W sprawie wywozu pierza, puchu, szczeciny, włosa i sierści — <i>W. H.</i>		SOWIECKA EKSPANSJA GOSPODARCZA NA BLI- SKIM WSCHODZIE — <i>W. MASSALSKI</i>	814
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL ZAGRANICZNY	798	ANGLJA	815
Bilans handlowy w marcu 1930 r. — <i>W. St.</i>		STANY ZJEDNOCZONE AM.	816
OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ	801	NIEMCY	818
HANDEL WEWNĘTRZNY	801	CZECOSŁOWACJA	819
Ankieta w sprawie ustawy o sprzedaży na raty — <i>M. Szyszkowski</i>		WĘGRY	819
TARGI I WYSTAWY	803	WŁOCHY	820
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	804	FINLANDJA	820
RYNEK AKCYJNY	806	SYRJA	820
CŁA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO	806	SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	821
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	807	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	821
Stan i praca taboru P. K. P. w ostatnim kwartale 1929 r. — <i>J.</i>			
Wyniki finansowe eksploatacji P. K. P. w ostatnim kwartale 1929 r. — <i>J.</i>			

KWESTJA MIESZKANIOWA W POLSCE¹⁾

CZY istnieje w Polsce problem mieszkaniowy? Zdawałoby się, że odpowiedź na to pytanie powinna wypaść twierdząco. Wszakże istnieje rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 1927 r. o roz-

budowie miast, uzupełnione rozporządzeniem wykonawczym z tegoż roku, wszakże wydano na akcję popierania budownictwa mieszkaniowego kilkaset milionów złotych, wszakże zorganizowano kilkaset, o ile nie parę tysięcy kooperatyw budowlano-mieszkaniowych, i wszakże kwestjom mieszkaniowym poświęcono olbrzymią ilość artykułów w pismach codziennych i fachowych oraz sporą ilość broszur, a nawet książek o charakterze naukowym.

¹⁾ Artykuł niniejszy drukujemy, jako przyczynek do dyskusji nad tak ważnym i palącym zagadnieniem gospodarczym i socjalnym, jakim jest u nas kwestja budownictwa mieszkaniowego, którą Autor ujmuje przedewszystkiem ze strony socjalnej, oświetlając krytycznie jej stan dzisiejszy (Red.).

Mimo to pozwolę sobie postawić tezę, iż problemu mieszkaniowego w Polsce nie było i nie ma. Problem ten nie istnieje dlatego, że nie powiązano w jedną całość gospodarczej i socjalnej istoty zagadnienia głodu mieszkaniowego w Polsce, sposobów finansowania, organizacji, tudzież nastawienia budownictwa mieszkaniowego nie na okres jednego sezonu, lecz na dłuższy okres czasu. Najwłaściwszym ujęciem mojej tezy byłoby twierdzenie, iż o istnieniu problemu mieszkaniowego rozstrzyga nadanie mu cechy zagadnienia społeczno-ekonomicznego, które wymaga stosowania przez dłuższy czas według ustalonego programu całości kształtu wzajemnie uzależnionych środków. Stąd doraźne, sezonowe, od wypadku do wypadku stosowane metody nigdy nie będą w stanie pchnąć kwestji mieszkaniowej naprzód, potęgując niezadowolenie społeczeństwa, zaogniając problem socjalny, z nią związany, i wpływając ujemnie na liczne gałęzie przemysłu z przemysłem budowlanym na czele.

O istnieniu głodu mieszkaniowego w Polsce, głodu, który przybiera rozmiary poprostu katastrofalne, powtarzać nie potrzeba. Znaczący zagadnienia oceniają niedobór mieszkaniowy na $\frac{1}{2}$ miliona, a nawet na milion izb, i to jedynie w miastach ponad 20.000 mieszkańców. Tymczasem w ciągu ostatnich 6 lat (1924—1929) na akcję budownictwa mieszkaniowego przeznaczono ze środków publicznych zaledwie $\text{Z} 342$ miljn., a mianowicie (w miljn. obecnych złotych):

1924	93
1925	656
1926	221
1927	1004
1928	890
1929	555

Osiągnąwszy swój punkt kulminacyjny w 1927 r., kredyty budowlane kurczą się w nader szybkim tempie, a w r. b. liczyć można w najlepszym razie na dopływ kredytów w wysokości, osiągniętej w r. ub.¹⁾ Gdybyśmy przyjęli, że zainteresowani wpłacili drugie tyle na rachunek budowy, doszlibyśmy do sumy niespełna $\text{Z} 700$ miljn., jakie społeczeństwo wydatkowało na budownictwo mieszkaniowe w ostatnim 6-leciu.

Jakie to dało wyniki? B. Minister Klarner podaje²⁾, że liczba izb, wybudowanych przy pomocy kredytów uzyskanych w Banku Gospodarstwa Krajowego, wynosi 107.546. Tymczasem Francja preliniuje w najbliższym pięcioleciu (1929—1933) budowę 200.000 mieszkań małych i 60.000 średnich, co mniej więcej odpowiada 600.000 izb wzgl. 120.000 rocznie, kiedy nasza przeciętna sięga zaledwie 18.000 izb rocznie. Nie mówię tutaj o Niemczech, które w okresie 1924—1928 wybudowały z funduszy publicznych zgorą 1 milion mieszkań, co daje w najgorszym razie 400 tysięcy izb rocznie. Można pominąć milczeniem przykład Szwecji, która od 1920 do 1928 r. włącznie wybudowała w ten sposób 304 286 izb, czyli około 34.000 izb rocznie. Weźmy jednak kraje mniejsze, jak: Danię, budującą około 18.000 izb w ciągu roku, Belgię o przeciętnej 15.000 izb, Finlandję z 11.000, Węgry z 10.000, Szwajcarię z 8.000 i t. p. Jedno miasto Wiedeń wy-

kazuje przeciętny roczny przyrost 12.000 izb, Medjolan zaś 5.000 izb, kiedy Warszawa zaledwie 2.000 izb.

Czyto w krajach, które brały udział w wojnie, czyto w krajach neutralnych problem mieszkaniowy wymagał i w dalszym ciągu wymaga oparcia o państwo. „Wskutek słabej inicjatywy prywatnej ingerencja państwa w rozwiązyaniu problemu mieszkaniowego stała się koniecznością” — pisze P. Klarner o Francji. A skoro taki typowo indywidualistyczny, kapitalistyczny kraj, jak Francja, musiał wejść na drogę rozwiązania kwestji mieszkaniowej pod naciskiem i ze środków finansowych państwa, to tem bardziej w krajach, gdzie rola czynników publicznych w życiu gospodarczym była zawsze silniejsza, ingerencja tych czynników musiała się stać koniecznym i zdrowym bodźcem i regulatorem. Wszędzie jednak zagadnieniu racjonalnego, planowego i celowego zużycia funduszy państwowych poświęcono wiele uwagi, unikając rozwiązań połowicznych, chwiejnych i niekonsekwentnych.

Istniejące podstawy prawne poparcia budownictwa mieszkaniowego w Polsce dawno już okazały się nie wystarczające. Nie przewidziały one stałego i równomiernego dopływu kapitałów, tak na akcję budowlaną, jak i na potaniecie kredytu, nie dały podstaw planowej i racjonalizowanej organizacji budownictwa mieszkaniowego, nie zapewniły czynnikowi publicznemu dostatecznej ingerencji i kontroli nad sposobem i celowością zużycia funduszy. Do dziś dnia sprawami, związanymi z budownictwem mieszkaniowym, zajmuje się — w sposób zupełnie niesharmonizowany — kilka ministerstw resortowych, poza któremi stoi Bank Gospodarstwa Krajowego, rozwiązujący problem mieszkaniowy przedewszystkiem z punktu widzenia bankowego, co mu zresztą — jako instytucji bankowej — za winę poczytywane być nie powinno. Do dziś dnia termin: „budownictwo masowe” jest pojęciem teoretycznym, do dziś dnia — poza cegłą — nie istnieją znormalizowane materiały budowlane, do dziś dnia niema kompetentnego i odpowiedzialnego czynnika, łączącego w swem ręku dyspozycje finansowe i techniczne z prawem kontroli i egzekutywy. Współdziałanie czynnika społecznego (pomimo pozoru, jakim jest istnienie setek spółdzielni mieszkaniowych) sprowadzony został niemal do zera, natomiast czynnik samorządowy (komitety rozbudowy), którego działalność nie jest skoordynowana z działalnością organów państwowych, niejednokrotnie utrudnia usprawnienie akcji budownictwa mieszkaniowego.

Na szczególne omówienie zasługuje budownictwo spółdzielcze, gdyż korzysta ono w pierwszym rzędzie z kredytów Banku Gospodarstwa Krajowego (w okresie 1924—1929 wzięło 40% ogółu sum, wypłaconych na cele mieszkaniowe przez Bank), a jest przytem stosunkowo najłatwiejsze do skontrolowania. Krótka analiza sprawozdań 90 spółdzielni związkowych (a więc do pewnego stopnia selekcyjnych) pozwoli dać odpowiedź na pytanie: co, jak i dla kogo buduje się obecnie w Polsce.

Pierwszy fakt, który nas od razu uderzy, to nikła liczba członków. Wspomniane 90 kooperatyw (z czego 70 stołecznych) liczyło z końcem 1928 r. 7.824 członków, co czyni zaledwie 87 członków na 1 kooperatywę. Jeszcze bardziej uderzający jest skład członków: robotników 20%, urzędników 39%, wolnych zawodów.

¹⁾ Nie biorę w danym wypadku pod uwagę zwrotu dokonanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego antycypacyj, które obliczam na $\text{Z} 15$ miljn.

²⁾ Czesław Klarner: „Polityka mieszkaniowa w Polsce i zagranicą” (Warszawa 1930), str. 112.

i innych 41%. Tymczasem w domach, wybudowanych przez Instytut dla Budowy Mieszkań Ludowych w Medjolanie¹⁾, robotnicy stanowili 47%, urzędnicy 19%, pozostałe zawody 34%. Te 2 zestawienia rzucają jaskrawe światło na socjalne tło budownictwa mieszkań spółdzielczych. Dodam jeszcze, że robotnicy występują jako członkowie jedynie w 21 kooperatywach, gdy urzędnicy w 72, przyczem tylko w 9 kooperatywach robotnicy stanowią ponad 50% ogółu członków, gdy tak wysoki odsetek urzędników widzimy w 45 spółdzielniach.

Słabość organizacyjną spółdzielni cechuje fakt, że z pośród uwzględnionych aż 48% liczyło zaledwie 50 i mniej członków, a 32% od 51 do 100 członków, podczas gdy spółdzielni, posiadających ponad 500 członków, było jedynie 3%. Szczegół to nie bez znaczenia, zwłaszcza gdy się uwzględni, że spółdzielnie korzystają z największych kredytów również i relatywnie, gdyż na jedną pożyczkę dla spółdzielni przypada blisko zł 140.000, a więc 4-krotnie więcej od normy przeciętnej.

Z pośród omawianych kooperatyw jedynie 43 miały z końcem 1928 r. domy ukończone i zamieszkałe. Mieszkań takich było zaledwie 2.064 (rozpoczęto ponadto 3.038), t. zn. na 1 kooperatywę przypada 48 mieszkań, kwota zaiste nie imponująca. Mieszkania te liczyły 7.426 izb, t. zn. 181 na 1 spółdzielnię uwzględnioną, przyczem spółdzielni, liczących do 100 izb wykończonych, było 32%, 101 — 200 izb 44%, 201 — 300 izb 14% i ponad 300 izb 10%.

Na jedno mieszkanie przypadają przeciętnie 4 izby, niewiadomo jednak, czy tą kwotą objęto również kuchnie. Spółdzielni, wykazujących na jedno mieszkanie do 2 izb włącznie, było zaledwie 5%, 3 izby — 29%, 4 — 20%, 5 — 34%, 6 i 7 — 12%. Powierzchnia oddanych do użytkowania mieszkań znana jest tylko w odniesieniu do 16 spółdzielni. Na 1 mieszkanie wynosi ona 86 m², na 1 izbę 21 m², co naogół odpowiada normom, przyjętym na Zachodzie dla t. zw. mieszkań średnich (61 — 100 m²), podczas gdy mieszkania małe, robotnicze wykazują zagranicą metraż 40 — 60 m². We Francji, stosownie do specjalnych przepisów, powierzchnia użytkowa mieszkania 4-izbowego ma wynosić 70 m², jeśli chodzi o mieszkania małe, robotnicze, które stanowią 77% ogółu mieszkań, przewidzianych w planie, opartym na ustawie Loucheur'a. Polskie kooperatywy wkroczyły natomiast na drogę budowania średnich i dużych mieszkań dla klas średnio-zamożnych, pozostawiając na uboczu robotnicze budownictwo mieszkaniowe.

Dzięki takiemu nastawieniu, a także w związku z drożyzną materiałów budowlanych i nieracjonalnym, a więc kosztownym, budownictwem obciążenie lokatorów nowych domów jest niesłychanie — jak na polskie stosunki — wysokie. Przeciętny koszt budowy jednego mieszkania waha się od zł 10 tys. do zł 40 tys., 1 izby — od zł 8 do zł 10 tys. W ten sposób mieszkanie 2-izbowe kosztuje około zł 18 tys., co przy stopie 10% (oprocentowanie, amortyzacja po-

życzki, koszty utrzymania i administracji) obciąża lokatora (właściciela) kwotą zł 1.800 rocznie wzgl. zł 150 miesięcznie, podczas gdy w domach starych, gdzie wskutek ochrony lokatorów czynsz zredukowany został do 58% czynszu przedwojennego, za powyższą sumę można otrzymać (rozumie się nie w drodze odstępnego) mieszkanie 3- i 4-izbowe. W ten sposób hamuje się dopływ elementu robotniczego i gorzej zarabiających sfer urzędniczych do mieszkań nowych, nic przeto dziwnego, że członkowie kooperatyw budowlano-mieszkaniowych rekrutują się przeważnie z wyższych urzędników i oficerów, wolnych zawodów i warstw średnich. Nie potrzebuję dodawać, że — jak wynika ze statystyki omawianych spółdzielni — od 1 członka wymagany jest udział w wysokości (przeciętnej) zł 360 plus t. zw. wkład mieszkaniowy, wynoszący zł 3.363. Obciąża to każdego z budujących lub lokatorów sumą, równą co najmniej zł 300 miesięcznie, co stoi w rażącej sprzeczności z przeciętnymi zarobkami klasy pracującej w Polsce.

Wydaje mi się, że nakreślony przeze mnie obraz unaoczni braki zasadnicze dotychczasowej polityki w odniesieniu do tak ważnego zagadnienia, jakim jest i przez czas dłuższy jeszcze będzie kwestja mieszkaniowa. Problem mieszkaniowy w Polsce wymaga jasnych, programowych, nie na rok, lecz co najmniej na 10-lecie nakreślonych posunięć i rozstrzygnięć. Zdrowie społeczeństwa, podniesienie jego zdolności produkcyjnych, zatrudnienie tysięcy bezrobotnych, rozwój przemysłu budowlanego i galezi z nim związanych — wszystko to są dostatecznie chyba znane przesłanki, z których poprostu samorzutnie wynika konieczność rewizji uświęconych obecnie zasad, lecz i pchnięcia realizacji zagadnienia mieszkaniowego śmiało i daleko naprzód. Dzięki dzisiejszemu stanowi rzeczy: szczupłości i chwiejności środków finansowych, rozproszkowaniu kredytów publicznych i skierowaniu ich na zaspokojenie potrzeb nielicznych jednostek (nawiasem dodać należy, iż niemal wszystkie zalecenia Komisji Ankiętowej nie doczekały się po dziś dzień realizacji) — problem mieszkaniowy nie został rozwiązany, lecz przeciwnie — raczej ostrość jego zwiększyła się. Pasywizm w odniesieniu do budownictwa mieszkaniowego cofnął nas w porównaniu z całym szeregiem mniejszych i większych, uboższych i bogatszych państw europejskich. Powszechnem przeto życzeniem społeczeństwa staje się uaktywnienie akcji mieszkaniowej, ujęcie w karby niesfornego budownictwa, nadanie mu skrzystalizowanych form organizacyjnych i oparcie o stałe, zapewnione na dłuższy okres czasu środki finansowe, których skąpic nie można, bo skąpic nie wolno. Zagadnienie mieszkaniowe musi przestać być spychane i odsuwane „na później”, musi się stać podstawowym problemem socjalnej i gospodarczej polityki Państwa, samorządu i samego społeczeństwa.

K. Sokołowski

¹⁾ Klärner, op. cit., str. 40.

KREDYTY AKCEPTACYJNE, JAKO PROBLEM KREDYTÓW EKSPORTOWYCH

W OKRESIE bierności naszego bilansu handlowego niejednokrotnie wskazywano, że jedną z najistotniejszych przyczyn deficytu należy upatrywać w roli kapitałów zagranicznych, jaką odegrały w ukształtowaniu naszej wymiany towarowej.

Założenie jest niewątpliwie słuszne. Nie da się bowiem zaprzeczyć, że przyływ obcych kapitałów faworyzuje import.

Pogląd ten wypowiadają przedewszystkiem zwolennicy teorii transferu, którzy utrzymują, że ruch kapitałów jest nierozdzielnie związany z analogicznym ruchem towarów. Według ich opinii towar jest „podwoziem” kapitału. Pogodzą się z tym poglądem również wyznawcy teorii kwantytatywnej o automatycznej równowadze bilansu płatniczego, którzy wprawdzie twierdzą, że przyływowi kapitałów nie towarzyszy, przynajmniej przez pewien czas, nieodłączny przywóz towarów, niemniej jednak przyznają, że przyływ kapitałów konsekwentnie powoduje przyływ dewiz, wzrost emisji biletów lub zwiększenie wkładów, wyższkę cen i ostatecznie nieunikniony w tych warunkach import towarów, przyczem zwiększony przywóz towarów pochłania otrzymane z przyływu kapitałów dewizy.

Nie podejmując sporu tych dwóch teorii, nie kwestionujemy, że dotychczas fluktuacja kapitałów wywiera wpływ na formowanie się naszej wymiany zagranicznej i jednostronnie oddziałuje na wielkość naszego importu. Jednakże, opierając się na tego rodzaju rozumowaniu, odnieśliśmy wrażenie, że każdy przyływ kapitałów obcych niechybnie prowadzi do faworyzowania wyłącznie przywozu.

W rzeczywistości tak nie jest. Jest rzeczą bardzo charakterystyczną, że właśnie te kapitały zagraniczne, które w sposób decydujący oddziałują na wielkość naszego importu w formie t. zw. kredytów towarowych, mogą być użyte w równym stopniu na cele spotęgowania naszego eksportu.

Jak wiadomo, kredyty, z których korzystają nasi importerzy, pochodzą pośrednio lub bezpośrednio z tej wielkiej masy kapitałów międzynarodowych, przeznaczonych na cele finansowania handlu światowego pod postacią t. zw. kredytów akceptacyjnych. Oczywiście, kapitały te, z natury kosmopolityczne, szukają wyłącznie zysku i obojętna jest dla nich forma, w jakiej zostaną ulokowane. Kredyty akceptacyjne mogą więc być wyzyskane zarówno dla finansowania importu, jak również eksportu.

Krajem, gdzie kredyty akceptacyjne najbardziej się rozpowszechniły, jest niewątpliwie Anglia.

Skoncentrowanie w Londynie handlu międzynarodowego sprzyjało rozwojowi specjalizacji kupieckiej w poszczególnych branżach, jak wełna, bawełna i t. p., oraz w handlu z poszczególnymi krajami, jak Wschód, Indie i t. p. Dokładna znajomość rynków i doświadczenie w stosunkach międzynarodowych, sięgające szeregu stuleci, ułatwiało ocenę zdolności kredytowej kupców zagranicznych. Wzbogacone, stare domy handlowe godziły się za małą prowizję akceptować weksle w zastępstwie kupców mniej znanych. Stopniowo działalność tę wyodrębniły w oddzielne departamenty,

które czasem usamodzielniały się całkowicie. Stąd właśnie pochodzi nazwa „merchant banks”. Obecnie można z całą pewnością utrzymać, że potężne banki akceptacyjne Anglii stanowią jeden z najsolidniejszych fundamentów międzynarodowego rynku towarowego Londynu i decydują o jego bezsprzecznej supremacji w finansowaniu handlu światowego. Jednocześnie akcepty banków angielskich stały się pieniądzem międzynarodowym, wszędzie bardzo poszukiwanym. Wielkość udzielonych kredytów, oceniona we frankach francuskich, wynosi w Anglii z górą 40 miliardów.

Kwotę tę przekroczyły Stany Zjednoczone Am. Niemniej jednak Ameryka, mimo potężnych rezerw złota, nie zdezonizowała Londynu, ponieważ nie posiada tej samej łatwości plasowania kredytów akceptacyjnych — zarówno krajowych, jak zagranicznych. Nie dała pod tym względem pozytywnych rezultatów prowadzona bardzo intensywnie propaganda.

Z drugiej jednak strony trzeba zaznaczyć, że akcja w tym kierunku na gruncie Ameryki jest stosunkowo bardzo świeża, bo de facto rozpoczęła się dopiero po wojnie.

W celu faworyzowania rozwoju kredytów akceptacyjnych, System Rezerwy Federalnej upoważnił banki sfederowane do akceptowania weksli, wystawionych na podstawie transakcji, wynikłych z importu lub eksportu. Pona to zezwolił na akceptowanie weksli, ciągniętych przez banki zagraniczne.

Metoda udzielania kredytów akceptacyjnych, przyjęta w Ameryce, różni się zasadniczo od angielskiej. Mianowicie: banki sfederowane akceptują traty z polecenia banków lokalnych na rzecz kupców, podczas gdy w Anglii, dzięki dokładnej znajomości klientów i wiekowemu doświadczeniu, kredyty te są udzielane bezpośrednio kupcom.

Na kontynencie europejskim kredyty akceptacyjne rozwijają się w znacznie mniejszych rozmiarach. Stosunkowo największe obroty posiada Holandia, gdzie wielkość tych kredytów przekracza 4 milj. fr. Należy jednak wspomnieć, że na terenie Holandii działają również dawne filje banków niemieckich, które przed wojną pracowały w Anglii. Udział tych banków w kredytach akceptacyjnych jest dość znaczny.

Pod względem rozmiarów finansowania handlu międzynarodowego Holandji dorównywa Szwajcaria.

We Francji kredyty akceptacyjne sięgają zaledwie 3-5 milj. fr., przytem najbardziej ożywioną działalność w tym kierunku rozwijają londyńskie filje wielkich banków depozytowych. Dotychczas gros francuskich kredytów akceptacyjnych przypada na finansowanie własnego eksportu. Poza tem poważne kredyty oddano do dyspozycji bankom zagranicznym.

Oczywiście, w tych rozmiarach zakreślona działalność nie wyczerpuje obecnych możliwości Francji. Odbudowana po zniszczeniach wojennych, odrodzona finansowo i gospodarczo po sprawnie przeprowadzonej reformie walutowej, rozporządzając największymi po Ameryce rezerwami złota, Francja pretenduje do stworzenia w Paryżu, potężnego, międzynarodowego rynku pieniężnego. Na jednym z pierwszych

miejsce ambitnych poczynań znajduje się kwestja finansowania handlu światowego za pośrednictwem kredytów akceptacyjnych, których realizacją na szeroką skalę zajmie się Banque Française d'Acceptation, niedawno założony przez grupę wielkich banków z Banque de l'Union Parisienne na czele. Dzięki daleko posuniętemu ułatwieniu redyskontowym oraz dzięki polityce Banque de France zachowania stałości i utrzymania na umiarkowanym poziomie stopy dyskontowej, warunki rozwoju kredytów akceptacyjnych we Francji są bardzo korzystne. Należy przypomnieć, że Rząd, w celu faworyzowania przyływu efektów zagranicznych, obniżył podatek stemplowy z 0'60 do 0'10 fr. fr. w stosunku rocznym.

Z tej wielkiej masy kapitałów, zasilających handel międzynarodowy, dotychczas czerpie, w drodze zresztą pośredniej, głównie nasz import. Natomiast eksport korzysta z nich w stopniu stosunkowo bardzo małym (głównie cukrownictwo). W konsekwencji, w ciągłym zmaganiu się o środki obrotowe, zmuszony jest niejednokrotnie ograniczyć swą ekspansję, ponieważ nie jest w stanie sfinansować transakcji.

Przy użyciu kredytów akceptacyjnych, eksporter posiada 2 sposoby sfinansowania operacji wywozowej i natychmiastowego zmobilizowania swej wierzytelności: 1) importer zagraniczny jest zaopatrzony w akredytywę, na mocy której jego bank otwiera kredyt akceptacyjny na korzyść eksportera; wówczas bank ten angażuje swój własny kredyt i siłą faktu nadaje weksłowi bez porównania wyższą wartość obiegową; bank ten może również przyznać kredyt bezpośrednio importerowi zagranicznemu, który, po zdyskontowaniu zaakceptowanej traty, ma możliwość uregulowania należności w gotówce; w każdym jednak razie jest to osobisty kredyt importera, zatem w praktyce eksporter może z niego korzystać tylko w wypadkach wyjątkowych; 2) bank eksportera otwiera mu kredyt akceptacyjny bezpośrednio lub za pośrednictwem banku zagranicznego, który zazwyczaj jednocześnie podejmuje się załatwić kwestję dyskonta na swoim rynku. Oczywiście, jest to sposób, najbardziej odpowiadający naszym warunkom.

W rezultacie kredyt akceptacyjny nie jest niczem innym, jak poparciem moralnym dla kupca, jak poręczeniem jego istotnej zdolności płatniczej. Nie jest pożyczką pieniężną, ponieważ bank udziela swego podpisu, nie dając funduszu. Wprawdzie pozostaje weksłowo zobowiązany, jednak wykup weksłu uskuteczni za pieniądze, dostarczone mu przez kredytobiorcę przed terminem płatności. Ostatecznie szcze-

gólna ta forma kredytu nie wymaga większych kapitałów, ponieważ odgrywają one rolę raczej rezerwy na nieprzewidziane trudności płatnicze dłużników, aniżeli wpływają na rozmiary udzielonych kredytów. Jednocześnie ryzyko banku jest minimalne, ponieważ realność tranzakcji stwierdza dokumentami handlowymi w rodzaju oryginalnych faktur, konosamentów, listów przewozowych, polis i t. d. Poza tem bada dokładnie zdolność kredytową klienta. Tylko przy wyjątkowo korzystnej ocenie udziela kredytu in blanco. Natomiast najczęściej żąda zabezpieczenia. Rentowność kredytów akceptacyjnych dla banku jest bardzo wysoka. Prowizja, sięgająca 1½%, stanowi pojemne źródło zysku bez angażowania kapitału.

Zatem kredyty akceptacyjne, tak wyjątkowo odpowiadające naszym warunkom gospodarczym, są w stanie szybko i konkretnie rozwiązać doniosły problem finansowania eksportu. Banki przez uzyskanie zagranicą kredytów akceptacyjnych, względnie przez podwyższenie już otrzymanych, umożliwią zasilanie eksportu w niezbędne kapitały.

W obecnych warunkach uzyskanie tych kredytów nie jest rzeczą trudną, ponieważ są to kredyty krótkoterminowe, ponadto mają solidne zabezpieczenie i dużą rentowność. Obecna konjunktura na światowych rynkach pieniężnych układa się przytem wyjątkowo pomyślnie. Tendencja stopy dyskontowej zmierza do najniższych poziomów, nienotowanych od szeregu dziesięcioleci. Stopa prywatna np. we Francji wynosi 2½%, a wypełnienie portfela wekslowego nastęrcza poważne kłopoty, wywołane brakiem wogóle materiału. Francja nietylko całkowicie finansuje własny eksport, lecz również wielu innych krajów, przedewszystkiem Niemiec. Znane są fakty, że banki szwajcarskie finansują eksport niemiecki kredytami akceptacyjnymi, uzyskanymi w bankach francuskich. Oczywiście, analogiczne kredyty znajdują nasze banki nie tylko we Francji.

Atoli ten sposób rozwiązania problemu kredytów eksportowych należy z punktu widzenia interesów kraju uważać za przejściowy. Musimy liczyć się bowiem z faktem, że finansowanie naszego handlu przez zagranicę jest w rzeczywistości kosztowne. Trudno ocenić, jak wielkie sumy płacimy zagranicy za tego rodzaju operacje. Niemniej sumy te muszą być poważne, ponieważ obroty nasze z zagranicą sięgają zł 6 miljard. Naszem dążeniem więc będzie, z chwilą, kiedy akumulacja kapitałów w kraju uczyni rzeczywiste postępy, przejęcie finansowania eksportu, jak również zresztą i importu, na własny rachunek.

E. Ugnewski

Ż Y C I E G O S P O D A R C Z E

PRZEMÓWIENIE PANA WICEMINISTRA STARZYŃSKIEGO NA OTWARCIU STUDJUM FINANSOWO-SKARBOWEGO. — Na otwarciu Studium Finansowo-Skarbowego przy W. W. P.¹⁾ P. Wiceminister Stefan Starzyński wygłosił następujące przemówienie:

¹⁾ P. str. 811.

„Dziękując uprzejmie Senatowi Wolnej Wszechnicy Polskiej z Panem Rektorem Dr. Viewegerem na czele, a w szczególności Panu Dziekanowi Wydziału Nauk Politycznych i Społecznych Prof. Dziewulskiemu za podjęcie oraz zrealizowanie inicjatywy w kierunku utworzenia Studium Skarbowo-Finansowego w celu dokształcania urzędników skarbowych I i II kategorii, pragnę z okazji uroczystości otwarcia Studium

wypowiedzieć kilka słów na temat roli i zadania urzędnika skarbowego, który na tem studjum pogłębić ma swą wiedzę i wiadomości ogólne, ekonomiczne i skarbowe.

W czasach dawniejszych rola fiskusa państwowego, a tem samem i urzędnika skarbowego, była znacznie prostsza i prymitywniejsza niż w czasach obecnych — zwłaszcza w państwie takim, jak nasze, które po stu kilkudziesięciu latach niewoli buduje i tworzy na nowo cały swój organizm państwowy i gospodarczy — w warunkach, gdy życie gospodarcze świata jest niezwykle skomplikowane, i gdy sasiędzi nasi, zwłaszcza na zachodzie, znajdują się w sytuacji w porównaniu z naszą stokroć pomyślniejszej.

W miarę wzrostu zadań państwa — które wzmagają się wraz z rozwojem cywilizacji — i w miarę skomplikowania się światowych stosunków gospodarczych — nie może państwo ograniczać się do roli poborcy podatkowego, dla którego pracy jedynym miernikiem byłyby potrzeby fiskalne państwa. Ciężary publiczne w państwie współczesnym wzrastają, a tem samem zagadnienie rozkładania tych ciężarów staje się coraz bardziej ważkiem. Wpływ ciężarów publicznych na rozwój życia gospodarczego jest coraz większy, a tem samem aparat skarbowy musi coraz dokładniej przystosowywać się do warunków życia gospodarczego, coraz dokładniej życie to i jego warunki studjować i analizować, aby działalnością swoją nie hamować rozwoju gospodarczego. System podatkowy tak głęboko wrzyna się w życie gospodarcze, że każdy krok jego musi być dokładnie przemyślany, jeśli nie ma być hamulcem rozwoju życia gospodarczego i państwowego. System podatkowy jest nadto częścią tylko całokształtu polityki gospodarczej państwa, które poprzez swój system celny, kredytowy, zakupowy i t. d. i t. d. oddziałują wszechstronnie na rozwój życia gospodarczego.

W państwach, w których organizm gospodarczy jest wysoko rozwinięty, jednolity, zasobny w rezerwy, a jednocześnie aparat skarbowy oparty jest na starej tradycji, rozwoju ewolucyjnym i doświadczeniu, i w których nadto ustawodawca ma swoje tradycje i możliwość tworzenia praw nowych na podstawie długich lat studjów i doświadczeń, tam nie powinno być obaw o eksperymenty, nieprzemyślane zarządzenia, nieświadome kroki, ujemnie oddziałujące na rozwój życia gospodarczego.

U nas natomiast, gdzie ustawodawstwo całe powstało niemal że w warunkach wojennych, w sposób z konieczności bardzo szybki, bez możliwości oparcia się na wieloletnich doświadczeniach, ustawodawstwo, naśladujące przestarzałe wzory zaborcze, bądź też eksperymentujące — w warunkach, w których z konieczności pozostawiono aparatowi skarbowemu wielkie pole interpretacyjne, wówczas gdy aparat ten nie dość był jeszcze skonsolidowany i nie dość przygotowany do zadań, które nań spadały — wreszcie w warunkach, gdy nasze życie gospodarcze nie zniwelowało jeszcze różnic dzielnicowo-zaborczych, nie przystosowało się do nowych powojennych warunków własnego rynku zbytu oraz stosunków międzynarodowych i nie odbudowało się po stratach wojennych — u nas, w tych warunkach, rzecz prosta, były i być muszą obawy, aby aparat skarbowy działalnością swoją nie wpływał ujemnie na rozwój życia gospodarczego.

Zostawiając naprawę ustawodawstwa tym, do kogo to należy, zostawiając konsolidację i organizację naszego życia gospodarczego jemu samemu i tym czynnikom społecznym i państwowym, które są do tego powołane, Wy, Panowie, którzy, po odbyciu kilkuletniej już praktyki skarbowej, przygotować się macie na otwieranie dziś Studjum Skarbowo-Finansowem do roli kierowników urzędów skarbowych, musicie stanąć do wyścigu pracy, o którym w słynnym swym aforyzmie powiedział Marszałek Piłsudski, że jest on znamię naszych czasów. W wyścigu tym musicie Panowie przed objęciem stanowisk kierowniczych pogłębić swe wiadomości nietylko w dziedzinie skarbowości, ale w dziedzinie ekonomji, prawa, statystyki, geografji gospodarczej i innych nauk, związanych z codzienną Waszą przyszłą pracą. Musicie Panowie, zacerpnąwszy tych wiadomości, starać się poznać gruntownie polskie życie gospodarcze, jego warunki, potrzeby i braki, linje wytyczne jego rozwoju, aby pracą swą, która w ramach obowiązującego nas ustawodawstwa daje Wam — jak już mówiłem — szerokie pole interpretacyjne, przyczynić się jak najwięcej do rozbudowy tego życia, zapewniając jednocześnie państwu niezbędne na jego potrzeby środki materialne.

Będę niezmiernie rad, jeśli dane mi będzie stwierdzić po 3 miesiącach, żeście Panowie czas ten pożytecznie spędzili na przebyciu tego pierwszego etapu w Waszym wyścigu pracy".

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY W LUTYM 1930 R. — Wydobycie węgla kamiennego w lutym 1930 r. w porównaniu z wydobyciem w lutym 1929 r. oraz przeciętnem miesięcznym wydobyciem w 1913 r. ilustruje tablica I.

Spadek wydobycia węgla kamiennego w lutym 1930 r. w zestawieniu ze styczniem 1930 r. oraz z lutym 1929 r. wykazują następujące liczby:

Rejony	do stycznia 1930 r.		do lutego 1929 r.	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	553.271	19'49	121.736	5'06
Dąbrowski	210.659	28'40	122.454	18'74
Krakowski	52.266	23'21	60.821	26'02
Ogół. w Państwie:	816.196	21'45	305.011	9'26

Wydobycie węgla kamiennego wykazało w lutym spadek w porównaniu ze styczniem r. b. w związku ze zmniejszonym zapotrzebowaniem zarówno na rynku wewnętrznym, jak i na rynkach zagranicznych, oraz mniejszej w miesiącu sprawozdawczym o 1 ilości dni roboczych w stosunku do stycznia r. b. Przeciętne dzienne wydobycie wynosiło dla całego Państwa 124.574 t, a zatem zmniejszyło się w porównaniu ze styczniem o 27.665 t.

Ogólny zbył węgla kamiennego w lutym wynosił 2.306.104 t, a zatem zmniejszył się w porównaniu ze styczniem o 528.892 t.

Zapasy węgla kamiennego na zwalach kopalnianych, jak to wynika z tablicy II, wzrosły o 303.299 t.

Spadek zbytu krajowego i eksportu w lutym w stosunku do stycznia obrazuje poniższe zestawienie:

Tablica I

Wydobycie węgla kamiennego — w lutym 1930 r.

REJONY WĘGLOWE	Luty				1913 Przeciętne miesięczne wydobycie tonn	Od początku roku do końca lutego				
	1930		1929			1930		1929		1913
	tonn	1913= 100	tonn	1913= 100		tonn	1913= 100	tonn	1913= 100	tonn
Rejon śląski:										
wydobycie ogółem . . .	2,285.748	85·23	2,407.484	89·77	2,681.842	5,114.767	95·55	5,415.227	100·96	5,363.684
przeciętnie dziennie . .	95.239	88·19	104.673	96·92	107.994	104.587	96·85	110.515	102·33	107.994
Rejon dąbrowski:										
wydobycie ogółem . . .	531.092	93·46	653.546	115·01	568.267	1,272.843	106·52	1,424.844	119·24	1,194.976
przeciętnie dziennie . .	22.129	95·73	28.415	122·92	23.116	25.977	112·38	29.078	125·79	23.116
Rejon krakowski:										
wydobycie ogółem . . .	172.939	105·30	233.760	142·33	164.233	398.144	121·21	493.231	150·16	328.466
przeciętnie dziennie . .	7.206	108·97	10.164	153·70	6.613	8.125	122·86	10.066	152·22	6.613
Ogółem w Państwie	2,989.779	87·57	3,294.790	96·50	3,414.342	6,795.754	98·67	7,333.302	106·48	6,887.126
Przeciętnie dziennie	124.574	90·45	143.252	104·01	137.723	138.689	99·25	149.659	108·67	137.723

Tablica II

Obrót węgla, koksu i brykietów — w lutym 1930 r. (w tonnach)

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Wydobycie	Do dyspo- zycji ¹⁾	R O Z C H Ó D							Ogółem	Pozos. na zwa- lach na następ. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem		
				W kraju	Zagra- nicę	Razem	Cele własne	Depu- taty	Razem			
WĘGIEL KAMIENNY												
Rejon śląski	1,054.008 ²⁾	2,285.748	3,300.658	1,048.388	734.581	1,782.969	205.995	34.377	240.372	2,023.341	1,277,317	
% rozchodu	52·09	112·97	163·13	51·81	36·31	88·12	10·18	1·70	11·88	100·00	63·13	
% wydobycia	46·11	100·00	144·40	45·86	32·14	78·00	9·01	1·51	10·52	88·52	55·88	
Rejon dąbrowski	428.683 ²⁾	531.092	958.639	250.484	131.533	382.017	54.132	14.408	68.540	450.557	508.082	
% rozchodu	95·15	117·87	212·77	55·60	29·19	84·79	12·01	3·20	15·21	100·00	112·77	
% wydobycia	80·72	100·00	180·51	47·16	24·77	71·93	10·20	2·71	12·91	84·84	95·67	
Rejon krakowski	80.367	172.939	253.306	140.448	670	141.118	25.809	5.421	31.230	172.348	80.958	
% rozchodu	46·63	100·34	146·97	81·49	0·39	81·88	14·97	3·15	18·12	100·00	46·97	
% wydobycia	46·47	100·00	146·47	81·21	0·39	81·60	14·92	3·14	18·06	99·66	46·81	
Ogółem w Państwie	1,563.058 ²⁾	2,989.779	4,512.603	1,439.320	866.784	2,306.104	285.936	54.206	340.142	2,646.246	1,866,357	
% rozchodu	59·07	112·98	170·53	54·39	32·76	87·15	10·80	2·05	12·85	100·00	70·53	
% wydobycia	52·28	100·00	150·93	48·14	28·99	77·13	9·57	1·81	11·38	88·51	62·42	
K O K S												
Rejon śląski	81.507	142.361	223.868	91.063	6.973	98.036	315	16	331	98.367	125.501	
% rozchodu	82·86	144·72	227·58	92·57	7·09	99·66	0·32	0·02	0·34	100·00	127·68	
% produkcji	57·25	100·00	157·25	63·97	4·90	68·87	0·22	0·01	0·23	69·10	88·15	
B R Y K I E T Y												
Rejon śląski	8.257	18.993	27.250	16.527	90	16.617	56	2	58	16.675	10.575	
% rozchodu	49·52	113·90	163·42	99·11	0·54	99·65	0·34	0·01	0·35	100·00	63·42	
% produkcji	43·47	100·00	143·47	87·02	0·47	87·49	0·29	0·01	0·30	87·79	55·68	
WĘGIEL BRUNATNY												
Rejon zawiercki	67	5.218	5.285	4.768	—	4.768	216	244	460	5.228	57	
Rejon wschodnio-ma- łopolski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rejon poznańsko-po- morski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ogółem w Państwie:	67	5.218	5.285	4.768	—	4.768	216	244	460	5.228	57	
% rozchodu	1·28	99·81	101·09	91·20	—	91·20	4·13	4·67	8·80	100·00	1·09	
% wydobycia	1·28	100·00	101·28	91·38	—	93·38	4·14	4·67	8·81	100·19	1·09	

1) Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.

2) Liczby poprawione.

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski	217.184	17'16	210.130	22'24
Dąbrowski	76.289	23 35	89.361	40'45
Krakowski	35.200	20 04	738	52'41
Ogół. w Państwie:	328.663	18'59	300.229	25'73

Zbyt węgla w kraju według odbiorców ilustruje tablica III.

Spadek zbytu krajowego w lutym spowodowany został głównie zmniejszeniem zapotrzebowaniem na sortymenty opałowe wskutek łagodnej zimy, również i zbyt sortymentów przemysłowych wykazał znaczny spadek w związku z ograniczeniem ruchu w niektórych gałęziach przemysłu, spowodowanym ogólną depresją gospodarczą w kraju. W stosunku do stycznia zbyt krajowy zmniejszył się o 328.663 t, t. j. o 18'59%.

Eksport węgla według krajów ilustruje tablica IV. Z danych tego zestawienia wynika, że w lutym wyeksportowano do krajów północnych 428.192 t, co stanowi spadek w stosunku do stycznia o 144.632 t i pozostaje w związku ze zmniejszeniem się wysyłki do Szwecji o 59.407 t, do Danii o 46.125 t, na Łotwę o 18.829 t, a w mniejszej mierze do Norwegii i Kłajpedy; do Estonii w miesiącu sprawozdawczym nie eksportowano. Wywóz do państw sukcesyjnych wynosił 218.208 t, a zatem zmniejszył się o 66.997 t. Eksport węgla do innych krajów

łącznie z węglem okrętowym zmniejszył się o 86.907 t, również wykazał spadek wywóz do W. M. Gdańska o 1.693 t.

Obrót węgla brunatnego w lutym ilustruje tablica II. Wydobyte węgla brunatnego w lutym zmniejszyło się o 155 t w stosunku do stycznia, wynosząc 5.218 t. W stosunku do lutego 1929 r. wydobyte węgla brunatnego zmniejszyło się o 627 t.

W przemyśle koksiańskim, jak to uwidacznia również tablica II, produkcja w lutym w stosunku do stycznia zmniejszyła się o 32.856 t, wynosząc 142.361 t, natomiast wykazała wzrost o 6.709 t w stosunku do lutego 1929 r. Ogólny zbyt koksu w lutym w stosunku do stycznia zmniejszył się o 24.260 t.

Produkcja brykietów w lutym w porównaniu ze styczniem zmniejszyła się o 12.726 t, wynosząc 18.993 t, również i zbyt ogólny wykazał spadek o 8.854 t.

Liczbę czynnych kopalń węgla kamiennego ilustruje następujące zestawienie:

Rejony	Grudzień 1929	Styczeń:	
		1930	1929
Śląski	53	53	53
Dąbrowski:			
głębokie	19	19	19
płytkie	14 33	13 32	15 34
Krakowski	8	8	9
Ogółem:	93	93	96

Zbyt węgla kamiennego w Kraju (z Kopalń Państwa Polskiego—w lutym 1930 r. (według odbiorców)

Tablica III

RODZAJ ODBIORCÓW	1 9 3 0						1 9 2 9			
	luty		styczeń		od pocz. roku		luty		od pocz. roku	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I.—Przemysł										
Metalurgiczny — żelazny	126.703	8'80	136.921	7'74	263.624	8'22	186.443	8'68	378.182	8'11
" — innych metali	77.459	5'38	79.580	4'50	157.039	4'90	104.821	4'88	206.032	4'42
Koksiarnie	193.989	13'48	237.547	13'44	431.536	13'45	165.615	7'71	367.824	7'89
Brykietniarne	18.363	1'29	31.354	1'77	49.717	1'55	16.167	0'75	43.608	0'93
Gazownie	25.542	1'77	24.194	1'37	49.736	1'55	39.652	1'85	79.974	1'71
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego.) ¹⁾	14.215	0'99	12.459	0'71	26.674	0'83	18.714	0'87	36.669	0'79
Naftowy	10.066	0'70	10.471	0'59	20.537	0'64	16.433	0'76	49.740	1'07
Solny	12.230	0'85	16.060	0'91	28.290	0'88	14.670	0'68	32.446	0'70
Cementowy, ceramiczny oraz cegielnie i wapienniki	39.191	2'72	36.063	2'04	75.254	2'35	74.696	3'48	160.852	3'45
Obróbczy (metalowy i inny)	15.410	1'07	17.568	0'99	32.978	1'03	22.547	1'05	41.661	0'89
Chemiczny	39.448	2'74	56.218	3'18	95.666	2'98	53.351	2'48	108.769	2'33
Garbarski i przetworów zwierzęcych	1.548	0'11	2.353	0'13	3.901	0'12	4.043	0'19	7.840	0'17
Rolniczy (przetw. rolne, browary, młyny i gorzelnie)	50.982	3'54	63.085	3'57	114.067	3'56	76.713	3'57	191.923	4'11
Cukrowniczy	4.781	0'33	20.540	1'16	25.321	0'79	17.753	0'83	43.063	0'92
Papierniczy	25.962	1'80	29.860	1'69	55.822	1'74	28.162	1'31	58.810	1'26
Włókienniczy	38.290	2'66	52.426	2'97	90.716	2'83	90.503	4'21	194.770	4'18
Inne gałęzie przemysłu	140.947	9'79	162.025	9'16	302.972	9'45	160.644	7'48	378.003	8'10
Razem przemysł ¹⁾ :	835.126	58 02	988.724	55'92	1.823.850	56'87	1.090.927	50'78	2.380.166	51'03
II.—Inni odbiorcy										
Koleje żelazne	352.780	24'51	429.747	24'31	782.527	24'40	400.760	18'65	908.231	19'47
Żegluga	600	0'04	—	—	600	0'02	278	0'01	823	0'02
Instytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne — prócz gazowni)	30.284	2'10	43.209	2'44	73.493	2'29	65.136	3'03	124.731	2'68
Wojskowość	4.330	0'30	32.326	1'83	36.656	1'14	14.815	0'69	37.879	0'81
Instytucje państwowe	7.298	0'51	10.934	0'62	18.232	0'57	20.549	0'96	34.206	0'73
Opał domowy ²⁾	110.489	7'68	140.477	7'94	250.926	7'82	283.727	13'21	588.697	12'62
Pośrednicy	98.413	6'84	122.606	6'94	221.019	6'89	272.147	12'67	589.474	12'64
Razem inni odbiorcy ²⁾ :	604.194	41'98	779.259	44'08	1.383.453	43'13	1.057.412	49'22	2.284.041	48'97
Ogółem w kraju:	1.439.320	100'00	1.767.983	100'00	3.207.303	100'00	2.148.339	100'00	4.664.207	100'00

¹⁾ Bez zużycia własnego na cele techniczne kopalni.

²⁾ Bez zużycia własnego na deputaty.

Eksport węgla kamiennego — w lutym 1930 r.

Tablica IV

K R A J E	1 9 3 0				1 9 2 9				1 9 3 0		1 9 2 9	
	l u t y		s t y c z e ń		l u t y		s t y c z e ń		o d p o c z a t k u r o k u			
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
I. — Kraje północne												
Szwecja	171.999	19·84	231.406	19·83	71.294	10·35	165.735	14·92	403.405	19·84	237.029	13·17
Norwegja	62.407	7·20	77.455	6·63	29.154	4·23	62.197	5·60	139.862	6·88	91.351	5·07
Danja	126.945	14·65	173.068	14·83	49.247	7·15	167.258	15·06	300.013	14·75	216.505	12·03
Finlandja	2.200	0·25	5.000	0·43	2.150	0·31	15.762	1·42	7.200	0·35	17.912	0·99
Łotwa	56.101	6·47	74.930	6·42	23.103	3·35	47.640	4·29	131.031	6·44	70.743	3·93
Litwa	7.360	0·85	6.738	0·58	1.591	0·23	4.855	0·43	14.098	0·69	6.446	0·36
Estonja	—	—	2.000	0·17	1.796	0·26	—	—	2.000	0·10	1.796	0·10
Kłajpeda	1.180	0·14	2.227	0·19	1.265	0·18	6.290	0·57	3.407	0·17	7.555	0·42
Razem:	428.192	49·40	572.824	49·08	179.600	26·06	469.737	42·29	1.001.016	49·22	649.337	36·07
II. — Państwa sukcesyjne												
Austria	139.928	16·14	180.647	15·47	249.963	36·26	301.714	27·16	320.575	15·76	551.677	30·65
Węgry	18.095	2·09	35.787	3·07	49.340	7·16	55.040	4·95	53.882	2·65	104.380	5·80
Czechosłowacja	60.185	6·95	68.771	5·90	86.924	12·61	86.849	7·82	128.956	6·34	173.773	9·65
Razem:	218.208	25·18	285.205	24·44	386.227	56·03	443.603	39·93	503.413	24·75	829.830	46·10
III. — Inne kraje												
Francja	59.200	6·83	120.363	10·31	24.089	3·49	49.446	4·45	179.563	8·83	73.535	4·09
Włochy	60.125	6·94	43.762	3·75	13.951	2·02	52.806	4·76	103.887	5·11	66.757	3·71
Algier	4.630	0·53	—	—	—	—	3.220	0·29	4.630	0·23	3.220	0·18
Jugosławja	1.390	0·16	1.473	0·13	925	0·13	1.135	0·10	2.863	0·14	2.060	0·11
Rumunja	3.683	0·42	7.092	0·61	1.560	0·23	6.266	0·56	10.775	0·53	7.826	0·43
Szwajcaria	8.477	0·98	9.469	0·81	11.315	1·64	9.246	0·83	17.946	0·88	20.561	1·14
Holandja	5.030	0·58	8.710	0·75	7.201	1·05	1.300	0·12	13.740	0·68	8.501	0·47
Belgia	5.807	0·67	5.901	0·51	—	—	2.750	0·25	11.708	0·58	2.750	0·15
Niemcy	152	0·02	159	0·01	681	0·10	178	0·02	311	0·01	859	0·05
Z. S. R. R.	—	—	7.960	0·68	—	—	3.250	0·29	7.960	0·39	3.250	0·18
Brazylja	—	—	—	—	6.950	1·01	—	—	—	—	6.950	0·39
Islandja	5.200	0·60	9.477	0·81	—	—	—	—	14.677	0·72	—	—
Hiszpanja	—	—	2.255	0·19	—	—	—	—	2.255	0·11	—	—
Razem:	153.694	17·73	216.621	18·56	66.672	9·67	129.597	11·67	370.315	18·21	196.269	10·90
IV. — W. M. Gdańsk	16.334	1·88	18.027	1·54	38.307	5·56	28.965	2·61	34.361	1·69	67.272	3·74
V. — Węgiel okrętowy	50.356	5·81	74.336	6·38	18.501	2·68	38.888	3·50	124.692	6·13	57.389	3·19
Ogółem:	866.784	100·00	1.167.013	100·00	689.307	100·00	1.110.790	100·00	2.033.797	100·00	1.800.097	100·00

Stan zatrudnienia, wydajność i zarobki robotnicze w Kopalniach węgla kamiennego — w lutym 1930 r.

Tablica V

T R E Ś Ć				R e j o n y:			Całe Państwo		
				Śląski	Dąbrowski	Krakowski			
I. — Stan zatrudnienia									
Liczba dni roboczych				24	24	24	24		
Liczba dniówek odrobionych		zwykłych		1,691.005	503.422	162.079	2,356.506		
		nadliczbowych		77.512	28.682	5.576	111.770		
Liczba dniówek opuszczonych		ogółem		537.675	177.905	59.329	774.909		
		w tem z przyczyn niezależnych od robotnika		373.202	123.017	34.682	530.901		
Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca				91.968	27.847	9.109	128.924		
Liczba robotników przeciętnie zatrudnionych		ogółem		92.862	28.389	9.225	130.476		
		na dole		mężczyzn w tem: górników młodoc.		67.141	17.774	6.256	91.171
				razem		19.095	3.590	1.813	24.498
		na powierzch.		mężczyzn		96	29	—	125
kobiet młodoc.				67.237	17.803	6.256	91.296		
razem		mężczyzn		22.909	8.977	2.586	34.472		
		kobiet		2.530	1.469	303	4.302		
razem		młodoc.		186	140	80	406		
		razem		25.625	10.586	2.969	39.180		

Na 1 przeciętnie zatrudnionego robotnika przypada dniówek	zwykłych odrobionych	18'21	17'73	17'57	18'06			
	nadliczbowych	0'83	1'01	0'60	0'86			
	opuszczonych	5'79	6'27	6'43	5'94			
Liczba urzędników	technicznych	3.615	850	296	4.761			
	biurowych	1.646	392	200	2.238			
	razem	5.261	1.242	496	6.999			
II. — W y d a j n o ść r o b o t n i c z a								
Wydajność pracy (wydobyte na robotniko-dniówkę)—kg	górnika	6.595	9.055	5.695	6.863			
	załogi na dole	1.846	1.714	1.618	1.807			
	całej załogi	1.292	998	1.032	1.211			
III. — Z a r o b k i r o b o t n i c z e								
Średni zarobek robotnika na 1 dniówkę — zł	o d r o b i o n a	za normalną pracę wykonaną ¹⁾	na dole	górnika	12'29	11'15	9'50	11'94
				mężczyzn	9'61	7'86	7'28	9'13
				młodoc.	2'96	3'50	—	3'09
			na powierzch.	mężczyzn	8'61	6'64	6'01	7'90
			kobiet	3'85	3'34	3'14	3'63	
			młodoc.	2'17	2'86	2'50	2'48	
			ogółem	mężczyzn	9'33	7'39	6'86	8'76
				młodoc.	2'43	2'96	2'50	2'61
				cała załoga	9'16	7'16	6'68	8'56
	o p ł a c o n a	z a r o b e k w g o ł o w c e ²⁾	na dole	górnika	13'07	13'03	11'05	12'92
				mężczyzn	10'15	9'21	8'25	9'85
				młodoc.	3'00	3'74	—	3'18
			na powierzch.	mężczyzn	9'34	8'03	7'07	8'83
			kobiet	4'03	3'74	3'39	3'88	
			młodoc.	2'20	3'11	2'70	2'62	
			ogółem	mężczyzn	9'93	8'76	7'86	9'54
				młodoc.	2'46	3'21	2'70	2'74
				cała załoga	9'74	8'47	7'65	9'33
o p ł a c o n a	c a ł k o w i t y z a r o b e k ³⁾	na dole	górnika	13'71	13'88	11'63	13'58	
			mężczyzn	10'66	9'89	8'78	10'39	
			młodoc.	3'03	3'91	—	3'24	
		na powierzch.	mężczyzn	9'81	8'57	7'40	9'30	
		kobiet	4'18	4'02	3'62	4'08		
		młodoc.	2'20	3'19	2'78	2'67		
		ogółem	mężczyzn	10'43	9'39	8'33	10'06	
			młodoc.	2'47	3'31	2'78	2'79	
			cała załoga	10'24	9'08	8'12	9'83	
Obliczony przeciętny miesięczny dochód robotnika — zł	na dole	górnika	259'61	243'83	217'33	254'17		
		mężczyzn	201'78	181'93	162'45	195'21		
		młodoc.	54'61	74'41	—	59'21		
	na powierzch.	mężczyzn	209'56	190'03	160'19	200'77		
	kobiet	80'49	78'15	73'82	79'22			
	młodoc.	42'49	65'17	56'85	53'14			
	ogółem	mężczyzn	203'76	184'65	161'79	196'74		
		młodoc.	46'62	66'76	56'85	54'57		
		cała załoga	199'93	178'44	157'99	192'29		
Sumaryczny całkowity zarobek całej załogi — zł					18.565.883	5.065.661	1.457.434	25.088.778
IV. — S k ł a d k i u b e z p i e c z e n i o w e								
Składki ubezpieczeniowe ze strony robotnika na dniówkę opłaconą — zł	na dole	górnika	1'36	0'86	0'62	1'24		
		mężczyzn	1'19	0'63	0'53	1'04		
		młodoc.	0'21	0'17	—	0'20		
	na powierzch.	mężczyzn	1'00	0'53	0'44	0'83		
		kobiet	0'54	0'25	0'30	0'42		
		młodoc.	0'14	0'22	0'29	0'20		
	ogółem	mężczyzn	1'14	0'59	0'50	0'98		
		młodoc.	0'17	0'22	0'29	0'20		
		cała załoga	1'12	0'57	0'49	0'96		
Sumaryczne składki ubezpieczeniowe całej załogi — zł					2.032.460	318.739	88.537	2.439.736

¹⁾ Jest to przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, bez dodatków za pracę nadliczbową, jak również bez wszelkich innych dodatków, lecz łącznie ze składkami ubezpieczeniowymi robotników.

²⁾ Obejmuje przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, dodatek za pracę nadliczbową i dodatek rodzinny.

³⁾ Jest to zarobek za pracę normalnie wykonaną łącznie z dodatkami: za pracę nadliczbową i rodzinnym, wartością węgla deputatowego, zapłatą za dniówki urlopowe i składkami ubezpieczeniowymi robotników, obliczony za 1 dniówkę opłaconą.

Stan zatrudnienia, wydajność pracy i zarobki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego w lutym 1930 r. ilustruje tablica V.

Liczba wszystkich dniówek odrobionych w kopalniach węgla kamiennego w lutym 1930 r. w porównaniu ze styczniem zmniejszyła się o 622.231, czyli o 20%, do czego przyczyniło się zmniejszenie ilości dniówek zwykłych odrobionych o 518.077, czyli o 18·02% i ilość dniówek nadliczbowych o 105.154, czyli o 48·48%. Zmniejszenie się ilości dniówek odrobionych było spowodowane spadkiem zbytu węgla w lutym o 21·43% w porównaniu ze styczniem i mniejszą ilością dni pracy o 1 (24 wobec 25).

Ilość dniówek opuszczonych w lutym w porównaniu ze styczniem wzrosła o 289.260, czyli o 59·56%, głównie z powodu znacznego wzrostu dniówek, opuszczonych z przyczyn niezależnych od robotnika (t. zw. świętówek), która wzrosła o 107·20%: w rej. śląskim o 172.961, w rej. dąbrowskim o 79.843 i w rej. krakowskim o 21.873.

Stosunek wszystkich dniówek opuszczonych do wszystkich odrobionych wynosił w lutym 31·39%, stosunek zaś dniówek nadliczbowych do wszystkich odrobionych stanowił 4·53%.

Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w lutym wynosiła 130.476, czyli spadła o 3.933 (2·93%) w porównaniu z poprzednim miesiącem.

Przeciętne wydobyte węgla na jedną robotniko-dniówkę spadło o 26 kg i wynosiło 1.211 kg.

Przeciętne całkowite zarobki mężczyzn na dniówkę opłaconą w lutym w stosunku do stycznia spadły: w rej. śląskim o 0·97%, w rej. krakowskim o 0·36%, natomiast w rej. dąbrowskim wzrosły o 0·86%.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny w kopalniach węgla kamiennego w lutym w porównaniu z poprzednim miesiącem spadł: w rej. śląskim o 15·95%, w rej. dąbrowskim o 19·34% i w rej. krakowskim o 16·79%.

HUTNICTWO ŻELAZNE

KOPALNICTWO RUD ŻELAZNYCH W LUTYM 1930 R. — Konjunktura dla kopalń rudy żelaznej doznała w lutym dalszego pogorszenia. Zapotrzebowanie na rudę stało się zmniejszało, doprowadzając kopalnie do konieczności ograniczenia wydobycia nawet poniżej tego minimum, które może im gwarantować rentowność. Skutkiem tego coraz więcej kopalń wpada w ciężkie położenie finansowe, i, jeżeli taki stan potrwa dłuższy przeciąg czasu, to możemy być świadkami likwidacji szeregu kopalń, szczególnie nie związanych z hutami. Wytwórczość wielkich pieców doznała w lutym dosyć znacznego zmniejszenia, przyczem widoki na następne najbliższe miesiące są bardzo nie pocieszające wobec dużych zapasów surówki na wszystkich prawie hutach i braku obstatunków zarówno na samą surówkę, jak i na dalsze wytwory. Ażeby choć częściowo powiększyć swoje wydobycie i tem zmniejszyć swoje deficyty, kopalnie usilnie starają się o zapewnienie sobie obstatunków ze strony hut sąsiadujących z Polską w Czechosłowacji i Niemczech na Górnym Śląsku. Przeszkodą jednak dla tego wywozu było podniesienie taryfy kolejowej; na skutek starań kopalń i dzięki zrozumieniu położenia przez Ministerstwo Komunikacji—podniesiona taryfa została od 1 kwietnia obniżona, w lutym jednak egzystowała jeszcze, czyniąc wszelki wywóz zupełnie nierentownym. Wywóz ten istniał jednak, gdyż huty przedtem je zcze pozaciągały zobowiązania, z których musiały się wywiązać nawet pomimo ponoszonych strat.

Ruch kopalń w lutym pozostawał prawie bez zmiany, zatrzymała wydobycie jedna kopalnia, parę zaś innych, i w tej liczbie jedna z kopalń z najlepszą u nas rudą, jednak geograficznie nieszczęśliwie położona, robiły już przygotowania do całkowitego zawieszenia wydobycia. Ruch poszukiwawczy spadł prawie

do zera, do czego poczęści przyczynił się czas zimowy, poczęści zaś brak widoków na rentowność kopalń w najbliższym czasie. Ceny rudy nie mogą być przez kopalnie podnoszone, gdyż znajdują się one już na granicy opłacalności naszej rudy w stosunku do zagranicznej.

Wydobycie rudy w lutym wykazało zmniejszenie nie tylko w ilościach miesięcznych, z powodu mniejszej ilości dni pracy, lecz i w ilościach dziennych. Liczbowo wydobyte rudy żelaznej w całej Polsce i w poszczególnych okręgach przedstawione jest w poniższym zestawieniu (w tonnach):

Okręgi górnicze:

	częstocho- w.	radomski	zagl. dąbrowskie	krakowski	tarnogórski	Ogółem w Polsce
1929 — przec. mies.	43.342	8.536	1.008	1.035	957	54.878
IV kw. 1929 — przec. mies.	43.945	8.620	537	573	882	54.557
Styczeń 1930	46.924	6.037	653	191	1.166	54.971
Luty "	42.470	4.806	791	—	862	48.929
Styczeń—luty „	89.394	10.843	1.444	191	2.028	103.900
" " 1929	84.805	15.420	3.458	1.945	3.113	108.741

Ogólne wydobyte rudy w porównaniu ze styczniem zmniejszyło się o 6.042 t, t. j. o 11·0%, faktycznie jednak, jeżeli uwzględnić, że w lutym był o jeden dzień roboczy mniej niż w styczniu, to spadek wydobycia wyniósł 7·3%. Wydobyte w lutym 2.039 t wobec 2.199 t w styczniu i 2.195 t przeciętnie miesięcznie w 1929 r. Z poszczególnych okręgów jedynie zagłębie Dąbrowskie wykazało wzrost wydobycia miesięcznego o 21·1% i dziennego o 26·4%, wszystkie inne okręgi dały zmniejszenie zarówno w stosunku miesięcznym, jak i dziennym. Największy spadek wydobycia w liczbach absolutnych dał okr. częstochowski — 4.454 t, w stosunku procentowym zaś Górny Śląsk — 25·1%. Porównanie dwóch pierwszych miesięcy r. ub. i r. b. wykazuje zmniejszenie wydobycia we wszystkich okręgach z wyjątkiem zagłębia Dąbrowskiego.

Poniższe zestawienie przedstawia procentowe zmiany wydobycia lutowego w porównaniu z poprzednimi okresami:

	Zmiana wydobycia lutowego w stosunku do:			Zmiana wydobycia	
	stycznia 1930: mies. dzien.	lutego 1929	przec. mies. 1913	za 2 mies. r. b.	w stos. do r. ub.
Ogółem w Polsce	—11·0	— 7·3	+ 6·9	+ 29·0	— 4·5
B. Kongresówka	—10·3	— 6·6	+ 10·5	+ 85·4	— 2·0
Małopolska	—	—	—	—	— 90·0
Górny Śląsk	—25·1	—23·0	— 30·7	— 92·4	— 34·8

Udział poszczególnych okręgów w procentach ogólnego wydobycia przedstawiał się w lutym, jak następuje: częstochowski 86·8% (w styczniu 85·5%), radomski 9·8% (11·0%), zagłębie dąbrowskie 1·6% (1·0%), krakowski (0·4%) i Górny Śląsk 1·8% (2·1%). B. Kongresówka dała więc 98·2% ogólnego wydobycia.

Liczba uruchomionych kopalń wynosiła 22 (w styczniu 23), z których wydobyte dało 21 kopalń, jedna zaś prowadziła tylko roboty poszukiwawcze. Roboty poszukiwawcze prawie że nie były prowadzone, gdyż ograniczały się do nic nie znaczących prac, uskutecznianych na jednym polu.

Liczba robotników zmniejszyła się z 4.942 w styczniu do 4.822, t. j. o 120 ludzi, czyli o 2·4%. W okr. częstochowski liczba robotników zmniejszyła się o 99 ludzi, t. j. o 2·4%, w radomskim o 10 ludzi, t. j. o 1·8%, i na Gór. Śląsku o 20 ludzi, t. j. o 29·8%; w innych okręgach zmiany były minimalne.

Wydajność pracy robotnika (w tonnach miesięcznie i dziennie) przedstawiona jest w poniższym zestawieniu; przy obliczaniu tej wydajności uwzględnione zostały wyłącznie załogi kopalń, dających wydobycie:

		Liczba kopalni:		Liczba robotn.:		Wydobycie na 1 robotnika:	
		czynnych	z wydobyc.	ogółem	w kop. z wyd.	miesięcznie	dziennie
Listopad	1929	25	23	5.707	5.642	9.78	0.391
Grudzień	"	23	22	5.702	5.618	9.19	0.383
Styczeń	1930	23	22	4.942	4.831	11.38	0.455
Luty	"	22	21	4.811	4.707	10.40	0.434

Jak widać więc, wydajność utrzymała się w lutym prawie na wysokości stycznia; objaśnia się to w znacznym stopniu tem, że kopalnie, nie widząc przed sobą odpowiedniej koniunktury zaniedbują robót przygotowawczych, forsują zaś wydobywanie, chcąc w ten sposób obniżyć sobie koszty własne i możliwie zbliżyć się do ceny rynkowej.

Przywóz rudy żelaznej z zagranicy, zarówno jak i materiałów, zawierających żelazo, obniżył się dosyć znacznie; zmniejszył się również i wywóz rudy. Liczbowo obrót ruda z zagranicą przedstawia się w poniższy sposób (w tonnach):

		Przywóz			
		Przywóz z zagran.:	Wywóz rudy żelaznej	Wywóz rudy żel. zawieraj. żelazo	Wywóz rudy żel. manganowej
1929 — przec. mies.		44.441	9.713	8.255	4.667
Styczeń 1930		38.387	5.457	13.163	2.525
Luty "		32.168	3.168	10.921	1.044
Styczeń - luty 1930		70.555	8.625	24.184	3.569
" " 1929		81.114	10.038	21.948	5.802

Jak widać więc, przywóz rudy zmniejszył się w lutym o 6.219 t, t. j. o 16.4%, przyczem przywóz rudy niskoprocentowej nie był notowany. Przywóz innych tworzyw wielkopieczowych obniżył się również o 2.289 t, t. j. o 42.0%. Wywóz rudy wykazał spadek o 2.242 t, t. j. o 17.1%. W ciągu dwóch pierwszych miesięcy r. b. przywieziono rudy żelaznej mniej niż w tymże okresie r. ub. o 10.560 t, czyli o 13%, i materiałów, zawierających żelazo mniej o 1.413 t, t. j. o 14.1%. Wywóz rudy żelaznej wzrósł w tym roku o 2.236 t, t. j. o 10.2%. Rudy manganowej przywieziono w lutym mniej o 1.481 t, t. j. o 58.6%, w ciągu zaś pierwszych dwóch miesięcy mniej niż w roku zeszłym o 2.233 t, t. j. o 38.4%.

Stosunek żelaza, zawartego w rudzie przywiezionej i wydobytej, zużytych w kraju (obliczony według metody, wskazanej w zesz. 7/1930) przedstawiał się w ciągu ostatnich miesięcy, jak następuje:

	Żelazo w rudzie wydobytej	Żelazo w rudzie przywiezionej	Stosunek żelaza w rudzie przywiez. do żel. w rudzie wydobytej
1929 — przecięt. mies.	13.465	25.776	1.91
Listopad 1929	14.317	36.529	2.79
Grudzień "	13.553	31.282	2.41
Styczeń 1930	11.342	22.264	1.97
Luty "	10.472	18.657	1.78

Jak widać więc, ustosunkowanie spożycia rudy krajowej do przywozowej poprawiło się i przekroczyło przeciętną z 1929 r.

Ceny wewnętrzne rudy pozostawały bez zmiany (p. zesz. 42/1929).

HUTNICTWO ŻELAZNE W LUTYM 1930 R. — W roku bieżącym oznak ożywienia w lutym nie było prawie wcale. Ogólne położenie hutnictwa było w dalszym ciągu niezmiernie ciężkie, pogarszało się ono jeszcze tem, że ceny zbytu krajowego były ciągle nie wystarczające, gdyż nie pokrywały w wielu razach kosztów własnych i, oczywiście, zupełnie prawie hamowały wywóz zagranicę. Wywóz ten liczbowo pozostawał mniej więcej na wysokim poziomie paru ubiegłych miesięcy, lecz był on wynikiem zamówień sowieckich, dokąd wysyłka stanowiła

w lutym 28.846 t na ogólną liczbę wywozu (bez obrotu uszlachetniającego) 31.468 t, t. j. stanowiła 91% ogólnego eksportu; zbyt krajowy wyniósł w lutym 33.037 t. Wytwórczość i zbyt hutnictwa przedstawiała się w lutym, jak następuje: zbyt wewnętrzny podniósł się w niewielkim stopniu, natomiast wywóz ogólny zmalał, w mniejszym jednak stopniu, niż zwiększył się zbyt wewnętrzny; ponieważ przytem wytwórczość obniżyła się, zapasy ostateczne na hutach również się obniżyły. Zamówienia krajowe wykazały obniżenie, co znów nie rokuje polepszenia się sytuacji w następnym miesiącu. Szczególnie w tych zamówieniach zwraca uwagę to, że prawie o jedną trzecią spadły zamówienia prywatne; świadczy to o słabej koniunkturze ogólnogospodarczej.

Sytuacja finansowa pogorszyła się dla hut z powodu trudności w inkasowaniu zaległości oraz w zdobywaniu nowych kredytów. Ilość protestów wekslowych wzrosła w porównaniu do poprzednich miesięcy.

Pomimo spadku wytwórczości liczba robotników zmniejszyła się stosunkowo bardzo nieznacznie, i przytem gros tego zmniejszenia przypada na b. Kongresówkę. Huty starają się uniknąć, o ile można, redukcji robotników; odgrywają tu rolę nie tyle może względy humanitarne, ile dobrze zrozumiany interes własny, gdyż wyzbywanie się wyuczonego i wykwalifikowanego robotnika przynosi w rezultacie tylko szkodę dla samych zakładów. Szczególnie trudne jest położenie w hutach b. Kongresówki, gdzie brak obciążników zmusza huty do czasowego, a nawet i zupełnego zamykania poszczególnych działów i, w tym wypadku, zwalniania robotników.

Zmiany w wytwórczości zasadniczych działów hutnictwa podaje poniższe zestawienie, wyrażające stosunek procentowy wytwórczości obecnej do przeciętnej miesięcznej z 1913 r.:

	Listopad	Grudzień	Styczeń	Luty
Wielkie piece	68.6	55.0	59.0	49.4
Stalownie	75.6	61.0	76.4	73.3
Walcownie	72.5	60.9	73.1	72.7

Jak widać więc, wytwórczość lutowa obniżyła się we wszystkich działach.

Wytwórczość hut żelaznych w ich zasadniczych działach przedstawiała się według dzielnic w następujący sposób (pierwsze 4 rubryki w tonnach):

	Su-rówka	Stal zlewna	Wytw. walc. gotowe	Rury żel. i stal.	Liczba robotn.
a) w województwie kieleckim					
1929 — przecięt. mies.	19.045	38.845	27.527	4.176	19.612
IV kwart. 1929 — przec. mies.	17.565	31.638	25.273	4.296	17.670
Styczeń 1930	20.693	28.587	22.239	4.543	15.921
Luty "	14.975	24.379	21.647	4.045	15.261
Styczeń — luty 1930	35.668	52.966	43.886	8.588	—
" " 1929	33.406	86.153	55.185	7.528	—

b) w województwie krakowskim					
1929 — przecięt. mies.	—	987	906	—	199
IV kwart. 1929 — przec. mies.	—	1.158	911	—	196
Styczeń 1930	—	1.249	837	—	195
Luty "	—	1.098	699	—	195
Styczeń — luty 1930	—	2.347	1.536	—	—
" " 1929	—	1.368	1.358	—	—

c) w województwie śląskim					
1929 — przecięt. mies.	39.658	74.894	51.760	6.149	32.140
IV kwart. 1929 — przec. mies.	37.038	66.955	47.237	5.705	31.781
Styczeń 1930	30.014	76.060	53.326	5.373	31.420
Luty "	27.485	75.995	53.518	4.306	31.129
Styczeń — luty 1930	57.499	152.055	106.844	9.679	—
" " 1929	76.627	173.689	110.148	12.820	—

d) ogółem w Polsce

1929 — przecięt. mies.	58.703	114.726	80.193	10.325	51.964
IV kwart. 1929 — przec. mies.	54.603	99.751	73.421	10.091	49.649
Styczeń 1930	50.707	105.896	75.402	9.916	47.536
Luty	42.450	101.472	75.864	8.351	46.585
Styczeń — luty 1930	93.167	207.358	152.266	18.267	—
" " 1929	110.033	261.211	166.591	20.348	—

Jak liczby powyższe wskazują, w lutym nastąpił we wszystkich działach spadek wytwórczości zarówno w ilości miesięcznej, jak i dziennej; wyjątek stanowią jedynie walcownie, które pomimo spadku wytwórczości miesięcznej, wykazały niewielki wzrost produkcji dziennej. Porównanie dwóch pierwszych miesięcy r. b. i r. ub. wykazuje w tym roku znaczny spadek wytwórczości.

W dziale surówki spadek wytwórczości wyraził się liczbą 8.247 t, z czego na Kongresówkę wypada 5.718 t, na Śląsk zaś 2.529 t. Wytwórczość dwóch pierwszych miesięcy spadła w r. b. o 16.866 t. Poniższe zestawienie wykazuje procentowe zmiany lutowej wytwórczości surówki w porównaniu z poprzednimi okresami:

Zmiana wytwór. lutowej w stos. do:
stycznia 1930 r.: lutego przecięt.
mies. dzien. 1929 r. mies. 1913 r.

Ogółem w Polsce	— 16'2	— 7'5	— 12'6	— 50'6
B. Kongresówka	— 27'6	— 19'9	— 1'4	— 60'0
Górny Śląsk	— 8'4	+ 1'4	— 17'7	— 46'2

Wytwórczość surówki obniżyła się, gdyż dwa wielkie piece, z liczby 15 czynnych w styczniu, zostały zatrzymane, tak, że w lutym czynnych było 13 pieców, z których 8 pracowało na Śląsku, 5 zaś w b. Kongresówce. Ogólna ilość przepracowanych w lutym pieco dni wyniosła 357 wobec 417 w styczniu. Udział procentowy poszczególnych dzielnic w całej wytwórczości przedstawiał się, jak następuje: b. Kongresówka 35'3% (w styczniu 40'8%), Górny Śląsk 61'7% (59'2%). Zbyt surówki w kraju obniżył się w dalszym ciągu, gdyż wyniósł 14.007 t, wobec 14.125 t w styczniu i 18.731 t w grudniu; wywóz obniżył się również z 390 t w styczniu do 295 t. Zapasy surówki w hutach wyniosły w końcu lutego 84.443 t, wobec 88.348 t w końcu stycznia, obniżyły się więc o 3.905 t, czyli o 4'5%. Zapasy te stanowią więc około dwumiesięcznej produkcji, co nie daje wielkich nadziei na szybkie podniesienie jej wytwórczości.

Wytwórczość stalowni zmniejszyła się stosunkowo nieznacznie, gdyż tylko o 4.424 t, przyczem bezmała cała ilość, 4.208 t, przypadła na b. Kongresówkę, podczas gdy Śląsk prawie że nie wykazał zmiany, a nawet podniósł dzienną produkcję. Porównanie dwóch miesięcy r. b. i r. ub. wykazuje w tym roku znaczne zmniejszenie o 53.842 t, do którego przyczyniły się b. Kongresówka i Śląsk, gdyż Małopolska dała zwyczaj 151 t.

Poniższe zestawienie wykazuje procentowe zmiany wytwórczości stali w lutym, w porównaniu z innymi okresami:

Zmiana wytwór. lutowej w stos. do:

	stycznia 1930 r. mies.	lutego dzien. 1929 r.	przec. mies. 1913 r.	
Ogółem w Polsce	— 4'2	— 0'2	— 14'4	— 26'7
B. Kongresówka	— 14'7	— 11'1	— 34'4	— 52'4
Małopolska	— 12'1	— 8'4	+ 88'7	+ 13'0
Górny Śląsk	— 0'1	+ 4'1	— 4'1	— 11'8

Zmniejszenie wytwórczości nastąpiło częściowo skutkiem zmniejszenia liczby pieców martenowskich w ruchu, częściowo skutkiem mniej sprawnego ich działania. Liczba pieców zmniejszyła się o 1 w b. Kongresówce i o 1 na Śląsku, t. j. ogólna ich liczba wyniosła w lutym 35 wobec 37 w styczniu, z czego 11 pieców pracowało w b. Kongresówce, 1 w Małopolsce i 23 na Śląsku. Ogólna ilość przepracowanych pieco-dni wyniosła 760 wobec 767 w styczniu i 690 w grudniu. Oprócz pieców martenowskich pracowały piece elektryczne: 2 w b. Kongresówce i 6 na Śląsku, przepracowały one razem 77 pieco-dni

wobec 90 w styczniu. Dla celów odlewniczych pracowały również 2 małe gruszki besemerowskie. Udział poszczególnych dzielnic wynosił: b. Kongresówka 21'0% (w styczniu 27'0%), Małopolska 1'1% (1'2%) i Górny Śląsk 74'9% (71'8%). Spożycie wewnętrzne stali wzrosło cokolwiek, co, wobec zmniejszenia się wytwórczości, dało również zmniejszenie się zapasów do 42.058 t wobec 49.185 t w końcu stycznia.

Wytwórczość walcowni obniżyła się bardzo nieznacznie gdyż tylko o 538 t, przyczem główne zmniejszenie, gdyż o 592 t, nastąpiło w b. Kongresówce, Górny Śląsk zaś dał lekką zwyczaj — 192 t. W ciągu dwóch pierwszych miesięcy wytwórczość tego-roczna obniżyła się o 14.325 t w porównaniu do r. ub.

Poniższe zestawienie podaje dla walcowni procentowe zmiany wytwórczości w lutym, w porównaniu z poprzednimi okresami:

Zmiana wytwór. lutowej w stos. do:

stycznia 1930 r.: lutego przec. mies.
mies. dzien. 1929 r. 1913 r.

Ogółem w Polsce	— 0'7	+ 3'4	+ 4'4	— 27'3
B. Kongresówka	— 2'7	+ 1'4	— 10'4	— 41'5
Małopolska	— 16'5	— 13'1	+ 76'0	+ 13'5
Górny Śląsk	+ 0'36	+ 4'3	+ 9'2	— 19'7

Zbyt wewnętrzny, który bardzo gwałtownie spadł w styczniu, w lutym poprawił się, wynosząc 31.037 t wobec 26.449 t w styczniu. Wywóz zagranicę obniżył się tylko nieznacznie, gdyż wyniósł 33.217 t (wraz z obrotem uszlachetniającym 1.749 t) wobec 35.570 t w styczniu. Zapasy w końcu lutego okazały się cokolwiek mniejsze, gdyż wyniosły 80.000 t, wobec 81.766 t w końcu stycznia. Stanowi to jednak jeszcze dosyć poważny zapas, wynoszący ok. produkcji miesięcznej. Udział poszczególnych dzielnic w wytwórczości wyniósł: b. Kongresówka 28'6% (29'2%), Małopolska 0'9% (1'1%) i Śląsk 70'5% (69'7%).

Wytwórczość rur zmniejszyła się w lutym o 1.565 t, t. j. o 15'8%, przyczem wytwórczość dzienna zmniejszyła się o 12'3%. Zmniejszenie nastąpiło w obu dzielnicach: w b. Kongresówce o 493 t, t. j. o 11%, na Śląsku zaś o 1.067 t, t. j. o 19'8%. W porównaniu z rokiem ubiegłym wytwórczość dwóch pierwszych miesięcy była w tym roku mniejsza o 2.091 t, t. j. o 10'2%.

Zbyt rur w kraju poprawił się trochę, gdyż wyniósł 3.335 t, wobec 3.147 t w styczniu. Wywóz natomiast spadł dosyć znacznie, gdyż wyniósł 4.199 t, wobec 6.674 t w styczniu. Zapasy rur wyniosły w końcu lutego 7.268 t wobec 7.218 t w końcu stycznia. Udział poszczególnych dzielnic w ogólnej wytwórczości wyniósł: b. Kongresówka 48'4% (w styczniu 45'8%), Górny Śląsk 51'6 (54'2%).

Liczba robotników w zmniejszyła się nieznacznie, gdyż o 891 ludzi, co stanowi 1'9%; z tej liczby 587 robotników było zwolnionych w b. Kongresówce i 304 na Śląsku. W Małopolsce zmian nie było. Poszczególne dzielnice zatrudniały: b. Kongresówka 32'8% (w styczniu 33'6%), Małopolska 0'4% (0'4%) i Górny Śląsk 66'8 (66%).

Ilość z a m ó w i e ń zmniejszyła się o przeszło 3 tys. tonn. Według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych, nie obejmujących surówki, rur i zamówień zagranicznych, ilość obstalunków wynosiła (w tonnach):

	Grudzień	Styczeń	Luty
Rządowe	5.424	477	7.436
Prywatne	21.056	30.045	20.019
Razem:	26.480	30.522	27.455

W prywatnych było:

zamówień handlu	10.325	14.301	14.730
" przemysłu	10.731	15.744	5.289

Jak widać więc, zamówienia rządowe procentowo wzrosły bardzo znacznie, w liczbie jednak absolutnej są ciągle nie wystarczające, ażeby odegrać jakąś poważniejszą rolę przy dzisiejszym bezrobociu. Również bardzo nie pocieszającym

symptomem jest znaczne zmniejszenie obrotów prywatnych; chodzi tu głównie o zamówienia przemysłu, gdyż zamówienia handlu pozostały mniej więcej na poziomie stycznia. Co się tyczy gatunków, to największy spadek nastąpił w żelazie przetworzone oraz w blasze, głównie cienkiej, wzrosły natomiast zamówienia na materiały nawierzchni kolejowej i cokolwiek na kształtowniki. Zmniejszyły się również zamówienia na zestawy kołowe.

Zaopatrzenie hut w najważniejsze tworzywa: rudę, koks, węgiel i stare żelastwo było normalne. Dowóz do hut rudy wyniósł w lutym 45.035 t, w czym rudy zagranicznej było 8.989 t. Żużli i innych materiałów, zawierających żelazo, dowieziono 12.278 t, w czym było 5.534 t żużli zagranicznych. Żelastwa dostarczono 37.102 t, w czym 9.793 t zagranicznego.

Spżycie powyższych tworzyw przedstawiało się w lutym, jak następuje: rudy żelaznej do wielkich pieców zużyto w ogólnej ilości 53.733 t, poza tem jeszcze spotrzebowano 19.299 t żużli i innych materiałów, zawierających żelazo. Zużycie koksu dla wielkich pieców wyniosło 50.417 t; zużycie węgla dla całego hutnictwa, włączając w to i deputaty robotnicze, osiągnęło 138.271 t. Zużycie żelastwa w piecach martenowskich wyniosło 70.494 t, w czym żelastwa własnego 22.568 t. do wielkich pieców zaś załadowano 3.176 t, w czym żelastwa własnego było 708 t.

Obrót zagraniczny wytworami hutnictwa żelaznego podawany był dotąd na zasadzie danych Głównego Urzędu Stat. Na przyszłość jednak przy wykazach wywozu opierać się będziemy na danych, zbieranych i opracowywanych w Departamencie Górniczo-Hutniczym Min. Przem. i Han., które pozwalają na dokładniejsze i bardziej dowolne zróżniczkowanie poszczególnych pozycji i mogą być w razie potrzeby sprawdzone bezpośrednio w hutach. Liczby te różnią się zwykle od liczb Gł. Urz. Stat. z tego powodu, iż w danych Departamentu wzięty jest mo-

ment wysyłki z huty, w danych zaś Gł. Urz. St. moment przejścia przez granicę.

Natomiast dane o przywozie, jak również o wartości wysyłki i przywozu będziemy nadal czerpali z publikacji Gł. Urz. Stat., jako jedynego źródła tych wiadomości. Przy wywozie, jak również i przywozie, uwzględniany będzie również i obrót uszlachetniający.

		1 9 3 0		1 9 2 9			
		Luty		Styczeń		L u t y	
		tonn	tys. \bar{z}	tonn	tys. \bar{z}	tonn	tys. \bar{z}
Surówka	wyw.	295	137	390	212	998	569
	przyw.	430	202	356	196	851	365
Żel. i stal walc. (oprócz niżej wymienionych)	wyw.	22.591	6.950	25.214	7.910	3.039	1.105
	przyw.	4.345	1.251	3.131	1.085	3.675	1.160
Szyny wszelkie	wyw.	10	3	94	24	1.142	323
	przyw.	23	11	—	—	22	19
Blacha żel. i stal.	wyw.	8.300	3.300	9.978	3.140	2.144	1.297
	przyw.	1.356	957	1.337	979	734	566
Rury	wyw.	4.199	3.200	6.674	5.066	4.346	2.615
	przyw.	207	408	189	401	140	266
Razem:	wyw.	35.395	13.590	42.350	16.352	11.669	5.909
	przyw.	6.361	2.829	5.013	2.661	5.422	2.376

Poza wymienionym wyżej obrotem huty wywozą jeszcze swoje wyroby dalej posuniętej obróbki, jak osie i obręcze kołowe, wyroby walcowane na zimno, konstrukcje żelazne, wyroby z blachy i inne drobne wyroby żelazne; wywóz tych wytworów wyniósł w lutym r. b. 1.124 t wobec 1.310 t w styczniu i 1.707 t w lutym r. ub.

Jak widać z powyższych liczb, wywóz lutowy zmniejszył się w porównaniu do stycznia o 16,4%, pod względem zaś wartości spadek wyniósł 17%. W porównaniu z lutym r. ub. wywóz tegoroczny wzrósł prawie trzykrotnie, gdyż ilościowo wzrost wyniósł 204%, pod względem zaś wartości 130%.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

W SPRAWIE PRZEMYSŁU SEROWARSKIEGO. — Przemysł mleczarski zyskał już sobie prawo obywatelstwa w Polsce i traktowany jest obecnie poniekąd narówni z innymi podstawowymi składnikami produkcji krajowej. W gorszych daleko warunkach pod względem znaczenia i uwagi, jaką się danemu zagadnieniu poświęca, znajdowała się dotąd druga niemniej ważna gałąź produkcji, opartej o ten sam surowiec, a mianowicie serowarstwo. Odpowiednio wysokie stawki celne przywózowe od serów importowanych, to bodaj wszystko, co się dotychczas w tym względzie zrobiło dla przemysłu serowarskiego jako całości poza odpowiednim uwzględnieniem nauki serowarstwa w szkołach mleczarskich.

Dane statystyczne dotyczące ilości serowarni i produkcji serów w 1928 r., zebrane za pośrednictwem urzędów wojewódzkich, wykazują, że na terenie całego Państwa posiadamy ogółem 552 serowarnie, które produkują najrozmaitsze gatunki serów (łącznie z twarogiem) w ogólnej ilości 5,251.335 kg serów. Serowarnie dzielą się na kilka typów, a mianowicie serowarnie spółdzielcze w liczbie 86, serowarnie prywatne (dworskie i t. p.)—400, serowarnie spółkowe (utrzymywane przez pachciarzy i inne) — 64 oraz serowarnie przy szkołach mleczarskich w Rzeszowie i Wrześni—2. Produkcja serów, jak również ilość serowarni, obecnie niewątpliwie jest większa.

Posiadane liczby pozwalają jednak na stwierdzenie, że serowarstwo w Polsce nie jest równomiernie rozsiiane po całym obszarze kraju, lecz posiada pewne wyraźne skupienia w kilku województwach.

Na pierwszy plan pod względem ilości wyprodukowanego sera wysuwa się województwo poznańskie, gdzie 136 serowarni produkuje 2,561.765 kg sera rocznie. Jeżeli jednak od tej ilości odejmiemy produkowany tam twaróg, to otrzymamy produkcję tylko 463.462 kg serów twardych rocznie. W związku z powyższym na pierwsze miejsce wysunie się woj. nowogrodzkie, gdzie 235 serowarni produkuje 1,141.082 kg serów rocznie.

Następnem z kolei będzie województwo pomorskie o produkcji 516.241 kg serów rocznie w 46 serowarniach. Czwarte miejsce zajmuje województwo lwowskie z produkcją 245.799 kg w 7 serowarniach, z czego jednak około 175 tys. kg produkuje Szkoła Mleczarska w Rzeszowie.

Pozostałe województwa produkują stosunkowo mniejsze ilości serów, nie przekraczając ok. 100 tys. kg rocznie.

Produkcję serów twardych w Polsce, według danych urzędów wojewódzkich, oraz liczbę serowarni ilustruje poniższe zestawienie:

W o j e w ó d z t w o	L i c z b a s e r o w a r n i				P r o d u k c j a s e r ó w — k g			
	ogółem	spółdzielczych	prywatnych	innych	ogółem	w serowarniach spółdzielczych	w serowarniach prywatnych	w serowarniach innych
Warszawskie	21	—	20	1	97.290	—	96.490	800
Łódzkie	9	—	9	—	24.664	—	24.664	—
Kieleckie	4	3	1	—	31.575	19.575	12.000	—
Lubelskie	11	2	9	—	44.157	1.600	42.557	—
Białostockie	35	—	35	—	194.000	—	194.000	—
Wileńskie	23	5	18	—	54.300	18.350	35.950	—
Nowogródzkie	235	3	185	47	1.141.082	26.200	706.882	408.000
Poleskie	—	—	—	—	b	r	a	k
Wołyńskie	2	1	1	—	1.600	1.200	400	—
Poznańskie	136	62	74	—	463.462	246.853	216.609	—
Pomorskie	46	4	30	12	516.241	127.505	211.160	177.576
Śląskie	8	2	6	—	161.312	45.200	116.112	—
Krakowskie	4	1	3	—	11.400	3.000	8.400	—
Lwowskie	7	—	3	4	245.799	—	15.500	230.299
Stanisławowskie	9	3	4	2	13.151	3.701	42.250	5.200
Tarnopolskie	2	—	2	—	153.000	—	153.000	—
Ogółem:	552	86	400	66	3.153.033	493.184	1.837.974	8.1875

Z powyżej wymienionych liczb wynika, że serowarstwo w Polsce zgrupowane jest w pewnych tylko ośrodkach kraju, jak również posiada swoje odrębne właściwości, na co składa się szereg przyczyn różnorodnej natury.

Ministerstwo Rolnictwa z uwagi na konieczność żywszego zainteresowania się wszystkich czynników rolniczych zagadnieniem przemysłu serowarskiego w Polsce rozesało ankietę do wszystkich zainteresowanych organizacji spółdzielczych i rolniczych, która stanowić będzie zapoczątkowanie planowo pomyślanych prac nad racjonalizacją tego działu przetwórstwa rolnego. Nadesłane odpowiedzi na powyższą ankietę dają możliwość pobieżnej charakterystyki obecnego stanu tego przemysłu w poszczególnych dzielnicach kraju.

Na terenie Poznańskiego serowarstwo stanowi poniekąd uboczny dział produkcji przy wyrobie masła, gdyż poważną część stanowią sery z mleka chudego, wzgl. t. zw. sery półtłuste. Zaznaczyć należy, że obok produkcji serów produkowana jest również kazeina. Z serów t. zw. tłustych produkuje się ser tyłżycki, edamski, limburgski, trapistów i romadour. Serowarstwa w ścisłym tego słowa znaczeniu na terenie województwa poznańskiego właściwie niema, a to z tego względu, że brak jest mleka odpowiedniego do wyrobu serów, ponieważ krowy żywione są wytlókami, wywarem i liśćmi buraczanami, które ujemnie wpływają na jakość mleka do wyrobu serów.

Na Pomorzu serowarstwo posiada analogiczną strukturę, lecz zarazem pomyślniejsze warunki rozwoju, ze względu na większą ilość łąk, a zatem lepszy jakościowo surowiec do produkcji.

Na terenie tym produkuje się podobne gatunki serów, co i w Poznańskim, przyczem zaznaczyć należy, że produkcja kazeiny wynosi tam przeszło 150.000 kg rocznie.

Produkcja serów w omawianych województwach zachodnich pokrywa ilościowo zapotrzebowanie rynku wewnętrznego; w razie pomyślnych konjunktur mogłaby być skierowana nawet na eksport, tem bardziej, że i teraz poszczególne serowarnie eksportują swój produkt zagranicę. Dość poważną konkurencją miejscowej produkcji stwarza przemysł serowarski w Gdańsku, którego wyroby cieszą się powodzeniem na tamtejszym rynku.

Na terenie województw wschodnich — wileńskiego, a szczególnie nowogródzkiego, serowarstwo posiada pewne tradycje, sięgające czasów przedwojennych. Z produkowanych tam serów pierwsze miejsce zajmuje ser, t. zw. nowogródzki o typie sera holenderskiego, inaczej zwany również serem litewskim, a czasem serem lechickim. W nieznacznych stosunkowo ilościach produkuje się również ser trapistów. Organizacja produkcji nosi swoisty charakter, a mianowicie większość serowni znajduje się w ręku żydów pachciarzy, którzy wydzierzawiają krowiarnie od większych właścicieli ziemskich. Serowarstwo spółdzielcze, jak również serowarnie prywatne, prowadzone na własny rachunek przez właścicieli większych obór, znajduje się w stadium początkowego rozwoju, posiada jednak warunki, aby stać się jednym z poważniejszych czynników gospodarstwa. Na to składają się przede wszystkim: specjalne warunki komunikacyjne i odległość od rynków zbytu, utrudniająca sprzedaż artykułu, stosunkowo łatwo ulegającego zepsuciu, jakim jest masło — oraz możliwość uzyskania surowca, zdatnego do produkcji serów, ze względu na brak odpadków przemysłu rolnego jako paszy dla krów. Przedwojenne tradycje produkcji serów na tamtym terenie, kiedy to ser litewski pod nazwą sera brochockiego znajdował chętnych nabywców i na dalszych rynkach, w ostatnich czasach zaczynają odżywać. Z inicjatywy miejscowej organizacji rolniczej powstał w województwie nowogródzkim związek producentów sera, jednoczący w sobie narazie 20 serowarni prywatnych i spółdzielczych. Związek postawił sobie za zadanie przeprowadzenie racjonalizacji metod produkcji w zrzeszonych serowarniach, drogą doszkolenia personelu technicznego, prowadzenia odpowiednich doświadczeń normalizacyjnych w celu wytworzenia jednolitego typu wytwarzanego produktu, planową akcją propagandową w sprawie racjonalnego obchodzenia się z mlekiem oraz akcją, zmierzającą do wspólnego ujęcia sprawy zbytu. W zamierzeniach związku istnieje projekt poczynienia również pewnych inwestycji, zarówno w poszczególnych serowarniach, jak w postaci wybudowania wspólnej dojrzewalni serów.

Wszystkie te prace pozostają jednak dotychczas w sferze projektów.

Następnym z kolei terenem, wymagającym uwzględnienia przy omawianiu zagadnienia produkcji serów, jest teren województw południowych — lwowskiego

i stanisławowskiego, a specjalnie tereny podkarpackie, gdzie na łożyskach istnieją specyficzne warunki dla rozwoju przemysłu serowarskiego, szczególnie jeśli chodzi o sery owcze. Od wielu lat produkowana jest tam w większych ilościach t. zw. bryndza, prymitywne jednak metody tej produkcji nie pozwalają na rozszerzenie jej na tyle, aby usunąć istniejący obecnie przywóz bryndzy z zagranicy. Produkcja serów w pozostałych województwach jest niewielka i nie posiada specjalnych cech charakterystycznych, to też nie wymaga specjalnego omówienia.

Zebrane drogą powyżej wspomnianej ankiety materiały pozwalają stwierdzić, że rozwój serowarstwa napotyka na następujące trudności:

1) brak uświadomienia dostawców mleka do wyrobu serów co do umiejętnego obchodzenia się z niem i przestrzegania zasad czystości i higieny,

2) brak wykwalifikowanych sił fachowych, uniemożliwiający w wielu wypadkach wprowadzenie nowoczesnych metod produkcji,

3) brak odpowiednich urzędów, umożliwiających racjonalizację produkcji,

4) brak dostatecznej ilości kapitału dla przedsiębiorstw serowarskich, umożliwiających racjonalną produkcję,

5) brak jednolitych, opartych na naukowych podstawach metod produkcji.

W odpowiedzi na ankietę Min. Rolnictwa poszczególne organizacje i instytucje wysunęły szereg wniosków, wskazujących drogi, które powinny pójść wysiłki zainteresowanych czynników dla usunięcia omawianych niedomagań.

Celem przedyskutowania zgłoszonych wniosków i ustalenia wstępnych wytycznych przyszłego programu akcji w dn. 10 kwietnia r. b. w Ministerstwie Rolnictwa odbyła się konferencja z udziałem przedstawicieli szeregu instytucji, które były uczestnikami wyżej wspomnianej ankiety oraz przedstawicieli świata naukowego tej dziedziny produkcji.

Na konferencji tej potwierdzono w zasadzie te braki i niedomagania przemysłu serowarskiego, które wykazała przeprowadzona przez Ministerstwo Rolnictwa ankieta.

Podstawowym wynikiem narad było przedewszystkiem stwierdzenie zjawiska grupowania się serowarń w pewnych rejonach, co wyraźnie wskazuje na to, że przemysł serowarski sam znajduje sobie najbardziej podatne warunki dla normalnego rozwoju. Zasadę rejonizacji tego przemysłu uznano za zasadniczy warunek wszelkiej akcji, zmierzającej w kierunku rozbudowy względnie racjonalizacji serowarstwa.

Zgodnie zresztą z wnioskami, nasuwającymi się przy analizie statystyki produkcji, uznano, że rejonami produkcji serowarskiej są: w pierwszym rzędzie województwo nowogrodzkie, następnie teren zachodni, specjalnie województwo pomorskie, oraz teren południowy, obejmujący podgórskie połacie kraju, a specjalnie teren Śląska Cieszyńskiego, nadający się do produkcji serów typu ementalskiego.

Określając podstawowe wytyczne akcji w kierunku podniesienia serowarstwa, wypowiedziano się za koniecznością usunięcia tych braków w przemyśle serowarskim, które wykazała ankieta, przeprowadzona przez Ministerstwo Rolnictwa. Do tego mają służyć następujące posunięcia.

1.— Odpowiednia propaganda, prowadzona przez organizacje rolnicze w kierunku uświadomienia rol-

ków o konieczności przestrzegania zasad racjonalnego obchodzenia się z mlekiem. Zwrócono uwagę m. in. na możliwość ingerowania w tę dziedzinę, szczególnie, jeśli chodzi o serownie, utrzymywane przez pachciarzy — drogą specjalnego nadzoru administracyjnego.

2.— W dziedzinie szkolenia personelu technicznego serowarń, wypowiedziano się za koniecznością stosowania ścisłej selekcji kandydatów na serowarów przez wymaganie odbywania praktyk przed i po ukończeniu szkół serowarskich w specjalnie do tego przystosowanych fermach, uznanych za wzorowe. Za podstawowy warunek takiej selekcji uznano ścisłą specjalizację serowarów w kierunku umiejętności produkowania serów jednego typu.

3.— Za podstawowy warunek powodzenia akcji przyjęto ustalenie metod produkcji serów typowych dla danego rejonu, przy czym uznano, że pierwszym warunkiem wybrania typu sera powinny być upodobania konsumentów, przedewszystkiem na rynku wewnętrznym, z tego względu, że pojemność naszego rynku ze względu na zbyt małą konsumpcję serów na głowę ludności nie jest jeszcze wyzyskana, natomiast rynek zagraniczny ma odrębne pod tym względem upodobania. Dla opracowania metod produkcji dla poszczególnych rejonów uznano za najbardziej właściwe stworzenie wzorowych serowarń, gdzie pod dozorem sił fachowych prowadzony byłby wyrób danego sera według standardowych metod i gdzie jednocześnie kandydaci na kierowników serowarń odbywaliby praktyki przed objęciem samodzielnych stanowisk.

4.— Za niezmiernie ważny czynnik wytworzenia jednolitego typu sera o wyborowym gatunku uznano istnienie niektórych racjonalnie urządzonych dojrzewalni, dla szeregu serowarń. Dojrzewalnie te poza możliwością rzucania na rynek większych ilości serów jednego typu mogłyby stanowić składy o charakterze składów warrantowych, przy których pomocy poszczególne serownie mogłyby uzyskiwać kredyty w instytucjach finansowych pod zastaw złożonych w dojrzewalni serów.

Stwierdzono również, że przemysł serowarski, podobnie jak przemysł mleczarski, wymaga opracowania specjalnego programu akcji kredytowej i ustalenia warunków udzielania kredytu przez państwowe instytucje finansowe.

Należy stwierdzić, że zarówno ankieta, jak i zwołana przez Ministerstwo Rolnictwa z dn. 10 kwietnia r. b. konferencja, dały pozytywne wyniki przedewszystkiem dlatego, że dały możliwość zebrania niezwykle ciekawego materiału w dotychczas poniekąd zapoznanej dziedzinie przetwórstwa rolnego, oraz stanowią zapoczątkowanie pracy w kierunku umożliwienia serowarstwu zajęcia właściwego miejsca w szeregu dziedzin życia rolniczego.

E. W.

W SPRAWIE WYWOZU PIERZA, PUCHU, SZCZECINY, WŁOSIA I SIERŚCI.

— Obrót z zagranicą wymienionymi powyżej artykułami kształtuje się dla Polski stale dodatnio. Dowodem tego stanu rzeczy jest następujące zestawienie:

	1927		1928		1929		
	Przy- wóz	Wy- wóz	Przy- wóz	Wy- wóz	Przy- wóz	Wy- wóz	
Pierze	w q	727	22.309	1.203	21.240	1.088	19.329
	w tys. zł	329	7.116	533	9.532	849	12.235
Puch	w q	23	223	22	224		
	w tys. zł	48	349	40	299		

Włosie końskie	w q	324	2.641	282	1.783	327	1.703
	w tys. zł	219	1.391	205	1.111	240	1.149
Włosie wszelkie inne	w q	85	1.254	209	1.543	122	1.412
	w tys. zł	46	246	51	218	40	338
Szczecina nieczysta	w q	482	1.226	696	638	1.351	942
	w tys. zł	254	532	401	432	767	593
Szczecina myta w pęczkach	w q	548	2.260	478	2.187	494	3.297
	w tys. zł	643	2.887	635	2.869	691	4.476
Sierść zwierzęca	w q	376	5.609	929	10.746	1.273	10.856
	w tys. zł	836	2.476	1.226	5.260	1.198	5.097

Salda w powyższym obrocie (znak + oznacza przewagę wywozu, znak — przewagę przywozu) są następujące:

		1927	1928	1929
Pierze	w q	+ 21.582	+ 20.037	+ 18.241
	w tys. zł	+ 6.787	+ 8.999	+ 11.386
Puch	w q	+ 200	+ 202	
	w tys. zł	+ 301	+ 259	
Włosie końskie	w q	+ 2.317	+ 1.501	+ 1.376
	w tys. zł	+ 1.172	+ 506	+ 909
Włosie wszelkie inne	w q	+ 1.169	+ 1.334	+ 1.290
	w tys. zł	+ 200	+ 167	+ 298
Szczecina nieczysta	w q	+ 744	+ 58	+ 409
	w tys. zł	+ 278	+ 31	+ 174
Szczecina myta w pęczkach	w q	+ 1.712	+ 1.709	+ 2.603
	w tys. zł	+ 2.244	+ 2.234	+ 3.795
Sierść zwierzęca	w q	+ 5.233	+ 9.817	+ 9.583
	w tys. zł	+ 1.640	+ 4.034	+ 3.899

Łącznie wartość pierza, puchu, szczeciny, włosów i sierści, wywiezionych w ostatnich 3 latach, wyniosła w liczbach bezwzględnych oraz w procentach w stosunku do wartości ogólnego naszego eksportu, co następuje: w 1927 r. — zł 14,997 000 (0,6%), w 1928 r. — zł 19,721.000 (0,8%), w 1929 r. — zł 23.888.000 (0,84%).

Pierze jest wywożone z Polski głównie do Niemiec, Austrii i Czechosłowacji. W 1927 r. z ogólnej ilości pierza, wywiezionego z Polski, 68% całego eksportu przypada na wywóz do Niemiec, 21% — do Czechosłowacji, 3% — do Austrii. W 1928 r. wywóz do Niemiec wyniósł 69%, do Czechosłowacji — 17%, do Austrii — 4% ogólnego naszego eksportu pierza w tym czasie. W 1929 r. wywóz do Niemiec był w dalszym ciągu na większy, gdyż wyniósł 69% całego wywozu. Na drugim miejscu utrzymała się Czechosłowacja, gdzie wywieziono 17% całego eksportu, na trzecim miejscu figurowała Austria, gdzie skierowano 2% całego naszego wywozu pierza w tym czasie. Należy zaznaczyć, że w obliczeniach za 1929 r. zostały potraktowane łącznie pierze i puch.

Puch jest wywożony z Polski do Stanów Zjednoczonych Ameryki, Niemiec, Anglii i Czechosłowacji. W 1927 r. z ogólnego naszego eksportu puchu 35% przypada na wywóz do Stanów Zjednoczonych, 16% na wywóz do Niemiec, 16% — na wywóz do Anglii. W 1928 r. najwięcej puchu wywieziono do Niemiec (64%), oraz do Czechosłowacji (18%).

Wywóz z Polski włosów końskiego odbywa się głównie do Niemiec, Czechosłowacji i Austrii. W 1927 r. z ogólnego naszego wywozu w tym zakresie 5% skierowano do Niemiec, 27% do Czechosłowacji, 21% do Austrii. W 1928 r. udział powyższych państw w przywozie z Polski włosów końskiego był podobny do udziału z roku poprzedniego, mianowicie wyniósł: Niemcy — 37%, Czechosłowacja — 36%, Austria — 19%. W 1929 r. na pierwsze miejsce wysunęła się Czechosłowacja (38%), na drugim miejscu znalazły się Niemcy (30%), trzecie miejsce zajęła Austria (20%).

Włosie wszelkie inne importują z Polski tak samo Niemcy i Czechosłowacja. W 1927 r. z ogólnego

naszego wywozu w tym zakresie 48% skierowano do Niemiec, 25% — do Czechosłowacji, 10% — do Anglii. W 1928 r. udział Niemiec wzrósł do 73%, udział Czechosłowacji zmalał do 4%, pokażne natomiast miejsce w imporcie z Polski omawianego artykułu zajęła Danja (13%).

Szczecina nieczysta jest wywożona głównie do Niemiec, poza tem w mniejszych ilościach do Czechosłowacji, Austrii, Anglii oraz Danji. W 1927 r. z ogólnego naszego wywozu w rozpatrywanym zakresie 40% skierowano do Niemiec, 16% do Danji, 16% do Czechosłowacji, 11% do Austrii i 6% na Łotwę. W 1928 r. udział Niemiec wyniósł 34%, Czechosłowacji 26%, Austrii 12%, Anglii 11%. W 1929 r. Niemcy po dawnemu zajęły pierwsze miejsce (57%), Czechosłowacja — drugie (19%), Austria — trzecie (8%).

Przy wywozie szczeciny mytej w pęczkach w grę wchodzi jako kraje importujące głównie Niemcy, poza tem Czechosłowacja, Austria, w mniejszym stopniu Anglia. W 1927 r. — 67% całego wywozu skierowano do Niemiec, 8% do Czechosłowacji, 7% do Anglii. W 1928 r. na pierwszym miejscu figurowały Niemcy (61%), na drugim — Anglia (10%), na trzecim — Czechosłowacja (9%). W 1929 r. 61% skierowano do Niemiec, 8% do Stanów Zjednoczonych, 7% do Anglii i 6% do Czechosłowacji.

Sierść zwierzęca, podobnie jak i poprzednie produkty, jest wywożona głównie do Niemiec. W 1927 r. skierowano do Niemiec 84% całego wywozu, w 1928 r. 86%, w 1929 r. 88%. Na drugim miejscu znalazła się Czechosłowacja, dokąd wywieziono sierści w 1927 r. — 13%, w 1928 r. — 9%, w 1929 r. — 9% całego naszego wywozu.

Pomimo, że wywóz rozpatrywanych artykułów jest dość znaczny, jednak jakość wywożonego towaru wiele pozostawia do życzenia. Wynika to stąd, że omawiane artykuły rzadko kiedy są wywożone w stanie przerobionym i dostosowanym do wymagań zagranicznych rynków zbytu, znacznie natomiast częściej zdarza się, że artykuły te są wywożone albo przez kupców krajowych, albo przez agentów firm zagranicznych w stanie zupełnie surowym, który dyskwalifikuje nasz towar zagranicą i który utrudnia wszelkie poczynania, mające na celu zracjonalizowanie tego eksportu.

Niewątpliwie brak dobrej organizacji kupieckiej przy wywozie z Polski rozpatrywanych artykułów uszczupla w poważnym stopniu dochody wielu gospodarstw rolnych, zwłaszcza drobnych, gdyż niedostateczny popyt w kraju na pierze, puch, szczecinę, włosie i sierść utrzymuje ceny tych artykułów na naszym rynku na niskim poziomie i przyczynia się do tego, że bardzo wiele towaru marnuje się, nie znajdując chętnych nabywców.

Powyższy stan rzeczy dawno już zwrócił uwagę zainteresowanych sfer gospodarczych oraz Ministerstw: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa. Odbyto szereg konferencji na terenie międzyministerjalnym oraz w organizacjach gospodarczych, i w rezultacie długotrwałych dyskusyj wyłonił się projekt uregulowania wywozu z Polski pierza, puchu, szczeciny, włosów i sierści w podobny sposób, jak to zostało zrobione z jajami i masłem, mianowicie mają być ustanowione wysokie cła wywozowe od omawianych artykułów, i od ceł tych mają być zwalniane tylko takie transporty, które zostaną uprzednio zbadane i zakwalifikowane do wywozu przez którąkolwiek ze stacyj

kontroli, upoważnionych przez Rząd do sprawowania nadzoru nad wywozem w rozważanej dziedzinie.

Jeżeli chodzi o interesy krajowego rolnictwa, to projektowana jakościowa reglamentacja wywozu omawianych artykułów może mieć skutki dodatnie, pod warunkiem jednak, że cła wywozowe nie zostaną wykorzystane przez przetwórców dla obniżenia cen surowca, płaconych producentom rolnym, w pewnym zaś zakresie i rzeźniom.

Gdyby, tak jak to się projektuje, zostały ustanowione wysokie, o charakterze prohibicyjnym, cła wywozowe od pierza, puchu, szczeciny, włosia i sierści i gdyby od tych cel miał być zwalniany tylko towar przerobiony, odpowiadający pewnym warunkom, ustalonym w handlu międzynarodowym, wówczas łatwo mogłoby się zdarzyć, że krajowe przetwórnice, korzystając z uprzywilejowanego stanowiska w zakresie zakupu surowca w kraju, mogłyby rozmyślnie obniżyć cenę tegoż surowca na naszym rynku, działając w ten sposób na niekorzyść krajowego rolnictwa.

Ażeby uszreć się od tej ewentualności, należy do rozporządzeń o cłach wywozowych od pierza, puchu, szczeciny, włosia i sierści wprowadzić uwagi o możliwości wywozu bez cel rozpatrywanych artykułów w stanie surowym za pozwoleniami Ministerstwa Skarbu. W okresach normalnego kształtowania się poziomu cen omawianych artykułów, płaconych producentom rolnym, uwagi, o których mowa, nie powinny być wykorzystywane, stosowanie ich natomiast stałoby się niezbędnym w okresach niżki cen surowca, jaka ewentualnie nastąpiłaby na skutek działania cel wywozowych.

Projektowane rozporządzenia o cłach wywozowych od pierza, puchu, szczeciny, włosia i sierści będą tylko podstawą prawną do wprowadzenia w życie jakościowej reglamentacji wywozu omawianych artykułów, sama natomiast standaryzacja eksportu będzie zawarta w obwieszczeniach Ministra Przemysłu i Handlu, wydanych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa o warunkach uzyskania zaświadczeń na bezcłowy wywóz wyszczególnionych powyżej towarów.

Używając wyrazu „standaryzacja”, należy odrazu zastrzec się, że nie będzie to standaryzacja w ścisłym tego słowa znaczeniu, a raczej tylko wstęp do niej, gdyż warunki, jakie zostaną ustanowione dla towaru, przeznaczonego na wywóz, sprowadzają się do tego, że nie wolno będzie wywozić omawianych artykułów w stanie zanieczyszczonym obcymi domieszkami, jak krew, piasek i t. p., że towar będzie musiał być odpowiednio zapakowany i t. d. Powyższe ujęcie sprawy bynajmniej nie wyklucza możliwości rozwinięcia zapo-

czątkowanej w ten sposób jakościowej reglamentacji wywozu omawianych artykułów i wprowadzenia w przyszłości obowiązku wywożenia towaru odpowiednio przerobionego według określonych typów, czyli standardów, uznanych w handlu międzynarodowym.

Sądząc z dotychczasowych prac nad uregulowaniem wywozu pierza, puchu, szczeciny, sierści i włosia, można przypuszczać, że kontrolę wywozu omawianych artykułów przejmą izby przemysłowo-handlowe, ogólny zaś nadzór nad całym eksportem w rozważanej dziedzinie będzie sprawowało Ministerstwo Przemysłu i Handlu. Powyższe ujęcie sprawy wydaje się słuszne, albowiem handel w Polsce pierzem, puchem, szczecina, sierścią i włosiem spoczywa prawie wyłącznie w rękach kupców prywatnych, natomiast organizacje rolniczo-handlowe nie trudnią się prawie wcale sprzedażą tych artykułów.

Punkty kontroli przy wywozie omawianych artykułów zostaną utworzone w głównych ośrodkach ich przerobu. Jeżeli chodzi o pierze i puch, to ośrodkami temi są Poznań i Lwów, a zatem należy oczekiwać, że w powyższych miejscach zostaną utworzone stacje kontroli wywozu wspomnianych towarów. Przy wywozie szczeciny, włosia i sierści punkty kontroli powstaną na początek nietylko w głównych ośrodkach przerobu, jak Zamość i Międzyrzec, ale i w niektórych punktach wyjściowych, jak np. w Dziedzicach i Tczewie.

Należy zaznaczyć, że ilość i rozmieszczenie punktów kontrolnych nie będzie czemś stałym, niezmiennym; przeciwnie, jeżeli rozwój stosunków gospodarczych wykaże konieczność przeprowadzenia w tym względzie pewnych zmian, zmiany te zostaną wprowadzone tak, ażeby eksport towarów w omawianej dziedzinie mógł odbywać się bez specjalnych utrudnień.

Rzeczą jest jasną, że za sprawowanie kontroli nad wywozem pierza, puchu, szczeciny, włosia i sierści izby przemysłowo-handlowe będą musiały pobierać od eksporterów pewne opłaty. Należy oczekiwać, że opłaty te, których wysokość zostanie oznaczona przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, nie obciążą w zbyt ni sposób naszego eksportu.

O ile projektowana wstępna standaryzacja wywozu pierza, puchu, szczeciny, włosia i sierści dojdzie do skutku, będzie to już trzecia dziedzina, w której Rząd podejmuje próbę uregulowania wywozu. Próby, dokonane w poprzednich dwóch dziedzinach, mianowicie w zakresie jaj i masła, dają dobre rezultaty, należy zatem przewidywać, że i omawiana trzecia gałąź naszego eksportu zostanie również skutecznie uregulowana.

W. H.

H A N D E L

HANDEL ZAGRANICZNY

BILANS HANDLOWY W MARCU 1930 R. — Bilans handlu zagranicznego Polski (łącznie z W. M. Gdańskiem) w marcu wykazał nadal saldo dodatnie w wysokości zł 26.143 tys.

Wywóz wyniósł w marcu w wadze 1.312.646 t, w wartości zaś zł 221.106 tys., przywóz zaś w wadze 306.514 t, w wartości zł 194.963 tys. W porównaniu do lutego wywóz zmniejszył się w wadze o 261,7 tys. t (głównie na węglu), zwiększył się natomiast pod względem wartości (o zł 30 miljn.). Przywóz

zwiększył się w porównaniu do ubiegłego miesiąca zarówno w wadze (o 25,1 tys. t), jak wartości (zł 13,3 miljn.).

W wywozie najważniejsze zmiany w porównaniu do lutego zaszły w artykułach spożywczych, wykazując wzrost (o zł 7,6 miljn.). Z pośród artykułów spożywczych wzrósł w wywozie głównie cukier (o zł 5,6 miljn.), jaja (o zł 3,2 miljn.) oraz pasze (o zł 1,2 miljn.), zmniejszył się natomiast wywóz zbóż, a mianowicie żyta (o zł 2,5 miljn.) oraz jęczmienia (o zł 1,9 miljn.).

W przemyśle metalowym hutniczym zaznaczył się wzrost wywozu cynku (o zł 4,5 miljn.) oraz nawozów sztucznych

(o zł 2'5 miljn.). Zmniejszył się natomiast wywóz węgla (o zł 6'5 miljn.), nasion (o zł 2'0 miljn.), zwierząt żywych (o zł 1'1 miljn.) oraz szeregu artykułów wywozowych.

W przywozie zwiększenie wystąpiło również na artykułach spożywczych (o zł 8'8 miljn.), przyczem w związku z postem zaznaczył się przede wszystkim wzrost przywozu śledzi (o zł 4'5 miljn.). Wystąpił również sezonowy wzrost przywozu nawozów sztucznych (o zł 4'4 miljn.).

Spadł dość silnie w materiałach i wyrobach włókienniczych przywóz surowca wełny (o zł 5'1 miljn.) przy jednoczesnym wzroście przywozu tkanin bawełnianych (o zł 0'4 miljn.) oraz wełnianych (o zł 0'7 miljn.).

W poszczególnych grupach wywozu zmiany w porównaniu do lutego przedstawiały się, jak następuje. W artykułach spożywczych największy wzrost wykazał cukier (o zł 5'6 miljn.).

Zboża wykazały spadek, zwłaszcza żyto (o zł 2'5 miljn.) oraz jęczmień (o zł 1'9 miljn.). Wzrósł natomiast wywóz strączkowych (o zł 0'4 miljn.), oraz ziemniaków i przetworów ziemniaczanych (o zł 0'4 miljn.). W nabiale zaznaczyć należy zmniejszenie wywozu masła (o zł 0'6 miljn.), przy jednoczesnym zwiększeniu i to dość znacznym wywozu jaj (o zł 3'2 miljn.), co należy uznać za dość wczesne rozpoczęcie sezonu eksportowego, prawdopodobnie w związku z wyjątkowo łagodną zimą. Wywóz mięsa wykazał zwykłą (o zł 0'8 miljn.), a w szczególności wzrosły bekon (o zł 0'4 miljn.). Wzrostu wywozu bekonów należałoby oczekiwać w następnych miesiącach, wobec rychłego uruchomienia chłodni w Gdyni.

Do zanotowania w artykułach spożywczych mamy wreszcie wzrost wywozu spirytusu (o zł 0'9 miljn.), i pasz (o zł 1'2 miljn.).

Wywóz zwierząt żywych wykazuje w marcu zniżkę (o zł 1'1 miljn.), przyczem zmniejszył się głównie wywóz bydła rogatego (o zł 0'5 miljn.) oraz trzody chlewnej (o zł 0'6 miljn.).

W produktach zwierzęcych nastąpiła w wywozie zwykła (o zł 0'7 miljn.), spowodowana wzrostem wywozu skór surowych (o zł 0'5 miljn.) oraz futer surowych (o zł 0'5 miljn.), zmniejszył się natomiast wywóz pierza i puchu (o zł 0'5 miljn.). Wywóz drzewa pozostaje nadal na dość niskim poziomie, wykazując nawet dalszą zniżkę (o zł 1'4 miljn.).

Zmniejszył się przede wszystkim wywóz papierówki (o zł 1'0 miljn.) jak również kopalniaków i okrągłaków (o zł 0'2 miljn.), bali, desek i łań (o zł 0'4 miljn.) a — z wyrobów drzewa — wyrobów bednarskich (o zł 0'2 miljn.). Wzrost wykazuje wywóz kłód, kłoców i dłużyc (o zł 0'4 miljn.) oraz fornierów klejonych i wyrobów z nich (o zł 0'3 miljn.). Poważny dość spadek wywozu nasion (o zł 2'2 miljn.) spowodowany został zmniejszeniem wywozu nasion buraków cukrowych (o zł 1'5 miljn.) oraz nasion oleistych (o zł 0'5 miljn.).

W materiałach budowlanych zanotować należy zmniejszenie wywozu cementu (o zł 0'4 miljn.). Większe zmniejszenie wykazuje wywóz węgla (o zł 6'5 miljn.). Zniżka ta w znacznym stopniu jest spóźnionym refleksem zmniejszenia, jakie zanotowane zostało w lutym w wysyłce węgla z kopalń. Prawdopodobne jest, że marzec nie odbiega zbyt od przeciętnej normy miesięcznej eksportu. Ponadto zmniejszył się wywóz benzyny (o zł 0'4 miljn.) oraz parafiny (o zł 0'3 miljn.). Wywóz gumelastyki wykazuje ożywienie w wywozie obuwia z kauczuku, a mianowicie wzrost w porównaniu do lutego (o zł 0'7 miljn.). Sezonowy wzrost obrotów nawozów sztucznych znajduje wyraz zarówno w przywozie, jak wywozie, wykazującym wzrost (o zł 2'5 miljn.). W chemikaljach mamy do zanotowania poważniejszy wzrost w wywozie benzolu (o zł 0'5 miljn.). W metalach ogólna zwykła (o zł 4'2 miljn.) spowodowana została wzrostem wywozu cynku (o zł 4'5 miljn.), a dalej ołowiu (o zł 0'2 miljn.). Zmniejszył się jednak wywóz rur (o zł 1'0 miljn.). W środkach komunikacji nastąpił wzrost wywozu (o zł 1'3 miljn.) w postaci wagonów pocztowych i bagażowych.

Zmniejszenie (o zł 1'1 miljn.) wykazuje wywóz celulozy W materiałach i wyrobach włóknistych przy ogólnej zniżce (o zł 1'4 miljn.), największe zmniejszenie przypada na przędzę wełnianą (o zł 1'4 miljn.) oraz bawełnianą (o zł 0'2 miljn.) i tkaniny wełniane (o zł 0'6 miljn.). Zwiększenie wykazują w materiałach i wyrobach włóknistych len i odpadki (o zł 0'2 miljn.), jedwab sztuczny (o zł 0'4 miljn.) a wreszcie tkaniny bawełniane (o zł 0'7 miljn.). Pozostałe grupy i artykuły wywozu nie wykazują poważniejszych zmian w porównaniu do ubiegłego miesiąca.

W przywozie, który wykazał w porównaniu do lutego wzrost (o zł 13'3 miljn.), najpoważniejsza zwykła przypada na artykuły spożywcze (o zł 8'7 miljn.). Główną zwykłą spowodował omówiony wyżej przywóz śledzi (o zł 4'5 miljn.) w związku z postem. Nadto wzrósł przywóz tłuszczów roślinnych jadalnych (o zł 0'5 miljn.), jak również tłuszczów jadalnych zwierzęcych (o zł 1'0 miljn.); z pośród pozostałych artykułów wykazują zwykłą pozycję przywóz ryb (o zł 0'6 miljn.), kawy (o zł 0'5 miljn.), owoców południowych (o zł 0'9 miljn.), ze zbóż — pszenicy (o zł 0'3 miljn.), i, wreszcie, tytoniu (o zł 0'7 miljn.). W produktach zwierzęcych zmniejszył się dość znacznie przywóz skór surowych (o zł 0'6 miljn.) oraz skór wyprawionych (o zł 0'9 miljn.), przy jednoczesnym wzroście przywozu futer surowych (o zł 0'3 miljn.) oraz, w związku z ofensywą Bati, przywóz obuwia gotowego (o zł 0'4 miljn.).

W nasionach zanotować należy zmniejszenie przywozu nasion oleistych (o zł 0'3 miljn.), a w drzewie zmniejszenie przywozu wyrobów z drzewa (o zł 0'3 miljn.).

Materiały budowlane i wyroby ceramiczne wykazują w marcu zwykłą (o zł 0'4 miljn.), a mianowicie materiały budowlane o zł 0'1 miljn., a wyroby ceramiczne o zł 0'2 miljn. Zmniejszył się natomiast przywóz rud (o zł 0'7 miljn.), jak również azbestu i wyrobów z niego (o zł 0'3 miljn.). Nieznaczne stosunkowo zmiany zaszły w przywozie gumelastyki, wykazującej pewną zwykłą (o zł 0'3 miljn.), głównie na kauczuku (o zł 0'2 miljn.) oraz oponach i dętkach (o zł 0'2 miljn.).

Sezonowe dość znaczne zmiany dokonały się w przywozie nawozów sztucznych. Przy ogólnej zwykłej (o zł 4'4 miljn.), wzrost przywozu saletry chilijskiej osiąga dość znaczny poziom (o zł 8'2 miljn.). Wzrasta również przywóz fosforytów (o zł 0'6 miljn.). Natomiast znaczny spadek wykazuje saletra wapniowa norweska (o zł 4'3 miljn.) oraz sole potasowe (o zł 0'4 miljn.). Zaznaczyć należy, że silne wahania saletry chilijskiej względnie wapniowej z miesiąca na miesiąc wywołane są tem, że transporty te noszą w poszczególnych miesiącach sporadyczny charakter. Naogół, jak widać z porównania I kwartału 1930 r. i 1929 r., przywóz do Polski saletry chilijskiej zmniejszył się prawie że dwukrotnie i tyleż wzrósł przywóz saletry norweskiej (wapniowej).

Z innych chemikalij organicznych wzrósł przywóz olejów roślinnych technicznych (o zł 0'4 miljn.), tłuszczów zwierzęcych technicznych (o zł 0'7 miljn.), a wreszcie środków leczniczych (o zł 0'3 miljn.), jak również barwników syntetycznych (o zł 0'3 miljn.).

Metale i wyroby z nich wykazują zniżkę (o zł 1'7 miljn.), spowodowaną zmniejszeniem przywozu żelastwa (szmelcu) (o zł 0'8 miljn.) oraz miedzi (o zł 0'1 miljn.). W maszynach i aparatach przy ogólnej zwykłej (o zł 0'1 miljn.), dość poważną zwykłą daje pozycja maszyn włókienniczych (o zł 2'1 miljn.). W pozycji tej dość poważną rolę odgrywają maszyny do szycia oraz maszyny koronkarskie. Zmniejszenie w maszynach wykazują natomiast pompy (o zł 0'4 miljn.), maszyny elektrotechniczne (o zł 0'6 miljn.), silniki (o zł 0'2 miljn.), kotły, aparaty i części do ogrzewania (o zł 0'4 miljn.). Przyrządy, przewodniki i inne materiały elektrotechniczne wykazują zniżkę (o zł 0'5 miljn.), we wszystkich prawie pozycjach, a mianowicie na transformatorach i przetwornicach (o zł 0'3 miljn.), licznikach energii

T O W A R Y	P R Z Y W O Z						T O W A R Y	W Y W O Z					
	Ma- rzec 1933		Styczeń-marzec 1930		Ma- rzec 1933			Styczeń-marzec 1930		Ma- rzec 1933		Styczeń-marzec 1930	
	T o n n y		Tysiące złotych		T o n n y			Tysiące złotych		T o n n y		Tysiące złotych	
OGÓLEM:	08 516	808 137	1 237 047	194 960	593 297	792 242	OGÓLEM:	1 312 616	4 619 745	4 030 417	21 106	657 787	544 823
Artykuły spożywcze	3 032	106 540	117 733	39 457	107 213	113 827	Artykuły spożywcze	161 289	530 260	223 086	67 206	196 887	126 024
w tem:							w tem:						
pszenica	1 067	2 321	13 157	398	878	6 089	pszenica	2 043	7 986	468	799	3 131	227
kukurydza	1 013	2 512	5 907	252	663	2 499	żyto	18 990	88 810	3 859	3 972	20 644	1 466
ryż	0	7 485	2 038	1	3 990	1 488	jęczmień	21 177	77 605	49 843	5 011	20 335	19 106
siód	220	630	2 430	142	408	2 323	groch	2 233	8 466	9 037	921	3 608	5 086
śliwki	627	2 086	3 012	1 062	3 612	4 078	fa-ola	1 697	4 930	6 372	962	3 162	4 842
cytryny i pomarańcze	2 445	6 204	5 422	1 466	3 945	4 498	ziemiaki i przetwory	3 978	7 826	10 187	755	1 945	2 102
orzechy i migdały	229	484	575	547	1 139	1 690	cukier	44 581	128 893	55 261	18 202	52 316	26 997
korzenie	150	459	503	626	2 120	2 466	mięso świeże i sol.	3 494	8 175	8 469	9 435	23 030	22 057
herbata	189	531	550	1 466	4 076	4 551	w tem:						
kakao	467	1 625	1 326	1 055	3 531	3 768	bekony	1 749	4 192	365	6 191	15 046	1 126
kawa	674	1 837	1 632	2 549	6 821	7 490	wędliny i szynki	270	570	58	939	2 056	235
ryby świeże, solone i mrożone	842	1 867	1 434	1 462	3 146	3 140	masło	665	2 200	2 369	3 629	12 171	14 802
śledzie	17 953	40 697	37 604	10 301	23 040	6 291	jajła	4 401	7 922	2 055	9 720	19 184	6 351
tłuszcze jadalne zwierz.	2 578	5 990	3 195	6 494	15 335	8 463	chmiel	99	402	324	114	732	1 885
w tem:							spirytus	1 223	1 777	2 0	1 396	2 049	152
szmalce	2 275	5 268	2 914	5 689	13 487	7 864	piwa	45 573	111 555	49 891	7 252	19 076	12 689
tłuszcze jadalne roślin.	1 421	4 457	4 275	2 101	6 758	6 929	Zwierzęta (szt.)	121 578	339 538	283 844	18 215	50 328	46 060
tytoń	1 876	4 927	2 730	4 365	12 700	10 720	w tem:						
pasza	1 365	6 634	14 902	403	2 078	5 902	trzoda chlewna	64 351	179 457	251 473	13 547	37 008	42 717
Zwierzęta żywe (szt.)	7 124	58 515	7 312	396	1 442	584	gęsi	554	30 490	7 366	5	301	71
Produkty zwiercz.	2 013	6 870	7 135	12 729	39 312	53 214	Produkty zwiercz.	2 114	5 992	3 112	7 247	19 148	14 158
w tem:							w tem:						
skóry surowe	1 081	3 716	2 811	2 524	8 823	9 353	skóry surowe	1 065	2 754	856	2 821	7 298	2 791
futry	120	541	984	2 573	6 331	11 181	futry	142	344	196	1 709	3 696	5 459
" wyprawione	5	14	38	1 817	2 079	4 158	wełna, szeczelna, puch i pierze	282	962	720	1 794	6 265	4 243
skóry	186	671	785	4 164	15 089	20 292	Mat. i wyr. drzewne	236 911	695 515	660 466	29 140	87 647	80 074
obuwie skórzane	23	49	52	1 093	2 378	2 650	w tem:						
Mat. i wyr. z drzewa	3 594	13 019	14 831	1 119	4 347	5 327	papierówka	57 349	193 152	227 921	3 602	12 407	14 771
Rośliny i nasiona	2 744	6 820	10 860	1 813	5 967	10 281	kopalniaki i okrągłaki	23 573	74 006	95 237	1 223	3 885	5 042
w tem:							kłody, kłocę i dłużyce	34 855	94 086	103 249	3 981	10 504	11 770
nasiona oleiste	2 143	4 912	7 951	991	3 028	5 753	bale, deski iłaty	67 940	190 568	137 036	11 915	34 362	28 070
Materiały budowlane	87 189	262 436	297 523	4 260	14 295	18 262	podkłady kolej.	18 438	53 253	27 950	2 581	7 709	4 500
w tem:							wyroby bednarskie	1 997	6 994	5 039	569	2 130	1 476
wyroby ceramiczne	5 719	19 261	29 850	1 344	4 973	6 411	meble wszelkie	422	1 403	2 047	1 027	3 366	4 419
Szkló i wyroby szklane	680	2 711	1 868	1 047	3 553	2 863	fornier	3 051	9 066	7 032	2 275	6 903	5 732
Paliwo, asfalt, ropa i pochodne	10 128	40 414	70 741	732	2 842	4 433	Rośliny i nasiona	11 531	32 129	31 814	6 040	24 081	25 532
Gumelastyka	427	1 324	1 357	2 781	8 970	9 412	w tem:						
w tem:							nasiona roślin pastew.	9 679	23 822	21 953	5 144	14 777	16 972
kautczuk i gutaperka	251	792	806	841	2 825	3 249	" buraków cukr.	510	3 201	2 841	802	5 529	4 225
gumelastyka miękka	17	60	61	342	1 107	1 006	" roślin oleistych	275	1 971	4 011	162	1 429	2 998
opony i detki automob.	152	384	390	1 455	3 572	3 454	Materiały budowlane, wyroby ceramiczne, minerały i szkło	28 035	118 932	132 013	1 211	4 502	2 078
obuwie z kautczuku	5	76	89	113	1 256	1 557	w tem:						
Chemia	63 815	150 312	235 131	29 012	71 827	86 336	cement	3 107	17 424	6 984	216	1 276	596
w tem:							szkło i wyroby	91	372	220	122	444	253
fosforyty	15 618	38 593	52 963	706	1 612	2 675	Paliwo	761 612	3 012 106	2 833 612	25 100	96 551	99 061
sole potasowe	6 201	13 018	69 111	1 141	2 792	10 980	w tem:						
sól chłopska	19 153	19 261	38 062	8 178	8 225	16 980	węgiel	742 251	2 915 755	2 760 515	20 416	79 527	81 838
" wapieniowa	2 415	23 672	10 415	888	8 483	3 866	przetwory naftowe	11 165	3 263	38 458	4 075	14 900	14 831
oleje Thomasa	6 472	17 869	31 603	783	2 047	4 099	nafta	1 522	5 817	6 304	313	1 173	1 129
oleje roślinne techn.	2 882	7 859	7 098	4 220	11 929	11 630	oleje pedne i smarowe	6 153	16 744	17 460	1 453	3 578	3 185
tłuszcze zwiercz.	1 489	3 913	3 595	2 375	6 479	5 767	benzyna	1 649	8 369	7 574	639	3 224	3 221
gubniki	1 439	4 610	2 787	1 218	3 770	2 850	parafina	1 841	7 333	7 120	1 670	6 925	7 296
środki lecznicze i kosmetycz.	174	398	541	2 252	6 108	5 979	Gumelastyka	191	534	239	1 102	2 462	1 804
oraz pachnidła							w tem:						
Farby, barwniki i lakiery	516	1 661	1 025	1 790	4 938	6 426	obuwie z kautczuku	185	310	59	1 272	2 283	603
Rudy, metale i wyroby z metali	79 990	255 128	379 566	19 592	63 908	86 791	Chemia	40 621	79 583	47 582	10 940	23 159	16 053
w tem:							w tem:						
rudy żelazne i mangan.	38 956	128 463	146 696	2 170	7 204	8 141	nowozy sztuczne	32 899	56 911	26 318	6 877	12 476	6 647
cynkowe	18 721	51 643	46 705	3 582	10 932	11 840	materiały i przetwory chemiczne organiczne	4 109	10 121	8 474	2 564	5 880	4 428
żelastwo (szkło)	12 322	42 937	150 696	1 880	6 709	20 622	Metale i wyroby z metali	61 717	160 094	79 830	32 702	85 849	86 951
żelazo i stal	3 953	11 452	13 240	1 215	3 551	4 517	w tem:						
druż żelazny i stalowy	247	824	873	417	1 499	2 143	szyny, żelazo i stal wszelkie	27 427	68 624	11 880	8 502	21 255	4 245
narzędzia rzemieślnicze	79	266	361	721	2 458	2 873	blacha zel. i stalowa	10 647	30 052	9 204	4 140	11 643	5 669
miedź, stopy miedzi i wyroby	594	1 958	3 180	3 010	9 580	13 169	rury	3 920	14 610	16 063	2 803	11 217	9 997
cyna i wyroby	60	214	196	473	1 742	1 897	cynk i pył cynkowy	14 998	33 086	29 458	12 408	28 428	32 287
Maszyny i aparaty	2 696	8 865	15 181	15 419	50 113	72 018	blacha cynkowa	1 199	3 650	2 764	1 296	4 225	3 624
w tem:							Maszyny i aparaty	250	910	1 548	841	2 787	4 119
silniki	191	957	1 560	983	3 925	5 608	Środki komunikacji	430	661	68	1 374	1 814	232
maszyny elektryczne	156	699	1 013	1 598	6 117	7 213	Papier i wyr. z papieru	1 483	6 431	2 966	761	3 368	1 587
obrabiarki do drzewa i metali	228	777	1 831	1 020	3 504	8 284	w tem:						

elektrycznej (o z 0'1 miljn.), kablach elektrycznych (o z 0'1 miljn.), aparatach telefonicznych (o z 0'2 miljn.), radjo aparatach i ich częściach (o z 0'1 miljn.). W środkach komunikacji zwiększył się przywóz kołowców (o z 0'7 miljn.), oraz samochodów (o z 0'6 miljn.). Materiały i wyroby włókniste wykazują zniżkę (o z 1'5 miljn.), przyczem najpoważniejsza zniżka jest na wełnie i odpadkach wełny (o z 5'1 miljn.); zwiększył się natomiast przywóz juty (o z 1'4 miljn.), bawełny (o z 0'6 miljn.), wełny czesanej (o z 0'5 miljn.), tkanin bawełnianych (o z 0'4 miljn.), tkanin wełnianych (o z 0'7 miljn.). Zwiększenie wykazuje przywóz wyrobów dzianych (o z 2'0 miljn.). Wreszcie do zanotowania jest wzrost przywozu instrumentów, przyborów szkolnych i pomocy naukowych oraz aparatów precyzyjnych i pomiarowych (o z 0'6 miljn.). Pozostałe grupy przywozu nie wykazują poważniejszych zmian w porównaniu do poprzedniego miesiąca.

W. St.

OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ

Życzący poznać szczegóły któregośkolwiek z wymienionych niżej interesów oraz otrzymać adres odnośnej firmy zagranicznej winni podać Redakcji odpowiedni numer kolejny, umieszczony przy danej wzmiance, oraz załączyć na koszt odpowiedzi sumę z 1— w znaczkach pocztowych (od każdego poszczególnego numeru).

Redakcja Tygodnika „Polska Gospodarcza” nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności za konsekwencje handlowe zawartych tą drogą interesów.

ZAPYTANIA Z ZAGRANICY:

Nr. 113/A: Firma holenderska interesuje się importem z Polski cementu, rur kamiennych, płyt ściennych i podłogowych.

OFERTY FIRM ZAGRANICZNYCH:

Nr. 99 B: Przedsiębiorstwo czeskosłowackie, produkujące koronki z merceryzowanej bawełny, sztucznego jedwabiu i t. d. odda przedstawicielstwo na Polskę.

HANDEL WEWNĘTRZNY

ANKIETA W SPRAWIE USTAWY O SPRZEDAŻY NA RATY. — Sprzedaż na raty w Polsce regulowana jest dotychczas ustawodawstwem b. państw zaborczych, a mianowicie niemiecką ustawą o sprzedaży na raty z dn. 16 maja 1894 r. i nowelą do tej ustawy z dn. 17 sierpnia 1896 r., austriacką ustawą o handlu na spłaty z dn. 27 kwietnia 1896 r. oraz rosyjskimi przepisami o sprzedaży na raty z dn. 9 lutego 1904 r. Należy przytem zaznaczyć, że na terenie sądów apelacyjnych w Warszawie i Lublinie wogóle niema przepisów prawnych, regulujących sprzedaż na raty.

Geneza wymienionych ustaw, jak również zasady, na których zostały oparte ich przepisy — znacznie się różnią między sobą. Powstanie niemieckiej i austriackiej ustawy uzasadniało się koniecznością uregulowania sprzedaży na raty, rozpowszechniającej się wśród ludności miejskiej, a zwłaszcza wśród sfer urzędniczych, w związku z rosnącymi potrzebami miasta, a słabą stosunkowo siłą nabywczą konsumentów. Rosyjska ustawa miała na celu modernizację gospodarstw rolnych w drodze nabywania bardziej nowoczesnych maszyn i narzędzi pracy przez średniozamożną ludność wiejską. Z ustawy austriackiej i niemieckiej wynika,

że przedmiotem transakcyj ratowych mogą być wszelkie ruchomości, tymczasem gdy ustawa rosyjska wyklucza z tej sprzedaży przedmioty zużycia.

Ustawy: niemiecka i austriacka mają głównie na celu obronę kupującego, aczkolwiek interesy sprzedających są również bronione, rosyjska zaś staje w obronie sprzedającego.

Mając na celu ujednostajnienie przepisów prawnych, regulujących sprawę sprzedaży na raty w całej Rzeczypospolitej, Ministerstwo Przemysłu i Handlu rozpiisało ankietę do izb przemysłowo-handlowych z warunkiem nadesłania przez nie swoich opinii w następujących sprawach:

- 1) konieczności zawierania i formy,
- 2) klauzul niezapłacenia rat w terminie,
- 3) czy dopuścić do sprzedaży wszystkie ruchomości, czy tylko przedmioty użytku,
- 4) czy ograniczyć wysokość dopuszczalnego procentu od ceny kupna przy sprzedaży na raty,
- 5) czy ograniczać prawo zawierania transakcyj między indywidualnymi kontrahentami, czy też dopuścić między zrzeszeniami jednych i drugich,
- 6) właściwości sądu kupującego, czy sprzedającego,
- 7) czy dążyć do zachowania przez sprzedającego prawa własności do przedmiotu sprzedaży do czasu pełnego pokrycia należności, czy dopuścić prawo wynajmu—ewentualnie inne rozwiązanie,
- 8) konieczności zastrzeżenia prawa poszukiwania sprzedającego na całym majątku kupującego w razie niezapłacenia rat—oraz zastrzeżenia prawa pierwszeństwa w poszukiwaniu w poszczególnych wypadkach na przedmiocie odstąpionym na raty,
- 9) prawa odstąpienia od umowy w razie pobierania nadmiernie wysokich cen pod ukrytą formą ratową oraz możności zwrócenia rzeczy nabytej.

Ad 1.—Za koniecznością zawierania umów wypowiedziały się wszystkie izby, sprawa jednak formy umowy została potraktowana rozmaicie. Zasadniczo ustaliły się 2 opinie, że może być umowa ramowa, i że może być indywidualna.

Za umową indywidualną wypowiedziała się znaczna większość izb, stojąc na stanowisku, że ustawa o sprzedaży na raty winna zawierać przeważnie postanowienia dyspozytywne, wobec czego formę umowy należy zostawić stronom. Za umową indywidualną przemawia również wzgląd, iż w wypadku umowy ramowej należałoby przewidzieć szereg umów różnego rodzaju, gdyż trudno byłoby zróżniczkowaną skalę handlu ratalnego podporządkować działaniu jednej szematycznej umowy ramowej. Poza tem umowa indywidualna zezwala na uwzględnienie indywidualnych stosunków kontrahentów, co wynika też z ustaw dzielnicowych b. zaboru austriackiego i b. zaboru pruskiego, gdzie system ten nie wzbudzał zastrzeżeń.

Ad 2.—Większość izb przemysłowo-handlowych stoi na stanowisku, że niezapłacenie w terminie w całości lub części co najmniej 2 kolejnych rat należałoby uważać za niedotrzymanie ze strony kupującego umowy, uprawniające sprzedawcę do żądania natychmiastowego zapłacenia wszystkich rat. Niezapłacenie zatem tych rat w terminie winno powodować utratę prawa płacenia ratami i natychmiastową zaskarżalność całej ceny kupna. Kwestję tę reguluje w podobny sposób wspomniana na wstępie austriacka ustawa z 1896 r. oraz niemiecka ustawa z 1894 r.

W wypadku rozwiązania umowy zarówno sprzedawca, jak i nabywca winni sobie wzajemnie zwrócić

otrzymane świadczenia. Sprzedawca zatem, odstępując od umowy, winien zwrócić kupującemu względnie potrącić otrzymany zadatek jako też zapłacone raty, kupujący zaś winien zwrócić rzecz sprzedawcy, gdy z tytułu zastrzeżonej własności żąda on jej bezzwłocznego zwrotu, oraz wynagrodzić powstałą szkodę z odpowiednim wynagrodzeniem za używanie rzeczy.

Należałoby poza tem wprowadzić przepis, że umowy, sprzeciwiające się powyższemu postanowieniu (zasada wzajemnego zwrotu otrzymanych świadczeń), są nieważne. Przepis ten uzasadnia się potrzebą zabezpieczenia interesów nabywcy, gdyż sprzedawcy starają się niekiedy niezależnie od zwrotu rzeczy zatrzymać wpłacone przez kupującego raty, traktując je jako sumy, przypadające tytułem „kary”.

Należałoby zastrzec sprzedającemu prawo własności do rzeczy sprzedanej na raty do czasu całkowitego uiszczenia ceny kupna również i w tym wypadku, gdy, odstępując od umowy, sprzedawca domaga się natychmiastowej zapłaty resztującej należności. Konstrukcja najmu rzeczy, sprzedanej na raty, nie wydaje się być słuszną.

Na szczególną uwagę co do niedotrzymania ze strony kupującego umowy zasługuje opinia Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, że rozwiązanie umowy może zaistnieć w razie: a) niezapłacenia 2 kolejnych rat, b) niezapłacenia ogółem 3 rat (bez względu na kolejność), gdy ilość rat nie przekracza 6, c) niezapłacenia ogółem 5 rat (bez względu na kolejność) w wypadku ogólnej ilości rat powyżej 6. Podobną opinię złożyła Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie. Powyższe ma na celu załagodzenie luki, powstającej z istnienia jednej tylko klauzuli „niezapłacenia 2 kolejnych rat”, w tym bowiem wypadku dłużnik mógłby uiszczać tylko co drugą ratę, a tem samem przedłużyć okres ratałny podwójnie.

Ad 3. — Ze względu na tendencję lekkomyślnego zadłużania się społeczeństwa, zwłaszcza gdy chodzi o przedmioty, służące do uprzyjemnienia życia lub też przedmioty o charakterze nietrwałym, izby przemysłowo-handlowe z małymi wyjątkami stwierdzają konieczność wyłączenia ze sprzedaży na raty artykułów spożywczych i przedmiotów, ulegających szybkiemu zużyciu, a których koszty nabycia ciąży na nabywcy w czasie, w którym odtóżne przedmioty dawno już uległy zniszczeniu względnie konsumpcji. Powyższe podyktowane jest również względem, że przy przedmiotach spożycia prawo zastrzeżenia własności byłoby przeważnie iluzoryczne.

Opinia przeciwna wyłączeniu przedmiotów bezpośredniej konsumpcji z transakcji ratowych opiera się na trudności rozgraniczenia dóbr zużycia i użycia i przeświadczeniu szkodliwości wyłączenia szeregu odbiorców, nabywających przedmioty zużycia.

Ad 4. — Izby jednomyślnie stwierdzają zasadność zwiększenia ceny sprzedażnej towaru w transakcjach ratowych, podkreślają jednak trudności, wynikające w wypadku zafiksowania maksymalnego procentu, który sprzedawca może wkalkulować do ceny kupna.

Żądanie przez sprzedawcę wyższej sumy od tej, która obowiązuje przy sprzedaży za gotówkę, usprawiedliwione jest ze względu na ryzyko ewentualnej niewypłacalności odbiorcy oraz z racji zapewnienia sobie odpowiedniego procentu za kredytowaną cenę kupna.

Ustalenie maksymalnej wysokości dopuszczalnego procentu byłoby trudne, ponieważ zależnie od branży,

konjunktur, stanu rynku pieniężnego oraz rodzaju klienteli procent ten ulega fluktuacjom i stanowi jedną z podstawowych cech kalkulacji cen.

Ciekawą koncepcję w tej sprawie wysuwa Izba Przemysłowo-Handlowa w Bydgoszczy, uznająca konieczność ograniczenia wysokości dopuszczalnego procentu w zależności od stopy oficjalnej Banku Polskiego.

Stopa ta, zdaniem Izby, winna być jednak wyższa od stopy oficjalnej Banku Polskiego.

Ad 5. — Izby wypowiadają się, żeby zasadą były umowy indywidualne. Winny być jednak dopuszczalne umowy zbiorowe, które posiadają korzyści, płynące stąd, że ujednostajnia się warunki sprzedaży oraz zabezpiecza się do pewnego stopnia kupujących przed nadużyciami ze strony sprzedających. Zwłaszcza pożądane są umowy zbiorowe np. związku pracowników danej firmy lub urzędu z firmą, sprzedającą towary na raty członkom takiego zrzeszenia.

Ad 6. — Co do właściwości sądu izby są zdania, że winien nim być sąd siedziby sprzedającego, inne ujęcie zagadnienia utrudniałoby w dużym stopniu dochodzenie swoich praw przez sprzedającego i podrożyłoby postępowanie sądowe na niekorzyść sprzedającego, co w konsekwencji, wskutek dużej ilości tego rodzaju procesów, narazić mogłoby sprzedającego na ciężkie straty.

Odmienne stanowisko w tej sprawie zajmuje Izba Handlowa w Katowicach, która twierdzi, że sądem właściwym powinien być sąd miejsca siedziby kupującego lub sprzedającego, zależnie od wyboru powoda; powodem zaś może być kupujący w wypadku, gdyby towar, otrzymany przez niego, nie odpowiadał warunkom kupna, albo też sprzedający — z powodu niezapłacenia rat ze strony kupującego.

Ad 7. — Izby jednomyślnie wypowiedziały się, żeby ustawa o sprzedaży na raty zawierała przepis, dopuszczający zastrzeżenie prawa własności na rzecz sprzedawcy aż do czasu pełnego pokrycia ceny kupna.

Przepis ten zmniejszy bowiem z jednej strony ryzyko sprzedawcy, z drugiej zaś uniemożliwi niesłuszne wzbogacenie się niesolidnego nabywcy. Powyższe ma jednak znaczenie tylko wtedy, gdy ustawa omawiana zawierać będzie przepis, że przedmiotem transakcji ratałnej mogą być jedynie towary o trwalszym charakterze.

Ad 8. — Zgodnie ze stanowiskiem, zajętem w odniesieniu do poprzednich zagadnień, izby uważają za konieczne zastrzeżenie prawa poszukiwania sprzedającego na całym majątku kupującego w razie niezapłacenia rat. Postanowienie powyższe ma duże znaczenie dla bezpieczeństwa obrotu towarowego. Co do celowości zastrzeżenia prawa pierwszeństwa w poszukiwaniu pokrycia na przedmiocie, sprzedanym na raty, to opinie są podzielone.

Ad 9. — Większość izb wypowiada się przeciwko wprowadzeniu klauzuli odstąpienia od umowy przez nabywcę w razie pobrania przez sprzedającego nadmiernie wysokich cen ze względu na możliwość nadużyć ze strony nabywców.

Nieuczciwy nabywca skorzystałby z takiego przepisu i dążyłby do oddania sprzedawcy zniszczonego przedmiotu, powołując się na zbyt wysoką jego cenę. Jednocześnie należy dodać, że w przyjętym obecnie systemie ofertowym przy dużej konkurencji na większe, droższe towary rozpiętość cen jest stosunkowo niska. Jeżeli zaś nabywca, kupując mniejszej wartości towar, które podlegają prawom większej konkurencji, za

nie przepłaca, sam sobie jest winien, ma bowiem możliwość porównania cen u innych sprzedawców.

Prawa nabywcy wydają się być zabezpieczone przez ograniczenie sprzedawcy co do rozwiązania umowy, przez obowiązek sprzedawcy dokonania rozrachunku z nabywcą w wypadku rozwiązania umowy i zwrot pobranych rat, wreszcie przez karną odpowiedzialność sprzedawcy w wypadku uprawiania lichwy.

Zasługuje na uwagę koncepcja, by kupujący mógł zwrócić rzecz nabytą i odstąpić od umowy tylko w tym wypadku, gdy towar wykazuje wady lub braki. Przy takim jednak ujęciu należałoby w danej umowie zastrzec prawo gwarancji z podaniem ściśle określonego czasu w celu uniemożliwienia dowolnego odstępowania od umowy.

Izby przywiązują szczególną wagę do ustawodawczego unormowania sprawy handlu na raty. Ustawa ratalna przyczyni się bowiem do ożywienia przemysłu i handlu wskutek zwiększenia ilości transakcyj ratowych, dających gwarancję bezpieczeństwa dla sprzedającego oraz umożliwiających zaspokojenie wzrastających potrzeb konsumenta. Ustawa ratalna może być poza tem traktowana z punktu widzenia formy, ułatwiającej kredyt.

Jak z przeprowadzonej w Warszawie ankiety Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen¹⁾ wynika, większa część interesów ratalnych dotyczy towarów pierwszej potrzeby. Najbardziej rozpowszechniona sprzedaż na raty obejmuje: odzież, tkaniny, obuwie i bieliznę. Następne miejsce zajmują transakcje: zegarami, aparatami radiowymi, książkami i t. p. Stosunkowo w niewielkiej ilości są sprzedawane na raty: maszyny, rowery i inne artykuły, mające charakter zakupów inwestycyjnych. Wynika z tego, że główną część nabywców stanowią warstwy średniozamożne, co należy tłumaczyć niskim poziomem dochodów warstw urzędniczych i wolnych zawodów. Ze względu jednak na to, że rozbudowanie systemu ratowego spowodowałoby w pewnym stopniu zadłużenie ludności, zjawisko gospodarczo ujemne, ustawie o sprzedaży na raty należałoby nadać charakter raczej normujący niż ułatwiający obrót handlowy na raty.

M. Szyszkowski

TARGI I WYSTAWY

OTWARCIE IX TARGÓW POZNAŃSKICH.

W dn. 27 kwietnia w sali reprezentacyjnej Targów Poznańskich odbyło się uroczyste otwarcie Międzynarodowych Targów, którego dokonał Wiceminister Przem. i Handlu P. Kożuchowski.

Na uroczystość otwarcia przybyli przedstawiciele Rządu polskiego, miasta, sfer przemysłowo-handlowych, prasy oraz licznie zaproszonych gości.

Uroczystość zagał Prezydent miasta P. Ratajski, podkreślając znaczenie Międzynarodowych Targów tak dla miasta, jak i dla Państwa. Zagranica przekonywa się, oglądając nasze targi, że Polska żwawym krokiem zmierza do odbudowania się gospodarczo.

Imieniem Targów przemówił krótko P. Dyr. Krzyżankiewicz, który na zakończenie prosił P. Wiceministra Kożuchowskiego o dokonanie przecięcia symbolicznej wstęgi. Prz/ tej okazji P. Wiceminister Ko-

żuchowski wygłosił przemówienie, które podajemy w całości:

„Panie Prezydencie miasta! Panowie!

W roku bieżącym przypadł mi ten prawdziwy zaszczyt znalezienia się między Panami, przy warsztacie pracy twórczej i promieniującej od lat z Poznania na całą Polskę. W roku ub. w tym samym mieście polskim, odwiecznej strażnicy polskości, byliśmy świadkami wielkiej parady — wielkiego przeglądu zorganizowanych sił gospodarczych, kulturalnych i moralnych, które były prawdziwą i dominującą treścią ubiegłego dziesięciolecia odrodzonej Rzplitej.

Było to dziesięciolecie pracy nad przerabianiem zaborów na wyzwolone dzielnice własnego państwa, nad kształceniem trzech terytoriów gospodarczych na jeden wspólny organizm gospodarczy, oparty o własną wymianę towarową, związany systemem komunikacji, przystosowanym w miarę środków finansowych do najistotniejszych potrzeb gospodarczych kraju.

Połączenie Górnego Śląska z morzem, budowa Gdyni i rozbudowa urządzeń portowych w Gdańsku — to dźwignia aktywności gospodarczej narodu i nerwy programu gospodarczego każdego w przyszłości Rządu Rzeczypospolitej, bez którego nie ma wolności ekonomicznej Polski i bez którego żaden traktat handlowy nie nabiera kolorów życia, a przecież proszę Panów, i w tym dziesięcioleciu, które widzieliśmy na P. W. K. jakby tylko od strony pozytywnej, były ciężkie wstrząśnienia i doświadczenia gospodarcze.

W 1919 r. mieliśmy w spadku po okupacji w województwach na wschodzie zniszczenia, głód, czerwonkę, tyfus plamisty jako masowe zjawisko. W 1922 r. do 1923 r. mieliśmy ciężkie przesilenie inflacyjne, niszczące egzystencję solidnego kupiectwa i normalnie pracujących warsztatów pracy. W 1925/1926 r. przeżywalimy pod obuchami międzynarodowej konjunktury ciężki kryzys gospodarczy, podrywający byt kraju i wstrząsający egzystencją najszerzych warstw ludności.

Praca Polski, zorganizowana praca wszystkich warstw społecznych i Państwa, przewyciężyła te trudności, i saldo, wiernie przedstawione na P. W. K., wykazało, że jednak poszliśmy naprzód.

To prawda, proszę Panów, że dzisiaj przeżywamy ciężki kryzys gospodarczy. Ale kiepski to byłby rolnik, który wychodząc w rolę z ziarnem do siewu, mówił do swej czeladzi: przyjdzie mróz, spadnie grad — zbiorów i tak nie będzie.

Musimy wierzyć, że przezwycięzymy zły okres gospodarczy i że wyjdziemy z niego silniejsi, jak wychodziliśmy dotąd. Kryzys gospodarczy jest ściśle związany z kryzysem ogólnoeuropejskim i tylko spotęgowany u nas brakiem kapitału, który w ciągu krótkiego okresu istnienia niepodległej Rzeczypospolitej oczywiście nie mógł być jeszcze stworzony według naszych potrzeb. Ale czemuż, jak nie wyrazem wiary we własne siły i w polski upór — są tegoroczne Targi Poznańskie? W walce z kryzysem obecnym zadecydują nie warunki wewnętrzne — istotnie trudne — lecz własna nasza naprężona i twórcza praca, oparta o wiarę we własne niespożyte siły narodu i Państwa, których tyle dowodów dały nam lata ostatnie.

W tem przekonaniu i z tą wiarą mam zaszczyt otworzyć w imieniu Rządu Rzeczypospolitej Polskiej Targi 1930 r.”

¹⁾ P. „Konjunktura Gospodarcza” Nr. 6/1929.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE PASZA

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA. DONIESIEN WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACYJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPE-SZ „PATA” I AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 22 do 26 kwietnia 1930 r.

WARSZAWA. — Z pośród zbóż chlebowych słabsza tendencja panowała w okresie sprawozdawczym dla żyta i przetworów oraz owsa, których ceny dość silnie się obniżyły, natomiast pszenica i przetwory miały tendencję mocną. Ceny pozostałych zbóż utrzymały się na dotychczasowym poziomie. Obroty niewielkie. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg franco stacja Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 40'00 — 41'00 (38'50 — 39'50), żyto 20'00 — 21'00 (22'50 — 23'50), jęczmień brow. 24'50 — 26'00 (24'50 — 26'00), — przemiałowy 22'00 — 23'00 (22'00 — 23'00), owies jednolity 18'00 — 19'00 (19'00 — 21'00), otręby pszenne szale 17'00 — 19'00 (17'00 — 18'00), — pszenne średnie 15'00 — 16'00 (15'00 — 16'00), — żytnie 10'00 — 11'00 (11'00 — 12'00).

— Na rynku mąki mąka pszenna podniosła się w cenie, natomiast żytnia zniżkowała. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg franco stacja Warszawa (jak wyżej): mąka pszenna luksusowa 72'00 — 77'00 (70'00 — 75'00), — pszenna 4/0 62'00 — 67'00 (60'00 — 65'00), — żytnia (typ przepisowy) 36'00 — 37'00 (38'00 — 40'00); franco wagon stacja załadowania (rozpiętość cen w zależności od gatunku i odległości): mąka pszenna glutyna Kalisz 76'00, — „0000” 40% 67'00 — 70'00, — żytnia 60% Radomsko 36'00, — 60% Pabjanice 35'00, — 60% Sokołów 34'00, — 60% Kalisz 35'00.

— Dla kasz i grochów tendencja niejednolita; kasze naogół podniosły się w cenie, dla fasoli tendencja słaba. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg franco stacja załadowania (rozpiętość cen w zależności od gatunku i odległości): kasza jęczmienna łamana I gat. 38'00, — II gat. 35'00, pęczak 38'00, kasza perłowa A 63'00, — gryczana palona cała 54'00, — łamana 50'00, — biała cała 56'00, — łamana 52'00, — krakowska „0” 79'00, — „00” 84'00, — „000” 89'00, — „0000” 98'00, — jaglana I gat. 52'00 — 67'00, — II gat. 49'00, groch Victorja 39'00 — 42'00, — polny 26'00 — 30'00, fasola biała 57'00 — 60'00, — cukrowa 60'00 — 70'00.

POZNAŃ. — Okres sprawozdawczy przyniósł poważniejszą poprawę cen pszenicy i żyta oraz ich przetworów; ceny pozostałych zbóż bez zmiany. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Poznań (jak wyżej): pszenica 41'50 — 42'50 (37'00 — 38'00), żyto 22'00 — 22'50 (20'25 — 20'75), jęczmień brow. 23'50 — 25'50 (23'50 — 25'50), — przemiałowy 23'00 — 23'50 (23'00 — 23'50), owies 19'75 — 20'75 (19'75 — 20'75), mąka pszenna 65%-owa łącznie z workiem 63'00 — 67'00 (58'00 — 62'00), — żytnia 70%-owa łącznie z workiem 36'50 (35'50), otręby pszenne 15'00 — 16'00 (14'00 — 15'00), — żytnie 12'50 — 13'50 (12'00 — 13'00).

LWÓW. — Na rynku zbóż chlebowych dużym zainteresowaniem cieszyła się pszenica, uzyskując znaczną poprawę. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Podwołoczyska (jak wyżej): pszenica dworska 38'75 — 39'75, — zbiorowa 35'50 — 36'50, żyto małopolskie jednolite 18'00 — 18'50 (17'75 — 18'25), — zbiorowe 17'25 — 17'75 (17'00 — 17'50); loco Lwów: mąka pszenna 67'00 — 68'00, — żytnia 37'00 — 38'00, otręby pszenne 13'50 — 14'50 (13'50), — żytnie 11'00 — 11'50 (12'00 — 12'50).

WILNO. — Przy niewielkich obrotach ceny pozostały bez poważniejszych zmian. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg franco stacja Wilno: żyto 21'00 — 22'00, jęczmień brow. 21'00 — 22'00, — przemiałowy 20'00 — 21'00, owies 18'00 — 19'00, otręby pszenne 16'00 — 17'00, — żytnie 13'00 — 14'00.

GDĄŃSK. — Usposobienie spokojne. Notowano — w guld. gd za 100 kg (jak wyżej): pszenica 23'25 (23'25), żyto 13'25 (13'75 — 14'00), jęczmień brow. 14'50 — 16'00 (14'50 — 15'50), — przemiałowy 12'50 — 13'50 (13'25 — 14'00), owies 12'50 — 13'25 (12'50 — 13'25), otręby pszenne 11'50 (11'50), — żytnie 10'50 (10'50).

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg: siano koniczynowe 14'00 — 16'00, — zwykle, średnie gat. 10'00 — 12'00, słoma prosta (przeważnie żytnia) 7'00 — 9'00; franco wagon stacja załadowania: siano słodkie I gat. 7'50 — 8'00, słoma prasowana 4'00 — 4'50; za 1 tonnę loco cukrownia w Poznańskiem: wytloki buraczane \$ 15'00; za 100 kg franco stacja Warszawa: kuchy lniane 34'00 — 35'00, — rzepakowe 26'00 — 27'00, otręby pszenne średnie 15'00 — 16'00, — żytnie 10'00 — 11'00; kuchy zagraniczne — za 100 kg franco stacja Warszawa: mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 46'00 — 47'00, kuch soiowy śrutowy 46% w workach brutto za netto 43'00, kuch słonecznikowe w taflach 30'00, — mielone 31'00, — lniane w taflach 37'00 — 38'00, — mielone 39'00.

LWÓW. — Usposobienie spokojne. Notowania Centralnej Targowicy — w \mathcal{Z} za 100 kg: siano I gat. 9'00 — 11'00, koniczyna niemiełcona 12'00 — 14'00, słoma okładowa 7'00 — 9'00.

KRAKÓW. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Kraków: siano słodkie 9'50 — 10'00, — średnie gat. 7'50 — 8'50, — kwaśne 5'50 — 6'00, koniczyna pastwana 13'00 — 14'00, słoma długa 6'50 — 7'00, — mierzwa luzem 4'50 — 5'00, — prasowana 5'50 — 6'00, makuchy rzepakowe 27'50 — 28'00, — lniane 36'00 — 37'00, — słonecznikowe 48% białka i tłuszczu 28'50 — 29'00, otręby pszenne 15'00 — 16'00, — żytnie 13'00 — 13'50.

WARZYWA

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w \mathcal{Z} za 100 kg: brukiew 3'50 — 4'00, buraki 3'00 — 3'50, cebula twarda I gat. 12'00 — 14'00, — II gat. 9'00 — 10'00, kapusta biała 15'00 — 18'00, march-w 4'00 — 5'00, selery 15'00 — 18'00, pietruszka 21'00 — 24'00, ziemniaki jadalne (transport wozowy) 5'00 — 6'00; za 1 kg: chrzan 1'00 — 1'50, szczaw 0'30 — 0'40, szpinak 0'30 — 0'40; za 60 sztuk względnie pęczków: botwina w pęczkach 20'00 — 24'00, kapusta biała w główkach 24'00 — 32'00, — włoska 40'00 — 60'00, — czerwona 40'00 — 60'00, koper w pęczkach 30'00 — 40'00, pory 10'00 — 16'00, sałata w główkach 6'00 — 12'00, szczyptor 10'00 — 12'00, ogórki (za 1 sztukę) 2'00 — 2'50, rzodkiewka (4 pęczki po 15 sztuk) 1'00 — 1'60.

NASIONA

TORUŃ. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg loco stacja załadowania: koniczyna czerwona 150'00 — 180'00, — biała 150'00 — 300'00, — szwedzka 170'00 — 200'00, — żółta od-luszczona 120'00 — 140'00, — żółta w łuskach 60'00 — 65'00, in-karnałka 200'00 — 220'00, przelot 90'00 — 100'00, rajgras krajowy 150'00 — 170'00, tymotka 30'00 — 35'00, seradela 25'00 — 26'00, wyka letnia 28'00 — 29'00, wiczka zim-wa 50'00 — 60'00, peluska 24'00 — 25'00, bobik 35'00 — 36'00, gorczyca 50'00 — 60'00, groch Victorja 30'00 — 34'00, rzepik 80'00 — 85'00, łubin niebieski 20'00 — 21'00, — żółty 28'00 — 32'00, siemię lniane 70'00 — 75'00, — konopne 70'00 — 80'00, mak niebieski 130'00 — 140'00, — biały 140'00 — 150'00, talaraka 25'00 — 30'00, proso 40'00 — 50'00.

KRAKÓW. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg parvlet Kraków: proso 30'00 — 32'00, peluska 28'00 — 29'00, bobik pastewny 24'00 — 25'00, wyka pastwana 38'00 — 40'00, łubin żółty 27'00 — 28'00, — niebieski 27'00 — 27'50, rzepak 80'00 — 82'00, mak niebieski 160'00 — 165'00, — szary 145'00 — 155'00, koniczyna nasienna bez kanianki atest. 190'00 — 220'00, seradela 25'00 — 28'00, esparseta 42'00 — 45'00.

SKÓRY

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne skór surowych — w \mathcal{Z} za 1 kg loco rzeźnia miejska: skóry wołowe ciężkie 2'00, — cielęce 3'60.

LUBLIN. — Na rynku skór surowych większe obroty jedynie skórami cielęcymi, eksportowanymi zagranicę. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg: skóry bydlęce ciężkie 1'70 — 1'80, — lekkie 1'70 — 1'80; za 1 sztukę: skóry cielęce wagi 3 kg 11'00, — 4 kg 14'00, — końskie (zależnie od wielkości) 22'00 — 35'00.

— Ceny orientacyjne skórek futerkowych zwierzęcych — w \mathcal{Z} za 1 sztukę: lisy 100'00, kuny kamienne 180'00, — krzakowe 100'00, borsuki 18'00, — tchórze zimowe 30'00, gronostaje 30'00, wydry zależnie od wielkości i jakości 20'00 — 200'00.

POZNAŃ. — Dla skór surowych usposobienie spokojne. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg: skóry bydłowe 1'20 — 1'30, — skopowe z wełną 2'50; za 1 sztukę: skóry cielęce 9'00 — 9'50, — końskie I gat. 25'00.

RYBY

WARSZAWA. — Tendencja nieco mocniejsza. Notowano — w \mathcal{Z} za 1 kg franco wagon Warszawa: karpie żywe 4'50; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 4'80 — 5'20, — śnięte 3'50 — 4'00, liny żywe 5'00 — 6'00, — śnięte 3'00 — 4'00, karsie żywe 5'00 — 6'00, — śnięte 3'00 — 4'00, lososie 12'00 — 14'00, jesiotry 10'00 — 12'00, węgorze 5'00 — 6'00, sandacze jeziorowe 5'00 — 6'00, — rosyjskie na łodzi 2'00 — 3'50, leszcze rosyjskie 3'00 — 4'00, sumy krajane 5'00 — 6'00, ślize 4'00 — 5'00, szczupaki śnięte 5'00 — 5'50, sielawy 4'00 — 4'50, certy 4'00, średnica 1'80 — 2'50, drobnica 0'80 — 1'20.

CHEMIKAŁJA

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg loco fabryka bez opakowania: aceton 560'00, alkohol metylowy techniczny 230'00, — czysty 99% 330'00, amoniak skroplony za 1 kg HN_3 1'80, a otniak mielony za 1 kg $\frac{1}{2}$ N_2 1'80, — granulowany za 1 kg $\frac{1}{2}$ N_2 2'00, azot in amonowy 103'60, benzen handlowy 90% 1'0'50, — czysty 105'00, bisulfat (kw. siarczanu sodu) 20'00, chl rek cynku (lug 50%) 55'00, chlorek wapna bielący 40'00, chlorek wapnia (Ca Cl.) 20'00 — 22'00, chloroform czysty 93'00, — „pro narcosi” 1'800'00, fenol czysty 300'00, formalina 30% 250'00, gliceryna farmaceutyczna 30° Bé 365'00, — techniczna 175'00, karbid 75'00 — 80'00, karbolineum 45'00, klej kostny 265'00, klej skórnny 400'00, krezol 140'00, kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3 110'00, kwas mrówkowy 85% 241'00, kwas siarkowy 60° Bé 7'74, kwas solny bez arsenu 14'00, kwas octowy techn. 30% 110'00, fosforyty rachowskie surowe 3'50 — 4'00, mączka fosforytowa rachowska 16'5% P_2O_5 7'20 — 8'25, mączka kostna odklejona 30% P_2O_5 20'00, nafialen surowy prasowy 34'50, — czysty w łuskach 68'00, octan sodu 160'00, — ołowiu 260'00, oleina zwierzęca destylat 300'00, — saponificat 290'00, oleum 20% 20'85, pirydyna czysta (za 1 kg) 12'00, smoła preparowana 19'95, siarczan amonu 43'00, siarczek sodu 60'62% 70'00, soda amoniakalna 25'00, — kaustyczna 60'00, sól glauberska kalcynowana niemielona 16'00, stearyna 290'00, superfosfat 16% 13'76 — 15'20, toluen czysty 120'00, żelatyna techniczna 450'00.

— Notowano — w \mathcal{Z} za 1 kg loco skład Warszawa: biel ołowiana 2'35, glejta ołowiana 2'10, minja ołowiana chemicznie czysta 1'75, biel cynkowa chemicznie czysta I gat. 1'58, — II gat. 1'50, siarczan miedzi techniczny 99'5% (na beczki) 1'50, — rolniczy 1'50, licopodium 15'00.

— Produkty destylacji sosny notowano — w \mathcal{Z} za 1 kg franco stacja Hajnówka lub Białowieża: terpentyna „Med. pur. A” 2'00, smoła sosnowa bezwodna 0'43, dziegieć aptekarski 0'57, węgiel sosnowy I 0'13, — II 0'08, karbolineum prawdziwe żywiczne 0'65, olej żywiczny 0'73.

KATOWICE. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg loco skład Katowice: antichlor 95'00, boraks w proszku 135'00, bromek potasu 85'00, bromek sodu 86'00, gliceryna 28 Bé techniczna biała 295'00, — chemicznie czysta 320'00, azotan potasu (w beczkach po 100 kg łącznie z opakowaniem) 125'00, alun potasu 68'00, siarczan miedzi 150'00, szkło wodne sodowe 38 Bé 32'00, amoniak 0'910 60'00, potas żrący 88/92% 156'00, kwas solny techniczny 19/22 18'00, — chemicznie czysty 1/19 70'00, salmiak techniczny krystaliczny 155'00, — w kawałkach 305'00, biel cynkowa pieczęć czerwona 160'00, minia ołowiana 165'00, glejta ołowiana 165'00, biel cynkowa 152'00, biel ołowiana w proszku 240'00; za 10 kg loco skład Katowice: kwas węglowy w patronach fabrycznych 14'00, — w patronach odbiorczych 13'25; za 100 kg franco wagon stacja odbiorcza: karbid drobnej granulacji 71'00, — grubej granulacji 75'00; we frankach szwajc. za 1 tonnę loco huta: kwas siarkowy 60 Bé 45'00, 66 Bé 92'93% 87'20, — 97,98% 98'00, oleum 121'20.

DRZEWO

LWÓW. — Notowania Izby Przemysłowo-Handlowej — w \mathcal{Z} za 1 m³ w obrocie krajowym loco wagon stacja załadowania w województwie lwowskim, tarnopolskim i stanisławowskim: drzewo świerkowe i jodłowe w stanie okrągłym okorowane: celulozowe do 10 cm średnicy 27'00, kopalniane od 10 cm średnicy i wyżej, 1'50 m długości i wyżej 25'00, drewno dłużycowe 14 do

20 cm średnicy oraz 21 do 36 cm średnicy 32'00, kłocę zdrowe tartaczne 4 m i wyżej długości, od 26 cm i wyżej średnicy w czubie 30'00, — wyłącznie świerkowe o 10% drożej, drewno jodłowe i sosnowe w stanie tartym i ciosanym: deski i brusy jodłowe z pod piły 3 do 6 m długości, 10 cm i wyżej szerokości, 26, 33, 40, 52 mm grubości 85'00, ditto 20 mm grubości 92'00, ditto 13 mm 102'00, ditto świerkowe 102'00, 109'00, 119'00, deski i brusy jodłowe i świerkowe budowlane, wymiary te same, 52 mm grubości 76'00, ditto 20 mm grubości 78'00, ditto 13 mm grubości 85'00, deski i brusy stolarskie, świerkowe lub czyste i półczyste jodłowe, wymiary te same, 52 mm grubości 146'00, ditto 20 mm grubości 147'00, ditto 13 mm grubości 159'00, deski i brusy IV klasy świerkowe i jodłowe, wymiary te same, 52 mm grubości 64'00, ditto 20 mm grubości 67'00, ditto 13 mm grubości 72'00; kantówka i rygle rżnięte 3 do 6 m długości, 8×8 cm i wyżej 90'00, — 6 do 9 m długości, grubość ta sama 95'00,łaty rżnięte 3 do 6 m długości, 26 do 50 mm grubości, 46 do 52 mm szerokości 100'00, — 1 do 2'5 m długości 52'00, drzewo ciosane 6 do 9 m długości, 16×8 cm grubości 48'00, — grubości wyższe 60'00; drzewo sosnowe, w stanie okrągłym okorowane: kopalniane 10 cm średnicy, 1'5 m i wyżej długości 26'00; w stanie tartym i ciosanym: deski i brusy sosnowe budowlane 3 do 6 m długości, 10 cm i wyżej szerokości, 33, 40, 52 mm grubości 85'00, ditto 16 cm i wyżej szerokości 90'00, deski i brusy sosnowe stolarskie nieobryznane 130'00, deski i brusy sosnowe od 1 m wwyż, ale poniżej 3 m długości 40% tańsze, drzewo ciosane 3 do 6 m długości, 16×18 cm grubości 50'00, — 18×21 cm grubości 55'00, — 6 do 9 m długości, 16×18 cm grubości 67'00, — 18×21 cm grubości 80'00, deski sosnowe heblowane na pióro i wpust 3 do 6 m długości, 10 do 15 cm szerokości 119'00; drzewo dębowe: kłocę od 3 m długości bez kory, od 50 cm średnicy I kl. 138'00, — II kl. 68'00, — III kl. 46'00, — od 40 cm średnicy I kl. 115'00, — II kl. 63'00, — III kl. 42'00, — od 30 cm średnicy I kl. 68'00, — II kl. 40'00, materiał rżnięty, bousy w bloki ułożone I kl. 250'00, — II kl. 195'00, — deski I i II kl. 145'00, — towar paryski od 1½ m długości I kl. 260'00, — II kl. 230'00, — krajowe od 1 m długości I i II kl. 155'00, — III kl. 100'00, fryzy krótkie I kl. 240'00, — II kl. 175'00, — III kl. 122'00, fryzy długie I kl. 250'00, — II kl. 215'00; jesionowe kłocę od 3 m długości bez kory, od 50 cm średnicy I kl. 140'00, — II kl. 100'00, — od 30 cm średnicy I kl. 95'00, — II kl. 65'00, — od 20 cm średnicy I kl. 50'00, bousy w bloki ułożone I kl. 230'00, — II kl. 185'00, brusy nieobryznane towar luźny I i II kl. 180'00, deski nieobryznane krótkie 165'00, deski i brusy obryznane 130'00; brzoźowe kłocę bez kory od 50 cm średnicy I kl. 70'00, — od 30 do 39 cm średnicy I kl. 50'00, bousy w bloki ułożone I kl. 150'00, brusy nieobryznane 120'00, deski i brusy krótkie 100'00; jaworowe kłocę od 40—50 cm średnicy 130'00, — od 30 do 39 cm średnicy 90'00, — 25 do 29 cm średnicy 65'00; bukowe kłocę od 26 cm średnicy 40'00, materiał rżnięty nieobryznany 80'00; olchowe kłocę od 22 do 29 cm średnicy I kl. 60'00, — II kl. 45'00, — od 30 cm i wyżej średnicy w czubie I kl. 85'00, — II kl. 55'00, materiał rżnięty 13 mm grubości 165'00, — 20 mm grubości 155'00; osikowe kłocę od 21 cm średnicy w czubie 45'00, — 22 do 29 cm średnicy 65'00, — od 30 cm i wyżej średnicy 70'00; za 1'000 kg: drzewo opałowe twarde 240'00, — osikowe 180'00, — miękkie sosnowe 260'00, — jodłowe i świerkowe 180'00.

KATOWICE. — Notowania Dep. Leśnictwa — w \mathcal{Z} za 1 m³: drzewo kopalniane 42'30 — 44'50, papierówka (za 1 mp) 32'00 — 35'00, sosnowy materiał stolarski 180'00 — 220'00, deski podłogowe heblowane i szpuntowane 150'00 — 165'00, belki sosnowe 6 m długości 130'00, sosnowełaty 4×6 180'00 — 220'00, kantówka sosnowa wiąz. 115'00 — 130'00, sosnowe deski 40×50 mm 125'00, legary 10×10 cm 115'00 — 125'00, szalówka 95'00 — 100'00, dragowiny do robót betonowych 55'00 — 60'00, listwy do robót betonowych (za 1 mp) 0'40 — 0'55, dębowe materiały stolarskie 250'00 — 300'00.

— Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 m³ loco skład Katowice: belki 110'00, szalówka 90'00 — 94'00,łaty 115'00 — 120'00, stolarka 140'00 — 150'00, dębina 250'00 — 275'00.

METAŁE I WYROBY METALOWE

KATOWICE. — Zapotrzebowanie na odlewy niewielkie. Notowano — w \mathcal{Z} za 1 kg loco odlewnia Katowice: mosiądz pręty 3'30, — tuleje i inne odlewy 3'40, mosiądz kujny pręty 3'80, — tuleje i inne odlewy 4'10, — bronz fosforowy pręty 4'10, — tuleje i inne odlewy 4'25, bronz fosforowy Dr. Kinzela pręty 1'60, — tuleje i inne odlewy 4'80, bronz niklo-fosforowy 5'60, — manganowy kujny 4'40, — stalowy 5'80, — aluminiowy 9'00, — djamentowy 16'20, miedz elektrolityczna kuta w sztabach o gru-

kości ponad 20 mm 6'50, — 15 do 19 mm 7'40, — 10 do 14 mm 8'70.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg: cyna Banka w blokach 9'50, ołów hutniczy 1'20, cynk 1'20, antymon 2'00, aluminium hutnicze 4'00, blacha miedziana 4'80 — 5'20, blacha cynkowa 1'35.

— Ceny orientacyjne blach ocynkowanych — w zł za 1 kg franco stacja Warszawa: blacha żelazna ocynkowana najwyższy gatunek 711 × 1.422 × 0.45 mm 1'30, — 711 × 1.422 × 0.50 mm 1'25, — 1.000 × 2.000 × 0.50 mm 1'27; blachy II gat. o 6% tańsze.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 22 do 26 kwietnia 1930 r.

— Na giełdzie warszawskiej minął okres sprawozdawczy przy tendencji niejednolitej, naogół nieco słabszej, jakkolwiek szereg akcji, ciesząc się większym zainteresowaniem, wykazuje wyższą kursową. Ilość notowanych akcji wzrosła obroty nie przybrały jednak poważniejszych rozmiarów, z jednej strony wskutek często niedostatecznej podaży, z drugiej zaś — wskutek dużej rozbieżności kursów podaży i popytu.

W grupie bankowej poszukiwane były akcje Banku Polskiego, które w połowie okresu bardzo silnie poprawiły swój kurs, jednak wskutek osłabienia w ostatnich dniach zyskały w rezultacie tygodniowym tylko zł 2'15 na akcji. Zwykował również Bank Dykontowy, pozostałe zaś utrzymały się na dotychczasowym poziomie.

Akcjami przedsiębiorstw chemicznych nadal zupełnie nie obracano.

Z pośród akcji przedsiębiorstw elektrycznych notowane były jedynie akcje Siły i Światła, tracąc przy słabej tendencji zł 2'00 na akcji.

Akcje przedsiębiorstw cukrowniczych miały obroty dość ożywione. Różnice kursowe niewielkie: kurs akcji Warsz. T-wa Fabryk Cukru poprawił się, Chodorowa pozostał bez zmiany, rzadko zaś ostatnio notowane Częstocice cenione były nieco niżej.

Słabsza tendencja panowała dla akcji Firley'a, którym jedynie obracano w grupie przedsiębiorstw cementowych. Zniżka wyniosła zł 2'00.

Akcje Warsz. T-wa Kopalń Węgla, notowane w dn. 25/IV bez kuponu na 1929 r. wartości zł 4'00, miały obroty niewielkie.

Dla akcji przedsiębiorstw metalurgicznych panowała tendencja słaba. Akcje Lilpopa, Modrzejowa, Ostrowca, Rudzkiego

i Starachowic cenione były niżej, a tylko Parowozy i Cegielski zyskały na kursie.

W pozostałych grupach obracano nadal jedynie akcjami Habermuscha i Schielego, których kurs pozostał bez zmiany.

Na giełdach prowincjonalnych minął okres sprawozdawczy przy tendencji spokojnej. Przy niewielkich obrotach kursy utrzymały się przeważnie na dotychczasowym poziomie.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 26/IV
Bank Polski	zł 100	176'50	170'75	173'00—172'50 -172'75
„ Dyskontowy	zł 100	118'00	117'00	—
„ Handlowy	zł 100	118'00	118'00	118'00
„ Zachodni	zł 100	80'00	80'00	80'00
„ Zw. Sp. Zarobk.	zł 100	71'50	71'50	—
Siła i Światło	zł 50	103'00	101'00	—
Chodorów	zł 100	146'00	146'00	—
Częstocice	zł 100	28'00	28'00	28'00
Warsz. T-wo Fabryk Cukru	zł 100	31'00	30'00	30'50—31'00
Firley	zł 50	36'00	34'00	34'00
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	zł 100	52'00	47'50 ¹⁾	47'50 ¹⁾
Cegielski	zł 100	47'00	47'00	47'00
Lilpop	zł 25	25'50	25'00	—
Modrzejów	zł 50	9'75	9'25	9'50
Ostrowiec — serja B I — III em.	zł 50	70'00	66'00	—
Parowozy	zł 25	20'50	20'00	20'50
Rudzki	zł 50	22'75	21'75	—
Starachowice	zł 50	20'00	18'75	18'75—19'00
Habermusch i Schiele	zł 100	109'00	108'00	108'00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 25/IV — w zł; w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Tohan — 4'30, Cegielski — 45'00, Zieleniewski — 56'00 (56'90)

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 25/IV — jak wyżej): Gazy Wschodnie — 23'00 (23'25).

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego — jak wyżej): Herzfeld i Victorius — 29'00—28'00.

CLA ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN.

ZWROT CLA PRZY WYWOZIE LITOPONU.

Litopon jest gatunkiem bieli, wytwarzanej z cynku i barytu. Produkcja tego artykułu w kraju skoncentrowana jest na Górnym Śląsku, przyczem, wobec ograniczonej pojemności rynku wewnętrznego, pewne ilości litoponu muszą być wywożone zagranicę.

Głównymi rynkami dla eksportu polskiego litoponu są kraje bałtyckie i Rosja, dokąd Polska może wywozić ten artykuł bez ograniczenia, natomiast wywóz litoponu do innych krajów (np. bałkańskich) ograniczony został odpowiednimi kontyngentami, ustanowionymi przez założony przed kilku laty europejski syndykat litoponu.

Eksport tego artykułu na powyższe rynki wymaga poparcia, wobec czego ustanowiony został zwrot cla przy wywozie litoponu za sprowadzane surowce do jego produkcji.

Omawiany zwrot cla wprowadzony zostanie w drodze uzupełnienia rozporządzenia o zwrocie cla przy wywozie bieli cynkowej z dn. 31 stycznia 1929 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 11, poz. 91) następującą normą: za 100 kg litoponu zł 3'—

ZWROT CLA PRZY WYWOZIE CHODNIKÓW CERATOWYCH. — Dotychczas t. zw. imitacja linoleum, czyli chodniki, wykonane z ceraty na tkaninie jutowej, nie korzystały przy wywozie ze zwrotu cla, ustanowionego rozporządzeniem z dn. 4 stycznia 1929 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 10, poz. 82).

Obecnie zgodnie z postanowieniem Rady Towaroznawczej z dn. 1/X 1929 r. towar powyższy uznany

¹⁾ Bez kuponu 1929 r.

został za ceratę zwykłą, wobec czego powinien korzystać również ze zwrotu cła.

Wobec różnicy wartości w przeliczeniu na jednostkę wagi ceraty zwykłej oraz chodników ceratowych zaszła konieczność zróżniczkowania dotychczas obo-

wiązującej normy zwrotu cła przy wywozie ceraty, jak następuje:

za 100 kg ceraty na tkaninie jutowej (chodników ceratowych) zł 50—
za 100 kg ceraty na tkaninie innej „ 125—

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

STAN I PRACA TABORU P. K. P. W OSTATNIM KWARTALE 1929 R. przedstawia się w porównaniu z III kwartałem w sposób następujący:

A. — KOLEJE NORMALNOTOROWE

1. — Ilostan parowozów (przeciętnie dziennie):

Parowozy:

Dyrekcja:	Długość linii — km	osobowe	towarowe	lankowe	razem	Przypada na 10 km linii parowozów	Było w ruchu
Warszawska	2.182	244	635	67	946	4.3	760
Radomska	2.355	76	515	4	545	2.5	301
Wileńska	3.021	80	326	17	422	1.4	252
Poznańska	2.454	196	349	130	675	2.7	362
Toruńska	2.108	152	349	209	710	3.4	442
Katowicka	603	40	207	196	443	7.3	368
Krakowska	1.419	123	500	75	698	4.9	423
Lwowska	1.965	107	427	62	596	3.0	338
Stanisławowska . .	1.135	29	176	8	213	1.9	144
Razem w kw. IV . .	17.242	1.047	3.483	768	5.298	3.1	3.390
" " III	17.238	1.037	3.464	769	5.270	3.1	3.421
" " IV 1928	17.241	1.003	3.477	764	5.244	3.0	3.334

2. — Ilostan wagonów osobowych (przeciętnie dziennie):

Wagony:

Dyrekcja:	klasowe	bagażowe	pocztowe	inne	razem	Przypada na 10 km linii wagonów	Było w ruchu
Warszawska	1.823	450	96	347	2.716	12	2.451
Radomska	608	263	33	39	343	4	891
Wileńska	705	87	49	138	979	3	607
Poznańska	925	295	25	31	1.276	5	1.204
Gdańska	908	324	26	36	1.294	6	1.165
Katowicka	721	268	20	7	1.016	8	926
Krakowska	921	388	63	46	1.418	10	1.251
Lwowska	1.110	369	55	58	1.592	8	1.209
Stanisławowska . .	480	99	19	4	602	5	506
Razem w kw. IV . .	8.201	2.543	386	706	11.836	7	10.210
" " III	8.230	2.540	385	694	11.849	7	10.385
" " IV 1928	8.293	2.600	372	711	11.976	7	10.230

3. — Ilostan wagonów towarowych (przeciętnie dziennie):

Wagony:

Dyrekcja:	kryte	węglarki	platformy	cysterny	specjalne	razem	Przypada na 10 km linii wagonów	Było w ruchu
Warszawska	8.410	18.428	3.022	818	140	30.818	141	26.929
Radomska	6.195	4.912	2.44	319	799	14.869	63	12.673
Wileńska	6.678	940	2.013	190	194	10.015	33	6.860
Poznańska	5.723	10.797	729	375	287	17.911	73	15.929
Gdańska	5.293	11.782	1.677	373	385	19.510	93	17.274
Katowicka	2.985	16.204	1.166	698	155	21.208	352	20.477
Krakowska	5.206	9.834	2.037	1.727	415	19.279	136	15.452
Lwowska	4.556	3.124	2.763	1.363	264	12.070	61	8.531
Stanisław	1.773	1.628	1.001	244	190	4.836	43	4.361
Razem w kw. IV 1929	46.819	77.649	17.052	6.167	2.829	150.516	87	128.536
Razem w kw. III 1929	50.117	73.795	17.846	6.295	2.514	150.467	87	130.006
Razem w kw. IV 1928	44.920	72.918	16.914	6.758	3.994	144.504	84	128.319

4. — Napięcie ruchu i praca taboru (przeciętnie dziennie):

Dyrekcja:	Ilość wagon. tow.:	Na 1 km sieci przyp. dziennie:	Obciążenie I osi wag. ta-down.	% wagonów czynnych	% wagonów w naprawie:		
		osio-km	tys. tonno-km netto	osob. netto	osob. towar.		
Warszawska	2.513	2.807	9.8	7.4	87	10	8
Radomska	1.199	863	3.0	7.0	85	5	3
Wileńska	867	455	1.3	6.1	69	8	3
Poznańska	2.228	1.408	5.6	7.8	89	5	8
Gdańska	1.560	1.419	5.1	7.5	89	6	6
Katowicka	5.456	1.75	9.6	8.0	97	8	3
Krakowska	1.629	1.448	4.8	6.8	80	9	10
Lwowska	982	859	2.9	6.7	71	10	5
Stanisław.	481	521	1.6	6.3	90	15	3
Razem w kw. IV 1929	16.921	1.540	4.5	7.3	85	9	6
Razem w kw. III 1929	16.221	1.786	4.9	7.2	86	9	8
Razem w kw. IV 1928	17.031	1.498	4.3	7.2	89	10	6

Z przytoczonych 4 zestawień widać, iż ilo stan ogólny taboru czynnego, acz zwiększył się w porównaniu do stanu rzeczy w roku ubiegłym, to jednak w stosunku do kwartału poprzedniego zmniejszył się, co jest bezpośrednim wynikiem osłabienia ruchu w końcu r. ub. w zależności od rozwoju depresji gospodarczej. Zjawisko to znajduje potwierdzenie w spadku napięcia ruchu, o ile ono wyraża się ilością tonno-km na 1 km sieci, mianowicie z 4.9 tys. na 4.5 tys. tonno-km netto. W zależności od mniejszego ruchu ilość wagonów towarowych, będących w naprawie, zmniejszyła się z 8% do 6%.

B. — KOLEJE WĄSKOTOROWE

1. — Ilostan taboru (przeciętnie dziennie):

Dyrekcja:	Długość linii — km	Parowozów:	Wagonów osobowych:	Wagonów towarowych:			
		ogół. czynnych	ogół. czynnych	ogół. czynnych			
Warszawska	863	110	58	152	121	1.994	1.332
Radomska	595	91	51	101	74	1.398	1.168
Wileńska:							
a) użyt. publ.	336	41	19	60	56	335	272
b) " gospod.	357	40	22	33	30	580	462
Katowicka	123	41	27	1	1	3.782	3.621
Lwowska	25	2	2	2	2	48	47
Razem w kw. IV 1929	2.299	325	179	348	284	8.137	6.902
Razem w kw. III 1929	2.317	319	172	342	276	8.091	6.140

2. — Napięcie ruchu i praca taboru (przeciętnie dziennie):

Dyrekcja:	Ilość wagonów tow. załadow. przyjętych	Przeładunek wagonów tow. z kolei normaln.	Przeładunek wagonów tow. na kolej normaln.	% przebiegu wagonów towarowych	
Warszawska	782	—	112	107	62
Radomska	272	13	75	35	63

Wileńska:					
a) użyt. publ.	65	—	11	8	64
b) " gospod.	108	—	—	—	51
Katowicka	1.490	20	4	5	73
Lwowska	16	—	1	11	54
Razem w kw. IV					
1929	2.738	33	203	166	65
Razem w kw. III					
1929	2.115	163	243	123	63

Na pracy kolei wąskotorowych depresja gospodarcza widocznego wpływu nie wywarła. Jest to zrozumiałe, jeżeli się zważy, że przesilenie zaważyło głównie na obrotach handlowych, praca zaś kolei wąskotorowych sprowadza się głównie do obsługi potrzeb miejscowych.

J.

WYNIKI FINANSOWE EKSPLOATACJI P. K. P. W OSTATNIM KWARTALE 1929 R. przedstawiają się w porównaniu z kwartałem poprzednim następująco (w tys. zł):

	Kwartał IV	Kwartał III
A. — KOLEJE NORMALNOTOROWE		
I. — Dochody:		
Przewóz osób	87.058·0	122.133·9
" bagażu	4.834·3	6.030·9
" towarów	304.001·7	271.285·8
" poczty	3.297·6	3.606·3
Dochody z przewozów		
razem:	399.191·4	403.057·0
Inne dochody:	29.252·4	32.969·0
Dochody ogółem:	428.443·9	436.025·9
II. — Wydatki:		
Eksploatacja kolei	348.848·9	367.476·0
Zaliczki gwarancyjne	94·9	54·9
Wydatki ogółem:	348.943·8	367.530·9
B. — KOLEJE WĄSKOTOROWE		
I. — Dochody:		
Przewóz osób	499·3	518·2
" bagażu	15·7	11·8
" towarów	4.952·1	3.677·3
Dochody z przewozów		
razem:	5.467·1	4.207·3
Inne dochody:	698·7	699·5
Dochody ogółem:	6.165·7	4.906·8
II. — Wydatki:		
Eksploatacja kolei	5.133·1	5.790·6
C. — WYDATKI NADZWYCZAJNE		
Inwestycje	62.353·0	53.720·2

Z zestawienia powyższego widać, iż naogół dochody w ostatnich miesiącach r. ub. uległy na kolejach normalnotorowych —

pod wpływem depresji gospodarczej — pewnemu zmniejszeniu. To zmniejszenie wpływów daje się głównie zauważyć w zakresie przewozów osobowych. I aczkolwiek miesiące zimowe wykazują zawsze pewne zmniejszenie ruchu, to jednak w r. ub. było ono większe niż zazwyczaj i tłumaczy się właśnie osłabieniem tętna interesów.

Na kolejach wąskotorowych, aczkolwiek widzimy również zmniejszenie wpływu z ruchu osobowego, dochód ogólny wykazuje wzrost dzięki większym wpływom z przewozów towarowych.

W zależności od osłabienia przewozów zmniejszono również i wydatki na kolejach obu kategorii. Tylko wydatki na inwestycje już rozpoczęte nie mogły być zredukowane i wykazują przeto pewną nadwyżkę w porównaniu z kwartałem III.

J.

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA KOLEJOWA W PALERMO. — W dniach od 7 do 12 kwietnia r. b. odbyła się w Palermo konferencja międzynarodowa w celu opracowania rozkładu jazdy towarowych pociągów pośpiesznych i dalekobieżnych w komunikacji międzynarodowej. Szczegółowo omawiano sprawę przewozu żywych zwierząt oraz ładunków, ulegających prądkiemu zepsuciu, na okres czasu od 15/V 1930 r. do 15/V 1930 r. Na konferencji osiągnięto dalsze usprawnienie przewozu ładunków w komunikacji Polski z innymi krajami przez przyspieszenie biegu pociągów i skrócenie czasu ich oczekiwania na połączenia z innymi pociągami na stacjach węzłowych i granicznych, jak również opracowano trasy w niektórych nowych kierunkach, m. in. przez porty Gdańsk i Gdynię. W konferencji brali udział ze strony polskiego Ministerstwa Komunikacji Naczelniczy Wydziałów PP: Inż. K. Włodek i Dr. Zawojski, oraz P. K. Klimacki.

ZNIESIENIE PODATKU OD TOWARÓW NA KOLEJKACH WĄSKOTOROWYCH. — Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych, wydanem w porozumieniu z Ministrem Skarbu, ustal w dn. 31 marca r. b. pobór podatku miejskiego od towarów, przywożonych kolejami dojazdowymi w tych wszystkich gminach miejskich, które leżą przy liniach normalnotorowych. Ponieważ ogół gmin uprawnionych leży przy liniach normalnotorowych, równa się to skasowaniu z dniem 1 kwietnia podatku od przywozu towarów kolejkami.

Skasowanie podatku na kolejkach podyktowane jest szczególnie trudną sytuacją, wywołaną współzawodnictwem samochodów, wolnych od tego podatku i posiadających nadto obok większej siłowności technicznej — znaczne przywileje. Do przywilejów tych zaliczyć należy minimalny udział samochodów w budowie dróg, nieponoszenie przez nie odpowiedzialności, do czego dochodzi wywołana brakiem systemu koncesyjnego dekoncentracja, pociągająca za sobą, w wyniku przekonkrowania, nieprawdopodobnie niską taryfę samochodową. Jeśli do tego doda się naturalne zalety przewozów samochodowych, jak szybkość, dowóz do domu i ruchomą taryfę — łatwo zrozumieć przewagę samochodów nad kolejkami, zwłaszcza w relacjach podmiejskich.

Zniesienie podatku na kolejkach przyczyni się do polepszenia ich sytuacji w zakresie przewozu towarów.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI. — Sąd Najwyższy (sprawa Nr. I. C. 1938/29) wyjaśnił kilka ważnych kwestyj, dotyczących ogłoszenia upadłości. Przedewszystkiem, czy sąd apelacyjny, uchylając wyrok sądu okręgowego, oddalający podanie wierzycieli o ogłoszenie upadłości, może sam upadłość ogłosić bez potrzeby odsyłania sprawy do sądu okręgowego? Na pytanie to Sąd Najwyższy odpowiedział twierdząco, wychodząc z założenia, że bez szczególnego przepisu nie może w danym wypadku ulegać zmianie ogólna zasada dwóch instancji merytorycznych, ponadto zaś odsyłanie sprawy do sądu okręgowego byłoby sprzeczne z życiową potrzebą możliwie szybkiego postępowania przy rozpoznawaniu podań o ogłoszenie upadłości.

Stanowisko to pozostaje słuszne, chociażby, jak w wypadku konkretnym, sąd apelacyjny zlecił wybór osób na stanowiska sędziów-komisarzy i kuratora masy upadłości właściwemu sądowi okręgowemu.

Dруга kwestja, jaką w omawianej sprawie rozważył Sąd Najwyższy, jest kwestja stosunku pasywów do aktywów, jako czynnika, wpływającego na ogłoszenie upadłości handlującego. Sąd Najwyższy stwierdził, że zgodnie z art. 437 Kodeksu Handlowego dla ogłoszenia upadłości wymagane jest jedynie zaprzestanie wypłat i niema potrzeby wyjaśniania, czy pasywa przewyższają aktywa, co wymagałoby uprzedniego rozstrąszenia albo i likwidacji mienia dłużnika i byłoby połączone z wielkimi trudnościami i zwłoką, i godziłoby w cel postępowania upadłościowego — zabezpieczenie majątku dłużnika dla równo-

miernego zaspokojenia wszystkich nieuprzywilejowanych wierzycieli. Sąd Najwyższy wyjaśnia, iż w pewnych przypadkach nawet niezapłacenie jednego wekslu może pociągnąć za sobą ogłoszenie upadłości, bez względu na przewyżkę aktywów nad pasywami przedsiębiorstwa.

TERMIN W UMOWIE REGULACYJNEJ. — Jeżeli zawarto umowę t. zw. regulacyjną, czyli bonifikującą dłużnikowi część należności, przy czem zastrzeżono termin zapłaty pozostałości, to czy niedotrzymanie tego terminu skutkuje przywrócenie stanu poprzedniego, a więc — obala układ regulacyjny?

Na pytanie to Sąd Okręgowy w Warszawie w Wydziale Handlowym (sprawa 2 C. 782/28) odpowiedział przecząco. Zdaniem Sądu Okręgowego niedotrzymanie terminu możnaby w tym wypadku traktować jako nastąpienie warunku rozwiązującego tylko wtedy, gdyby w umowie regulacyjnej było to wyraźnie zastrzeżone.

ZASKARŻENIE UCHWAŁY SPÓŁKI Z OGR. ODP. — W przedmiocie sposobu powoływania zarządców spółki zapadła uchwała walnego zgromadzenia. Jeden ze spółników zaskarżył tę uchwałę. Sprawa oparła się o Sąd Najwyższy, którego orzeczenie wypadło po myśli skarżącego spółnika. W tym

stanie rzeczy spółnicy w większości swej powzięli uchwałę, niweczącą skutki rzeczzonego wyroku.

Sąd Najwyższy (w sprawie 1 C. 46/29) uznał to za niedopuszczalne, wywodząc, że jeżeli w przedmiocie sposobu powoływania zarządców spółki zapadła uchwała walnego zgromadzenia, którą w trybie należytem została zaskarżona, to okoliczność ta nie może być poczytywana za obojętną przy podejmowaniu w toku procesu w tymże przedmiocie nowych uchwał, któreby w swoim wyniku miały prowadzić do zniweczenia skutków wyroku, mającego zapisać na skutek zaskarżenia pierwszej uchwały walnego zgromadzenia, skutki te bowiem mają wsteczne działanie i tamują wszelkie poczynania w kierunku przeciwnym. Przyjęcie poglądu przeciwnego prowadziłoby do tego, że spółnik, domagający się przywrócenia naruszonych pierwszą uchwałą praw, chociażby uzyskał pomyślny wyrok, nie mógłby z niego skorzystać wskutek sprzecznej z wyrokiem uchwały następnej; paraliżowanie w ten sposób wyroku sądowego nie może być sankcjonowane pod pozorem, że następna uchwała nie została zaskarżona w oznaczonym terminie, zaskarżenie to bowiem nie byłoby czem innym, jak tylko powtórzeniem sporu, już toczącego się.

KRONIKA BIEŻĄCA

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— **Towarzystwo Transportów i Handlu „Baltic-Levant”**, S. A. w Warszawie: kap. zakł. zł 250.000; założyciele: Borys Hesen, ul. Krak. Przedmieście 13, Bolesław Kryński, ul. Marszałkowska 51, Zygmunt Kirszenberg, ul. Muranowska 42; akt notarialny zeznany przed notariuszem Władysławem Dembińskim dn. 23 marca 1929 r. za Nr. Rep. 573.

— **„Semperit” Polskie Zakłady Gumowe**, S. A. z siedzibą w Krakowie: kap. zakł. zł 1.000.000; założyciele: Firma „Berson” Polska Fabryka Wyrobów Gumowych, Sp. z ogr. odp. w Krakowie, Berson — Kautschuk Ges. m. b. H. we Wiedniu, Semperit Oesterreichisch — Amerikanische Gummiwerke A. G. w Wiedniu, Powszechny Bank Związkowy w Polsce i Bank Handlowy w Warszawie; akt notarialny zeznany przed notariuszem Stanisławem Wisłockim w Krakowie dn. 9 grudnia 1929 r. Nr. Rep. 648.

— **Towarzystwo Akcyjne Budowy i Eksploatacji Domów „Wegan”**, S. A. z siedzibą w Warszawie, ul. Sienkiewicza 3; kap. zakł. zł 500.000; założyciele: Stanisław Gaszwicki, ul. Żórawia 26, Józef Ewert, ul. Kredytowa 4, i Dr. Michał Wyrostek, ul. Szczygła Nr. 7; akt notarialny zeznany przed notariuszem Stanisławem Jurkiewiczem dn. 1 marca 1930 r. Nr. Rep. 329.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

6 maja:

— **„Międzynarodowe Towarzystwo Wagonów Sypialnych i Wielkich Ekspresów Europejskich”**, S. A. w Brukseli: zebr. zwycz. — o godz. 14 w lokalu S-ki w Brukseli, Boulevard Clovis 53.

— **„Goplana”, Fabryka Czekolady**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Św. Wawrzyńca 28.

— **„Polsko-Brytyjskie Towarzystwo Okrętowe”**, S. A. w Gdyni: zebr. zwycz. — o godz. 16 w Gmachu Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Warszawie, ul. Elekoralna 2.

— **Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Tkackich „Hirsberg i Birnbaum”**: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 96 (ew. II termin — dn. 27 maja).

7 maja:

— **„Olkusz”, Fabryka Naczyń Emaljowanych**, S. A. w Olkuszu: zebr. zwycz. — o godz. 16 w sali Obrad Polskiego Banku Przemysłowego w Warszawie, ul. Senatorska 42.

— **„Wolbrom”, Fabryka Wyrobów Gumowych**, S. A. w Wolbromiu: zebr. zwycz. — o godz. 17 w sali Obrad Polskiego Banku Przemysłowego w Warszawie, ul. Senatorska 42.

— **Towarzystwo Akcyjne Wydawnicze „Świat”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Szpitalna 12.

8 maja:

— **„Bank Handlowy w Warszawie”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu Banku w Warszawie, ul. Traugutta 7/9.

10 maja:

— **„Spółka Akcyjna Wyrobów Wełnianych „Ch. J. Wiślicki”**: zebr. nadzwycz. — o godz. 21 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 83.

— **„Pierwsza Fabryka Lokomotyw w Polsce”**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Moniuszki 2-a, m. 2.

— **„Gordon”, Handel Suknem i Manufakturą**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 20 w lokalu S-ki w Wilnie, ul. Niemiecka 26.

— **Pierwsza Krajowa Fabryka Manometrów, Termometrów i Przyrządów Laboratoryjnych „Henryk Neuman”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki we Włocławku, ul. Kaliska 21 (ew. II termin — dn. 17 maja).

13 maja:

— **Zakłady Ceramiczne „Rudań”**, S. A.: w Toruniu zebr. zwycz. o godz. 17 w gmachu Banku Przemysłowców w Toruniu.

14 maja:

— **Towarzystwo Akcyjne Fabryki Ołówków „St. Majewski i S-ka”**: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu Stowarzyszenia Kupców Polskich w Warszawie, ul. Szkolna 10.

— **„Polso”, Polska Spółka dla Obrotu Towarowego**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Szajnochy 2, I p.

— **Angielska Spółka Akcyjna Towarzystwa Ubezpieczeń „Alliance” — Alliance Assurance Company, Limited**: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Londynie, Bertholomer Lane (London E. C. 4).

15 maja:

— **Manufaktura Bawełniana „F. Eisenbraun”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 68 (ew. II termin — dn. 12 czerwca).

— **Fabryka Wyrobów Galanteryjnych „Trocas”**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Długa 50.

16 maja:

— **Polskie Towarzystwo Księgarni Kolejowych „Ruch”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, al. Jerozolimskie 63.

— **Włókiennicza Spółka Akcyjna „N. Eitingon i S-ka”**: zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Sienkiewicza 84 (ew. II termin — 31 maja).

17 maja:

— **„Browar Krotoszyński”**, S. A. w Krotoszynie: zebr. nadzwycz. (nowa emisja akcji, zm. stat.) — o godz. 10 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Graniczna 9/10.

— **„S. Herrmann”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Nakle n/Notecią.

— **„Prymas”, Fabryka Kawy Słodowej**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 13 min. 30 w lokalu S-ki w Tarnowskich Górach, ul. Sobieskiego 4.

— „Gazolina”, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. L. Sapiechy 3.

— „Towarzystwo Starachowickich Zakładów Górniczych”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Warecka 15.

18 maja:

— **Fabryka Wyrobów Jedwabnych „Alwar”**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Senatorska 24 (ew. II termin — dn. 8 czerwca).

— „Polsko-Belgijskie Towarzystwo dla Impregnacji Drzewa i Polski Krezonaft”, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wspólna 23 (ew. II termin — dn. 8 czerwca).

20 maja:

— **Spółka Akcyjna Fabryk Chemicznych „Radocha”**: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Sienkiewicza 2.

— **Towarzystwo Akcyjne dla Fabrykacji Śrub i Wyrobów Kutych „Brewillier & S-ka i A. Urban & Synowie”**: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Wiedniu, VI, Linke Wienzele 18.

21 maja:

— **Polskie Towarzystwo Handlu i Przemysłu Futrzanego „Futro”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Młocińska 3 (ew. II termin — o godz. 18).

22 maja:

— „**Łódzkie Towarzystwo Elektryczne**”, S. A.: zebr. nadzwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Przejazd 58.

23 maja:

— **Częstochowskie Zakłady Wyrobów Włókienniczych „Stradom”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 min. 30 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Moniuszki 2.

24 maja:

— „**Łódzka Fabryka Kapeluszy**”, dawniej **Herman Schlee**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Targowa 2 (ew. II termin — dn. 7 czerwca).

— „**Superfosfat**”, **Fabryka Nawozów Sztucznych Józefa i Karola Towarnickich**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Kopernika 9.

— „**Bławat Polski**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Poznaniu, Stary Rynek 87/88.

27 maja:

— „**Hotel Bristol w Warszawie**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w sali konferencyjnej Hotelu Bristol w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 42/44.

— **Papiernia „Soczewka”**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Mazowiecka 7 (ew. II termin — dn. 11 czerwca).

28 maja:

— **Zakłady Przemysłu Włókienniczego „Dobrzyńka”**, S. A.: zebr. zwycz. — w lokalu S-ki w Pabjanicach, ul. Zamkowa 2.

— **Zakłady Ceramiczne „Pustelnik”**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 16 w Warszawie, ul. Królewska 8 m. 7 (ew. II termin — dn. 12 czerwca).

— „**Towarzystwo Schloesserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 151 (ew. II termin — dn. 11 czerwca).

— „**Chodorów**”, **Akcyjne Towarzystwo dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie**: zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 10 w biurze Jeneralnej Dyrekcji we Lwowie, ul. Zimorowicza 19.

— „**Fabryka Lin i Drutu**”, dawniej **A. Deichsel**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 14 w lokalu S-ki w Sosnowcu, ul. Lipowa 18.

— **Towarzystwo Akcyjne Zakładów Ceramicznych „Dziewulski i Lange”**: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Rysia 1.

30 maja:

— „**Bank für Handel und Gewerbe Poznań — Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 11 w lokalu Banku w Poznaniu, ul. Maształarska 8a.

31 maja:

— „**J. Franaszek**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 8 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wolska 41 (ew. II termin — dn. 14 czerwca).

— „**Pabjanickie Zakłady Włókiennicze**”, dawniej **R. Kindler w Pabjanicach**, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 16/18, m. 6.

24 czerwca:

— „**Edward Kręglewski**”, S. A.: zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 12 min. 30 w lokalu S-ki w Poznaniu, ul. Szyperka 8.

SPRAWY SAMORZĄDOWE

KREDYT KOMUNALNY. — Kredyt komunalny rozwija się obecnie w szeregu form organizacyjnych. Najbardziej żywą formą kredytu komunalnego tworzą: kasy oszczędności, banki komunalne, międzykomunalne związki wyrównawcze i kredytowe, wreszcie lombardy komunalne; te ostatnie jednak nie odgrywają poważniejszej roli zarówno w życiu gospodarczym, jak i w gospodarce finansowej związków komunalnych. Komunalne kasy oszczędności w Polsce nie są panującym typem instytucji oszczędnościowych. Ruch oszczędnościowy organizowany jest u nas, jak wiadomo, przez Państwo przy pomocy Pocztovej Kasy Oszczędności. Oparcie ruchu oszczędnościowego w Polsce wyłącznie o komunalne kasy oszczędności, jak to ma miejsce w Niemczech, jest o tyle utrudnione, iż szereg gmin, zbyt słabych finansowo, nie mógłby przyjąć na siebie odpowiedzialności, wynikającej z organizacji ruchu oszczędnościowego, odpowiedzialność ta wyraża się w zupełnej gwarancji wkładów, zapewnieniu możliwie wysokiego oprocentowania oraz płynności wkładów, t. j. zwrotu ich na każde żądanie. Tworzenie komunalnych kas oszczędności łącznie z organizacją kredytu oszczędnościowego przez Państwo, rozkłada między Państwo i samorząd odpowiedzialność za zgromadzone fundusze, stwarzając wzajemną konkurencję, prowadzącą do usprawnienia działalności instytucji oszczędnościowych. Jednocześnie organizacja ruchu oszczędnościowego przez Państwo dotyczy raczej większych centrów, organizacja kredytu komunalnego posiada charakter bardziej lokalny.

W latach ostatnich komunalne instytucje oszczędnościowe osiągnęły w szeregu państw wysoki stopień rozwoju. Istnienie kas oszczędnościowych przyczynia się do oparcia na racjonalnych podstawach gospodarki kredytowej i finansowej związków komunalnych. Konieczność konkurowania z większymi instytucjami kredytowymi, oraz wzgląd na rentowność wkładów przyczyniły się do stopniowego rozszerzenia zakresu działania kas oszczędnościowych.

W zależności od charakteru związku komunalnego, powołującego do życia instytucję oszczędnościową, komunalne kasy oszczędności w Polsce dzielą się na kasy oszczędności powiatowe, miejskie oraz gminne. Działalność i organizację kas komunalnych w Polsce reguluje rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 13 kwietnia 1927 r. Kasy oszczędności mogą zgodnie z powyższym rozporządzeniem prowadzić operacje bierne, polegające na przyjmowaniu wkładów oszczędnościowych, oraz czynne w postaci kredytu realnego i personalnego. Kredyt realny polega na umieszczaniu funduszy państwowych w papierach procentowych, listach zastawnych, obligacjach banków państwowych, akcjach Banku Polskiego, listach zastawnych towarzystw kredytowych, obligacjach komunalnych, instytucji kredytowych i banków, gwarantowanych przez związki komunalne, udzielaniu pożyczek pod zastaw takich papierów do wysokości $\frac{3}{4}$ ich wartości kursowej (nie wyżej jednak wartości nominalnej), udzielaniu pożyczek na hipoteki z bezpieczeństwem pupilarnem i z zastrzeżeniem przedterminowego zwrotu, udzielaniu kredytu wekslowego na cele budowlane do wysokości

50% wartości wykonanych robót, udzielaniu kredytu spółdzielniom do wysokości sumy udziałów członkowskich i własnych funduszy spółdzielni, o ile członkowie przyjmą poza udziałami odpowiedzialność finansową, wreszcie dyskontowaniu książeczek oszczędnościowych innych instytucji oraz papierów procentowych i kuponów, płatnych nie później niż w terminie 6-miesięcznym. Przy udzielaniu kredytu realnego gwarancją udzielonych pożyczek stanowi wartość realna. Kasy oszczędnościowe udzielają ponadto kredytu personalnego, polegającego wyłącznie na zaufaniu do osób wierzycieli; należy tu udzielanie pożyczek za skryptami dłużnymi lub weksłami o 3 co najmniej podpisach, oraz dyskonto weksli, zaopatrzonych co najmniej w dwa podpisy.

Kasy oszczędnościowe posiadają prawo lokowania wolnej gotówki na rachunkach żywych i czekowych w państwowych i komunalnych instytucjach kredytowych, w Banku Polskim oraz w asygnatach kasowych Banku Gospodarstwa Krajowego. Kasy mogą ponadto udzielać swym własnym związkom poręczającym kredytów do wysokości 10% wkładów oszczędnościowych, jednocześnie zakup obligacji związku uważany jest za pożyczkę; za pozwoleniem władzy nadzorczej kredyty powyższe mogą być zwiększone do wysokości 20% sumy wkładów. Udzielanie kredytu innym związkom komunalnym, fundacjom, lombardom komunalnym oraz umieszczanie wolnych funduszy w kredytowych instytucjach, założonych przez kasę, może mieć miejsce tylko za specjalnym pozwoleniem (lub za zgodą związku poręczającego). Wszystkie powyższe pożyczki i lokaty nie mogą przekroczyć 30% sumy wkładów oszczędnościowych. Kasy oszczędnościowe w Polsce mogą pełnić ponadto operacje komisowe, przyjmowanie depozytów za opłatą, jednak bez prawa wykonywania zarządu, kupno i sprzedaż papierów wartościowych, notowanych na giełdach krajowych, oraz zarządzanie nimi na zlecenie osób trzecich i za ich fundusze, wreszcie inkaso. Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych

mogą zezwolić kasom oszczędności na dokonywanie również i innych czynności bankowych.

Kasy oszczędnościowe mogą więc prowadzić wszystkie operacje bankowe, nie grożące ryzykiem.

Kasy komunalne w Polsce posiadają własną osobowość prawną. Związek komunalny poręcza wkłady oszczędnościowe całym swym majątkiem i dochodami. Związek poręczający gwarantuje ponadto również i inne wkłady. Majątek i rachunkowość kas oszczędności zachowują całkowitą odrębność od majątku i rachunkowości gminy. Zakładanie kas oszczędności nie je t ustawowym obowiązkiem gminy. Kasa oszczędności może być założona przez jeden bądź przez kilka związków komunalnych. Władze kasy oszczędności składają się z rady i zarządu: rada kasy obierana jest przez radę miejską, względnie sejmik, co najmniej w połowie z własnych członków, rada powołuje zarząd kasy. Działalność kasy jest kontrolowana przez poręczający związek komunalny, przy pomocy specjalnej komisji rewizyjnej.

Wysokość kapitału zakładowego wynosi przynajmniej zł 5.000, gwa ancja związku poręczającego winna być ściśle określona. Władzą nadzorczą kas komunalnych jest Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Rozporządzenie z 1927 r. nie dotyczy gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, których uprawnienia określa rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 1924 r.

Kasy komunalne w Polsce połączone są w 4 związki rewizyjne: kasy oszczędności b. zaboru rosyjskiego należą do Związku Miejskich i Powiatowych Kas Oszczędności, utworzonego w 1927 r., kasy oszczędności Galicji do Związku Polskich Kas Oszczędności we Lwowie, utworzonego w 1902 r., kasy wielkopolskie do Komunalnego Związku Kredytowego, stanowiącego organizację nie kas, lecz powiatów i miast, wreszcie kasy woj. śląskiego należą do świeżo utworzonego w 1929 r. własnego Związku Rewizyjnego.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

INAUGURACJA I KURSU STUDJUM SKARBOWO-FINANSOWEGO PRZY W. W. P. — W dniu 29 kwietnia r. b. o godzinie 17^{1/2} odbyło się w sali Tow. Naukowego Warszawskiego przy ul. Śniadeckich 8, uroczyste otwarcie Pierwszego Kursu Studium Skarbowo-Finansowego przy Wydziale Nauk Politycznych i Społecznych Wolnej Wszechnicy Polskiej.

Uroczystość zagał Rektor W. W. P. profesor Dr. Teodor Vieweger, następnie zabrał głos P. Wiceminister Skarbu Stefan Starzyński, wygłaszając przemówienie na temat roli i zadania urzędnika skarbowego w Polsce¹⁾.

Zkolei Dziekan Wydziału Nauk Politycznych i Społecznych, Prof. Stefan Dziewulski, przedłożył sprawozdanie z organizacji nowego studjum.

Myśl o organizacji Studium Skarbowo-Finansowego, jako placówki niezmiernie pożytecznej i koniecznej, w celu dokształcania urzędników skarbowych, rzuciło w swoim czasie Stowarzyszenie Urzędników Skarbowych. Inicjatywa ta, nasutek porozumienia się z Ministerstwem Skarbu, została podjęta przez Wydział Nauk Politycznych i Społecznych Wolnej Wszechnicy

Polskiej, w rezultacie czego przystąpiono do organizacji studjum, wyłaniając Komitet w składzie następującym: Przewodniczący studjum Dziekan Prof. Stefan Dziewulski, delegat z ramienia Wydziału Prof. Artur Żabicki, delegat Zarządu W. W. P. Senator Stefan Boguszewski, oraz delegat z ramienia Ministerstwa Skarbu, Wicedyrektor Departamentu Podatków i Opłat Paweł Michalski.

Opracowanie programu naukowego studjum zostało powierzone PP.: Prof. Dr. T. Adamowi Pragerowi, Prof. Dr. Tadeuszowi Hilarowiczowi oraz Prof. Dr. T. Różyckiemu, którzy, uwzględniając istotne potrzeby różnych dziedzin, jak: prawnej, ekonomicznej, skarbowej i przedmiotów specjalnych, opracowali program i przedłożyli go Komitetowi studjum do rozpatrzenia. Następnie program ten został zaakceptowany przez Senat Wolnej Wszechnicy Polskiej oraz Ministerstwo Skarbu.

Program nauk Studium Finansowo-Skarbowego dzieli się na trzy grupy: 1) grupa nauk ogólno-kształcących, jak: prawo cywilne, handlowe, ekonomja polityczna i t. d., 2) grupa nauk ekonomiczno-skarbowych, jak: skarbowość ogólna i komunalna, ustrój władz skarbowych, podatki, cła i t. d., 3) przedmioty specjalne, jak: geografja gospodarcza, bilans handlowy i płatniczy, polityka komunalna, ustrój samorządu, buchalterja i t. p.

¹⁾ P. str. 785.

Kurs obliczony jest na przeciąg jednego semestru przy ogólnej liczbie godzin 356. Poza godzinami wykładowymi przewidziane są jeszcze w godzinach porannych ćwiczenia z buchalterji oraz zajęcia praktyczne przy poszczególnych urzędach skarbowych. Przedmioty teoretyczne na studjum wykładane są przez profesorów Wolnej Wszechnicy Polskiej, przedmioty zaś praktyczne przez wyższych urzędników Ministerstwa Skarbu.

W organizacji swojej studjum przewiduje udział przede wszystkim czynnych urzędników skarbowych I i II kategorii, delegowanych przez odnośne władze skarbowe, oraz kandydatów zewnątrz, posiadających średnie wykształcenie. Tym ostatnim kurs semestralny na zasadzie zezwolenia Ministerstwa Skarbu może być zaliczony jako półroczna praktyka skarbowa.

Należy zaznaczyć, że pierwszy kurs jest wypełniony całkowicie przez urzędników skarbowych, wobec czego dostęp dla kandydatów zewnątrz narazie jest wstrzymany.

Komitet przewiduje dla słuchaczy urządzenie cyklu wycieczek z dziedziny przede wszystkim fachowej, jak również i krajoznawczej.

Na pierwszy kurs studjum finansowo-skarbowego zapisało się 79 słuchaczy, wydelegowanych przez następujące izby skarbowe: Białostocka — 5 słuchaczy, Kielecka — 5, Lubelska — 5, Łódzka — 10, Poleska — 10, Pomorska — 5, Warszawa-Grodzka — 21, Warszawa-Okręgowa — 10, Wileńska — 3, Wołyńska — 5. Wśród słuchaczy znajduje się 75% urzędników, mających za sobą od 9 do 10 lat pracy skarbowej, 10% około 20 lat, 10% około 15 lat i 5% poniżej 5 lat.

Komitet nosi się z zamiarem przekształcenia kursu semestralnego na kurs roczny, co było już omawiane i uznane za konieczne przy należytem dokształcaniu urzędnika skarbowego do spełniania swych zadań.

Na zakończenie otwarcia wygłosił wykład pod tyt. „Skarbowość komunalna” Prof. Artur Zabicki.

PODATKI I OPŁATY

NORMY ŚREDNIEJ DOCHODOWOŚCI PRZY WYMIARZE PODATKU DOCHODOWEGO. — W związku ze zbliżającym się okresem wymiarowym podatku dochodowego na rok 1930 Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 22 kwietnia r. b. przypomniało izbom skarbowym obowiązek opracowania, przy udziale rzeczoznawców, powołanych z ramienia miejscowych organizacji większej i mniejszej własności rolnej, oraz po zasięgnięciu opinji komisarza ziemskiego i referenta rolnego miejscowego starostwa norm średniej dochodowości z gruntów w terminie do dnia 1 maja.

Równocześnie Ministerstwo Skarbu przypomniało, że szacowanie dochodów z gospodarstw rolnych według norm orientacyjnych winno być ograniczone do wypadków, gdy płatnik nie przedłoży na poparcie swego zeznania o dochodzie ksiąg gospodarczych względnie innych dowodów, a władza wymiarowa nie rozporządza konkretnym materiałem, umożliwiającym indywidualne oszacowanie.

Należyte respektowanie przez władze wymiarowe rzetelnie prowadzonej rachunkowości rolnej przy ustalaniu dochodu podatkowego jest zewszeczmiar wskazane, albowiem tylko tą drogą można osiągnąć rezultaty wymiarowe, odpowiadające rzeczywistej dochodowości gospodarstw rolnych.

Okólnik zwraca uwagę, że ustawa o państwowym podatku dochodowym nie wymaga od płatników (prócz wymienionych w art. 21) prowadzenia prawidłowej rachunkowości. Zatem dowód skuteczny stanowić mogą księgi rachunkowe, prowadzone według uproszczonych wzorów, chociażby nawet należało niejednokrotnie wyniki ksiązkowe uzupełniać w drodze zwykłego postępowania brakującymi danymi, niezbędnymi do ustalania dochodu. Braki formalne księgowania nie powinny być powodem odrzucenia dowodów z ksiąg, które poza tem nie budzą wątpliwości co do rzetelności ich prowadzenia. Z tych względów winny być przyjmowane również jako wystarczający dowód

na poparcie zeznania — zapiski płatnika, o ile budzą zaufanie co do swjej rzetelności.

O ile płatnik nie przedłoży na poparcie swego zeznania ksiąg lub zapisków rachunkowych, lecz powoła się na zeznanie świadków lub też na inne dowody — należy przeprowadzić odpowiednie dochodzenie i ustalić dochód według wyników tych dochodzeń, jeżeli porównanie ustalonego w ten sposób dochodu z dochodem podobnych gospodarstw, prowadzących księgi rachunkowe, względnie zapiski, nie wykazuje zbyt wielkiej rozbieżności.

Również nie bez znaczenia dla szacowania dochodu powinny być opinie rzeczoznawców, powołanych z pośród fachowców i osób, dających rękojmię uczciwej oceny.

Wreszcie, o ile dokonanie wymiaru, w myśl przytoczonych wyżej sposobów postępowania, okaże się niemożliwe, wtedy dopiero winna władza skarbową posilkować się normami przeciętnej dochodowości, przyczem jednak należy postępować bardzo ostrożnie i z zastrzeżeniem jak najdalej idącej indywidualizacji poszczególnych jednostek gospodarczych pod względem warunków produkcji (jakość gleby, oddalenie od kolei, jakość dróg, zadłużenie płatnika i t. p.).

Specjalnej uwadze władz wymiarowych poleca okólnik szacowanie dochodów przy pomocy norm orientacyjnych dla gospodarstw rolnych, dotkniętych w okresie, z którego dochód się opodatkowuje, klęską nieurodzaju. Do tej kategorii gospodarstw normy przeciętnej dochodowości nie powinny być w żadnym wypadku szablonoowo stosowane, a kwestja opodatkowania winna być traktowana zupełnie odrębnie na zasadach, wyrażonych w okólniku Ministerstwa Skarbu z dn. 20. III 1925 r. L. DPO 749/II.

O ile chodzi o gospodarstwa uprzemysłowione, należy przy stosowaniu norm orientacyjnych badać rozmiary i wydajność źródeł dochodowych, związanych z gospodarstwami rolnymi (np. warzywnictwa, ogrodnictwa, mleczarstwa i t. p.).

Co do dopuszczalności potrąceń z art. 10 ustawy od dochodu z gruntów, ustalonego na podstawie norm średniej dochodowości, niedopuszczalne są jakiegokolwiek odrębne potrącenia kosztów osiągnięcia dochodu, odpisów na zużycie, wydatków na administrację, na podatki państwowe i komunalne i t. p.

Dla zachowania równomierności w opodatkowaniu gospodarstw rolnych Ministerstwo Skarbu określiło na podstawie urzędowych danych statystycznych przeciętną cenę za 100 kg żyta za okresu gospodarczego 1928/29 — na kwotę zł 32, z roku kalendarzowego zaś 1929 — na kwotę zł 25. Według tych cen należy przeliczać na złote dochód, określony w centnarach metrycznych żyta na podstawie cen orientacyjnych. Zastosowanie jednej z podanych cen zależne powinno być od tego, czy opodatkowanie następuje według wyników roku gospodarczego czy też wyników roku kalendarzowego.

W wypadkach, gdy płatnik udowodni, że przeważającą część zboża sprzedał po cenie niższej od przeciętnej, to ta niższa cena winna być miarodajna przy obliczaniu dochodu podatkowego danego podatnika na zasadzie norm przeciętnej dochodowości.

PONOWNE USTALENIE SZACUNKU PRZEDMIOTÓW SPADKOWYCH LUB DAROWANYCH PRZY WYMIARZENIU PODATKU. — W myśl art. 20 ustawy z dn. 24 marca 1923 r. w przedmiocie wyrównania opłat stemp'owych oraz podatków: spadkowego i od darowizn, władze skarbowe przy wymiarowaniu podatków spadkowego lub od darowizn ustalają szacunek przedmiotów spadkowych lub darowanych według ich stanu w dniu otwarcia się spadku lub zdziałania darowizny, a według wartości w czasie, w którym ustalają ten szacunek.

Zdarzają się jednak dość częste przypadki, w których czyto naskutek odwołania, czy też wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego, lub też z innych powodów szacunek przedmiotów spadkowych lub darowanych, po przyjęciu go przez władzę skarbową do wymiaru podatku spadkowego lub od darowizn, musi być ponownie ustalony, czyli sprostowany. Ponieważ sprostowanie wszelkiego rodzaju uchybień wymiarowych, a więc i szacunku majątku spadkowego lub darowanego, winno być uskutecznione w ramach pierwotnej decyzji, — przeto Ministerstwo Skarbu okólnikiem L. D. V 3.246/7/30 z dn. 15/IV r. b. wyjaśniło, że przy ponownem oszacowaniu w mowie będących przedmiotów majątkowych wartość sprzedana takichowy ma być ustalona według wartości w czasie ustalenia pierwotnego szacunku, w przeciwnym bowiem razie zasła między dniem pierwszego a ponownego oszacowania zwyżka lub zniżka cen sprzedanych przedmiotów tego samego rodzaju — musi spowodować podwyższenie lub obniżenie szacunku, a tem samem pokrzywdzenie podatnika lub straty Skarbu Państwa.

UTWORZENIE IZBY SKARBOWEJ W NOWOGRÓDKU. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 21 marca r. b. wyłączono z okręgu administracyjnego Izby Skarbowej w Brześciu n/B. obszar terytorjalny województwa nowogródzkiego i stworzono dla tegoż obszaru osobną izbę skarbową na województwo nowogródzkie z siedzibą w Nowogródku.

UTWORZENIE URZĘDU SKARBOWEGO POD. I OPIŁ. SKARBOWYCH W OTWOCKU. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 29 marca r. b. wyłączono z pod terytorjalnego zakresu działania I Urzędu Skarbowego Pod. i Opił. na powiat warszawski gminy: Falenicę, Karczew, Otwock, Wawer, Wiązownę i Zagórz, dla którego to obszaru utworzony został osobny Urząd Skarbowy Pod. i Opił. Sk. z siedzibą w Otwocku, z dniem 1 kwietnia 1930 r.

ROZSZERZENIE UPRAWNIENI URZĘDU CELNEGO W GDYNI. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 23 stycznia r. b. został upoważniony Urząd Celny w Gdyni — w okręgu administracyjnym Dyrekcji Ceł w Poznaniu — do odprawy celnej zagranicznych przesyłek pocztowych (listów i paczek), przeznaczonych dla osób, zamieszkałych na terenie miasta Gdyni i powiatu morskiego. W tym celu utworzono przy Urzędzie Pocztowym w Gdyni drugą ekspozyturę Urzędu Celnego w Gdyni.

UTWORZENIE URZĘDU CELNEGO W KUŁACZYNI. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu dn. 5 lutego r. b. został utworzony w okręgu administracyjnym Dyrekcji Ceł we Lwowie przy drodze ubocznej Kułaczyn — Orosze w powiecie śniatynskim Urząd Celny w Kułaczynie. W związku z powyższym dotychczasowa droga uboczna Kułaczyn — Orosze staje się drogą celną. Jednocześnie została zwinęta ekspozytura Urzędu Celnego w Śniatynie-Załuczcu z siedzibą w Załuczcu.

ZWINIĘCIE URZĘDU CELNEGO W TOKACH. — Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 28 lutego r. b. został zwinęty w okręgu administracyjnym Dyrekcji Ceł we Lwowie Urząd Celny w Tokach.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 22 do 26 kwietnia 1930 r.

Mimo kilkodziwnej przerwy świątecznej zainteresowanie walutami było w okresie sprawozdawczym niewielkie przy tendencji nieco słabszej. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego jedynie franki francuskie, belgi, szylingi austriackie i floreny holenderskie wykazują minimalną poprawę, wszystkie zaś pozostałe, a więc: dolary, funty szterlingów, franki szwajcarskie, liry włoskie, korony szwedzkie i guldeny gdańskie, zniżkowały. Bez zmiany pozostał kurs koron norweskich.

Zapotrzebowanie na dolary gotówkowe było niewielkie; kurs ich po minimalnych wahaniami zakończył okres sprawozdawczy na dotychczasowym poziomie — $\text{zł } 8:89$ za $\text{\$ } 1$. To samo miało miejsce również na rynku prywatnym.

Wysokość dziennego zapotrzebowania walut uległa naogół pewnemu zmniejszeniu.

	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 26/IV
Dolary St. Zjedn.	$\text{\$ } 1$ 8 906	8 905	8 905
" " " teleg.	$\text{\$ } 1$ 8 921	8 918	—
Funty szterlingów	$\text{£ } 1$ 43 37	43 35½	43 35½
Franki francuskie	100 fr. 35 00	34 98½	34 98½
Franki szwajcarskie	100 fr. 172 91	172 88	172 88
Belgi	100 blg. 124 60	124 52	—
Korony czeskosłowackie	100 kor. 26 43	26 41½	26 41½
Szylingi austriackie	100 szyl. 125 75	125 67	125 72
Liry włoskie	100 lir. 46 78½	46 74½	46 74½
Floreny holenderskie	100 fl. 359 00	358 96	359 00
Korony szwedzkie	100 kor. 239 78	239 75	—
Korony duńskie	100 kor. 238 80	238 80	—
Guldeny gdańskie	100 gld. 173 41	173 41	173 41

Dział papierów lokacyjnych państwowych był w okresie sprawozdawczym mało ożywiony. Kursy ulegały

bardzo niewielkim wahaniami, w porównaniu zaś z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego jedynie 6% Pożyczka Dolarowa ceniona była nieco wyżej; 10% Pożyczka Kolejowa, 4% Pożyczka Inwestycyjna i 5% Pożyczka Premijowa wykazują niewielkie zniżki kursowe, pozostałe zaś papiery tej grupy, jak również listy zastawne i obligacje banków państwowych utrzymały się na dotychczasowym poziomie.

Zainteresowanie listami zastawnymi było nadal stosunkowo duże; listy miejskie miały tendencję utrzymaną, listy zaś ziemskie i prowincjonalne przy dość ożywionych obrotach wykazują w większości wypadków dalszą niewielką poprawę kursów. Niewielką wyżkę uzyskały również 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego wart. nom. $\text{\$ } 1$.

W dziale obligacyj notowane były 5½% i 6% Obligacje Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy z 1926 r. — przy tendencji utrzymanej.

	Wartość nominalna	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 26 IV
		w % n o m i n a l u		
5% Pożyczka Konwersyjna	$\text{zł } 100$	55 00	55 00	55 00
6% " Dolarowa	$\text{\$ } 100$	79 00	78 00	—
7% " Stabilizacyjna ¹⁾	$\text{\$ } 100$	88 00	87 75	88 00
10% " Kolejowa	fr. w zł. 100	102 25	101 75	102 00
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	$\text{zł w zł. } 100$	83 25	83 25	83 25
8% " " " "	$\text{zł w zł. } 100$	94 00	94 00	94 00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	$\text{zł w zł. } 100$	83 25	83 25	83 25
7% Obl. " " " "	$\text{zł w zł. } 100$	83 25	83 25	83 25
8% Obl. Bud. " " " "	$\text{zł w zł. } 100$	93 00	93 00	93 00
8% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	$\text{zł w zł. } 100$	94 00	94 00	94 00
8½ Obl. " " " "	$\text{zł w zł. } 100$	94 00	94 00	94 00
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego ²⁾	$\text{£ } 1$	85 00	84 50	—
7% L. Z. T-wa Kredytowego m. Warszawy, serja 1928 r.	$\text{\$ } 1$	75 00	75 00	75 00
8% L. Z. T-wa Kredytowego m. Warszawy, serja 1924 r.	$\text{\$ } 1$	90 00	90 00	—
		w zł		
4% Poż. Inwestycyjna	$\text{zł w zł. } 100$	121 50	121 00	121 00
5% " Premijowa	$\text{\$ } 5$	76 25	74 25	75 00
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	$\text{zł } 100$	45 00	44 25	—
4½% " " " " "	$\text{zł } 100$	56 00	54 25	55 50
				-56 00
8% " " " " "	$\text{zł } 100$	76 50	76 50	76 50
4½% " " " " m. Warsz.	$\text{zł } 100$	57 25	56 50	56 50
				-57 25
5% " " " " "	$\text{zł } 100$	59 00	58 25	59 00
8% " " " " "	$\text{zł } 100$	77 25	76 25	76 65
				-76 50
8% L. Z. T-wa Kred. m. Częstochowy	$\text{zł } 100$	67 50	67 00	67 00
8% " " " " Kalisza	$\text{zł } 100$	67 00	66 75	—
8% " " " " Lublina	$\text{zł } 100$	67 50	67 50	—
10% " " " " "	$\text{zł } 100$	81 75	81 25	81 75
8½% " " " " Łodzi	$\text{zł } 100$	70 50	70 00	70 50
10% " " " " Radomia	$\text{zł } 100$	81 50	81 50	—
10% " " " " Siedlec	$\text{zł } 100$	80 00	79 25	80 00
5½% Obl. Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r.	$\text{zł } 100$	53 50	53 50	—
6% Obl. Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r.	$\text{zł } 100$	57 50	57 00	57 50

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1930 r.	Gdańsk ³⁾	Berlin ³⁾	Wiedeń ³⁾	Paryż ³⁾	Zurych ³⁾
22 IV	57 60—57 74	46 875—47 075	79 38—79 66	—	57 80
23 "	57 59—57 74	46 85—47 05	79 36—79 64	286 25	"
24 "	57 55—57 69	46 825—47 025	" "	—	57 85
25 "	57 56—57 70	46 80—47 00	79 34—79 62	—	57 80
26 "	57 55—57 69	—	" "	—	57 85
1930 r.	Londyn ⁴⁾	Praga ³⁾	New-York ³⁾	Amsterdam ³⁾	
22 IV	43 37	377 875	11 23	—	—
23 "	"	3 8 00	"	—	—
24 "	43 36	377 875	"	—	—
25 "	43 39	"	"	—	—
26 "	43 37	—	"	—	—

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

²⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

³⁾ Za $\text{zł } 100$. ⁴⁾ Za $\text{£ } 1$.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

SOWIECKA EKSPANSJA GOSPODARCZA NA BLISKIM WSCHODZIE¹⁾

ROZPOCZYNAJĄC przegląd sąsiadujących z Rosją Sowiecką krajów wschodnich, zaznaczyć należy, że najbliższym z nich jest Turcja. Mimo tak dogodnego położenia i doskonałej komunikacji morskiej oraz wszelkich starań i zabiegów bolszewickich, „synteza proletariacka” wydała w tym kraju owoce bardzo skromne — tak pod względem gospodarczym, jak i politycznym. Zawarowane sowiecko-tureckim traktatem handlowym z 1927 r. ułatwienia w dziedzinie handlu (zasada największego uprzywilejowania, eksteritorialność Torgpredstwa i prawo otwarcia filij w Stambule i 5 różnych miastach, prawo wolnego tranzytu, obniżka opłat celnych, bezlicencyjny import towarów tureckich według kontyngentu i t. p.) nie przyniosły oczekiwanych rezultatów, i stosunki handlowe pomiędzy Z. S. R. R. a Turcją nie odznaczają się zbyt ożywieniem. Gdy w 1913 r. wartość eksportu rosyjskiego do Turcji wynosiła 35 miljn. rubli zł., a wartość importu tureckiego do Rosji 18 miljn. rubli zł., też same pozycje w 1927/28 r. wynosiły około 14 miljn. rubli sowieckich każda; ogólny obrót towarowy sowiecko-turecki wynosił więc około czwartej czy nawet piątej części obrotu przedwojennego. Struktura handlu pozostała dawna, ale szereg artykułów eksportu rosyjskiego utracił swe znaczenie. Głównymi artykułami handlu sowiecko-tureckiego w 1927/28 r. były następujące (w tys. rb. sowieckich):

<i>Eksport z Z. S. R. R. do Turcji</i>	<i>Import do Z. S. R. R. z Turcji</i>		
Pszennica	675	Pomarańcze	1.176
Cukier	2.178	Owoce suszone	1.092
Ryby	705	Garbniki	2.116
Spirytus	484	Bawełna	6.880
Nafta	1.193		
Benzyna	581		
Inne przetwory naft.	1.097		
Soda	552		
Zapałki	509		
Tkaniny bawełniane	582		
Obuwie gumowe	509		

Razem z innymi artyk.: 13.837

Razem z innymi artyk.: 14.294

Największy spadek wartości eksportu w porównaniu do 1913 r. przypada na naftę i przetwory naftowe; pszenicę, mąkę, spirytus, cukier i materiały drzewne; najpoważniejsze obniżenie wartości importu z Turcji dotyczy garbników i bawełny. Sowiety żywią nadzieję, że zawarcie traktatu w 1927 r. wpłynie na ożywienie stosunków gospodarczych. Niezadowolona z wyników stosunków gospodarczych Rosja Sowiecka dąży, jak się zdaje, do cofnięcia ułatwień handlowych i ujęcia handlu sowiecko-tureckiego w karby zwykłego monopolu. Polityczne aspiracje sowieckie, wobec zdecydowanego stanowiska, zajętego przez Rząd Kemala-paszy, nie dały narazie żadnych poważniejszych wyników.

Nieco odmienne stosunki ustaliły się pomiędzy Rosją Sowiecką a Persją. Handel sowiecko-perski odbywa się na zasadach mniej więcej wspólnych dla krajów wschodnich, ale pragnienie jak najrychlejszego dokonania „syntezy” ujawniło się w tym wypadku widocz-

niej niż gdzieindziej, gdyż ustępstwa, poczynione na rzecz Persji przez Rosję Sowiecką przy nawiązywaniu stosunków (traktat moskiewski z 1921 r.) były bardzo poważne. Traktat nie tylko unieważnia wszystkie dawne zobowiązania Persji względem Rosji i zwraca jej wyspy, leżące na morzu Kaspijskim w pobliżu wybrzeża perskiego, lecz i anuluje koncesje rosyjskie na terytorjum perskiem (majątek Dyskontowo-Pożyczkowego Banku Persji, szosy Enzeli-Teheran i Kazwin-Hamadana, linje kolejowe Dżulfa-Tebryz i Sofijan-jezioro Urmja, przedsiębiorstwo żeglugi na tem jeziorze, linje telegraficzne i telefoniczne), oraz zrzeka się wszelkich przywilejów i oddaje zajęty przez Rosję port Enzeli (Pahlawi). Z portem tym Rosja Sowiecka przez długi czas nie miała zamiaru się rozstać i zwróciła go dopiero po upływie kilku lat po zawarciu traktatu, na stanowcze żądanie Persji. Wyjaśniło się też wkrótce, że mimo tak wspaniałomyślnych i hojnych ustępstw oraz wielokrotnych uroczystych deklaracji o potępieniu i zaniechaniu imperjalistycznej polityki dawnej Rosji, Rosja Sowiecka dąży planowo i systematycznie do opanowania pod względem ekonomicznym Persji, przede wszystkim zaś północnych jej prowincyj. Przy pierwszej sposobności Sowiety zorganizowały na terytorjum perskiem mnóstwo najrozmaitszych instytucyj rządowych i półrządowych, które wyparły obcą konkurencję i zmonopolizowały całkowicie handel zewnętrzny północnej części kraju. To też, gdy w lutym 1926 r. wobec trudności finansowych Rząd Sowiecki wydał zakaz importu artykułów perskich, z wyjątkiem surowców (bawełna), niezbędnych dla przemysłu sowieckiego, Persja północna, nie posiadająca, wskutek swego położenia geograficznego, innych rynków zbytu, znalazła się w sytuacji wprost krytycznej.

Zawarta po długich i uciążliwych pertraktacjach sowiecko-perska konwencja handlowa w 1927 r. opiera się na zasadzie równości eksportu-importu, ustala bezlicencyjny przywóz z Persji towarów na sumę 50 miljn. rb. (250 miljn. kranów) oraz zawiera wymaganie opłaty 90% wartości importowanych z Persji artykułów eksportem odpowiedniej ilości towarów sowieckich. W rezultacie konwencji handlowej oraz innych umów, zawartych w końcu 1927 r., Persja nie osiągnęła prawie żadnych poważniejszych korzyści, gdyż do takich trudno chyba zaliczyć wznowienie przerwanej w ciągu prawie 2 lat eksportu oraz zaniechanie ze strony Rosji Sowieckiej dalszych trudności w sprawie uzyskania przez Persję swobody w dziedzinie autonomii taryfy celnej²⁾. Natomiast Rosja Sowiecka zagwarantowała sobie zwiększenie eksportu, osiągnęła wielkie korzyści w rybołówstwie na wodach perskich oraz narzuciła Persji niepraktykowaną dotychczas reglamentację handlu, wzmacniając jednocześnie stanowisko rozsianych po kraju licznych agend sowieckich (Ruspersbank, Rustranzit, Gławchłopkom, Pers-

¹⁾ P. artykuł tegoż autora — zes. 17/1930, str. 770.

²⁾ Uchwalona przez Medżlis 3 maja 1928 r.

chłopak, Sacharotrust, Persryba, Persnieft, Biuropers, Szark, Zakgostarg etc.), będących zazwyczaj też ośrodkami szerokiej propagandy politycznej. Mimo wielkich wysiłków i zastosowania wszelkich środków (dumping etc.)¹⁾ wysokość obrotów handlowych sowiecko-perskich wciąż ustępuje wysokości przedwojennych obrotów rosyjsko-perskich, co tłumaczy się przede wszystkim złym stanem przemysłu i ogólną sytuacją gospodarczą Rosji Sowieckiej. Postęp w tym względzie jest jednak widoczny; gdy w 1913/14 r. obrót ten wynosił 697 miljn. kranów, a w 1923/24 r. 263 miljn. kr., w 1927/28 r. podniósł się do 479 miljn. kr. Udział Rosji Sowieckiej w ogólnym obrocie handlowym Persji wyniósł w 1926/27 r. 16 8%, w 1927/28 r. zaś — 24 5%, przyczem wśród krajów, prowadzących handel z Persją, Z. S. R. R., jak dawniej Rosja, zajmuje drugie miejsce, ustępując tylko Wielkiej Brytanji (z Indjami łącznie). W handlu sowieckim z krajami azjatyckimi Persja zajmuje pierwsze miejsce. Główne artykuły handlu sowiecko-perskiego w 1927/28 r. były następujące (wartość w tys. rubli sowieckich):

Eksport do Persji		Import z Persji	
Mąka pszenna	1.849	Ryż	15.362
Cukier kryształ . . .	2.147	Owoce suszone . . .	8.347
„ rafinada	17.711	Migdały i pistacje .	2.737
Nafta	2.217	Skóry wyprawione .	4.497
Benzyna	1.784	Skóry futrzane . . .	3.051
Wyroby szklane . . .	1.529	Bawełna	16.751
Obuwie gumowe . . .	1.326	Wełna	4.394
Tkaniny bawełniane .	29.905	Jedwab (kokony) . .	1.275
Ogółem z innymi art.	71.464	Ogółem z innymi art.	62.483

Najpoważniejszymi artykułami eksportu do Persji są więc tkaniny bawełniane, które, według sowieckich danych, już docierają do centralnych, zachodnich i południowych prowincji, oraz cukier, wytrzymujący nawet na południu konkurencję z cukrem belgijskim i holenderskim. W 1927/28 r. Z. S. R. R. zajął pierwsze miejsce wśród krajów, importujących tkaniny do Persji, a w 1928/29 r. cukier sowiecki miał jakoby pokryć 40 — 50% zapotrzebowania pro-

wincji południowych. Poważne stanowisko zajmuje Rosja Sowiecka też i w eksporcie perskim, importując około 73% wełny, 94% bawełny i prawie 100% skór wyprawnych (safjan) i ryżu. Handel sowiecko-perski prowadzą: organizacje sowieckie, towarzystwa mieszane, kooperatywy i poszczególne kupcy perscy, których udział w stosunkach handlowych był dotychczas bardzo poważny; w 1926/27 r. kupcy perscy wywieźli około 50%, a w 1927/28 r. ponad 70% wartości ogólnej eksportu perskiego do Rosji Sowieckiej. Poważną rolę w handlu sowiecko-perskim odgrywają targi (jarmarki), odbywające się w Niżnim Nowogrodzie (1 sierpnia — 15 września) i Baku (15 marca — 15 kwietnia). Liczba firm perskich, które w 1928 r. brały udział w targach w Niżnim Nowogrodzie, wynosiła 273, przyczem obrót handlu z Persją na targach wynosił 28.958 tys. rb. sow. (po stronie eksportu do Persji 14.964 tys. rb., po stronie importu z Persji 13.994 tys. rb.). Liczba firm perskich na targach w Baku (1929 r.) osiągnęła 280, obrót ogólny handlu z Persją wyniósł 15.600 tys. rb. (po stronie eksportu do Persji 7.862 tys. rb., po stronie importu z Persji 7.748 tys. rb.). Wobec dość znacznych ulg i ułatwień, z których korzystają kupcy, biorący udział w targach, popularność ich rośnie i liczba przybywających na targi firm perskich i innych azjatyckich powiększa się stale, co daje możliwość Sowietom nie tylko rozwijać handel ze Wschodem, lecz i korzystać z targów dla celów propagandowych. W ten sposób Z. S. R. R. nie tylko pracuje nad odzyskaniem w Persji stanowiska, które w tym kraju zajmowała Rosja carska, lecz i dąży do podporządkowania go swej polityce ekonomicznej. W istocie aspiracje sowieckie sięgają o wiele głębiej, lecz narazie nie znajdują odpowiedniego oparcia. Zasługuje na uwagę, że opanowanie pod względem ekonomicznym przez Rosję Sowiecką Persji północnej odbiło się poważnie na spadku ruchu tranzytowego przez Irak do Persji.

W. Massalski

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIEŚIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

ANGLJA

LONDYŃSKI RYNEK PIENIĘŻNY

I GIEŁDOWY W MARCU 1930 R.¹⁾ — Poprawa sytuacji pieniężnej i giełdowej Londynu, jaka zaznaczyła się w miesią-

cach zimowych, w marcu czyniła dalsze dość znaczne postępy. Przede wszystkim nastąpiło polepszenie na rynku dewizowym, jak to wynika z następującego zestawienia kursów dewiz w Londynie:

niem., wobec czego ustały niemieckie zakupy złota w Londynie, które w lutym przybrały dość poważne rozmiary. W związku z pomyslnym kształtowaniem się kursów dewiz w Londynie przyptyw złota do Anglii wzrastał dość wybitnie, jak to zresztą wynika z poniższego zestawienia (w tys. £):

Parytet	New-York		Paryż		Berlin		Okres	Import	Eksport
	£ 1 = \$ 4 86 ² / ₃	= fr. fr. 124·21	= fr. fr. 124·21	= RM 20·43	= RM 20·43				
2/II 1930	4·87 ¹⁵ / ₁₆ — 4·88	123·90 — 123·93	123·90 — 123·93	20·43 ¹ / ₄ — 20·40 ³ / ₄	20·43 ¹ / ₄ — 20·40 ³ / ₄	31/I — 6/II	2 881·7	1 316·4	
6/II "	4·86 ¹³ / ₃₂ — 4·86 ¹⁵ / ₃₂	124·05 — 124·04	124·05 — 124·04	20·36 ¹ / ₄ — 20·43 ³ / ₄	20·36 ¹ / ₄ — 20·43 ³ / ₄	7/II — 13/II	1 079·3	1 612·6	
6/III "	4·86 ¹ / ₁₆ — 4·86 ¹ / ₈	124·20 — 124·22	124·20 — 124·22	20·36 ¹ / ₄ — 20·36 ³ / ₄	20·36 ¹ / ₄ — 20·36 ³ / ₄	14/II — 20/II	3 003·4	814·7	
13/III "	4·86 ⁷ / ₃₂ — 4·86 ⁹ / ₃₂	124·24 — 124·26	124·24 — 124·26	20·38 ¹ / ₂ — 20·39	20·38 ¹ / ₂ — 20·39	21/II — 27/II	1 041·4	3 258·0	
20/III "	4·86 ⁵ / ₁₆ — 4·86 ⁵ / ₁₆	124·30 — 124·33	124·30 — 124·33	20·38 — 20·38 ¹ / ₂	20·38 — 20·38 ¹ / ₂	28/II — 6/III	1 464·4	243·7	
27/III "	4·86 ⁹ / ₁₆ — 4·86 ⁵ / ₈	124·26 — 124·29	124·26 — 124·29	20·37 ³ / ₈ — 20·38	20·37 ³ / ₈ — 20·38	7/III — 13/III	1 235·1	166·4	
3/IV "	4·86 ¹⁵ / ₃₂ — 4·86 ¹⁷ / ₃₂	124·28 — 124·30	124·28 — 124·30	20·37 ³ / ₈ — 20·38 ¹ / ₄	20·37 ³ / ₈ — 20·38 ¹ / ₄	14/III — 20/III	1 907·6	343·0	
						21/III — 27/III	3 253·2	313·3	
						28/III — 3/IV	1 079·4	1 712·4	

Kurs dolara utrzymał się mniej więcej na poziomie lutego r. b., t. zn. nieznacznie poniżej parytetu. Pozostaje to głów-

nie w związku z angażowaniem się kapitału angielskiego w giełdzie nowojorskiej. Kurs franka franc., który doniedawna kształtował się bardzo niekorzystnie dla funta ang., w marcu zwykował ponad parytet, wobec czego została stanowczo wykluczona dalsza ewentualność odptywu złota z Anglii do Francji. Wreszcie poprawił się funt ang. wobec marki

Złoto przychodziło w marcu do Anglii głównie z Australji i Południowej Afryki. Większy odptyw złota z Anglii nastąpił jedynie w okresie 28/III — 3/IV, kiedy to odszedł większy zapas tego kruszcu do Belgji.

¹⁾ Wywóz cukru odbywa się kosztem konsumenta sowieckiego. W 1928/29 r. wobec braku cukru na rynku Rosja Sowiecka zmuszona była importować tego artykułu za 39 miljn. rb.

Dopływ złota do Anglii oraz panująca depresja gospodarcza spowodowały dalszy wzrost płynności londyńskiego rynku pieniężnego. Wpływało na nią prócz tego wycofanie z obiegu dość znacznej ilości bondów, zakupionych przez zagranicę oraz częściowo przez Skarb. W rezultacie prywatna stopa procentowa spadła do niskiego, oddawna nienotowanego poziomu. Cena pieniądza dziennego, wynosząca na początku marca 4¹/₂%, ku końcowi tego miesiąca obniżyła się nawet do 2%. Spadła również stopa dyskontowa dla weksli różnego rodzaju, których podaż nie odpowiadała zapotrzebowaniu, idącemu w poważnej mierze również ze strony zagranicy. Rozwój stopy procentowej na rynku londyńskim w okresie sprawozdawczym ilustruje następujące zestawienie:

	Pieniądz dzienny	3 mies. weksle bankowe	3 mies. weksle handlowe
2/I 1930	2 ¹ / ₂ —3	4 ¹ / ₂	—4 ³ / ₈
6/II 1930	4—5	3 ¹⁵ / ₁₆ —4	4 ¹ / ₂
27/II 1930	3 ³ / ₄ —4 ¹ / ₂	3 ¹ / ₈ —3 ³ / ₈	4 ¹ / ₂
6/III 1930	3 ¹ / ₂ —4	3 ⁵ / ₁₆ —3 ³ / ₈	4
13/III 1930	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₁₆ —1 ¹ / ₈	4—4 ¹ / ₂

20 III 1930	2 ¹ / ₂	2 ¹¹ / ₁₆ —2 ³ / ₄	4—4 ¹ / ₂
27/III 1930	2 ¹ / ₂ —2 ³ / ₄	2 ³ / ₁₆	3 ¹ / ₂
3/IV 1930	2 ¹ / ₂ —3	2 ³ / ₈	3 ¹ / ₂

Wobec szybkiego tanienia pieniądza rynkowego Bank Angielski dwukrotnie obniżył swą stopę dyskontową: w dn. 6 marca z 4⁵/₈% na 4%, a w dn. 20 marca z 4% na 3⁵/₈%.

Obfitość pieniądza spowodowała dość znaczne ożywienie obrotów na giełdzie londyńskiej, która dotychczas znajdowała się w nastroju letargicznym. Zainteresowanie objęło niemal wszystkie rodzaje akcji, nawet drugorzędnych, w wyniku czego nastąpiła niemal generalna zwyżka notowań papierów dywidendowych. Urzymywał się również dość znaczny popyt na papiery procentowe — tak angielskie, jak zagraniczne. Wślad za innymi walorami zagranicznymi zwyżkowało również 7% polska pożyczka stabilizacyjna z 90¹/₂ w końcu lutego do 92 w końcu marca i początku kwietnia. Notowania ważniejszych papierów wartościowych na giełdzie londyńskiej przedstawiały się w okresie sprawozdawczym, jak następuje:

	30/I	27/II	6/III	13/III	20/III	27/III	3/IV
		1	9	3	0		
4 ¹ / ₂ % pożyczka konwers. 1944	95 ¹ / ₂	94 ¹¹ / ₁₆	95 ¹³ / ₁₆	96 ¹ / ₈	98 ³ / ₄	100 ¹ / ₂	99 ³ / ₄
5% pożyczka woj. 1929—47	100	102 ¹ / ₁₆	102 ³ / ₁₆	102 ¹ / ₁₆	102 ¹³ / ₁₆	103 ¹ / ₁₆	103
Bank Angielski (stock)	249	248 ¹ / ₂	248 ¹ / ₂	248 ¹ / ₂	249 ¹ / ₂	255 ¹ / ₂	256
Midland Bank (£ 1)	3 ¹⁵ / ₁₆	4	3 ⁷ / ₈	3 ⁷ / ₈	3 ⁷ / ₈	3 ⁷ / ₈	3 ²⁹ / ₃₂
Babcock, Wilcox (£ 1) węgiel i żelazo	2 ³¹ / ₂₂	3	3	2 ¹⁵ / ₁₆	2 ¹⁵ / ₁₆	3 ¹ / ₈	3 ¹ / ₈
Cory, William (£ 1) węgiel i żelazo	2 ¹⁵ / ₁₆	2 ¹³ / ₁₆	2 ³ / ₄	2 ³ / ₄	2 ¹³ / ₁₆	2 ¹⁵ / ₁₆	2 ⁷ / ₈
Coats J. P. (£ 1) włók. elektrotechn.	3 ¹ / ₄	3 ¹ / ₄	3 ³ / ₁₆	3 ³ / ₁₆	3 ³ / ₁₆	3 ⁹ / ₃₂	3 ⁵ / ₁₆
General Electric (£ 1)	2 ⁹ / ₃₂	2 ⁵ / ₁₆	2 ⁵ / ₁₆	2 ¹¹ / ₃₂	2 ⁵ / ₁₆	2 ⁵ / ₁₆	2 ¹¹ / ₁₆
Shell (£ 1) nafta	4 ³ / ₄	4 ⁹ / ₁₆	4 ⁹ / ₃₂	4 ¹⁹ / ₃₂	4 ²³ / ₃₂	4 ²⁷ / ₃₂	4 ²⁷ / ₃₂
Gramophone Co. (£ 1)	4 ¹ / ₄	4 ¹ / ₁₆	3 ³ / ₄	4 ¹ / ₁₆	4 ⁹ / ₃₂	4 ⁵ / ₁₆	4 ¹ / ₂
Central Provinces (£ 1) górn.	3	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₄	3 ³ / ₈	3 ¹ / ₄	3 ¹ / ₂	3 ⁵ / ₈
Rhodesian Congo (£ 1) górn.	10	15	14	14 ¹ / ₂	13 ⁷ / ₈	14 ⁵ / ₈	14 ⁷ / ₈

Działalność emisyjna na rynku londyńskim wzmoła się dość znacznie wskutek ogólnej poprawy na rynku pieniężnym. W marcu r. b. emitowano w Londynie wszelkiego rodzaju papierów na £ 49.294 tys. wobec £ 22.449 tys. w lutym r. b., a £ 28.834 tys. w marcu 1929 r. Ten dość znaczny wzrost emisyjny w miesiącu sprawozdawczym jest do zawdzięczenia głównie gotówkowym wpłatom na pokrycie części 4¹/₂% pożyczki konwersyjnej 1940—44 r., które to wpłaty wyniosły £ 37 miljn. Z innych emisyj zasługuje na uwagę 5% pożyczka Unji Południowo-Afrykańskiej w wysokości £ 6 miljn. po kursie 98¹/₂%.

Według danych tygodnika „The Economist” działalność emisyjna Londynu w I kwartale r. b. w porównaniu z tymże kwartałem r. ub. przedstawiała się następująco (w tys. £):

	I kwart. 1929	I kwart. 1930
Anglia		
Emisje rządowe	1.900	38.360
„ „ inne	56.220	29.933
Posiadłości brytyjskie		
Emisje rządowe	23.590	14.626
„ „ inne	2.801	1.453
Inne kraje		
Emisje rządowe	3.650	—
„ „ inne	8.794	3.360
Ogółem:	96.953	87.732

Z liczb tych wynika, że ogólna suma emisyj w r. b. jest mniejsza niż w r. ub. Jednakowoż emisje wewnętrzne w r. b. są większe niż w roku poprzednim, przy czym wzrost nastąpił wyłącznie w emisjach rządowych dzięki wypuszczeniu wymienionej wyżej 4¹/₂% pożyczki konwersyjnej. Natomiast emisje posiadłości brytyjskich, a zwłaszcza obcych krajów, zmalały bardzo poważnie. Wyżej przedstawione ukształtowanie się rynku emisyjnego Londynu w I kwartale r. b. odpowiada ogólnosiwiatowej tendencji w ruchu kapitałów, inwestujących się przede wszystkim w krajach swego pochodzenia, a w małym stopniu angażujących się w zagranicznych operacjach.

Niżej podane zestawienie bilansów Banku Angielskiego odzwierciedla przemiany na londyńskim rynku pieniężnym. Widzimy z nich przedewszystkiem wzrost obiegu banknotów, który jest następstwem zwiększonych zapasów złota oraz papierów państwowych. Portfel tych ostatnich został na początku kwietnia stosunkowo znacznie powiększony. W związku bowiem z wpłatami na pożyczkę konwersyjną i płynącą stąd ewentualnością większego naprężenia gotówkowego, na którą wskazywał wzrost pozycji dyskonta i zaliczek. Bank Angielski zwiększył swe zakupy papierów państwowych, celem niedopuszczenia do zeszywnienia rynku pieniężnego. Wzrost wkładów publicznych pozostaje w związku z przypadającymi na ten czas terminami płatności p. datków. W rezultacie powyższych zmian „proportion” w Departamencie Bankowym, która jest zawsze wskaźnikiem płynności pieniężnego rynku londyńskiego, uległa pogorszeniu (spadek zapasów kasowych wskutek zakupów papierów państwowych i zwiększonych kredytów przy równoczesnym wzroście wkładów). Natomiast „reserve ratio”, t. j. stosunek zapasów złota do wkładów i banknotów w Departamencie Emisyjnym, uległ tylko zupełnie nieznacznemu pogorszeniu. Ilustruje to poniższe zestawienie

	29/I	26/II	5/III	12/III	19/III	26/III	2/IV
	w m i l j n. £						
Obieg banknotów	348.0	346.8	347.3	350.4	348.9	352.3	357.3
Wkłady publiczne	14.6	12.0	7.7	9.0	12.9	18.8	18.4
Wkłady bankowe	67.5	50.7	63.7	59.0	62.1	54.9	62.8
Inne wkłady	36.0	36.2	35.9	36.7	35.9	35.9	37.3
Kapitał i rezerwy	18.1	18.2	18.3	18.3	18.3	18.3	18.3
Dług państw. i papiery państw.	299.0	279.1	283.2	281.9	286.4	288.4	298.0
Dyskonto i zaliczki	5.5	4.7	6.8	7.9	6.1	6.1	10.3
Inne papiery wart.	24.8	23.8	26.0	26.5	26.9	24.8	24.2
Bilon srebrny Depart. Emis.	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5	4.5
Kruszec	150.4	152.0	152.3	152.6	154.2	155.9	157.1
Rez. banknotów i bilonu w Dep. Bank.	62.4	65.2	65.0	62.2	62.4	63.7	59.8
Stosunek rezerw do zobowiązań:	w % - a c h						
Depart. Bankowy („proportion”)	52 ¹³ / ₁₆	65 ¹⁸ / ₁₆	60 ¹ / ₂	59 ⁵ / ₁₆	58 ²⁹ / ₃₂	56 ³ / ₃₂	50 ¹³ / ₃₂
Depart. Emis. („reserve ratio”)	32 ¹ / ₄	34 ³ / ₃₂	33 ¹⁷ / ₃₂	33 ¹³ / ₃₂	33 ¹⁹ / ₃₂	33 ²³ / ₃₂	33

B. W.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

NOWOJORSKI RYNEK PIENIĘŻNY I GIEŁDOWY W MARCU 1930 R.

Po okresie przejściowego osłabienia w drugiej połowie lutego marzec rozpoczął się na nowojorskiej giełdzie papierów war-

tościowych pod znakiem dość silnej zwyżki obrotów i kursów prawie wszystkich walorów. Na ożywienie to wpłynęło przede wszystkim dalsze upłynnienie rynku pieniężnego, a poza tem odzdział tu nastroj powsechnego optymizmu, wywołany w znacznym stopniu fuzjami wielkich banków i przedsiębiorstw przemysłowych oraz wypłatą poważnych

¹⁾ Por.: „Londyński rynek pieniężny w II połowie stycznia i w lutym 1930 r.” — tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 9/1930, str. 411.

¹⁾ Por.: „Nowojorski rynek giełdowy i pieniężny w lutym 1930 r.” — tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 12/1930, str. 545.

dywidend za r. ub. Jako pomyślne zjawisko podkreślić tu należy fakt, że w zakupach giełdowych brała liczny udział również szeroka publiczność, nabywająca papiery wartościowe głównie dla celów lokaty kapitału. W rezultacie mocna tendencja na giełdzie nowojorskiej utrzymała się przez cały marzec i na początku kwietnia. W dziale akcji zwykowały nietylko przodujące papiery, lecz również walory, cieszące się dotychczas mniejszym zainteresowaniem. Najwięcej obracano akcjami naftowymi, stalowymi, samochodowymi, bankowymi, elektro-technicznymi oraz przedsiębiorstw użyteczności publicznej. Obróty akcjami, które w pierwszych dwóch dekadach lutego r. b. wynosiły około 3 miljn. sztuk dziennie, a w III dekadzie tego miesiąca — 2,5 miljn. szt., w marcu znacznie wzrosły, dochodząc przy jego końcu do 4—5,5 miljn. szt. dziennie. Ożywienie

panowało również w papierach procentowych, które cieszyły się również znacznym pokupem ze strony zagranicy. Mocną, jak zwykle, miały tendencje bondy skarbowe Stanów Zjednoczonych, a również poprawiły się obligacje pożyczek zagranicznych, zwłaszcza francuskiej, niemieckiej i belgijskiej. 7% polska pożyczka stabilizacyjna dość znacznie zwykowała z 83 $\frac{1}{2}$ do 88 $\frac{1}{2}$ w końcu marca, na początku jednak kwietnia osłabła razem z niektórymi innymi papierami procentowymi. Obróty walorami o stałym oprocentowaniu, które w lutym r. b. wyrażały się liczbą około \$ 10 miljn. dziennie, w marcu r. b. znacznie przekroczyły tę sumę, a w dn. 20 tego miesiąca osiągnęły rekordową w r. b. kwotę \$ 28 miljn.

Poniższe zestawienie przedstawia notowania niektórych ważniejszych papierów na giełdzie nowojorskiej w okresie sprawozdawczym:

	1929		1 9 3 0							
	31/XII	29/I	26/II	5/III	12/III	19/III	26/III	2/IV		
4 $\frac{1}{2}$ % U. S. Liberty	101.18	100.91	101.19	101.46	101.72	101.96	102.03	101.94		
7% poź. francuska	113 $\frac{3}{8}$	114 $\frac{1}{4}$	115 $\frac{1}{4}$	116 $\frac{3}{8}$	116 $\frac{3}{8}$	118 $\frac{3}{8}$	118 $\frac{3}{8}$	118 $\frac{3}{8}$		
7% „ niemiecka	106 $\frac{1}{2}$	107 $\frac{1}{4}$	107 $\frac{3}{8}$	107 $\frac{3}{8}$	107 $\frac{7}{8}$	108 $\frac{1}{2}$	109 $\frac{1}{2}$	109 $\frac{1}{4}$		
7% „ polska	78 $\frac{1}{2}$	84	83 $\frac{3}{4}$	83 $\frac{7}{8}$	84	86 $\frac{1}{2}$	88 $\frac{1}{2}$	87 $\frac{1}{4}$		
General Motors	40 $\frac{1}{2}$	40 $\frac{1}{2}$	42 $\frac{1}{4}$	42 $\frac{3}{8}$	44 $\frac{5}{8}$	46 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{2}$	49		
General Electric	243 $\frac{1}{4}$	264	75 $\frac{1}{2}$	76 $\frac{1}{2}$	76 $\frac{1}{2}$	78 $\frac{3}{8}$	79 $\frac{1}{4}$	85 $\frac{1}{8}$		
U. S. Steel	171	181	183	179 $\frac{1}{2}$	178 $\frac{7}{8}$	187 $\frac{3}{4}$	190 $\frac{7}{8}$	193 $\frac{1}{2}$		
Radio Corpor.	44	35 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{8}$	49	50 $\frac{1}{8}$	52 $\frac{1}{2}$	48 $\frac{1}{2}$	56 $\frac{1}{2}$		
Standard Oil	66 $\frac{1}{4}$	63 $\frac{1}{4}$	60	62	64	66 $\frac{1}{4}$	74 $\frac{1}{4}$	74 $\frac{7}{8}$		
Amer. Tel. & Tel.	222 $\frac{1}{4}$	223	234 $\frac{1}{4}$	238 $\frac{1}{4}$	239	241	249 $\frac{1}{2}$	259 $\frac{1}{2}$		
Union Pacif.	215	222	226 $\frac{1}{2}$	225	225	232	237	235 $\frac{1}{2}$		
Wskaźnik przec. kursów dziennych 50 akcji przemysłowych	169.3	176.4	179.6	181.1	183.3	187.4	191.6	196.0		

(1926 r. = 100)

Jak już wspomnieliśmy, ożywienie na giełdzie papierów wartościowych w głównej mierze było wynikiem dalszego znacznego upłynnienia rynku pieniężnego. Upłynnienie to jest następstwem częściowej depresji gospodarczej w Stanach Zjednoczonych po słynnym krachu giełdowym z października r. ub., w wyniku której znaczne kapitały, nie mogąc znaleźć zatrudnienia w przemyśle i handlu, szukają lokaty na rynku pieniężnym. W rezultacie cena pieniądza dziennego, wynosząca jeszcze w końcu lutego r. b. około 4 $\frac{1}{2}$ %, w pierwszej połowie marca obniża się znacznie, dochodząc na krótki czas nawet do 2%. W drugiej połowie marca następuje przejściowe podrożenie pieniądza dziennego do 4 $\frac{1}{2}$ %, czego przyczyną było wycofanie przez banki znaczniejszych kredytów giełdowych. Wkrótce jednak odsetki dla pieniądza dziennego spadają do 3 $\frac{1}{2}$ %, a na początku kwietnia po ultimo miesięcznym podnoszą się do 4%. Znaczną zniżkę stopy 1/2% owej wykazuje również pieniądz terminowy oraz akcept bankowy. O kształtowaniu się ceny poszczególnych rodzajów kredytów w New-York'u pouczają następujące liczby:

	Pieniądz dzienny (call money)	Pieniądz termin. (time money 90 dni)	Akcept bankowy (90 dni)
2/I 1930	6	—	—
29/I	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{8}$
26 II	4 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{1}{4}$	3 $\frac{7}{8}$
5/III	4	4 $\frac{1}{4}$	3 $\frac{3}{8}$
12/III	4	4 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{1}{2}$
19/III	3	4	3 $\frac{1}{8}$
26/III	3 $\frac{1}{2}$	4	2 $\frac{7}{8}$
2/IV	4	4	3

W związku z potaniem pieniądza Bank Rezerwy Federalnej w New-York'u obniżył w dn. 13 marca r. b. stopę dyskontową z 4% na 3 $\frac{1}{2}$ %.

Obfitość kapitałów na rynku nowojorskim spowodowała znaczne spotęgowanie działalności emisyjnej w New-York'u. W marcu r. b. ogólna ilość emisji osiągnęła poważną kwotę \$ 633.5 miljn., gdy w lutym r. b. emisje wynosiły \$ 350.8 miljn., w marcu zaś r. ub. \$ 454.4 miljn. Do większych emisji w okresie sprawozdawczym należą następujące pożyczki: 5% pożyczka American & Foreign Power Co. na \$ 50 miljn. ze 100-letnim terminem spłaty; 4 $\frac{1}{2}$ % pożyczka Pensylwanii na \$ 60 miljn.

W e k s l e :

	Zapasy złota	zakupione zdykont. na otwart. rynku	Papiery państw. rynku	Obieg bileto- bank.	Depozyty	Pożyczki ma- klerskie ban- ków człon- ków New-York'u	
1/I 1930	2.857	632	392	511	1.910	2.414	3.424
29/I	2.985	401	258	477	1.702	2.369	3.345
26/II	2.990	343	299	483	1.637	2.408	3.489
5/III	2.996	309	271	486	1.641	2.349	3.583 $\frac{1}{2}$
12/III	3.039	266	257	514	1.609	2.381	3.720
19/III	3.036	206	185	561	1.584	2.820	3.841
26/III	3.051	207	256	529	1.573	2.388	3.820

Widzimy przedewszystkiem dość znaczne zwiększenie zapasów złota, co jest następstwem dopływu tego kruszcza do Stanów Zjednoczonych. Według bowiem prowizorycznych obliczeń nadwyżka importu złota do U. S. A. wynosi w I kwartale r. b. około \$ 150 miljn. Spadek weksli zdykontowanych i zakupionych na otwartym rynku wskazuje na zmniejszenie zapotrzebowania kredytowego ze strony życia gospodarczego w okresie częściowej depresji ekonomicznej. Wzrost

po kursie 94.5 za 100, spłacalna w 1970 r.; 4% pożyczka Péré Maquette na \$ 14 miljn. po kursie 97 z 100; 5% pożyczka Missouri Pacific Railway na \$ 25 miljn.; 4% pożyczka Royal Dutch na \$ 40 miljn. po kursie 90 za 100, płatna po 15 latach, z pożyczki tej w New-York'u została ulokowana transza \$ 33.4 miljn., reszta zaś, t. j. \$ 6.6 miljn. zostanie rozsprzedana w Holandji; obligacje wymienionej pożyczki uprawniają do nabycia określonej ilości sztuk akcji Royal Dutch na ulgowych warunkach.

O emisjach New-York'u, dokonanych w I kwartale r. b. w porównaniu z analogicznym okresem r. ub., mówi następujące zestawienie (wg. tygodnika „The Economist” z dn. 5/IV 1930—w tys. \$):

	I kwartał 1929	I kwartał 1930
Emisje zagraniczne:		
Państwowe	42.167	97.334
Zrzeszeniowe (corporate)	126.925	203.400
Emisje krajowe:		
Samorządowe	180.306	254.251
Kolejowe	232.673	485.177
Przedsięb. użyt. publ.	488.512	756.540
Przemysłowe	709.983	221.494
Inne	993.626	142.064
Razem:	2,774.193	2,160.260

Z powyższego zestawienia widzimy najpierw, że w r. b. w porównaniu z r. ub. nowojorskie emisje w ogólnej sumie dość znacznie spadły. Jednakowoż w poszczególnych rodzajach emisji w 1930 r. zaszyły poważne zmiany na lepsze. Przedewszystkiem podniosły się znacznie emisje zagraniczne, co z europejskiego punktu widzenia jest bardzo korzystne. W dziale zaś emisji wewnętrznych wzrosły w 1930 r. emisje samorządowe, kolejowe i zakładów użyteczności publicznej, co wskazuje na to, że inwestycje kapitałów amerykańskich w 1930 r. mają charakter trwałych lokat. Potwierdza to równoczesne zmniejszenie w r. b. emisji przemysłowych i „innych” o charakterze przeważnie spekulacyjnym.

Tygodniowe zestawienia rachunkowe Banków Rezerwy Federalnej, które poniżej podajemy, wiernie odzwierciedlają zmiany, zachodzące na amerykańskim rynku pieniężnym (w miljn. \$):

zakupów papierów państwowych świadczy o dalszej akcji Banków Rezerwy Federalnej, zmierzającej do podtrzymywania płynności gotówkowej na rynku pieniężnym. Obieg banknotów wskutek spadku kredytów wekslowych zmniejszył się. Depozyty utrzymały się na małym zmienionym poziomie. Z powodu wzrostu zapasów złota, przy równoczesnym zmniejszeniu się zobowiązań Banków Rezerwy Federalnej (banknoty + depozyty), pokrycie kruszców zwiększyło się z 78.8% w dn. 26/II do 82.5% w dn. 19/III i 81.8% w dn. 26/III. Pożyczki maklerskie w związku z ożywieniem operacji giełdowych wy-

²⁾ Z dn. 30 stycznia r. b. akcje zostały podzielone w stosunku 4 : 1.

kazały w marcu zwiększenie prawie o pół miljarda.

B.W.

NIEMCY

HANDEL ZAGRANICZNY W 1929 R. — Zmniejszanie się przywozu i znaczny stosunkowo wzrost wywozu — przy równoczesnym wzroście ogólnej sumy obrotu zagranicznego — charakteryzują handel zagraniczny Niemiec w okresie kryzysu gospodarczego w latach 1928 i 1929; w r.ub. proces ten doprowadził do zrównoważenia bilansu handlowego, jak to wynika z poniższego zestawienia (w milijn. RM):¹⁾

	Przywóz	Wywóz
1925	11.744	9.422
1926	9.701	10.561
1927	13.801	10.954
1928	13.649	12.420
1929	13.436	13.483

W porównaniu z 1925 r. — pierwszym z lat powojennych, dla którego istnieją porównywalne dane co do obrotów handlowych Niemiec z krajami obcymi — przywóz wzrósł o 20%, wywóz zaś o 50%, porównanie zaś z ostatnim rokiem przedwojennym — 1913 r. — wykazuje, że przywóz utrzymał się mniej więcej na tym samym poziomie, wywóz zaś zmniejszył się o ok. 10%. W zestawieniu z 1928 r. przywóz obniżył się o RM 566 milijn., wywóz zaś zwiększył się o RM 1.206 milijn.; zważywszy, że ceny artykułów importowanych obniżyły się średnio o 0,5%, eksportowanych zaś o 1,5%, otrzymamy, że przywóz w porównaniu z 1928 r. obniżył się o 3,5%, a więc tyleż, co

	Żywe zwierzęta		Żywność i napoje		Surowce i półfabrykaty		Wyroby gotowe		Ogółem	
	miljn. RM	%	miljn. RM	%	miljn. RM	%	miljn. RM	%		
P r z y w ó z										
1925	122	1'0	4.023	32'5	6.212	50'3	2.005	16'2	12.362	
1926	120	1'2	3.571	35'7	4.948	49'5	1.363	13'6	10.022	
1927	171	1'2	4'326	30'4	7.192	50'5	2.539	17'9	14.228	
1928	145	1'0	4.188	29'9	7.218	51'6	2.450	17'5	14.001	
1929	150	1'1	3.817	28'4	7.205	53'6	2.263	16'9	13.436	
W y w ó z ²⁾										
1925	22	0'2	520	5'6	1.996	21'5	6.753	72'7	9.231	
1926	25	0'3	504	4'8	2.732	26'2	7.154	68'7	10.415	
1927	29	0'3	441	4'1	2.608	24'1	7.723	71'5	10.801	
1928	19	0'1	623	5'1	2.750	22'4	8.884	72'4	12.276	
1929	22	0'2	702	5'2	2.926	21'7	9.832	72'9	13.483	

Zmniejszenie przywozu w 1929 r. dotknęło przede wszystkim przywóz z Ameryki, a mianowicie na kutek pomyślnych urodzajów obniżył się import zbóż. Spadek przywozu z państw europejskich — stosunkowo mniej znaczny, gdyż stanowiący ok. 1/4 spadku przywozu z Ameryki — objął w pierwszym rzędzie towary gotowe. W rezultacie udział Ameryki w ogólnym imporcie do Niemiec obniżył się o 1,8% i o tyleż w przybliżeniu zwiększył się udział Europy. Rozkład przywozu między pozostałe części świata pozostał niemal niezmienny.

Wzrost wywozu, będący zjawiskiem niewątpliwie bardziej znaczącym dla obrotu zagranicznego Niemiec w 1929 r. niż spadek przywozu, przypada w 3/4 na towary gotowe. Pozostała część wzrostu rozkłada się między surowce i półfabrykaty oraz w nieznacznym stopniu między środki

i w 1928 r. w stosunku do 1927 r., wywóz zaś odpowiednio o 10%, wobec 12% dla roku poprzedniego.

Przyczyny dalszego zmniejszenia się importu w 1929 r. są te same, co i w roku poprzednim, a więc pomyślnie zbiory i dalsze pogorszenie się konjunktury, spowodujące ograniczanie konsumpcji i inwestycji krajowych. Wzrost wywozu spowodowany był niewątpliwie pogorszeniem się konjunktury w Niemczech, gdy równocześnie panowała względnie pomyślna konjunktura w niektórych państwach Europy Zachodniej i Środkowej; pogorszenie się konjunktury w wielu państwach w drugiej połowie roku spowodowało osłabienie tempa wzrostu wywozu niemieckiego. W ramach wywozu ogólnego zwiększyły się świadczenia rzeczowe na rachunek odszkodowań; wynosiły one mianowicie w ostatnich trzech latach: RM 579 milijn., 663 milijn. i 819 milijn. Wzrost w 1929 r. spowodowany został przez zwiększenie się dostaw wytworów gotowych, których wartość w omawianym roku zrównała się prawie z łączną wartością dostawianych surowców i półfabrykatów, gdy w latach ubiegłych nie stanowiła nawet połowy tej wartości.

Spadek przywozu co do wartości przypada w 2/3 na grupę środków spożywczych i ok. 1/3 na grupę towarów gotowych. Surowce i półprodukty wykazały wprawdzie znaczne przegrupowania, tem niemniej łączne sumy niewiele się różnią od analogicznych sum zeszłorocznych.

Następujące zestawienie charakteryzuje obrót zagraniczny Niemiec w ostatnich latach:

spożywcze. Rozdział wywozu między poszczególne części świata większych zmian nie wykazał.

Podkreślić należy, że saldo dodatnie daje tylko obrót handlowy Niemiec z państwami europejskimi; obroty zaś z pozostałymi częściami świata dają dla Niemiec saldo ujemne. W 1929 r. saldo dodatnie obrotu Niemiec z państwami europejskimi było tak wysokie, że pokryło z nadwyżką saldo ujemne obrotów z państwami pozaeuropejskimi; powyższe uwypukla znaczenie rynków europejskich dla gospodarstwa niemieckiego. K.

AMERYKAŃSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO SAMOCHODOWE W NIEMCZECH. — General Motors Co., wracając w maju 1928 r. jako przedsiębiorca na rynek niemiecki zapomocą przejęcia 80% udziału firmy samochodowej Adam Opel A. G. Ruesselsheim pod Frankfurtem n/M., wyrażających się w kwocie RM 120 milijn. postawiła sobie za cel stworzenie typu samochodowego, odpowiadającego potrzebom rynku niemiec-

kiego pod każdym względem, a głównie pod względem ceny, chcąc w ten sposób rozwiązać — oczywiście na swoją korzyść — problem niemieckiego przemysłu samochodowego wogóle.

Rzecz oczywista, iż osiągnięcie tego celu w warunkach, w jakich znajduje się przemysł samochodowy niemiecki, a w szczególności firma Opel, wymaga z jednej strony czasu oraz odpowiednich przygotowań, a z drugiej całkowitego przeorganizowania nie tylko samej fabryki, ale także konstrukcji samochodu Opla oraz metod handlowych. General Motors Co. zdawała sobie z tego wprawdzie sprawę, lecz zdaje się niedostatecznie, gdyż obecnie kursują wiadomości, że za tę transakcję zapłaciła za drogą, a inwestycje pochłonęły jakoby około RM 30 milijn. więcej, niż przewidywały obliczenia.

Po dokonaniu transakcji między General Motors Co. a Adam Opel A. G. spodziewano się zupełnego przewrotu w dziedzinie samochodowej Niemiec, tymczasem okazuje się, iż nic podobnego nie nastąpiło i w najbliższej przyszłości nie nastąpi — ani pod względem konstrukcji, ani cen. Alfred P. Sloan jr., prezydent General Motors Co., zapowiedział podczas swego pobytu we Frankfurcie w październiku r. ub. iż trzeba zacząć od istniejącego typu i stopniowo wprowadzać odnośne ulepszenia. Świadczyłoby to o tem, iż dotychczasowy samochód Opla był wcale niezły, przyjął jednakże można, iż ważniejszą rolę odegrały tu względy finansowe, wyżej wskazane, wysiłki główne natomiast zostały skierowane na kwestię organizacji technicznej handlowej przedsiębiorstwa. W dziedzinie tej nastąpiły istotne i poważne zmiany.

Po unieruchomieniu czasowem przy końcu r. ub., koniecznym ze względu na sfinalizowanie reorganizacji technicznej, dzięki której nastąpiło znaczne uproszczenie procesu produkcyjnego, zakłady przeszły do produkcji w wykończeniu 150 wozów dziennie (poprzednio 110). W międzyczasie zakłady zostały dalej rozbudowane, tak, iż obecna produkcja dzienna wynosi 200 wozów i 700 rowerów, przy zatrudnieniu 8 200 robotników i 1.400 urzędników. Ostatecznym celem, postawionym sobie przez firmę, jest podniesienie w następnych 5 latach produkcji do 200.000 samochodów rocznie, t. j. około 600 dziennie. Znamiennym jest obrót, dokonany w I kwartale r. b., a mianowicie sprzedano samochodów 5.714 w porównaniu do 3.512 w tym samym okresie 1929 r., co oznacza wzrost o 62,7%. Udział Opla w ogólnoniemieckim obrocie samochodami o sile 4 PS wynosił w marcu r. b. 60%, podczas gdy w 1929 r. jeszcze 48%, w ogólnym natomiast obrocie samochodami osobowymi 29,5% wobec 24,4% w 1929 r., samochodami ciężarowymi 27,9% wobec 22,5% w 1929 r.

Powyższy rezultat tłumaczy się m. in. istotnymi ulepszeniami, mianowicie przy motorze i karoserji, oraz wprowadzeniem nowego systemu chłodniczego i obniżeniem cen na wozie 4 PS o 5—8%, 8 PS o 2—5%, wozie transportowym o 6% i podwoziu auta ciężarowego o 10%. Zapowiedziano równocześnie nową konstrukcję karburatora, dzięki któremu nastąpić ma oszczędność na benzynie o 15% przy wozie 4 PS i 9,5% przy wozie 8 PS. Najtańszy wóz wielokocylindrowy, t. j. kabriolet 2-osobowy 4 PS kosztuje obecnie RM 1.990.

Niemniej ulepszenia, wprowadzone w administracji, umożliwiły zasadniczą zmia-

¹⁾ Według „Wirtschaft u. Statistik“ Nr. 7/1930.

²⁾ Łącznie z rzeczowymi świadczeniami reparacyjnymi.

nę w sytuacji przedsiębiorstwa. Pierwszym etapem było wprowadzenie amerykańskich metod handlowych z tem, iż nawet dyrektorzy, zajmujący swe stanowiska dotychczas na podstawie 5-letnich kontraktów, musieli akceptować kontrakty z 1-miesięcznym wypowiedzeniem. Nie naruszono dotychczasowych uprawnień emerytalnych ani przepisów ustawodawstwa socjalnego, lecz zapomocą redukcji uzyskano stuprocentową wydajność robotników i pracowników, zreorganizowano całkowicie metody reklamy, której koszty muszą być co do feniża skalkulowane w odniesieniu do efektu, urządzono w lutym r. b. zjazd około 10 tysięcy przedstawicieli handlowych, na którym objaśniono najlepsze metody propagandy i traktowania konsumentów, podając dla podniety zapowiedź premjowania corocznego przedstawicieli najbardziej ruchliwych i wykazujących największe rezultaty, i urządzono szereg odczytów organizacyjnych.

Poza tem zastosowano organizację, do tej pory nieznaną w całych Niemczech, a mianowicie stworzono przy firmie Adam Opel A. G. 2 towarzystwa, których doniosłość jest niewątpliwie wielka, gdyż dają firmie niebywały awans finansowy i organizacyjny wobec innych firm niemieckich. Są nimi: towarzystwo dla finansowania zbytu samochodów Opla t. zw. Automobilabsatz-Finanzierungsgesellschaft Gross-Gerau z kapitałem RM 3 miljn., utworzone w dn. 8 lipca 1929 r., oraz towarzystwo asekuracyjne Allgemeine Automobilversicherungs A. G. Ruesselsheim, powstałe w marcu r. b. Gros udziałów znajduje się w rękach osób, „zblizonych” do Adam Opel A. G.

Wpływy amerykańskie na przedsiębiorstwo, jego życie i rozwój zapewniono względnie małemi środkami, zatrzymano bowiem prawie cały personel biurowy i fabryczny niemiecki. Wprowadzono jedynie na czas przejściowy kilkudziesięciu inżynierów i wermistrzów, a na stałe naczelnego dyrektora oraz 10 pomocników. Poza tem ustanowiono sales managerem, któremu podlega cały aparat handlowy i który winien dawać stale nowe pomysły dla podniesienia możliwości zbytu, najwybitniejszego przedstawiciela samochodowego General Motors Co. na Danię.

Adam Opel A. G. Ruesselsheim ma się stać, według oświadczenia swego dyrektora naczelnego, europejską centralą General Motors Corporation — przez systematyczną rozbudowę zakładów. Wszelkie wiadomości, jakoby General Motors Co. zamierzało stworzyć dalszych kilka placówek w Europie, nie odpowiadają jakoby rzeczywistości.

Wstąpienie General Motors Co. na kontynent europejski, jako przedsiębiorcy przemysłowego, było poprzedzone wysłaniem w 1927 r. delegacji, która miała przeprowadzić studia i rozmowy na temat stworzenia zakładów europejskich. Zamiarem pierwszym było osiedlenie się w Anglii i w tym celu prowadzono pertraktacje z firmą Austin, które rozbiły się jednakże dlatego, że stosunki angielskie nie odpowiadałyby interesom General Motors Co. To samo miało miejsce z Francją i Włochami, które mają w odniesieniu do przemysłu samochodowego interesy specyficznym odmiennie.

W Niemczech przeprowadzono rozmowy z kilkoma firmami i porozumiano się łatwo, gdyż interesy i poglądy niemieckie i amerykańskie rzekomo mają

wiele punktów stycznych. W istocie jednakże przyjąć należy, iż przyczyną był stan przemysłu samochodowego w Niemczech, który wykazuje chaos produkcyjny i słabość organizacyjno-techniczną, mimo niewątpliwego stopniowego podnoszenia się poziomu. W tych warunkach oczywiście General Motors Co. musieli widzieć najlepszy interes w osiedleniu się w Niemczech, zdając sobie doskonale z tego sprawy, że przemysł samochodowy niemiecki, który mimo czteroletniej prawie prohibicyjnej polityki celnej nie zdołał dokonać racjonalizacji na miarę światową, nie dotrzyma kroku przedsiębiorstwu amerykańskiemu, opartemu o kapitały w znaczeniu europejskim prawie nieograniczone.

CZECHOSŁOWACJA

UMOWA RAMOWA W CUKROWNICTWIE. — W końcu marca r. b. zawarta została w Pradze pomiędzy plantatorami buraków cukrowych i przemysłem cukrowniczym kolektywna umowa ramowa o dostawę buraków. Zeszłoroczna umowa kolektywna pozostaje zasadniczo w mocy, poza postanowieniami, regulującymi opłaty za ważenie buraków przy odbiorze.

Cukrownie płacić będą za 100 kg buraków:

Rejon:	Kcz.	zł
Słowaczyna . . .	11 70	3 09
Czeski południowy	12 70	3 35
Północno-zachodni	13 20	3 48

Do powyższych cen czeskosłowacki kartel cukrowniczy dopłacać będzie plantatorom z funduszów, uzyskanych od Skarbu Państwa, z tytułu zwrotu podatków handlowych — po Kcz. 2 (zł 53) za 100 kg buraków. W ten sposób całkowita zapłata za dostarczony surowiec buraczany w 1930/31 r. wyniesie:

Rejon:	Kcz.	zł
Słowaczyna . . .	13 70	3 62
Czeski południowy	14 70	3 88
Północno-zachodni	15 20	4 01

O ile uzyskana przez cukrownictwo w latach operacyjnych 1929/30 i 1930/31 od Skarbu Państwa bonifikata podatków nie wyniesie Kcz. 84 miljn. rocznie, to czyniona przez kartel dopłata zostanie zmniejszona w odpowiednim stosunku.

Gdyby cena cukru eksportowego w okresie od 1 maja 1930 r. do 31 stycznia 1931 r. wypadła przeciętnie powyżej Kcz. 145, loco Ust nad Łabą, minus 2% skonta, to do ustalonej w powyższy sposób ceny zasadniczej za buraki kartel cukrowniczy dopłaci kwotę, stanowiącą 9 1/2% tej nadwyżki (ponad Kcz. 145 minus 2% skonta).

Zważywszy na stałe zaostrzanie się kryzysu cukrowego, natychmiast po ukończeniu prac wiosennych zwołana będzie konferencja, mająca na celu opracowanie planu paroletniego, zmierzającego do złagodzenia skutków kryzysu. Zasadniczą podstawą planu sanacyjnego, opracowanego przez Rząd i Centralny Związek Plantatorów Buraków, ma być ustalenie kontyngentów wewnętrznych, przy jednoczesnym określeniu prawa własności tych kontyngentów.

WĘGRY

XXXIX KRAJOWA WYSTAWA ROLNICZA W BUDAPESZCIE. — Doroczna rewja rolnictwa Węgier, która

odbyła się w roku bieżącym w dn. 20 — 25 marca, ma swą chlubną tradycję i należy do najstarszych tego rodzaju imprez rolniczych w Europie. Organizowało ją Węgierskie Krajowe T-wo Rolnicze. Wystawa tegoroczna, na skutek żywej propagandy zagranicznej, cieszyła się sporą frekwencją gości z całej Europy. Z Polski było około 30 osób, zorganizowanych w wycieczkę przez redakcję „Gazety Rolniczej” i Polskie T-wo Zootechniczne.

Celem wycieczki członków T-wo Zootechnicznego było zapoznanie się z węgierską wytwórczością zwierzęcą, a wystawa dała po temu wielką sposobność.

Do Budapesztu zwieziono 211 koni, 765 sztuk bydła, 980 swni, 688 sztuk owiec i 1.500 sztuk drobiu.

W dziale bydła najliczniej reprezentowane były simentalery (266 szt.), przy czem do najwybitniejszych eksponatów należał materiał z obory Döry, w której przeciętna mleczność 36 krów wynosiła 7.700 kg, dalej obora państwowego majątku Mezöhegyes, która wystawiła poza konkurencją byczki po krowach z mlecznościami od 2.935 do 6.802 litrów.

Rekordzistką na wystawie pod względem mleczności była krowa Fribourg z obory Pajzs Gyula, ur. 1919r., która dała w ostatnim roku kontrolnym 10.345 kg mleka.

Kolejną grupę (313 sztuk) tworzyła rasa białoczerwona węgierska.

Bydło stepowe węgierskie, w ilości 158 szt., o kierunku użytkowości mięsno-roboczej, sprezentowały najlepiej obory Mezöhegyes i hr. Wenckheima. Bydło nizinne, oraz szare bydło alpejskie, jak wreszcie bawoły wystawiono w zaledwo znikomych grupach.

Ogólnie charakteryzując dział bydła, dojdź można do konkluzji, że Węgry rozporządzają wyborowym materiałem rasy stepowej i simentalskiej; to ostatnie, jakkolwiek nasyrane w czolowych oborach ustawicznymi importami ze Szwajcarii, przecież naogół przedstawia materiał przystosowany do węgierskich warunków klimatycznych i glebowych i bezsprzecznie dla polskich hodowców simentalerów winno stanowić przedmiot zainteresowania.

Ceny za materiał zarodowy na wystawie wynosiły: dla byczków 2-latków simentalerów od 1.000 do 6.000 pengő (1 pengő = zł 156).

Dział koni należał do specjalnie uprzywilejowanych ze strony kierownictwa wystawy.

39 sztuk arabów otwierało dział koński. Katalogowe ceny sprzedażne wahały się od 1.000 do 12.000 pengő.

Koni lipicańskich wystawiono 20 sztuk; poza 23 szt. koni zimnokrwistych, nie przedstawiającymi, nawiasem mówiąc, nic szczególniejszego, całą pozostałą resztę stanowiła półkrew angielska.

Dział owiec na wystawie szczylił się licznym i jakościowo doborowym materiałem; rozpoczęły go trzy stawki (razem 30 sztuk) zarodowego materiału Elektoralnegretti, wśród których wręcz bezkonkurencyjne egzemplarze pochodziły z owczarni zarodowej hr. K. Hunyady'ego, domeny Nagylök. Jakkolwiek hodowlę tej wysoko szlachetnej rasy owcy cieniowieńszej wypiera hodowla owiec o welnie czesankowej, to przecież polityka węgierskiej hodowli owiec zdążyła do utrzymania tych owczarni, jako pewnego rodzaju rezerwy, umożliwiającej pocienienie wełn, gdy tego będą wymagały te lub inne względy. Ostątnio np. dał się zauważyć na Węgrzech

zwrot w kierunku cieńszych wełn, które są poszukiwane przez kupców i stosunkowo lepiej płacone.

Owce o wełnie czesankowej, specyficzny produkt hodowli węgierskiej, wystawiono w 274 egzemplarzach.

Owce tę cechuje dobra strona zwierząt prymitywnych, że wykorzystuje bardzo dobrze pasze i jest odporną na cięższe warunki bytu.

Grand prix dla działu owiec i nagrodę honorową tamtejszego Ministerstwa Rolnictwa zdobyły ekspozyty zarodkowej owczarni Okigyzs hr. J. Wenckheim'a.

Drugą grupę owiec merynosowych tworzyły owce „czesankowe francuskie”, jak je nazywają na Węgrzech.

Trzecią grupę stanowiły merino-precoc'e'y (145 sztuk). Piękna stawkę nadesłała zwłaszcza Akademia Rolnicza w Keszthely i Węgiersko-Niemieckie T-wo Akc. w Balatonszarszo.

Charakteryzując cały dział owiec cienkorunnnych na wystawie, nie można pominąć milczeniem faktu, że Węgry są w poszukiwaniu materiału zarodowego (tryków) dla swych owczarni merynosowych, zwłaszcza w kierunku wełnisto-mięsnym. I tu przed polskimi owczarniami otwierają się możliwości zbytu. Potrzeba więc nawiązania ścisłego kontaktu hodowców owiec, w pierwszym rzędzie z Pomorzem i Poznaniem, z hodowcami merynosów na Węgrzech jest aż zbyt oczywista i nagła.

Poza owczarniami cienkorunnnymi wystawiono dalej w 33 egzemplarzach owce rasy Cygaja.

Ostatnią grupę owiec stanowiły ekspozyty 2 owczarni karakułów, z których bezwzględnie doborowy materiał przedstawiała domena hr. Siegfrieda Wimpffen'a w Anasztaziamajor P. Kisszekely. Owczarnia weszłaby chętnie w kontakt z polskimi hodowcami karakułów, celem ewentualnej wymiany materiału zarodowego.

Dział trzody chlewnej imponował raczej swą liczebnością. Stanowiły go głównie świnie rasy mangolica, które na Węgrzech stanowią prawie całe pogłowie, gdyż 92% ogółu trzody chlewnej.

Jorkszyrów wystawiono 234 sztuk; przeważnie średniej angielskiej (Middle-White); nieznaczne ilości (24 sztuk) uszlachetnionej krajowej świni niemieckiej, dalej 61 sztuk berkszyrów, przyczem doborowy materiał berkszyrów wystawiła chlewnia ks. Mór-Lipós Kéthalom; wreszcie kilka sztuk cornwall'ów i linc'lnshire'ów stanowiło drobną cząstkę całości, w której dominuje mangolica.

W dziale ptactwa domowego wspinały ekspozyty nadesłały zołowe hodowle Red Island'ów (karmazynów) i Plymouth Rock'ów. Ptactwo wodne, króliki i gołębie były dość słabo reprezentowane.

Prócz ekspozyt zwierzęcych wystawa mieściła wielki dział narzędzi i maszyn rolniczych i innych obiektów, związanych z produkcją, spożyciem i handlem rolniczym. Np. Rolniczy Instytut Eksportowy posiadał własny pawilon. Urządzono również dział ryb. Specjalne stanowisko zajęły: przemysł mleczarski, monopol tytoniowy, leśnictwo, uprawa roślin i przemysł winny. Poza tem Izba Rolnicza i organizacje rolnicze demonstrowały formę i rozwój oświaty szkolnej i pozaszkolnej.

Reasumując ogólne wrażenia z poszczególnych działów wystawy, można stwierdzić, że rolnictwo węgierskie znajduje się na stopniu intensywnej wytwórczości, zarówno roślinnej, jak zwierzęcej.

Uczestnicy polskiej wycieczki, korzystając z usług i gościnności zorganizowanych

węgierskich rolników, odbyli w całym zespole, bądź też grupowo, czy nawet indywidualnie, wycieczki po całych Węgrzech. Zwiedzono Babolnę (stadnina arabska i lipicańska, oraz wzorowe kurniki i chlewnie), dalej Kis Ber (stadnina pełnej krwi angielskiej, chlewnie i obory bydła), dalej tuczarnię świń pod Budapesztem, rzeźnię mięską, produkującą szczeniaka przeciwko chorobom trzody chlewnej, gospodarke rybną nad jeziorem Blotnem, wielką kooperatywę rolniczą Hanyga i t. p.

Prócz zetknięcia się z przedstawicielami praktycznego folwarcznego rolnictwa, uczestnicy wycieczki przeprowadzili szereg rozmów z najwybitniejszymi przedstawicielami obecnej teorii rolniczej, dalej sferami publicystycznymi i kierownikami tamtejszej polityki agrarnej.

T. A. Rysiakiwicz

WŁOCHY

ZNIESIENIE CEŁ KOMUNALNYCH. — Dekretem królewskim z dn. 20 ub. m. zniesione zostały gminy zamknięte (comuni chiusi) oraz cła komunalne (dario), co wprowadzone zostało w życie z dniem 21 b. m. Ograniczenia te oddawna już spotykały się z żywą krytyką, jako pozostałość średniowieczna, wpływająca niekorzystnie na kształtowanie się cen w miastach, i to cen zarówno artykułów zbytku, jak i pierwszej potrzeby; finanse komunalne nie zostaną przytem narażone na szwank, pozostaje bowiem miejski podatek konsumpcyjny od wszelkich napojów, mięsa, gazu i energii elektrycznej oraz materiałów budowlanych, t. j. pozycji finansowo najważniejszych. Jednocześnie, celem wyrównania strat, na jakie naraża gminy reforma, Rząd stawia do ich dyspozycji sumę 375 mljn. lirów.

Biorąc za przykład gminę medjołańską, konstatuujemy skasowanie podatku od szeregu artykułów pierwszej potrzeby, jak meble kuchenne, mydło, szyby, wyroby garncarskie, ryby, etc., przyczem doskonała organizacja kupiectwa miejscowego zabiegać będzie, aby ceny rynkowe obniżone zostały o sumę dotychczasowych opłat. Co do wymienionych powyżej 4 grup artykułów, które obciążone będą podatkiem konsumpcyjnym, to ich ceny wzrosć mają jedynie o różnicę pomiędzy opłatami dotychczasowymi a nowo wprowadzonymi; różnica ta jednak okazuje się dosyć poważną i w niektórych wypadkach dotykającą interesów polskich, tak bowiem np. było obciążone było dotąd stawką 35 lirów za 100 kg, obecnie zaś 63 lirów, opłaty od świń wzrosły czterokrotnie (do sumy 90 lirów za kwintal), wieprzowina dotąd 70 lirów za kwintal, obecnie 112 50 lirów i t. p. Podatek spożywczy od mięsa obowiązuje od 24 ub. m., co pozwala już na poczynienie pewnych obserwacji i wniosków, a mianowicie zmniejszenie się konsumpcji mięsa wieprzowego i wołowego — natomiast przewidywać należy wzrost spożycia drobiu i również mięsa króliczego, którego konsumpcja była dotąd minimalna. Skasowanie dario dotyczy następujących towarów, mogących być interesującymi dla eksportu polskiego: ryby świeże, konserwowane i wędzone (dotąd 30 — 60 lirów za kwintal), miód (15 lirów), czekolada (60 lirów), karmelki i słodycze (240 lirów), indyki (4 liry od sztuki), płatki (40 lirów od kwintala), meble drewniane (40 lirów), meble żelazne (40 lirów);

oczywiście ceny tych towarów odpowiednio spadną, wpływając na wzrost spożycia.

FINLANDJA

FLOTA HANDLOWA. — W 1929 r. flota handlowa Finlandji powiększyła się o 14.000 t rej. br., czyli o około 5%. Rozwój fińskiej floty handlowej w ostatnim czterolecu ilustruje poniższa tabelka (nośność w tonnach rej. br.):

Rok	Parowce		Żaglowce:	
	liczba	nośność	liczba	nośność
1927 . .	218	151.791	134	73.519
1928 . .	228	182.472	131	69.936
1929 . .	251	225.519	127	70.703
1930 . .	256	240.391	112	69.590

SYRJA

ROZWÓJ GOSPODARCZY. — Syryja i Liban poczyniły ostatnimi laty pod władzą francuską dosyć znaczne postępy w dziedzinie gospodarczej, jak to wynika z danych poniższych.

Od końca 1928 r. zostało odbudowane lub naprawione 2.100 km dróg bitych i 4.500 km ścieżek karawanowych. Prace te pozwoliły na połączenie szeregu miast, jak np. Antiochji, z innymi ośrodkami kraju, powodując ich rozkwit ekonomiczny. Poza tem została wprowadzona regularna komunikacja samochodowa między Lattakją a Aleppo. Ruch samochodowy na tej linii odrazu wykazał nader wielkie ożywienie. Ulepszenie komunikacji odbiło się jednocześnie i na zwiększeniu znaczenia Syrii jako kraju tranzytowego w stronę Bagdadu i Persji. Port Bejrut, będący końcowym punktem głównej arterji tranzytowej, został znacznie rozszerzony. Porty Lattakia i Trypoli znajdują się obecnie w stadium rozbudowy.

W dziedzinie kolejowej zostały uruchomione wszystkie linie, zniszczone podczas wojny przez Turków. Wkrótce mają przystąpić do budowy nowej linii Trypoli-Bejrut-Haifa.

Co do urbanistycznych robót publicznych — dokonano również wielkiego wysiłku; całe nowe dzielnice zostały wybudowane w Aleppo i Bejrucie; rozbudowano sieć tramwajową i wprowadzono elektryczność w Bejrucie i Damasku; elektryczność wprowadzono także w Aleppo, Aleksandrii, Lattakji, Trypoli, Saidzie i w licznych wsiach.

Rozpoczęto roboty katastralne w całym kraju. Obszar ziem uprawnych znacznie rozszerzono i w ostatnim 6 latach zwiększono z 1.052.000 ha do 1.600.000 ha. W rejonie Lattakji, jak i w okolicach Homs-Hamach wprowadzono uprawę bawełny, której obszar siewny z 300 hektarów w 1925 r. podniósł się do 7.500 hektarów w 1929 r. Produkcja bawełny osiągnęła w ostatnim roku 25.000 beł. Uprawa morwy rozszerzyła się również dosyć znacznie, tak, że zbiór kokonów zwiększył się z 800 tys. kg w 1920 r. do 3.500 tys. kg w 1928 r.

Co się tyczy handlu zagranicznego, wykazuje on wielki wozwój; gdy przed wojną wartość importu wynosiła £ 6.600 tys., w 1923 r. stanowiąła ona £ 7.403 tys., i w 1928 r. £ 10.616 tys.; wartość zaś eksportu, którą obliczano przed wojną na £ 3.320 tys., osiągnęła w 1923 r. £ 3.260 tys. i w 1928 r. £ 4.301 tys.

Nader pokaźny rozwój wykazuje nareszcie ruch okrętowy w Bejrucie, głównym porcie Syrii. Zwiększył się on mia-

nowicie z 690.000 t w 1920 r. do 1.348.000 t w 1923 r. i do 1.843.000 t w 1928 r.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

FRANCJA. — Nowe cła przywozowe od samochodów. — Jak wiadomo, samochody opłacały dotychczas przy przywozie do Francji cła ad valorem.

Wobec tego, że w praktycznym zastosowaniu cła powyższe stwarzały trudno-

ści w ustalaniu wartości samochodów, Rząd francuski zdecydował się przejść na system ciał specyficznych.

Po długich debatach Parlament uchwalił odnośną ustawę, wprowadzającą cła specyficzne od samochodów i ich części, która ogłoszona została w dn. 17 kwietnia r. b. w Nr. 94 „Journal Officiel”.

Charakterystyczną cechą nowych ciał jest ustanowienie pewnego minimum opłaty celnej ad valorem, poniżej którego nie może zejść suma obliczonego cła od wagi — oraz znaczne zróżniczkowanie odnośnej pozycji taryfy celnej.

Omawiane zmiany obejmują przeszło 70 stawek celnych; ważniejsze z nich przedstawiają się, jak następuje:

Pozycja taryfy celnej z 614 ter	N a z w a t o w a r u		Cło — we fr. od 100 kg:	
			taryfa generalna:	taryfa minimalna:
Samochody:				
1) osobowe (przy minimum opłaty celnej 70% ad val. w tar. general. i 45% ad val. w tar. minimal):				
a) samochody kompletne o wadze sztuki:				
	poniżej 1.100 kg		3.200	80
	1.100 kg do 1.500 "		3.700	925
	1.500 " do 1.750 "		4.200	1.050
	1.750 " do 2.000 "		5.100	1.275
	2.000 kg i wyżej		6.800	1.550
b) podwozia bez karoserji z motorem lub bez, zaopatrzone lub niezaopatrzone w opony:				
1) dla autobusów lub autokarów o wadze powyżej 2.000 kg				
			3.600	900
2) inne o wadze sztuki:				
	poniżej 850 kg		3.200	800
	850 kg do 1.250 kg		3.700	925
	1.250 " " 1.500 "		4.200	1.050
	1.500 " " 1.750 "		5.100	1.275
	1.750 i wyżej		6.200	1.550
2) ciężarowe (przy min. opłaty celnej 70% ad val. w taryfie generalnej i 45% ad val. w tar. minimal):				
a) samochody kompletne o wadze sztuki:				
	poniżej 1.150 kg		2.500	625
	1.150 i wyżej		2.800	800
b) podwozia bez karoserji i motoru lub z motorem i maszynami				
			3.200	800
3) karoserje i ich części				
			3.200	800
silniki spalinowe:				
a) bez urządzenia elektrycznego i karburatora				
			4.000	1.000
b) z urządzeniem elektrycznym i karburatorem				
			5.200	1.300
części motoru:				
	cyliny żeliwne		3.400	850
	kola rozpedowe		2.000	500
	segmenty tłokowe od 1 kg		240	60
	inne		6.800	1.700

AUSTRALJA. — Wprowadzenie reglamentacji przywozu. — Bieżące saldo bilansu handlowego i rosnące bezrobocie, które to objawy kryzysu już z końcem r. ub. skłoniły Rząd australijski do wydatnego podwyższenia ciał, spowodowały obecnie dalsze posunięcie na drodze eliminowania nadmiernego przywozu. W dn. 4 kwietnia Rząd australijski ogłosił nową ustawę, zabraniającą przywozu szeregu towarów do Australji bez uprzedniego pozwolenia Ministra Handlu i Ciał. Dekret ten był wynikiem nowej polityki Rządu, którą premier P. Scullin zapowiedział w przeddzień jego ogłoszenia, i wprowadza dwie listy towarów. Na pierwszej z nich znajdują się towary, zabronione do przywozu wogóle, a na drugiej towary, podlegające opłacie dodatkowego cła w wysokości 50% (t. zw. „Sur-tax”).

Na liście pierwszej znajdują się m. in.

następujące artykuły, interesujące polski eksport: wyroby cukrownicze, konfitury i galaretki, wieprzowina mrożona, cebula, krochmal, futra i skóry, całkowicie lub częściowo przerobione na odzież i inne artykuły, kołdry (prócz sukien drukarskich) i materiał na kołdry, dywany, prócz dywanów na podłogę, firanki i rolety

z tkanin, brony, plugi, siewniki, młocarnie żniwiarki, konne grabie do siana, sieczkarnie, uprząże dla koni, rolnicze grabiarki, drut, gwoździe, wyroby platerowane prócz łyżek, widelców i noży, kaffe, szyby matowe, wyroby sanitarne z fajansu i porcelany lub emalowanej gliny ogniotrwałej, rury z żelaza łanego i łączniki, cement portlandzki.

Minister Handlu upoważniony jest do wydawania pozwoleń przywozu powyższych towarów, o ile są one pochodzenia lub wytwórczości Nowej Zelandji, Nowej Gwinei lub Papua i są importowane do Australji z tych krajów bezpośrednio.

Wszystkie towary, wysłane z krajów ich wywozu przed 4 kwietnia, zakazowi przywozu do Australji nie podlegają.

Najważniejsze towary, opłacające 50%-ową dopłatę, są następujące: odzież gotowa, farby, barwniki, lakiery i pokosty, wyroby szklane osobno niewymienione, preparaty toaletowe, meble osobno niewymienione, kanapy plecione z wikliny, krzesła plecione z wikliny, galanterja, płyty gramofonowe, kalosze, buty z gumy, worki, koszyki, skrzynie, pudła, kufrы, portmonetki, pugilaresy, szczotki, miotły i t. p., sznury, powrozy, szpagat.

Cło dodatkowe od powyższych towarów nie będzie pobierane, o ile towary pochodzą z Nowej Zelandji, Nowej Gwinei i Papua, lub zostały w tych krajach wytworzone i są z nich bezpośrednio importowane do Australji. Podobnie, jak i przy liście I, cło nie będzie pobierane od tych towarów, które zostały wywiezione z kraju ich pochodzenia lub wytwórczości przed 4 kwietnia r. b.

Te nowe posunięcia w polityce gospodarczej Australji są wyraźnym ciosem, godzącym wprost w ideały i hasła zwolenników angielskich „krucjaty imperjalnej”, w chwili gdy kampanja ich znacznie zyskała na intensywności, dzięki poparciu konserwatystów angielskich z P. Baldwinem na czele. Należy sobie bowiem uświadomić, że zwolennicy tej krucjaty propagują hasło „Empire Free Trade”, scalenie Imperjum Brytyjskiego w jedną jednostkę gospodarczą, z usunięciem wszelkich barier celnych w stosunkach międzyimperjalnych, a z murem celnym obronnym w stosunku do państw obcych. Tymczasem reglamentacja i wprowadzenie dopłaty celnej godzi wprost w interesy eksporterów angielskich i głównie przeciwko nim jest skierowana.

Przemysł australijski, jak można było się spodziewać, wita reglamentację z uznaniem, widząc w niej zwiększenie produkcji krajowej, natomiast przemysł przywozowy, a więc głównie linje okrętowe, są zdania, że skrupowanie przywozu redukuje w dużym stopniu ruch okrętów z Europy i Stanów Zjednoczonych Am. do Australji, przez co ta ostatnia może mieć trudności w znalezieniu tonnażu powrotnego dla swoich produktów, wysyłanych dziś na rynki świata.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 9 do 22 kwietnia 1930 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	9 — 15/IV		16 — 22/IV		Różnica (w %-ach) cen z 16—22/IV w stos. do cen z 9—15/IV
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
P s z e n i c a :					
Berlin	26'41½	6'30	26'88	6'41½	+ 1'7
Praga	167'50	4'97	166'00	4'92	— 0'8

Chicago	—	4'09	—	3'84½	— 5'9
Buenos Aires	—	4'34	—	4'15	— 4'3
Liverpool	—	4'60	—	4'49	— 2'3
Wiedeń	31'76	4'46	31'73	4'45½	—
Hamburg	11'47½	4'62	10'53	4'23½	— 8'2

Zyto:

Berlin	16'45	3'92½	16'75	3'99½	+ 1'8
Praga	113'50	3'37	110'00	3'26	— 3'0
Chicago	—	2'53	—	2'42½	— 4'1
Wiedeń	20'75	2'91½	20'62½	2'90	— 0'6
Hamburg	8'60	3'48	7'84	3'17	— 8'8

O w i e s:

Berlin	16'29	3'86	16'60	3'96	+ 1'9
Praga	108'50	3'22	104'50	3'10	— 3'6
Chicago	—	3'12	—	3'01	— 3'5
Buenos Aires	—	2'21	—	2'07	— 6'3
Liverpool	—	3'33	—	3'17½	— 4'6
Wiedeń	20'75	2'91½	20'22	2'84	— 2'5
Hamburg	6'15	2'49	5'48	2'21½	— 10'0

Jęczmień browarowy:

Berlin	19'40	4'63	19'46	4'64	+ 0'3
Praga	139'00	4'12	139'00	4'12	—
Wiedeń	28'70	4'03	29'50	4'14½	+ 2'7
Hamburg	6'34	2'56½	5'70	2'30½	— 10'0

Jęczmień zwykły:

Berlin	18'24	4'35	18'10	4'31	— 0'7
Chicago	—	2'80	—	2'76	— 1'4

ANGLJA. — W tygodniu od 21 do 26 kwietnia sytuacja na rynku była następująca:

Cukier. — Tendencja jest stała, ceny gatunków typowych na poziomie z przed Wielkanocy; cukier trzcinowy (z cłem opłaconem) kostkowy £ 1.6, najlepszy granulowany £ 1.33, kryształ zachodnio-indyjski £ 1.23; cukier buraczany (bez cła); zwyczajny granulowany £ 0.9.4, 88%owy typu przedwojennego £ 0.6.9 za cwt.

Mąka. — Ceny w młynach były następujące: najlepsza londyńska £ 0.18.6, biała £ 0.17.6, zwyczajna angielska £ 0.15.9 za worek.

Importowana kanadyjska patentowana miała cenę £ 0.18.9, £ 0.18.3, £ 0.17.9 i najgorsza piekarniana £ 0.15.6, tania francuska £ 0.15 za worek. Oficjalne notowania 3 typowych gatunków mąki pszennej bez zmiany: dobra kanadyjska £ 0.18.3, domowa przemiału londyńskiego £ 0.17.3, angielska czysta £ 0.15.3 za worek 140-funtowy.

Ryż. — Oficjalne notowania cen gatunków typowych były następujące: oryginalny Carolina £ 34, Patna £ 25, imitacja Carolina £ 23, hiszpański £ 16.10, birmański £ 12.10 za tonnę.

Kawa. — W handlu detalicznym bardzo wyborowa jawańska miała cenę sh 3 za funt, Mokka uzyskiwała ceny te same. Ceny hurtowe bez zmiany: Jamajka £ 9.10, Costa Rica £ 7, Kenja dobra średnia £ 6.5, brazylijska Santos £ 3.2.6 za cwt.

Herbata. — Obecnie daje się zauważyć wielką poprawę na rynku w porównaniu do marca.

Co do cen poszczególnych gatunków herbaty, to Sumatra, Darjeeling, Assam i Niassa wykazują pewien spadek, cejlonska średnia bez zmiany 22'08 d, indyjska średnia 17 d, jawańska średnia 10'76 d za funt.

Kakao. — Obroty hurtowe uległy zastojowi. Ceny bez zmiany: Trinidad £ 3'5, Grenada przednie £ 2.13.6, Accra standardowe £ 2 za cwt.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza więk-

szych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ l. o. b. port — notowane były w dn. 26 kwietnia 1930 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1,016 kg	za 1,000 kg	
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	3. 7.6	3. 3.6	3. 3.6
tomasowska	—	3. 3.0	—
hematytowa	3 14 6	—	—
ferromangan	10.15.0	—	—
Półwytwór:			
kęsy	6. 5.0	4.14.0	4.14.0
platyny	6. 2.6	4.14.0	4.14.0
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	7. 7.6	5. 7.6	5. 7.6
belki	7. 2.6	5. 1.6	5. 1.6
kątownicy	7. 2.6	5. 7.6	5. 7.6
blacha okrętowa, rezerwoarowa i t. p.	7.12.6	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	5.15.0	5.15.0
drut-walcówka	7.12.6	—	—
blacha tomasowska	8.15.0	6.11.6	6.11.0
blacha czarna (24 gąge)	9.15.0	—	—
drut ocynkow.	13. 0.0	8. 1.6	8. 1.6
gwoździe druc.	10. 0.0	6.12.6	6.12.6

Położenie na rynku starego żelastwa przedstawiało się w tygodniu od 19 do 25 kwietnia w następujący sposób:

W Niemczech położenie ogólne się nie zmieniło, panował zupełny zastój, do czego w znacznej mierze przyczyniał się czas świąteczny.

Na rynku reńsko-westfalskim były uskuteczniane tylko bardzo nieznaczne dostawy na poczet poprzednich zamówień, tak, że jakiegokolwiek wpływu na ogólny rynek nie wywierały. Należy to przypisać nietylko wstrzymywaniu się handlu od zafiarowania, ile niskiej cenie żelastwa, która nie opłaca kosztów zbiórki. Pomimo to ilości rynkowe żelastwa są ciągle dosyć duże, ażeby w zupełności pokryć nawet zwiększone zapotrzebowanie hut. Ceny utrzymywały się na poziomie poprzednim.

Na żelastwo wielkopiecowe zapotrzebowania nie było żadnego. Wytłomaczyć to można tem, że z jednej strony zakres pracy wielkich pieców znacznie się obniżył, z drugiej zaś, że huty posiadają znaczne bardzo zapasy rudy. Poza tem niska cena na ten gatunek żelastwa nie pokrywa zupełnie kosztów segregowania.

Na rynku środkowym i wschodnio-niemieckim tendencja się pogorszyła. Otoczki spadły w cenie o RM 2, tak, że wynosiły RM 26 loco Berlin, przyczem huty brały je tylko pod warunkiem dostarczenia jednocześnie podwójnej ilości żelastwa I gat., którego zasadnicza cena loco Berlin wynosiła RM 38.

Na rynku druzgu żeliwnego sytuacja polepszyła się o tyle, że była możliwość wysłania większych ilości drogą wodną z Berlina zagranicę. Chodziło tu jednak tylko o najwyższy gatunek druzgu, podczas gdy gatunki gorsze zbytu zupełnie nie znajdowały. Położenie utrudnione jest jeszcze skutkiem tego, że druzg musi szukać zbytu jedynie w swoim okręgu, gdyż niewielki nawet przewóz już się nie opłaca. Wymieniane były następujące ceny w handlu hurtowym loco wagon Berlin: najwyższy gatunek druzgu żeliwnego RM 48 — 49, druzg handlowy RM 39, druzg piecowy i garnkowy RM 37.

Oficjalnie notowane ceny — w RM za 1.000 kg loco huta reńsko-westfalska — przedstawiały się, jak następuje:

	21/IV	24/IV
Staliwo	49/50	49 50
Żelastwo I gatunku	47/48	47/48
Pakiety z blachy czarn.	45 46	45/46
Żelastwo wielkopiecowe	36 37	36/37
Otoczki	35/36	35 36
Żelastwo mieszane	35 36	35 36
Żeliwo maszynowe tłucz.	60 62	60/62
" kupne	50,52	50/52

Na rynku francuskim ożywienie było mniejsze niż zwykle, co przypisać należy okresowi świątecznemu. Zapotrzebowanie utrzymywało się w granicach nieco zwężonych, ale i podaż nie była zbyt wielka, tak, że równowaga utrzymywała się, i ceny nie wykazały zmian. Poszukiwane były przeważnie wyższe gatunki, na żelastwo zaś drobniejsze zapytań było znacznie mniej. Druzg żeliwny miał zbyt dobry i dosyć równomierny.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. fr za 1.000 kg loco Longwy — przedstawiały się, jak następuje:

	16/IV	18/IV
Staliwo	250 260	250 260
Żelastwo I gatunku	230 240	230 240
Odpadki blachy niesort. 100/110	100/110	100/110
" pakiet. 150 160	150 160	150 160
Otoczki	180/190	180/190
Żelastwo mieszane	190/200	190 200
Żeliwo maszyn. tłucz.	360/370	360 370

Na rynku belgijskim panowało usposobienie spokojne, choć dosyć nierównomierne. Najwyższe gatunki były dosyć poszukiwane, tak, że mogły nawet osiągnąć trochę lepszą cenę, przeważnie jednak tendencja była zniżkowa z powodu zbyt małego popytu. Prawdopodobnie i tu wywierał swój wpływ okres świąteczny. Zatrudnienie hut pozostaje ciągle niezadowolające, tak, że prędkiego polepszenia się położenia oczekiwano trudno. Rynek druzgu żeliwnego trzymał się słabo, były duże trudności ze zbytem z powodu niedostatecznego zatrudnienia odlewni.

Oficjalnie notowane ceny—we fr. belg. za 1.000 kg loco miejsce spożycia — przedstawiały się, jak następuje:

	15/IV	19/IV
Staliwo	470/480	480/490
Żelastwo I gatunku	390	380/385
Żel. martenowskie	370	370
Odpadki blachy nowe	325	300/310
Otoczki	260	250
Żelastwo wielkopiec.	375	375
Żeliwo maszyn. tłucz.	575	575,580

Ceny starych metali doznały znacznej niżki ze względu na spadek cen miedzi na rynku międzynarodowym. Kształtowały się one, jak następuje (w Niemczech loco Berlin, we Francji i Belgii — loco zakład spożywający, wzgl. loco granica — za 1.000 kg):

	Niemcy 22/IV RM	Francja 18/IV Fr. fr.	Belgia 19/IV Fr. belg.
Miedź—odpadki grube	125	830/840	925
Bronz—odpadki grube	112	710/720	900
Mosiądz—odp.gr.	82	500/510	625
Cynk stary	23	150/160	225
Ołów mięk. stary	31	200,210	260

ANGLJA. — Rynek metali znajdował się w tygodniu od 19 do 25 kwietnia r. b. pod wpływem raptownej niżki cen miedzi, zaszłej w tygodniu poprzedzającym. Wpływ jej okazał się duży na całym rynku, gdyż wszystkie metale wykazały w tygodniu sprawozdawczym spadek cen; przytem w tygodniu sprawozdawczym zapotrzebowanie zmniejszyło się.

Na rynku miedzi niżka trwała w dalszym ciągu, i to w tempie m. cno przyspieszonym, gdyż w ciągu tygodnia wynosiła ok. £ 6. Kiedy została oficjalnie ogłoszona decyzja kartelu o znizce ceny na 14.30 ct., konsumenci rzucili się wprost do kupna. Wkrótce jednak pojawiły się pogłoski, iż nie jest to jeszcze koniec niżki, i że kartel zamierza zmniejszyć cenę do 12 ct. Pod wpływem tych pogłosek ożywienie ustało zupełnie.

Na rynku cyny widoczne było małe zainteresowanie, gdyż całą uwagę spekulacji pochłonęła miedź. W tygodniu sprawozdawczym panowała silna tendencja niżkowa. Orzeczenie o 20% owej dalszej redukcji wytwórczości świadczy o ciągle jeszcze niedostatecznych zabiegach dla uporządkowania rynku. Dostawa materiału na rynek ciągle jeszcze przewyższa znacznie zapotrzebowanie.

Rynek cynkowy znajdował się w położeniu depresji. Ceny obniżyły się do poziomu, nie gwarantującego więk zości hut rentowności, a że statystyka jest również bardzo niekorzystna, nie można spodziewać się w bliskim czasie jakiegokolwiek poważniejszej poprawy.

Również niekorzystnie przedstawiał się i rynek ołowiu, gdzie ceny spadły do bardzo niskiego poziomu. Zainteresowanie konsumentów było bardzo nikię przy widocznym powstrzymaniu się od kupna. Statystyka pierwszy raz od kilku miesięcy wykazała znów wzrost zapasów, co bardzo niekorzystnie wpłynęło na stan rynku.

Ruch cen poszczególnych metali w tygodniu sprawozdawczym przedstawiał się, jak następuje:

Miedź standard straciła przy operacjach kasowych £ 6½, przy terminowych zaś £ 6¹³/₁₆. Miedź elektrolityczna spadła w cenie o £ ½, rafinowana zaś o £ 4³/₈. Cena blachy miedzianej obniżyła się o £ 18.

Cyna straciła w rezultacie tygodniowym przy sprzedaży gotówkowej £ 5⁷/₈, przy operacjach terminowych £ 6.

Ołów wykazał stratę £ ⁵/₁₆ przy transakcjach kasowych i £ ½ przy operacjach terminowych.

Cynk stracił przy dostawach natychmiastowych £ 1½, przy transakcjach terminowych £ ⁷/₁₆.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany zarówno w sprzedaży krajowej, jak i zagranicznej.

Antymon, blacha biała, rtęć, ruda wolframowa i platyna pozostawały bez zmiany.

Srebro straciło przy sprzedaży gotówkowej ³/₁₆ d i przy operacjach terminowych ¹/₈ d na uncji.

Złoto zyskało w ciągu tygodnia ¹/₄ d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wwiątkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butle, rudy wolframowej — w sh za 1½ w tonnie, platyny — w £ za uncję, srebra — w d za uncję, złota — w sh za uncję i blachy białej — w sh za skrzynkę o 112 arkuszach 24 gage):

Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:

Metal	tydz. ultimo	maksymum	minimum	ultimom
M i e d ź :				
standard:				
kasa	58 ⁷ / ₈ -59	59	52 ¹ / ₈	52 ³ / ₈ -½
term.	58 ¹³ / ₁₆ - ¹⁵ / ₁₆	58 ¹⁵ / ₁₆	52	52- ¹ / ₄
elektrol.	65-66	66	64	64-66
rafinow.	63½-64½	64½	59	59-60½
blacha miedz.	110	110	92	92

C y n a :				
kasa	165- ¹ / ₈	165 ¹ / ₈	159 ¹ / ₈	159 ¹ / ₈ - ¹ / ₄
term.	167 ³ / ₈ - ³ / ₈	167 ³ / ₈	161½	161½- ³ / ₈

O ł ó w :				
kasa	18 ⁵ / ₁₆	18 ⁵ / ₁₆	17½	18
term.	18 ³ / ₈	18 ³ / ₈	17 ¹³ / ₁₆	17 ⁷ / ₈

C y n k :				
kasa	18 ¹³ / ₁₆	18 ¹³ / ₁₆	17½	17 ⁵ / ₁₆
term.	18 ⁵ / ₁₆	18 ⁵ / ₁₆	17½	17 ⁷ / ₈

G l i n :				
dla kraju	95	95	95	95
„ zagr.	100	100	100	100

Antymon 48-½	48½	48	48-½	
------------------------	-----	----	------	--

B l a c h a				
--------------------	--	--	--	--

biała 18½	18½	18½	18½	18½
---------------------	-----	-----	-----	-----

Rtęć	22¾- ⁷ / ₈	22 ⁷ / ₈	22¾	22¾- ⁷ / ₈
----------------	----------------------------------	--------------------------------	-----	----------------------------------

N i k i e l :				
----------------------	--	--	--	--

dla kraju 175	175	175	175	175
„ zagr. 175	175	175	175	175

R u d a				
----------------	--	--	--	--

wolfram. 24½	24½	24½	24½	24½
------------------------	-----	-----	-----	-----

P l a t y n a				
----------------------	--	--	--	--

„Spong” 8½	8½	8½	8½	8½
----------------------	----	----	----	----

S r e b r o :				
----------------------	--	--	--	--

kasa	19 ¹¹ / ₁₆	19 ¹³ / ₁₆	19½	19½
term.	19 ¹¹ / ₁₆	19½	19½	19 ⁹ / ₁₆

Złoto 84.10½	84.11½	84.10½	84.11½	
------------------------	--------	--------	--------	--

— Wewnętrzne ceny żelaza — w £ za 1.016 kg loco huta wysyłająca — przedstawiały się w następujący sposób:

Surówka odl. Nr. III (25-30% Si)	22/IV	14/IV		
	3. 7.6—3.18.6	3. 7.6—3.18.6		

Surówka marten. zasadowa	3. 5.0—3.12.6	3. 5.0—3.13.0		
Kęsy	6.0.0—6.10.0	6.0.0—6.10.0		
Szyby	8.10.0	8.10.0		
Żelazo sztabowe	8.0.0—8.10.0	8.0.0—8.10.6		
Żelazo kształ.	8.10.0	8.10.0		
Blacha okrętowa, mostowa i t. p.	8.10.0—8.17.6	8.15.0—8.17.6		
Blacha czarna (24 gage)	9.15.0	9.15.0		
Blacha ocynkowa. (24 g.)	11.17.6—12.0.0	11.17.6—12.0.0		
Drut - walcówka	8.0.0	8.0.0		
Bednarka	9. 5.0—9.15.0	9. 5.0—9.15.0		
Koks wielkopiecowy	0.16.6 i wyż.	0.16.6 i wyż.		

SUROWCE I PÓLPRODUKTY WŁÓKNISTE

ANGLJA. — W tygodniu od 21 do 26 kwietnia sytuacja na rynku była następująca:

Bawełna. — obroty były nieznaczne. Postawa wyczekująca w New-York'u trwa nadal. Stan interesów w Manchesterze pogorszył się z jednej strony z powodu spadku cen bawełny, z drugiej — z powodu zamieszek politycznych w Indjach. Popyt na towar na miejscu jest mały. Cena bawełny surowej amerykańskiej „middling” w dn. 26 kwietnia wynosiła 8.70 d za funt; przędzy bawełnianej: amerykańskiej 12½ d, egipskiej 21½ d za funt.

Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: merynosowa myta Queensland £ 0.2.7, śnieżno-biała z przyładką Dobrej Nadziei £ 0.2, Victoria merynosowa tłusta £ 0.1.2; krzyżówka: australazyjska przednia £ 0.1.5, średnia £ 0.0.11, licha £ 0.0.9 za funt. Topsy typ „64” £ 0.2.3 za funt.

Juta. — Cena juty w Kalkucie w ciągu świąt wzrosła o 1 rupię, a obroty tamtejsze na jutę z nowych zbiorów z dostawą we wrześniu były ożywione przy cenie £ 26.7.6 za tonnę juty przedniej. Daisee 2 miała cenę £ 24.10, Tossa 2 £ 25.10 za tonnę. „Lightnings” spadła do £ 24., „hearts” do £ 22.10 za tonnę.

Konopie. — Od połowy kwietnia obroty prawie że ustały. Ceny mają tendencję niżkową, ale utrzymują się dotąd na poprzednim poziomie: sisal £ 33.10, manilskie gatunku „J” £ 29, miękkie północno-włoskie Cannabis £ 51 za tonnę. Konopie filipińskie oferowane było po £ 25.10 za „M 1” i £ 23.15 za „M 2” za tonnę.

Len. — Len lotewski osiągnął cenę £ 63, Schwannenburg £ 67, holenderski błękitny £ 100, specjalnie wyborowy Courtra £ 125 za tonnę. W Dundee dokonywano pewnych obrotów na Parnau po £ 60, Hoffs po £ 63 i Peczara po £ 66 za tonnę. Oficjalne notowania cen 3 gatunków głównych wykazują wyżkę: przedni do £ 110, średni do £ 85, lichi do £ 62.10 za tonnę.

Jedwab. — Ceny są obecnie tak niskie, iż obroty w maju powinny być duże. Na rynku ljońskim i nowojorskim zmian niema. Oficjalne notowania cen były następujące: japoński bez zmiany £ 0.18.6, włoski spadł do £ 0.16.9, chiński, jak poprzednio, £ 0.11.6 za funt.

FRACHTY MORSKIE

MORZE PÓLNOCE I BAŁTYK. —

Okres świąteczny wpłynął z natury rzeczy tu i ówdzie na pewne osłabienie tendencji na rynku frachtów morskich. Jest to jednak zjawisko zwykłe, normalne. Natomiast cały szereg pomyslnych odznak wskazuje na to, że można się liczyć nareszcie z niedalekiem, przynajmniej częściowym ożywieniem w żegludze morskiej. Po niedawnym zafrachtowaniu pewnej liczby parowców pod przewóz drzewnych materiałów tartych z Archan-gielska do Ameryki, ostatnio poszukiwana jest większa liczba statków pod ładunki do Hawru, Gravelines, Marsylii, Manchesteru, Woodberry, Plymouth i Acme Wharf. Przeważnie jednak poszukiwane są statki o mniejszej ładowności 500 — 660 standardów, i stawki frachtowe za nie dawane są narazie jeszcze dość niskie. Ponieważ jednak podaż małych statków na Białym Morzu obecnie jest nieduża, przeto będą musieli frachtujący niewątpliwie podnieść oferowane stawki.

W Leningradzie poszukiwana jest większa liczba statków pod przewóz zboża do portów kontynentu z terminem w połowie maja, natomiast ładunków drzewa jest niewiele w zaoferowaniu, prawdopodobnie dla tego, że załadowcy muszą najpierw załatwić szereg różnych kontrahentów wcześniejszych.

W związku ze zbliżającym się sezonem również na rynku fińskim zaznaczyło się tu i ówdzie ożywienie. Brak jednak wciąż jeszcze wczesnych ładunków, podczas gdy ładunki na czerwiec — lipiec znajdują się w dostatecznej ilości na rynku i liczba ich stale rośnie.

Na angielskich rynkach drzewnych nie było szczególnego ruchu, prawdopodobnie z racji okresu świątecznego. Jednak spodziewane jest w najbliższym czasie znaczne ożywienie interesów. Zawarto m. in. umowy na przewóz następujących ilości drzewa: pewien parowiec

duński o ładowności 800 std został zafrachtowany na podróż Räsö — Londyn po sh 39 — za 1 std; 1000 std koniec czerwca, Trangsund — Londyn — sh 38 9; 760 std maj Hernösand (3 miejsca załad.) — Londyn po sh 36/6; 650 std czerwiec Wybörg — Sharpness po sh 48/6; 450 std czerwiec Kemi — Dublin po sh 55; 1.200 std lipiec Trangsund — Londyn po sh 38/10½; 625 std Pitea — Londyn po sh 43; 780 std maj Brahestad i Jacobstad — Grimsby po sh 41 6; 330 std październik Söderhamn-Limerick sh 57 6; 290 std zaraz Stugsund — Southampton po sh 49; 400 std 15 czerwca, Trangsund — Highbridge po sh 53 9; 600 std 15 czerwca, Wybörg (2 miejsca załad.) — Sharpness po sh 47 6; 450 std czerwiec Ulzabörg — Boston po sh 48. Tonnaż pod przewóz kopalniaków (ładowność do 2.000 sążni) z Południowej Finlandji do portów wschodniego wybrzeża Anglii poszukiwany jest po sh 33/9 — 33/4; termin załadowania maj — czerwiec.

Jeśli chodzi o porty kontynentu, to na rynku frachtów drzewnych pojawiły się różne nowe zlecenia do portów belgijskich i holenderskich, co pozwala mieć nadzieję, że ogólna tendencja na frachty do portów kontynentu Europy nieco się poprawi. Pewien parowiec o ładowności 550 std został zafrachtowany z Walkom do kanału Brukselskiego po sh 35 za standard, inny zaś parowiec o ładowności 570 std uzyskał za podróż z Kramtors do Vilvorde po sh 37/6 za standard. Jeden z parowców o ładowności 1.000 std został podobno zafrachtowany na maj pod przewóz drzewa z Wybörga do Gandawy po sh 34. Frachty na kopalniaki mają częściowo tendencję mocniejszą. Pewien parowiec o ładowności 1350 sążni został zafrachtowany na 3 kolejne podróże z Yxpila do Gandawy, poczynając od początku czerwca, po sh 37/6. Zawarto także umowę o przewóz papierówki z Finlandji Południowej do Calais po sh 13 z terminem koniec kwietnia — początek maja.

Stawki holenderskie naogół zmian nie wykazują. Wielu załadowców, którzy nie otrzymali żadnych ofert na wysuwane przez siebie stawki, zgłasza ostatnio na rynek swe ładunki bez podawania oferowanych stawek frachtowych i zbiera oferty od armatorów.

Zafrachtowano pewien parowiec o ładowności 320 std pod przewóz drzewa tartego z Rygi do Papenburga po sh 36 6, dalej inny parowiec o ładowności 850 sążni sześciennych uzyskał za przewóz kopalniaków z Rygi do Gandawy lub Calais stawkę frachtową sh 22 6. Z Windawy do Boness zafrachtowano jeden parowiec o ładowności 600 std po sh 27/6. Wreszcie jeden parowiec o ładowności 675 std uzyskał za przewóz kłód z Finlandji Południowej do Ostendy w ciągu maja po sh 12/6 od metra kubicznego,

Także na rynku węglowym z powodu okresu świątecznego zaznaczyła się pewna cisza. Na rynku śródziemnomorskim panuje ogólna mocniejsza tendencja.

Placono ostatnio między innymi następujące stawki frachtowe za przewóz węgla:

Z Tynie: 3.000 t ujście Elhy sh 3/3; 3.000 t Huiskeel sh 2/1½; 2.500 t Caen sh 3 3; 2.100 t Stamsund sh 7/3; 1.750 t Narvik sh 7 9; 3.000 t Brevik sh 5; 2.500 t Sörnäsh sh 4/6;

Z Humber: 2.000 t do Drammen lub Skien sh 4/9; 1.900 t Hamburg sh 3 9.

Z Forth: 2.000 t Kiel sh 4 6; 1.750 t Kiel sh 4/7½; 1.600 t Wismar sh 4/6; 1.500 t Rotterdam sh 3,9; 2.200 t Bordeaux sh 4/6.

W Rotterdamie była prawie zupełna cisza. Jeden parowiec o ładowności 2.200 t został zafrachtowany pod koks do Danji po sh 6/3, podczas gdy za przewóz koksu do Abo placono po sh 4 9.

Z Gdańska placono za przewóz węgla: 5.000 t Helsingfors sh 3 10½ do sh 4; 2.000 t Caen sh 5/3; 3.300 t Ryga sh 4/6; 1.300 t Aarhus sh 5/6.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2,

pokój 26 (parter);

tel.: 412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701.

PRENUMERATA

wynosi w kraju:

kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60;

z a g r a n i c ą :

kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki — zł 1.200; II i III str. okł. — zł 900;

½ str. — zł 500; strony zwyczajne — zł 600,

½ str. — zł 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110.

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

Redakcja Naczelna:

WŁADYSŁAW GIEYSZTOR I CZESŁAW PECHE

Sekretariat Redakcji:

Redaktor WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:

PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:

ADAM ROSE

Redaktor działu komunikacyjnego:

JÓZEF GIEYSZTOR

Redaktor działu zagranicznego:

S. SADOWSKI

Wydawca: MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

BANK KWILECKI, POTOCKI & S-ka, S. A. POZNANIU

Bilans surowy na dz. 31 marca 1930 r.

STAN CZYNNY	zł	zł	STAN BIERNY	zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gosp. Krajowego		531.940'12	Kapitały własne:		
Waluty zagraniczne		68.567'04	a) zakładowy	3.000.000'00	
Papiery wartościowe:			b) zapasowy	575.985'00	
a) pożyczki państwowe	42.106'19		c) inne rezerwy	200.000'00	
b) papiery hipoteczne	129.812'04		d) fundusze amortyzacyjne	466.702'60	4.242.687'60
c) akcje	701.881'00	873.799'23	Wkłady:		
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorejalnych		77.555'75	a) terminowe	5.402.694'48	
Banki krajowe		203.892'89	b) à vista	3.168.308'03	8.571.002'51
Banki zagraniczne		334.167'24	Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		3.803.166'85
Weksle zdyskontowane		10.440.535'76	Zobowiązania inkasowe		—
Weksle protestowane		641.846'61	Redyskonto weksli		8.459.709'01
Rachunki bieżące (saldo debet.):			Banki krajowe		363.082'72
a) zabezpieczone	5.850.227'74		Banki zagraniczne		—
b) niezabezpieczone	3.914.509'42	9.764.737'16	Wierzyciele hipoteczni		12.000'00
Pożyczki terminowe		13.800'00	Różne rachunki		122.535'84
Nieruchomości		2.714.970'14	Procenty, prowizje i różne zyski		512.954'05
Różne rachunki		181.953'16	Oddziały		1.897.320'74
Koszty, różnice kursowe i t. p.		33.802'53	Listy zastawne (obligacje)		—
Oddziały		1.804.891'69			
		<u>27.984.459'32</u>			<u>27.984.459'32</u>
Gwarancje				zł 177.499'60	
Inkaso				zł 872.941'32	

BLOOMFIELD'S, S. A. Towarzystwo Przemysłu Rybnego

Warszawa, Zimna 4.

Bilans na dzień 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:	zł
Gotówka w kasie i bankach	77.882'20
Towary	305.435'52
Dłużnicy	152.027'05
Weksle	84.027'16
Koszty na okres przyszły	3.618'00
Dzierżawa placu i składu mniej amortyzacja	7.073'48
Urządzenia mniej amortyzacja	2.740'79
Straty od dn. 1/VIII 1928 r. do dn. 31/XII 1929 r.	20.826'17
	<u>653.631'37</u>
STAN BIERNY:	
Kapitał akcyjny	250.000'00
Wierzyciele	403.630'37
	<u>653.630'37</u>

Rachunek Strat i Zysków

od dn. 1/VIII 1928 r. do dn. 31/XII 1929 r.

WINIEN:	zł
Cło i przewóz	558.096'10
Koszty	210.993'34
Amortyzacja	15.385'75
Podatki	26.423'03
Odpisy	11.514'54
	<u>822.412'76</u>
MA:	
Zysk brutto	801.586'59
Strata od dn. 1/VIII 1928 r. do dn. 31/XII 1929 r.	20.826'17
	<u>822.412'76</u>

„Semperit“, Polskie Zakłady Gumowe, S. A.

W KRAKOWIE

Bilans za 1929 r.

AKTYWA:	zł
Nieruchomości	719.534'45
Maszyny, ruchom. formy	418.250'00
Gotówka	11.120'93
Akcje	999'86
Dłużnicy	2.123.429'38
Zapasy tow.	411.387'39
	<u>3.684.722'01</u>
PASYWA:	
Kapitał akcyjny	1.000.000'00
Wierzyciele	2.585.518'37
Zysk za 1929 r.	99.203'64
	<u>3.684.722'01</u>

Rachunek Strat i Zysków

do bilansu za 1929 r.

WINIEN:	zł
Koszty ogólne	1.114.352'72
Podatki	149.109'99
Amortyzacja	97.454'62
Zysk za 1929 r.	99.203'64
	<u>1.460.120'97</u>
MA:	
Towary — zysk brutto	1.460.120'97
	<u>1.460.120'97</u>

„ELEKTRYCZNE KOLEJE DOJAZDOWE”, S. A.

Bilans na dzień 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:		zł	zł
Budowa		26,736,408'63	
Kasa		766'16	
Banki		6,226'64	
Weksle		8,400'00	
Papiery wartościowe		3,108'19	
Dłużnicy:			
za obligacje	11,951,500'00		
różni	56,373'44	12,007,873'44	
Sumy przechodnie		58,209'83	
Strata		105,270'16	
		38,926,263'05	
Kaucje	14,407'00		
Depozyty	6,000'00	20,407'00	
		38,946,670'05	
<hr/>			
STAN BIERNY:		zł	zł
Kapitały:			
akcyjny	1,500,000'00		
obligacyjny	11,951,500'00		
rezerwowy	115,596'36	13,567,096'36	
Kredyty inwestycyjne		16,027,838'02	
Wierzyciele		9,285,400'21	
Akcepty		8,010'00	
Sumy przechodnie		37,918'46	
		38,926,263'05	
Wierzyciele za kaucje	14,407'00		
" za depozyty	6,000'00	20,407'00	
		38,946,070'05	

Rachunek Strat i Zysków na dz. 31 grudnia 1929 r.

STRATA:		zł
Koszty eksploatacji		1,077,536'77
Podatki i świadczenia		81,451'03
Wynagrodzenie Władz Spółki i koszty Nadzoru Państwowego		19,109'44
		1,178,097'24
<hr/>		
ZYSKI:		zł
Wpływy z eksploatacji		1,072,827'08
Strata za 1929 r.		105,270'16
		1,178,097'24

„KOLEJ ELEKTRYCZNA WARSZAWA-MŁOCINY-MODLIN”

S. A.

Bilans na dzień 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:		zł
Budowa		2,044,418'99
Kasa		1,737'87
Banki		3,219'81
Dłużnicy		275,809'67
Kaucje		150'00
		2,325,336'34
<hr/>		
STAN BIERNY:		zł
Kapitały:		
akcyjny	zł 300,000'00	
rezerwowy	124,922'88	424,922'88
Kredyt budowlany		40,000'00
Wierzyciele		1,745,915'67
Akcepty		114,497'79
		2,325,336'34

Rachunek Strat i Zysków na dz. 31 grudnia 1929 r.

STRATY:		zł
Koszty eksploatacji		257,960'89
Podatki i świadczenia socjalne		14,613'49
		272,574'38
<hr/>		
ZYSKI:		zł
Wpływy z eksploatacji		161,504'35
Pokryto z rachunku budowy jako koszty ruchu tymczas.		111,070'03
		272,574'38

SPÓŁKA AKCYJNA BUDOWY I EKSPLOATACJI ZAKŁADÓW KAPIELOWYCH w POLSCE

Bilans na dz. 31 grudnia 1929 r.

AKTYWA:	
Nieruchomości zł 3,737,560'00; Urządzenia i Ruchomości zł 495,617'62; Kasa zł 4,137'31; Papiery procentowe zł 136,103'76; Banki i Dłużnicy zł 191,041'61; Kaucje zł 111,460'00; Kasa Funduszu Zapomogowego Pracowników im. ś. p. Marji Luedtke zł 86'12; Papiery Publiczne Funduszu Zapomogowego Pracowników im. ś. p. Marji Luedtke zł 9,202'08; Razem zł 4,685,208'42.	

PASYWA:

Kapitał Akcyjny zł 3,000,000'00; Kapitał Amortyzacyjny zł 217,449'55; Kapitał Zapasowy zł 3,515'39; Kapitał Rezerwowy zł 655,870'49; Długi Hipoteczne zł 628,082'13; Wierzyciele zł 46'81; Depozyta zł 111,000'00; Dywidenda niepodniesiona zł 15'75; Fundusz Zapomogowy Pracowników im. ś. p. Marji Luedtke zł 9,244'22; Zysk zł 59,984'08; Razem zł 4,685,208'42.	
---	--

Rachunek Zysków i Strat

ZYSKI:	
Dochody: z eksploatacji zł 455,382'34; z dzierżaw domów zł 11,321'60; z komornego zł 139,160'98; Procenty zł 1,067'81; Pozostałość zysku z 1928 r. zł 107'25; Razem zł 607,039'98.	

STRATY:

Koszty eksploatacyjne zł 351,467'01; Koszty utrzymania domów zł 101,149'54; Koszty handlowe zł 76,656'27; Podatki zł 17,783'08; Zysk zł 59,984'08; Razem zł 607,039'98.	
---	--

OBWIESZCZENIA

Sąd Okręgowy w Białymstoku, jako Rejestrowy, obwieszcza, iż do rejestru handlowego działu B wciągnięte zostały następujące firmy:
W dn. 13 stycznia 1930 r. firma: „Centrala Spirytusowa, Spółka Akcyjna, Oddział w Białymstoku”. Oddział został zlikwidowany.
W dn. 29 stycznia 1930 r. „Spółka Akcyjna Wodociągu Białostockiego w Białymstoku. Mienie przedsiębiorstwa znajduje się w stanie likwidacji. Likwidatorem wymienionej osoby prawnej wyznaczony został Feliks Filipowicz, zamieszkały w Białymstoku, ul. Monopolowa Nr. 1.

W dn. 26 lutego 1930 r. „Polska Drukarnia w Białymstoku, Spółka Akcyjna”. Zarząd Spółki obecnie stanowią: 1) inż. Feliks Winawer, 2) Helena Winawer, zamieszkała w Warszawie, ul. Polna Nr. 66, i 3) Stanisław Szemcer, zamieszkały w Warszawie, ul. Koszykowa Nr. 54, oraz zastępca członka zarządu Stefania Kon. Pełnomocnictwo udzielone Feliksowi Winawerowi zostało przedłużone na czas nieograniczony.

Sędzia Rejestrowy: *Gilewicz*, Sekretarz: *W. Szenfeld*.

Danziger Privat-Actien-Bank, Filiale Poznań — Gdański Prywatny Bank Akcyjny, S. A. w Gdańsku,
Oddział w Poznaniu wraz z filjami w Grudziądzu, Starogardzie i Tczewie

Bilans na dzień 31 marca 1929 r.

Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gosp. Krajow.	380.477'95			Kapitały własne:		
Waluty zagraniczne	207.192'70			a) zakładowy	1.500.000'00	
Papiery wartościowe własne:				b) zapasowy	23.661'59	
a) pożyczki państwowe	1.316'69			c) inne rezerwy	—	1.523.661'59
b) papiery hipoteczne	15.783'78			d) fundusz amortyzacyjny	—	
c) akcje	—	17.100'47				
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach konsorcjonalnych	—			Wkłady:		
Towary	—			a) terminowe	2.285.830'01	3.342.710'92
Banki krajowe	818.511'17			b) à vista	1.056.880'91	
Banki zagraniczne	156.035'69			Rachunki bieżące	—	3.463.681'04
Weksle zdyskontowane	2.915.113'74			Zobowiązania inkasowe	—	
Weksle protestowane	—			Redyskonto weksli	890.842'09	
Rachunki bieżące (saldo debet.):				Banki krajowe	286.370'12	
a) zabezpieczone	4.084.820'39			Banki zagraniczne	867.905'03	
b) niezabezpieczone	1.619.442'64	5.704.263'03		Wierzyciele hipoteczni	—	
Pożyczki terminowe	—			Różne rachunki	26'82	
Nieruchomości	177.000'00			Zysk z 1929 r.	—	
Ruchomości	6.587'40			Oddziały	1.037.410'10	
Koszty, różnice kursowe i t. p.	135.133'87			Procenty, Prowizje i różne zyski	166.788'55	
Oddziały	1.061.980'24					
Długoterminowe pożyczki hipot.	—					
		<u>11.579.396'26</u>				<u>11.579.396'26</u>
Gwarancje					zł 1.115.768'37	
Inkaso					zł 1.139.635'10	

Zarząd
Towarzystwa Akcyjnego „J. Franaszek”

WARSZAWA.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 31 maja 1930 r. o godz. 8 wieczorem, w biurze Towarzystwa w Warszawie, ul. Wolska Nr. 41, odbędzie się

**XXI WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIJUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i bilansu za rok operacyjny 1929 oraz sprawozdania Komisji Rewizyjnej;
- 2) Podział zysków;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie budżetu na rok 1930;
- 4) Sprawa kupna placu i obciążenia nieruchomości;
- 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wolne wnioski.

Gdyby w wyżej wymienionym terminie Zgromadzenie do skutku nie doszło, to w myśl § 63 Statutu Towarzystwa powtórne Walne Zgromadzenie odbędzie się w dn. 14 czerwca r. b. o godz. 8 wieczorem w tymże lokalu i z tymże porządkiem obrad i będzie prawomocne bez względu na liczbę obecnych Akcjonariuszów.

„TRWAŁE DROGI”, S. A.

W WARSZAWIE

Bilans na dz. 31 grudnia 1929 r.

AKTYWA:

Kasa i banki zł 124.483'73; Dłużnicy zł 260.397'72; Akcjonariusze zł 375.000'00; Maszyny i narzędzia zł 416.784'43; Samochody zł 115.076'92; Ruchomości zł 8.658'28; Materjały zł 43.067'91; Papiery wartościowe zł 57.775'95; Różni za gwarancje zł 161.160'00; Sumy przechodnie zł 33.683'22; Straty zł 68.327'29; Razem zł 1.664.415'45.

PASYWA:

Kapitał akcyjny zł 500.000'00; Fundusz amortyzacyjny zł 49.014'94; Fundusz rezerwowy zł 40.232'40; Wierzyciele zł 914.008'11; Gwarancje zł 161.160'00; Razem zł 1.664.415'45.
Gwarancje zł 44.768'77.

Rachunek Zysków i Strat.

STRATY:

Koszty organizacyjne zł 2.405'92; Wydatki okresu zimowego zł 10.066'76; Koszty ogólne zł 136.785'07; Amortyzacja zł 159'69; Razem zł 149.417'44.

ZYSKI:

Zysk na kuponach zł 466'04; Różnica kursu zł 159'37; Zysk na robotach zł 80.464'74; Straty zł 68.327'29; Razem zł 149.417'44.

R A D A Z A W I A D O W C Z A

„CHODORÓW”

Akcyjne Tow. dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie

zaprasza niniejszem wszystkich uprawnionych do głosowania Akcjonariuszy Towarzystwa na

X NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się dn. 28 maja 1930 r., o godz. 10 przed południem w Biurze Jeneralnej Dyrekcji we Lwowie, ul. Zimorowicza 19, z następującym porządkiem dziennym:

1) Uzgodnienie statutu Spółki z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o prawie o spółkach akcyjnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39/1928, poz. 383) i uchwalenie w tym celu całego statutu Spółki w nowym brzmieniu;

2) Upoważnienie Rady Zawiadowczej, aby na prawach Walnego Zgromadzenia poczyniła w uchwalonym statucie te zmiany, jakie okażą się potrzebne na żądanie Ministerstwa Przemysłu i Handlu, lub Skarbu, albo Sądu rejestrowego;

3) Wnioski Akcjonariuszów.

Akcjonariuszy, chcących wziąć udział w tem Nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniu, uprasza się w myśl par. 30 i par. 31 statutu, aby najpóźniej do dn. 22 maja 1930 r. zdeponowali swoje akcje wraz z kuponami w Polskim Banku Przemysłowym we Lwowie, a kwit na zdeponowane akcje, w którym podane być muszą numera złożonych akcji, przedłożyli do dn. 23 maja 1930 r. w godz. między 10—1 po południu w Biurze Jeneralnej Dyrekcji Cukrowni Chodorowskiej we Lwowie, ul. Zimorowicza 19, parter, gdzie wydane im będą karty legitymacyjne, uprawniające do wstępu na Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie.

RADA ZAWIADOWCZA

„Chodorów”, Akc. Tow. dla Przemysłu
Cukrowniczego w Chodorowie

Lwów, dn. 28 kwietnia 1930 r.

UWAGA.— Par. 30 statutu: Każdych 10 akcji złotych daje prawo do oddania jednego głosu. Prawo głosowania na Walnem Zgromadzeniu może być wykonane przez akcjonariusza albo osobiście, albo też przez pełnomocników, bez względu na to, czy ci są akcjonariuszami.

Kobiety wykonują prawo głosowania przez pełnomocników; małoletni lub osoby pozostające pod kuratelą—przez swych ustanowionych zastępców; Spółki handlowe—przez osoby, uprawnione do ich zastępstwa na podstawie ustawy albo pełnomocnictwa; inne Towarzystwa przez upoważnionego w tym celu członka; korporacje i instytucje i t. p. przez jednego ze swych przełożonych, przyczem wszyscy ci zastępcy nie muszą być wcale akcjonariuszami.

Par. 31 statutu: Prawo głosowania na Walnem Zgromadzeniu przysługuje tym akcjonariuszom, którzy najpóźniej do dni sześciu przed Walnem Zgromadzeniem złożą w miejscu podanem w obwieszczeniu akcje, uzasadniające ich prawo głosowania.

Akcjonariuszom, którzy w ten sposób swoje prawo do głosowania wykazali, wydane będą karty legitymacyjne, opiewające na ich nazwiska z wymienieniem ilości złożonych akcji i przypadających na nie głosów.

Terenowo-Budowlane Towarzystwo, S. A.

Bilans na dz. 31 grudnia 1929 r.

AKTYWA:	zł	PASYWA:	zł
Nieruchomości	2,721.859'20	Kapitał zakładowy	800.000'00
Dłużnicy	580.463'33	Fundusz amortyzacyjny	31.380'07
Ruchomości	100	Rezerwy	1.109.252'94
Gotowizna w kasie	862'05	Wierzyciele	1.167.332'66
Sumy przechodnie	844 00	Sumy przechodnie	38.424'56
		Rachunek zysków i strat:	
		pozostałość z 1928 r.	zł 165.151'55
		straty w 1929 r.	zł 7.512 20 157.639'35
	<u>3,304.029'58</u>		<u>3,304.029'58</u>

Rachunek Zysków i Strat na dz. 31 grudnia 1929 r.

WYDATKI:	zł	WPLYWY:	zł
Koszty handlowe	16.217'57	Pozostałość z 1928 r.	165.151'55
Podatki	2.920'11	Wpływy z nieruchomości	400'00
Procenty	11.262'48	Nadzwyczajne wpływy	22.487'96
Nadwyżka wpływów	157.639'35		
	<u>188.039'51</u>		<u>188.039'51</u>

Dywidendy za 1929 r. nie wydzielono.

BROWAR TORUŃSKI, SP. AKC. W TORUNIU

Bilans na dzień 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:	zł	STAN BIERNY:	zł
Grunta	25.000'00	Kapitał akcyjny	100.000'00
Budynki	224.167'43	Hipoteki	120.713'89
Maszyny i urządzenia	173.360'97	Kredytorzy	570.852'63
Beczki	45.008'74	Fundusz amortyzacyjny	112.381'13
Tabor wozów	54.474'69		
Utensylja	11.125'01		
Urządzenie napełn. butel.	84.693'11		
Zapasy	153.493'34		
Dłużnicy	74.291'54		
Weksle	3.385'80		
Kasa	6.462'50		
Rachunek zysków i strat	48.484'52		
	<u>903.947'65</u>		<u>903.947'65</u>

Rachunek Zysków i Strat na dz. 31 grudnia 1929 r.

DEBET:	zł	KREDYT:	zł
Przeniesienie strat	34.323'25	Towary i produkty uboczne	507.814'87
Koszty produkcji	285.285'29	Straty:	
Koszty koni i wozów	50.450'38	Przeniesienie z 1928 r.	zł 34.323'25
Ubezpieczenia i podatki	21.855'98	Strata	zł 14.161'27 48.484'52
Koszty handlowe	24.374'74		
Odsetki	59.213'49		
Reparacje budynków	1.920'28		
Butelki	29.468'86		
Amortyzacja	49.407'12		
	<u>556.299'39</u>		<u>556.299'39</u>

Toruń, w kwietniu 1930 r. Zarząd: (—) Krogoll, (—) ppa. K. Janca Rada Nadzorcza: (—) Arno Meyer

Powyższy bilans oraz rachunek zysków i strat zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów odbyte w dn. 24 kwietnia 1930 r.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

BILANS SUROWY na dzień 1 kwietnia 1930 r.

STAN CZYNNY	zł.	STAN BIERNY	zł.
Kasa i sumy do dyspozycji . . .	8,150.522'26	Kapitały własne	148,425.966'22
Wkłady zagraniczne	1,109.05 '22	Fundusze zasiłkowe na cele naukowe i społeczne	337.171'34
Papiery wartościowe własne . . .	73,876.589'48	Amortyzacja	1,025.471'36
Akcje i udziały	2,167.630'67	Lokaty terminowe skarbowe . . .	72,000.000'00
Papiery procentowe funduszu rezerwowego listów zast. i oblię. melj.	7,700.292'15	Wkłady	32,620.266'17
Banki „Nostro”	40,658.191'01	Rachunki czekowe	60,797.022'83
Weksle zdyskontowane	67,072.934'50	Redyskonto	19,427.585'35
Weksle protestowane	877.051'11	Banki „Nostro” zagraniczne . . .	23,046.940'00
Pożyczki zabezpieczone weksłami innymi dokumentami . . .	121,933.985'87	Emisja listów zastawnych i oblięgacyj	272,481.620'00
Pożyczki towarowe	30,491.997'30	Wylosowane listy zastawne w obiegu	40.932'00
Dostawcy towarów (zadatki) . . .	4,429.390'30	Fundusz umorzenia listów zastawnych	1,666.508'51
Dłużnicy za nabyte grunta	3,800.574'39	Fundusz na zapłatę kuponów . . .	9,961.124'60
Różni dłużnicy	59,567.106'01	Kupony płatne w obiegu od listów zastawnych	45.415'56
Towary	46.243'09	Raty przedterminowe pożyczek emisyjnych	282.424'38
Należności w dochodzeniu sądownym	2,648.692'15	Wierzyciele z tytułu nabytych majątków	10,431.785'98
Wątpliwi dłużnicy	300.473'28	Zadatkii wpłaty na nabyte grunta	417.733'89
Pożyczki w listach zastawnych i obligacjach	272,481.620'00	Dostawcy towarów	1,395.799'47
Należności wstępne z pożyczek emisyjnych	304.590'00	Różni wierzyciele	63,892.088'24
Raty pożyczek emisyjnych	14,173.754'18	Sumy przechodnie	3,242.442'30
Kupony od wylosowanych listów zastawnych i obligacyj meljorac.	557'28	Przejęciowe pozostałości kredytowe różnych rachunków	5,269.103'39
Rezerwa zbożowa	34,259.120'67	Fundusz obrotowy Reformy Rolnej	2,570.663'82
Majątki własne w parcelacji . . .	28,238.450'37	Wpływy z tytułu pożyczek b. Banków Ziemskich Państw. Zaborcz.	16,358.071'23
Nieruchomości	7,189.344'75	Zobowiązania za przejęte wierzitelności b. Banków Ziemskich Państw Zaborczych	1,523.045'88
Ruchomości	2,769.692'23	Procenty i prowizje	6,045.346'02
Sumy przechodnie	7,180.850'96	Procenty i prowizje roku przyszełego	62.763'10
Koszty handlowe	4,077.924'16	Sumy do dyspoz. Skarbu z fund. administrowanych	33,859.219'79
		Czysty zysk za 1929 rok	14,280.117'96
		Suma bilansowa	801,506.629'39
Fundusze administrowane	325,998.391'53	Fundusze administrowane (stan dotacyj Skarb.)	325,998.391'53
Inkaso	2,166.000'58	Różni za inkaso	2,166.000'58
Dłużnicy z tytułu udzielonych gwarancyj	2,961.654'16	Wierzyciele z tytułu udzielonych gwarancyj	2,961.654'16
Depozyty obce	63,329.404'59	Różni za depozyty obce	63,329.404'59
		Ogółem	1,195,962.080'25

Zarząd Włókienniczej Spółki Akc. „N. EITINGON i S-ka”

podaje niniejszem do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 16 maja 1930 r., o godz. 4 po południu, odbędzie się w lokalu Zarządu w Łodzi, ul. Sienkiewicza 84,

Doroczne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1929 r.;
- 3) Podział zysków za 1929 r.;
- 4) Budżet na 1930 r.;
- 5) Wybory uzupełniające;
- 6) Wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Zebraniu, zechcą na 7 dni przed temże złożyć swoje akcje, względnie zaświadczenia krajowych instytucyj bankowych w Zarządzie Spółki w Łodzi.

W razie niedojścia Zebrania do skutku w terminie wyżej oznaczonym, odbędzie się ono w drugim terminie dn. 31 maja 1930 r., o tejże porze w tymże lokalu i będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych akcyj lub obecnych akcjonariuszów.

Z A R Z A D

Towarzystwa Schloesserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie, S. A.

zawiadamia na zasadzie § 50 Statutu, że

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

odbędzie się w dn. 28 maja 1930 r., o godz. 3 po południu w lokalu Towarzystwa w Łodzi, ul. Piotrkowska Nr. 151.

Porządek dzienny:

- 1) Wybór przewodniczącego Zebrania;
- 2) Sprawozdanie Zarządu za 1929 r.;
- 3) Zatwierdzenie bilansu na 31/XII 1929 r. oraz rachunku strat i zysków za 1929 r.;
- 4) Podział zysków;
- 5) Zatwierdzenie preliminarza wydatków na 1930 r.;
- 6) Wybór dwóch członków Zarządu i jednego zastępcy członka Zarządu;
- 7) Wybór sześciu członków Komisji Rewizyjnej;
- 8) Udzielenie Zarządowi pełnomocnictwa do uskutecznienia wypłat na poczet dywidendy za 1930 r.;
- 9) Wnioski akcjonariuszów.

W razie niedojścia do skutku Zebrania w wyżej wskazanym terminie naznacza się na dzień 11 czerwca 1930 r., o godz. 3 po południu, w tem samym miejscu i z tymże porządkiem dziennym Zebranie w drugim terminie, które, stosownie do § 56 Statutu, będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych akcyj.

BANK HANDLOWY WILHELM LANDAU, S. A. w likwidacji

Bilans roczny (netto) na dz. 31 grudnia 1929 r.

AKTYWA:

Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gospod. Krajowego zł 26.803'53; Waluty zagraniczne zł 24'13; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państw. zł 564'35; b) papiery hipoteczne zł 166.796'05; c) akcje zł 3.742'82; razem zł 171.103'23; Udziały i akcje w przedsiębior. konsorcjaln. zł —; Towary zł —; Banki krajowe zł 32.865'90; Banki zagraniczne zł 15.937'50; Weksle zdyskontowane zł 85.705'00; Weksle protestowane zł 24.972'19; Rachunki bieżące (saldo debetowe): a) zabezpieczone zł —; b) niezabezpieczone zł 85.646'53; razem zł 85.646'53; Pożyczki terminowe zł —; Nieruchomości zł —; Różne rachunki zł 568.337'55; Długoterminowe pożyczki hipoteczne zł 1.068.000'00; Skup weksli przedwojennych zł 270.379'36; **Ogółem zł 2.549.774'92.**

Inkaso zł 120'00.

Rachunek Strat i Zysków za 1929 r.

WINIEN:

Procenty i prowizje wypłacone zł 15.633'12; Koszty handlowe zł 120.596'01; Podatki zł 4.209'93; Amortyzacja zł —; Odpisy na dłużnikach zł 1.183'86; Różne: a) pozostałość straty z lat ubiegłych zł 12.392'60; b) strata na sprzedaży nieruchomości zł 293.775'90; c) strata na różnicy kursu zł 785.892'74; razem zł 1.092.061'24; **Ogółem zł 1.233.684'16.**

PASYWA:

Kapitały własne: a) zakładowy zł 2.500.000'00; b) zapasowy zł —; c) inne rezerwy zł —; d) fundusz amortyzacyjny zł —; razem zł 2.500.000'00; Wkłady: a) terminowe zł —; b) à vista zł 21.445'71; razem zł 21.445'71; Rachunki bieżące (saldo kredytowe) zł 861'65; Zobowiązania inkasowe zł —; Redyskonto weksli zł —; Banki krajowe zł 45'65; Banki zagraniczne zł 12.370'77; Wierzyciele hipoteczni zł —; Różne rachunki zł 15.051'14; Listy zastawne (obligacje) —; **Ogółem zł 2.549.774'92.**

MA

Pozostałość zysków z lat ubiegłych zł —; Procenty i prowizje pobrane zł 164.533'31; Różnice kursowe zł —; Dochody z nieruchomości zł —; Zwrot sum dawniej odpisanych zł —; Różne: a) wpływy nieprzewidziane w bilansie złotowym zł 52.764'78; b) przeniesienie kapitału zapasowego i rezerwy zł 450.000'00; razem zł 502.764'78; Strata zł 566.386'07; **Ogółem zł 1.233.684'16.**

Sandomiersko-Wielkopolska Hodowla Nasion, S. A.

W ANTONINACH, p. Leszno

Bilans na dz. 30 czerwca 1929 r.

AKTYWA:	zł	zł
Gotówka w kasie	29.140'14	
Gotówka w bankach	259.755 81	288.895'98
Papiery wartościowe	8 500'00	
Dłużnicy	220.909'15	
Weksle w portfelu	45.411'46	
Remanent magazynu	66.162'40	
Sumy przechodnie	367'00	341.350'01
Wartość Antonin	773.518 16	
Magazyn w Ostrowcu	12.966'13	
Plac budowlany w Kutnie 1'1 ha	30.000'00	816.484'29
Wartość materiału hodowlanego		166.383 91
		<u>1.613.114'19</u>
PASYWA:		
Kapitał zakładowy	240.000'00	
" rezerwowo	22.663'54	
" amortyzacyjny	48.484'51	311.148 05
Wpłata na akcje nowej emisji		182.400 00
Sumy Przechodnie		8'00
Akcepty		1.700 00
Pożyczki długoterminowe		293.040 00
" Członków Rady		520.000 00
Wierzytelności		258.819 00
Zysk netto		45.998'34
		<u>1.613.114'19</u>

Poświadczamy zgodność powyższego bilansu i rachunku zysków i strat z inwenturami i ksiązkami handlowymi Sp. Akc. Sandomiersko - Wielkopolskiej Hodowli Nasion w Antoninach.

Poznań, 18 lutego 1930 r.

POWIERNIK

Spółka Rew. Powiernicza Thiel & Marciniak

(—) A. Thiel

Dyplom. i przysięgły rzeczoznawca księgowości

Sandomiersko-Wielkopolska
HODOWLA NASION, S. A.

(—) Wł. W. Kowalski

(—) Dr. Poniecki

ZARZĄD ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA ELEKTRYCZNEGO

SPÓŁKI AKCYJNEJ

zwołuje

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

które odbędzie się w czwartek dn. 22 maja 1930 r., o godz. 18-ej, w gmachu Zarządu Spółki w Łodzi, ul. Przejazd 58, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Wniosek Magistratu m. Łodzi w sprawie wybrania nowego członka Zarządu, przedstawionego przez Magistrat na miejsce p. M. Andrzejaka.

PP. Akcjonariusze mogą wziąć udział w tem Nadzwyczajnem Walnem Zgromadzeniu, o ile najpóźniej do dnia 15 maja 1930 r. złożą w Zarządzie Spółki w Łodzi, ul. Przejazd 58, swe akcje, względnie świadectwa zastawowe lub depozytowe nast. instytucyj kredytowych:

- 1) Powszechny Bank Związkowy w Polsce w Warszawie;
- 2) La Banque Commerciale de Bâle à Bâle, Genève et Zurich;
- 3) Le Crédit Suisse à Zurich, Genève, Bâle, St. Gall et Berne;
- 4) La Société Anonyme Leu et C-ie à Zurich;
- 5) La Société Générale de Belgique à Bruxeles.

Świadectwa zastawowe lub depozytowe zawierają winny zapewnić, że złożone akcje pozostaną w depozycie aż do końca tego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

RADA NADZORCZA BANKU

Bank für Handel und Gewerbe Poznań — Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu, S. A. w Poznaniu

zawiadania PP. Akcjonariuszów, że w piątek dn. 30 maja 1930 r., o godz. 11 w południe odbędzie się w lokalu banku w Poznaniu, ul. Masztalarska 8a,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za 1929 r. oraz zatwierdzenie tegoż sprawozdania;
- 2) Przedłożenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1929 r., udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej oraz podział czystego zysku;
- 3) Wybór członków Rady Nadzorczej.

Prawo uczestniczenia w powyższem Walnem Zebraniu mają ci Akcjonariusze, którzy złożą akcje banku: Bank

für Handel und Gewerbe Poznań, Poznański Bank dla Handlu i Przemysłu, Spółka Akcyjna, z podwójnym piśmie tychże i podaniem w porządku arytmetycznym numerów tych akcji, a o ile tych akcji nie otrzymali, odpowiednie noty ugodowe, względnie kwity depozytowe powyżej wspomnianego banku najpóźniej piątego dnia roboczego do godz. 12 w południe przed Walnem Zebraniem, nie licząc dnia złożenia akcji i dnia Walnego Zebrania, w kasie rzeczowego banku w Poznaniu, lub w jego Oddziałach w Bydgoszczy, Inowrocławiu i Rawiczu, lub w Genossenschaftsbank Poznań — Bank Spółdzielczy Poznań, Spółdz. z ogr. odp. w Poznaniu, lub w Dresdner Banku w Berlinie, albo u polskiego notariusza, który poświadczyc winien, iż akcje złożone zostały u niego na przechowanie aż do ukończenia Walnego Zebrania.

Międzynarodowe Towarzystwo Żeglugi Powietrznej

S. A.

Oddział w Warszawie

Bilans na dzień 31 grudnia 1929 r.

AKTYWA:

Nieruchomości zł 35.903'65; Instalacje wewnętrzne zł 10.945'42; Ruchomości zł 10.221'80; Maszyny i narzędzia zł 2.239'30; Sprzęt: Samochody zł 6.429'20; Samoloty i silniki zł 418.531'95; Magazyn zł 37.354'71; Kasa zł 10.068'78; Banki zł 100.980'30; Sumy przechodnie zł 18.579'53; Rachunek Zysków i Strat: na dz. 31/XII 1928 r. zł 385.647'40; na dz. 31/XII 1929 r. zł 277.007'02; Razem zł 662.654'42; **Ugółem zł 1,313.909'06.**

PASYWA:

Kapitał zakładowy zł 50.000'00; Kapitał zapasowy zł 2.665'00; Centrala w Paryżu zł 925.545'99; Sumy przechodnie zł 3.268'16; Amortyzacja: na dz. 31/XII 1928 r. zł 140.267'86; na dz. 31/XII 1929 r. zł 192.162'05; Razem zł 332.429'91; **Ogółem zł 1,313.909'06.**

Rachunek Zysków i Strat za 1929 r.

PRZYCHÓD:

Amortyzacja zł 192.162'05; Koszty Eksploatacji handlowej zł 106.618'98; Koszty Eksploatacji technicznej zł 246.346'06. **Ugółem zł 545.127'09.**

ROZCHÓD:

Subwencja Ministerstwa Komunikacji zł 141.266'33; Dochód eksploatacji zł 122.339'86; Procenty zł 4.513'88; Razem zł 268.120'07; Saldo zł 277.007'02. **Ogółem zł 545.127'09.**

Towarzystwo Akcyjne dla Fabrykacji Śrub i Wyrobów Kutyh BREVILLIER & S-ka, i A. URBAN & Synowie

Zaproszenie na

30 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się we wtorek dn. 20 maja 1930 r. o godz. 11 przed południem w biurze Towarzystwa w Wiedniu. VI., Linke Wienzeile 18.

Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie Rady Zawiadowczej, przedłożenie bilansu rocznego oraz rachunku zysków i strat za 1929 r.
- 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, przyjęcie zamknięcia rachunków (art. 35 i 36 statutów), odciążenie Rady Zawiadowczej;
- 3) Uchwała w sprawie użycia czystego zysku (art. 30b statutów);
- 4) Wybory do Rady Zawiadowczej (art. 11 statutów);
- 5) Zatwierdzenie kooptacji jednego członka Rady Zawiadowczej (art. 8 statutów);
- 6) Zmiana, względnie uzupełnienie artykułu 21 statutów (podpisywanie Firmy);
- 7) Ustalenie wartości znaczków obecności Rady Zawiadowczej (art. 30h statutów).

PP. Akcjonariusze, którzy życzą sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą w myśl art. 28 statutów złożyć swe akcje za otrzymaniem legitymacji najpóźniej do dn. 12 maja 1930 r. w jednym z następujących banków: „Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe” w Wiedniu, lub „Śląski Zakład Kredytowy” w Bielsku lub „Britisch-Ungarische Bank” A. G. w Budapeszcie.

Wiedeń-Ustroń, dn. 5 maja 1930 r.

Rada Zawiadowcza

(Przedruk nie zostanie honorowanym).

FABRYKA ŻYRANDOLI ELEKTRYCZNYCH A. MARCINIAK, S. A.

Bilans Zamknięcia na dzień 31 grudnia 1929 r.
STAN CZYNNY:

R-k Kasy zł 745'21; R-k Banków zł 10.876'13; R-k Papierów Procentowych zł 11.003'03; R-k Różnych — Dłużnicy zł 220.570'69; R-k Fabrykacji — pozostałość Wyrobów Gotowych zł 168.977'92; R-k Kosztów Fabrykacji — pozostałość surowca, materiałów, szkła, materiałów pomocniczych, narzędzi pomocniczych zł 163.527'92; R-k Kosztów Ogólnych — patent na 1930 r. zł 1.098'00; R-k Nieruchomości zł 365.840'00; R-k Inwentarza — Narzędzie, Maszyny, Ruchomości, Modele zł 261.677'65; R-k Weksli — zł 8.873'85; **Ogólna suma zł 1,213.190'40.**

STAN BIERNY:

R-k Banków zł 2.679'00; R-k Różnych Wierzytelności zł 250.403'97; R-k Akceptów zł 53.713'12; R-k Kapitałów — Zakładowy, Zapasowy, Rezerwowy i Amortyzacyjny zł 790.251'05; R-k Strat i Zysków — czysty zysk zł 116.143'26; **Ogólna suma zł 1,213.190'40.**

Rachunek Strat i Zysków za 1929 r.

WINIEN:

R-k Kosztów Fabrykacji — koszty produkcji zł 1.068.547'88; R-k Kosztów Ogólnych zł 330.284'44; R-k Inwentarza — zużyte narzędzia i ruchomości zł 781'80; R-k Sum Przechodnich — straty pogorzeli zł 6.515'50; Zysk za 1929 r. zł 116.143'26; **Suma Ogólna zł 1,522.272'88.**

MA:

R-k Fabrykacji — produkcja za 1929 r. zł 1,522.272'88; **Ogólna Suma zł 1,522.272'88.**

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ p. f.

„FABRYKA LIN I DRUTU dawniej A. DEICHSEL”, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że 28 maja 1930 r. o godz. 14 w siedzibie Spółki w Sosnowcu, ul. Lipowa Nr. 18, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Spółki

Porządek obrad: 1) Wybór przewodniczącego i sekretarza; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1929 rok i udzielenie Zarządowi absolutorjum; 4) Zmiana Statutu; 5) Wybory Członków Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej EDWARD KRĘGLEWSKI w Poznaniu

odbędzie się we wtorek dn. 24 czerwca 1930 r. o godz. 12, w lokalu Spółki w Poznaniu, ul. Szyperska Nr. 8.

Porządek obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1929 r.; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 3) Przyjęcie bilansu i rachunku zysków i strat, udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Uchwalenie podziału zysku; 5) Zmiana statutu Spółki w myśl nowej Ustawy o Spółkach Akcyjnych z dnia 22/III 1928 r.; 6) Wolne głosy.

Rada Nadzorcza (—) S. Samulski

Zarząd (—) Edward Kręglewski

Poznań, dn. 25 kwietnia 1930 r.

Towarzystwo Browarów i Fabryki Drożdży Spirytusowych „BERGSZLOS“, S. A.

W R Ó W N E M

Bilans na dz. 1 stycznia 1930 r.

AKTYWA:	zł	PASYWA:	zł
Kasa i P. K. O.	54.308'75	Kapitał Zakładowy	1.100.000'00
Akcje Banku Polskiego	2.500'00	„ Zapasowy	51.988'95
Zapasy w materiałach, surowcach i produk- tach	143.088'40	„ Amortyzacyjny	735.182'69
Dłużnicy	457.593'26	Fundusz Inwestycyjny	61.945'64
Weksle	70.541'08	Wierzyciele	168.772'85
Długi wątpliwe	2.133'63	Rachunki w Bankach	124.359'41
Nieruchomości i grunta	608.489'44	Kaucja	19.309'61
Ruchomości i naczynia	218.283'75	Akcya i Banderole pokred.	69.490'53
Maszyny i aparaty	875.761'13	Zysk.	101.649'76
	<u>2.432.699'44</u>		<u>2.432.699'44</u>

Rachunek Strat i Zysków

WINIEN:	zł	MA:	zł
Koszty produktów	325.682'49	Dochody z fabrykacji	2.039.430'67
Akcyza	481.206'50		
Wydatki techniczne	423.860'49		
Przewóz	105.596'17		
Wydatki bieżące	235.733'21		
„ administracyjne	208.757'53		
Straty ogólne	25.126'85		
Amortyzacja	131.817'67		
Zysk	101.649'76		
	<u>2.039.430'67</u>		<u>2.039.430'67</u>

Nadzwyczajne Walne Zebranie

f i r m y

BROWAR KROTOSZYŃSKI, S. A. W KROTOSZYNIE

odbędzie się w sobotę, dn. 17 maja 1930 r. o godz. 10 przed południem w lokalu oddziału spółki w Poznaniu, ul. Graniczna 9/10, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawa wydania III emisji akcji spółki;
- 2) Sprawa zmiany § 3 statutu.

W zebraniu mogą wziąć udział Akcjonariusze, którzy bezpośrednio przed rozpoczęciem obrad wykażą się posiadaniem przynajmniej jednej 30-złotowej akcji lub też depozytowymi kwitami bankowymi.

Zarząd
Nożyński

Z A R Z A D

PAPIERNI SOCZEWKA

SP. AKC.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

Zwyczajne Walne Zgromadzenie

odbędzie się we wtorek, dn. 27 maja 1930 r., o godz. 1 po południu w lokalu Zarządu, Mazowiecka 7.

Porządek dzienny:

- 1) Wybór przewodniczącego Zebrania;
- 2) Sprawozdanie za rok operacyjny 1929;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu za 1929 r.;
- 5) Podział zysków;
- 6) Wybór Członków Zarządu oraz Członków Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących;
- 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni conajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć w Zarządzie Spółki (Warszawa, Mazowiecka 7), swe akcje, względnie świadectwa zastawowe lub depozytowe instytucji kredytowych.

W razie niedojścia do skutku Walnego Zgromadzenia w powyższym terminie, powtórne Walne Zgromadzenie, z tymże porządkiem dziennym, odbędzie się w środę dn. 11 czerwca 1930 r., o godz. 1 po południu, w lokalu Zarządu (Mazowiecka 7) i zgodnie z § 33 statutu uważać się będzie za prawomocne bez względu na liczbę akcji zgłoszonych w tem Zgromadzeniu.

TOWARZYSTWO STARACHOWICKICH ZARŁADÓW GÓRNICZYCH, S. A.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 17 maja 1930 r., o godz. 4 po południu, w Biurze Zarządu przy ul. Wareckiej Nr. 15, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie posiedzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1929 r.;
- 3) Zatwierdzenie budżetu na 1930 r.;
- 4) Potwierdzenie pełnomocnictw dla Zarządu;
- 5) Wybory Członków Rady Nadzorczej i Zarządu;
- 6) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział z prawem głosu na tem Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów, winni przedstawić Zarządowi przynajmniej na 7 dni przed Zgromadzeniem, t. j. nie później, niż 10 maja 1930 r. włącznie, swoje akcje lub kwity depozytowe, z oznaczeniem numerów akcji, wydane przez instytucje rządowe lub też prywatne, działające na podstawie ustaw, zatwierdzonych przez Rząd.

RADA NADZORCZA FIRMY
„MIKULICZYN“ ZAKŁADY DLA PRZEMYSŁU DRZEWNEGO S. A.
W MIKULICZYNIE

zwołuje niniejszem

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

na dzień 22 maja 1930 r. godz. 16 w sali posiedzeń Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego we Lwowie, ul. Kopernik L. 4, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie i zatwierdzenie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Zmiana uchwały, powziętej na Walnem Zgromadzeniu z 18 czerwca 1929 r. w sprawie nowych akcji, wydać się mających wskutek przelania na kapitał akcyjny nadwyżki w kwocie zł 180.000, wynikłej z przerachowania bilansu na dzień 1 lipca 1928 r. w myśl rozp. Prez. Rzp. z 22/III 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 38, poz. 352), a to w tym kierunku, iż każdy dotychczasowy akcjonariusz otrzyma za dwie dotychczasowe akcje po zł 10, trzy nowe akcje po zł 10, jak niemniej zostająca w tym związku zmiana brzmienia § 9 statutu;
- 3) Sprawozdanie Dyrekcji i Komisji rewizyjnej;

- 4) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok 1929;
- 5) Wybór członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wolne wnioski.

Posiadanie 25 akcji nadaje prawo do jednego głosu na Walnem Zgromadzeniu. Celem wykonania prawa głosowania należy złożyć najpóźniej na dni 8 przed terminem Walnego Zgromadzenia w Kasie Spółki w Mikuliczynie lub w Warszawskim Banku Dyskontowym Oddz. we Lwowie bądź akcje bądź też zaświadczenie krajowej instytucji bankowej o przyjęciu tychże w depozyt aż do ukończenia Walnego Zgromadzenia.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, do powzięcia jednak uchwał w przedmiotach wymienionych w § 21 ust. 1, 6, 8 wymagana jest obecność i zgoda reprezentantów conajmniej połowy emitowanego kapitału akcyjnego.

Uchwała, zatwierdzająca bilans, będzie w razie zakwestjonowania poszczególnych pozycji odroczonej aż do udzielenia wyjaśnień jedynie na żądanie akcjonariuszów, reprezentujących $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego.

TOW. AKC. ZAKŁ. CERAMICZNYCH
„DZIEWULSKI I LANGE“

Zaprasza PP. Akcjonariuszów o przybycie na

XXXII Zwyczajne Ogólne Zebranie

odbyć się mające w dn. 28 maja r. b. o godz. 5 po południu w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Rysia 1.

Porządek dzienny:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1929 r.;
- 2) Zatwierdzenie bilansu zamknięcia i rachunku zysków i strat za 1929 r. i udzielenie pokwitowania Zarządowi;
- 3) Zatwierdzenie budżetu na 1930 r.;
- 4) Uzgodnienie Statutu Towarzystwa z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r.;
- 5) Wybór Członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną przyjąć udział w powyższym Zebraniu, raczą, zgodnie z par. 58 Ustawy, złożyć w biurze Zarządu (Rysia Nr. 1) akcje swoje lub kwity na zdeponowane akcje w instytucjach bankowych najpóźniej do dn. 21 maja r. b.

RADA NADZORCZA
firmy

„POLSKA FORESTA“

Spółka Akcyjna
W NADWÓRNEJ

zwołuje niniejszem

**Zwyczajne Walne Zgromadzenie
Akcjonariuszów**

na dzień 22 maja 1930 r., godz. 17, w sali posiedzeń Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego we Lwowie, ul. Kopernika 5, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Odczytanie i zatwierdzenie protokołu ostatniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok 1929;
- 3) Wybór członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Wolne wnioski.

Celem wykonania prawa głosowania należy najpóźniej na sześć dni przed Walnem Zgromadzeniem złożyć w Kasie Spółki w Nadwórnej lub w Warszawskim Banku Dyskontowym Oddz. we Lwowie bądź akcje, bądź też zaświadczenie krajowej instytucji kredytowej o przyjęciu tychże w depozyt aż do ukończenia Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, którzy w ten sposób wykazali swoje prawo głosowania, otrzymają karty legitymacyjne, opiewające na ich nazwisko z wymienieniem ilości złożonych akcji i przypadających na nie głosów. Legitymacja służyć może wyłącznie osobie w niej wymienionej lub też należyte wykazanemu pełnomocnikowi. Każdemu na Walnem Zgromadzeniu obecnemu akcjonariuszowi względnie następcy przysługuje prawo wglądu w spis obecných akcjonariuszów.

OBWIESZCZENIE

Z A R Z A D

„Spółki Akcyjnej Pabjanickiej Fabryki Papieru Rob. Saenger”
S. A.

niniejszym zawiadamia o zamierzonej fuzji (połączeniu) „Spółki Akcyjnej Pabjanickiej Fabryki Papieru Rob. Saenger”, S. A. ze „Spółką Akcyjną Steinhagen, Wehr i S-ka, Fabryka Papieru w Myszkowie”, S. A.

Majątek obu spółek powołanych zostanie złączony, przyczem spółką przejmującą będzie „Spółka Akcyjna Pabjanickiej Fabryki Papieru Rob. Saenger”, S. A. (§ 5 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 10/XII 1924 r. „Dz. Ust. R. P. Nr. 107/1924, poz. 968).

ZARZĄD KAROLEWSKIEJ MANUFAKTURY

Karol Kröning i S-ka, S. A. w Łodzi

ogłasza, że w dniu 22 maja r. b., o godz. 17 w lokalu Zarządu, ul. 6-go Sierpnia Nr. 5, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie za 1929 r.;
- 3) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków za 1929 r. oraz podział zysków;
- 4) Plan działalności i budżetu za 1930 r.;
- 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wnioski.

POLONIA - ITALIA

Organ Izby Handlowej Polsko-Italskiej

Redaktor Naczelny **Dr. LEON PĄCZEWSKI**

Komitet Redakcyjny: Dr. A. Menotti Corvi,
Radca Handlowy Poselstwa Italskiego w War-
szawie, Dr. A. Barigiani, jego zastępca, Jó-
zef Werner, Prezes Izby, J. Brygiewicz, Wi-
ceprezes Izby, Inż. J. Dworzańczyk, Prezes
oddziału w Katowicach, oraz Dr. W. Ol-
szewicz

Na żądanie wysyłamy numery okazowe

Adres Redakcji i Administracji: Wierzbo-
wa 11, tel. 202-15. Prenumerata roczna
zł 40.

**WYDAWNICTWA POLSKIEGO TOWARZYSTWA EKONOMICZNEGO
WE LWOWIE**

p. t. „ROZPRAWY I SPRAWOZDANIA”

ZESZYTY I i III

Są do nabycia we wszystkich księgarniach oraz w Administracji tygodnika
„POLSKA GOSPODARCZA” w Warszawie, Elekoralna 2.

Cena zeszytu zł 6

Zeszyt I zawiera: Rozprawy: *Prof. Dr. Leopold Caro*: Ignierencja państwa w spra-
wach gospodarczych. *Prof. Inż. Edwin Hauswald*: Racjonalna
organizacja produkcji pracy. *Dyr. Dr. Kornel Paygert*: Cła zbo-
żowe. *Prof. Inż. Gabryel Sokolnicki*: Elektryfikacja Polski. *Dyr.*
Ludwik Süßwein: Bankowość w dobie obecnej. Sprawozdania:
Dotychczasowa działalność Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego
we Lwowie. Wyciąg ze statutu. Skład Wydziału. Spis członków.

Zeszyt III zawiera: Rozprawy: *Prof. Józef Brzeziński*: Sadownictwo i warzywnictwo.
Inż. Kazimierz Gąsiorowski: Przemysł naftowy. *Dyr. Władysław
Jenner*: Sytuacja ekonomiczna rękodzieła. *Inż. Jan Szczygielski*:
Gospodarstwo lasowe. Sprawozdania: Z działalności Towarzystwa.

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-
LINE TECHNICZNA. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NA, LOTNICZA, SAMOCHODOWA I MOTOROWA. —
NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNA. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOZCÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE
UL. KRÓLEWSKA 5

DEPARTAMENT
BUDOWLANY
WARSZAWA,
ULICA SIENNA Nr. 17

ZALATWIA OPERACJE BANKOWE, W SZCZEGÓLNOŚCI:

- 1) SKUP I SPRZEDAŻ WEKSLI
- 2) NABYWANIE I SPRZEDAWANIE NA RACHUNEK WŁASNY WALUT OBCYCH ORAZ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH I INNYCH
- 3) INKASOWANIE WSZELKIEGO RODZAJU NALEŻNOŚCI
- 4) WYDAWANIE PRZEKAZÓW NA MIEJSCOWOŚCI W POLSCE ORAZ ZAGRANICĄ POŁOŻONE
- 5) PRZYJMOWANIE DO DEPOZYTU WSZELKICH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, DOKUMENTÓW ORAZ KOSZTOWNOŚCI
- 6) UDZIELANIE KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO PRZEZ EMISJĘ 7% LISTÓW ZASTAWNYCH, 7% OBLIGACJI KOMUNALNYCH, A DLA POTRZEB PRZEMYSŁU 7½% OBLIGACJI BANKOWYCH. PAPIERY TE WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

KAPITAŁY WŁASNE BANKU WYNOSZĄ *z* 200,000.000

20 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA